amatérská scéna

5|2010 ročník 56.
dvouměsíčník pro otázky amatérského a uměleckého přednesu

80. Jiráskův Hronov
Scénická žatva Martin

Noví nositelé Zlatého odznaku J.K. Tyla
Rozhovory s jubilanty | Amatéři v Kroměříži
aneb Jak hodnotit na přehlídkách
Šrámkova Sobotka | S.M.A.D. Šumperk
Amatérské divadlo v Maďarsku

Cesty amatérského divadla

Fórum

Kdo naučil slintat českého diváka
Roman Sikora 3

Téma

Co očekáváme od přehlídkových reflexí představení
Jaroslav Vondruška a Ondřej Růžička 3

V principu je to tak, jak být má | Jan Ritter 4

Osobnosti amatérského divadla

Nositelé Zlatého odznaku J.K. Tyla pro rok 2010
Pavel Panenka 4

Už je to tady! Scénografický Quodlibet s Renatou Grolmusovou | Václav Klapka 7

Všechno je tak, jak má být... i osmdesáté Jubileum | Rozhovor s Boříkem Procházkou
připravil Vladimír Chajda Procházka 8

Porotce na vinici amatérského divadla
Jan Císař **o Břetislavu Lelkovi** 10

Jaromír Vosecký, 27. 9. 1950 | Rozhovor s jubilantem připravil Alexandr Gregar 10

Čas běží jak splašený kůň... | Rozhovor
Luďka Horkého **s Milanem Strotzerem** 11

Divadelní přehlídky a dílny

Jiráskův Hronov

Faktografie 80. Jiráskova Hronova
Milan Strotzer 17

Meze Hronova | Jan Císař 26

Semináře a dílny 80. Jiráskova Hronova
Jana Soprová 34

Co přineslo Sympózium Tradice ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška
Jiří Valenta 40

AITA/IATA zasedala na JH | Lenka Lázňovská 41

Danute Vaigauskaite: Nedívat se na amatéry skrz prsty | Rozhovor připravila Jana Soprová 42

Čtyři jubilejní – jak jsem je zažil...
Luděk Richter 43

Z širší palety divadelních přehlídek a dílen

Amatéři v Kroměříži sobě aneb Jak hodnotit na přehlídkách | Vladimír Fekar 45

Devátý ročník individuálních výstupů s loutkou
Petr Slunečko 47

Servis a informace

Dramaturgický pozorník

Novinky světové dramatiky
David Gieselmann: Holubi
Připravil Milan Strotzer 56

Rady nerady pro divadelně nezasvěcené (-náctileté) | Sue Towsendová:
Tajný deník Adriana Molea, věk 13 a ¾
Připravila Pavlína Schejbalová 57

Zprávičky 58

Kalendář | **říjen–prosinec 2010 2010** 59

Odborná příloha

Kapitolky ze scénografie | Ján Zavarský všitá příloha

Omluva redakce

Omlouváme se starostovi města Žlutice a členu místního souboru, panu inženýru Jaroslavu Vojtovi, jakož i všem našim čtenářům za politováníhodnou záměnu příjmení. Stalo se tak v minulém čísle AS na str. 42 v prvním odstavci článku o Žlutickém divadelním létě, jehož autorkou je Lenka Lázňovská. Prosíme o prominutí.

Poděkování

manželky Josefa Pšeničky, herce a režiséra benešovského divadelního souboru Svatopluk

Dne 21. března 2009 nás potkala životní tragédie v podobě požáru, který zachvátil a zcela zničil náš rodinný dům, provozovnu na výrobu nábytku i dodávkový automobil. Manžel, který se pokoušel s ohněm bojovat, skončil v nemocnici, kde dlouhodobě usilovali o záchranu jeho života. Mezi jeho prvními starostmi, když se probral a byl schopen komunikovat, bylo divadlo. Ještě na oddělení intenzivní péče začal psát pro soubor novou pohádku. Dal si úkol, že než ho propustí, tak pohádku bude mít dopsanou.

Chtěla bych poděkovat jak Svatoplukům, tak souborům, které mého muže znaly, za osobní pomoc, za benefiční představení. Nyní je již vše za námi a chystáme se oslavit v zaří manželovy narozeniny poprvé v novém domku.

Marie Pšeničková

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu
Ročník 47. (Ochotnické divadlo 56.) | Číslo **5 / 2010**
www.amaterskascena.cz
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer
Redakce: Mgr. Simona Bezoušková, Mgr. Marie Poesová, Mgr. Pavlína Schejbalová
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), MgA. Kateřina Baranowska, Mgr. Radmila Hrdinová, Mgr. Milan Schejbal, David Slížek, MgA. Jan Šotkovský, PhDr. Vítězslava Šrámková, MgA. Zuzana Vojtíšková a Ing. Jaroslav Vondruška
Grafika časopisu: Luboš Tobola
Grafická úprava čísla: Milan Strotzer | **Sazba:** Mgr. Simona Bezoušková
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2
Tel.: 221 507 956–7, **fax:** 221 507 929, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz
Tiskne: Josef Havelka JH&C Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., Areál VGP – budova D1, F.V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9-Horní Počernice
e-mail: amaterskascena@predplatne.cz, **tel.:** Callcentrum 840 306 090
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz)
Cena ročního předplatného 360,- Kč
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 1**4. 9. 2010**
Příští číslo vyjde **17. 12. 2010**

© NIPOS PRAHA 2010
ISSN 0002 – 6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

Foto na titulní straně: Divadlo Tichý Jelen Roztoky / William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3. Inscenace v režii Jiřího Jelínka náležela k vrcholům 80. Jiráskova Hronova. Na snímku Ivo Mičkala je Zů Vítková.

Foto na zadní straně obálky: Mgr. Milan Schejbal je mj. jedním ze služebně nejstarších lektorů hronovských seminářů a dílen. V den, kdy mu byla na jevišti Jiráskova divadla slavnostně předána cena ministerstva kultury za přínos amatérskému divadlu, se mu dostalo holdu i od seminaristů z jím vedeného Kurzu praktické režie, řečeného KOPR. Happening před divadlem a korunovaci lektora zachytil svým objektivem Ivo Mičkal.

Kdo naučil slintat českého diváka

Roman Sikora

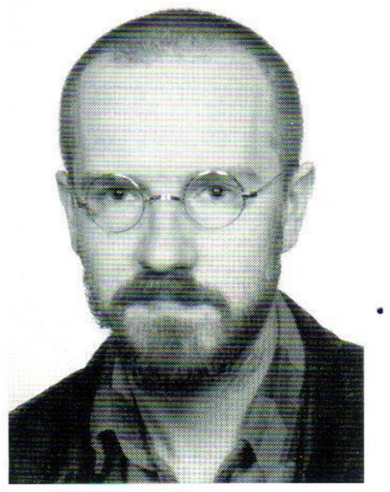

Pavlovské psy naučil na povel slintat vědec I.P. Pavlov, velký to muž. Otázkou je, kdo naučil na povel slintat českého divadelního diváka. Respektive, kdo naučil českého divadelního diváka bouřlivě tleskat na závěr sebeotřesnějšího divadelního představení, kterému často zhola nerozumí, protože v něm není ani čemu rozumět, které je často zmatené a jako by se v něm s divákem vůbec nepočítalo, které je bez fantazie, tématu či zásadnější myšlenky, bez nápadu.

Český divadelní divák je snad tím nejlepším divákem na světě. Jeho zásadní výhodou je, že umí být v divadle na povel bouřlivě spokojen takřka s čímkoli. Třeba i s představeními, u nichž zívá nudou nebo dokonce usne. Jakmile padne opona, bouřlivě se ovšem roztleská a nechce herce spokojené s ohlasem pustit z jeviště. A nejspokojenější bývá český divák samozřejmě u komedií a muzikálů. Tam snad dokonce ani nespí.

Bývalo kdysi zvykem poměřovat úspěch inscenace intenzitou potlesku, tedy alespoň do určité míry. V poslední době je toto měřítko selhávající, a to napříč divadelními žánry i druhy, anebo je úspěšné takřka všechno. Míra spokojenosti navázaná na míru vkusu divadelního diváka je až morbidní. Jako by se divák do ní nutil, jako by ji považoval za závaznou, za společenskou normu. Zdeněk Hořínek, který si tohoto jevu také před nějakou dobou v jednom divadle povšiml, vyslovil dojem, že mu ten masový nadšený potlesk asociuje souhlasné, demonstrativní bouřlivé potlesky komunistických sjezdů nebo různých všelidových shromáždění, ten povinný jednolitý „nadšený" souhlas. Ale možná je to jen snaha konkurovat hokejovému „kdo neskáče, není Čech", v tomto případě tedy „netleská".

Bouřlivý potlesk je o to podivnější, že opravdu zaznívá i u naprosto otřesných divadelních výkonů, které nedávají jakýkoli smysl a v nichž se nejspíš nevyznají ani sami tvůrci. Ale možná je to tím, že mají v hledišti prostě dostatečné množství kamarádů a skalních divadelních fanoušků, kteří jsou po vší té hrůze dokonce ochotni neposedně vyskočit ze sedadla a křičet své bouřlivé „bravo!"

Stejně je ale otázka, kdo naučil českého diváka na povel slintat, obtížně rozluštitelná. Přikláněl bych se k tezi, že je za to zodpovědno více vlivů. Zejména už téměř dvacetileté otupování vkusu mediální zábavou z planety NOVA a v poslední době i z dalších televizních stálic s jejich kulturou umělého smíchu a skvělé nálady. Ale to je snad odpovědí jen v rámci lehkých divadelních žánrů.

U těch „vážnějších" je to složitější. Ale možná za to zase může televize, obrazem, který o divadle vytváří. A kterému se samo divadlo snad dokonce přizpůsobuje. Že jde buď o skrumáž dobře naladěných věhlasných hvězd, anebo o nezbytnou součást života každého tzv. kulturního člověka, která je sice nudná, ale opravdu, opravdu nezbytná. Takřka povinná součást středňáckého sociálního statusu, která by se měla přijmout, když už ne s nadšením upřímným, pak tedy alespoň s předstíraným.

Stejně se však nejspíš nedá veškerá vina svalit jen na televizi. Jenže kdo další za to může? Možná sami divadelníci, kteří už léta o svém namnoze trapném pinožení diváka přesvědčují, že jde o úctyhodné umění. Možná. Otázka zůstává nadále ne zcela uspokojivě vysvětlena. Takže: Kdo naučil slintat českého diváka?

Co očekáváme od přehlídkových reflexí představení

Jaroslav Vondruška
DS Vojan Libice nad Cidlinou

Co očekávám od porot na přehlídkách? Rozhodně ne slova typu: „Tohoto autora nemám rád. Proč jste si vybrali právě jeho hru? To nemůžete hrát něco jiného?" (A to se nejednalo o autora nějakých pokleslých textů.) Takže tedy očekávám informaci o tom, jak představení na porotu působilo. Vždyť porota jsou také diváci, i když divadelně poučenější než většina běžných návštěvníků divadel. Chci se proto dozvědět, co bylo v představení za problémy a proč, jak by se např. mohly odstranit v dané koncepci představení. Samozřejmě, pokud tato koncepce není zcela postavená na hlavu a měla by být úplně jiná, aby to odpovídalo předloze. Chci tedy slyšet, kromě celkového dojmu, názor na dramaturgické zpracování, režijní výklad, hereckou práci, scénografii, kostýmy atd. Chci slyšet zhodnocení i toho, co bylo v inscenaci dobré a proč. A to vše ve srozumitelné podobě. Někdy totiž mnohoslovné rozvité věty nepůsobí zcela jednoznačně a ve svém výsledku bývají pochopeny úplně opačně.

Ondřej Růžička
DS Vojan Libice nad Cidlinou

Každý porotce by měl dle viděného představení divadelnímu souboru sdělovat své dojmy a názory. V mnoha případech to jsou lidé, kteří mají divadlo jako svou profesi. Každý porotce by měl mít nejen praktické, ale i teoretické znalosti divadla. Ať už z pohledu režie, scénografie, dramaturgie apod., a měl by být ve svém oboru určitou autoritou. Tyto předpoklady jako herec amatérského divadla očekávám proto, aby veřejné slovo poroty mělo určitou váhu a vybízelo k zamyšlení či diskuzi nejen soubor, ale i ostatní naslouchající návštěvníky. Dále očekávám, že hodnocení by mělo být adekvátní k úrovni přehlídky (krajské, národní atd.). Lze očekávat, že při postupu na vyšší přehlídky bude porota kritičtější.

Každý porotce by soubor měl hodnotit naprosto objektivně. Jeho projev by neměl být ovlivněn vzájemnými vztahy se souborem, pokud nějaké jsou. Porota by měla inscenace měřit stejným metrem. Kritika by měla vystihnout hlavní problémy a měla by být sdělena v mezích slušnosti. Bez zaujatosti k souboru, ke hrám nebo k autorům.

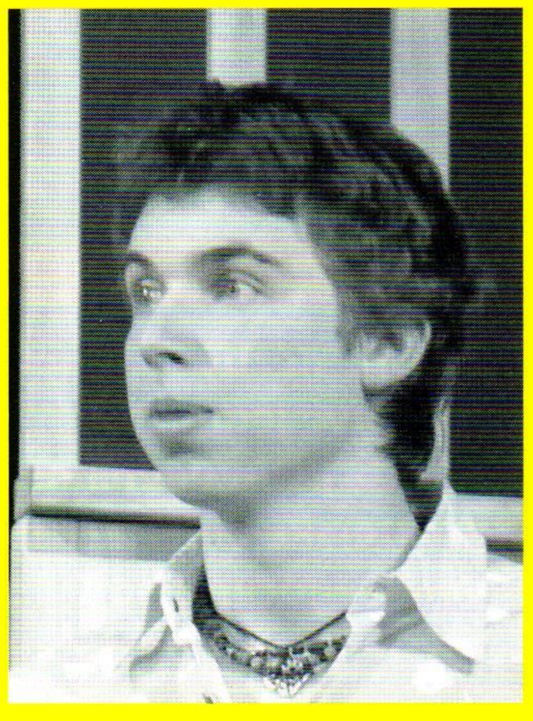

V principu je to tak, jak být má

Jan Ritter

Domnívám se, že přehlídkové reflexe plní svůj účel, což je patrné i z polemik v této rubrice.

Divadelní inscenace bývá výsledkem úsilí skupiny lidí. Jak se k tomu jednotliví členové dostali a co bylo jejich motivací, to může být velmi různorodé. Zdaleka u všech jistě nepůjde jen o nezadržitelnou potřebu umělecké realizace vlastní duše. Touha po dokazování schopností svému okolí, širší veřejnosti i sobě sama leckdy jako vstupní impulz postačí. Kdekterého „producenta" mohou též podnítit např. silné individuální literární sympatie. A někteří se stávají herci z „donucení" třetí osobou. Ať už za tím bylo a je cokoli, nemusí to mít přímé důsledky v úrovni ani ve smyslu výsledné inscenace. A proto bych jeden z nejcennějších významů divadelních přehlídek a následných reflexí či rozborových seminářů viděl v možnosti nových pohledů dovnitř vlastního tvůrčího kolektivu a hledání atributů, o kterých nemusí jeho členové ani vědět. Fundovaná kritika je pro jakoukoli amatérskou činnost velmi cenná a přehlídek se vždy účastní osobnosti disponující potenciálem takovou reflexi poskytnout. Někteří z nich se přece tomuto oboru věnují profesionálně. Navíc na diskuze chodí i jiní kolegové věnující se divadlu ať na poli tvůrčím nebo kupříkladu publikačním. A také ti, kteří přišli prostě jako diváci. Pro všechny je tato událost zkušeností, která je může obohatit i z hlediska všeobecného rozhledu, neboť diskuzi může zahájit řeč o širších souvislostech a až pak přejít přes polemiku o inscenaci jako celku k některým detailům. Často nezbývá mnoho prostoru pro rozebírání herectví jednotlivců, což by ale zrovna mnohé z nich jistě zajímalo. Tento aspekt ovšem může amatérské umělce uchránit před sklony ke škodlivému egocentrismu a odvést pozornost k hlubším myšlenkám, podstatám, dramaturgii apod.

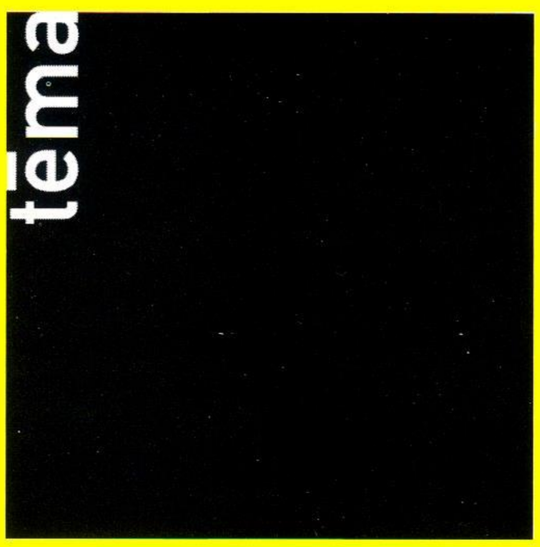

Reakcí na kritiku může být podrážděnost či urážka stejně jako získání pokory a chuti do dalšího hraní. V mnohých se přitom neodehrají jen pozitivní pocity. Může dojít až k nevyřčeným jednoduchým otázkám typu: „Není na věci nahlíženo až příliš profesionálně? Je tak bezpodmínečně nutné, aby se jednalo o něco důležitého? Copak není téměř zřetelné, že většina účinkujících si v první řadě chtěla prostě zahrát?".

Nebo: „Umí si tady ti rozumbradové vůbec to divadlo užít? Nechat se jím strhnout? Poučit se? Vždyť oni jen hledají, s čím měli problém nebo proč z představení odejít předčasně."

A třeba: „Není nakonec hanba veliká, že se mi to představení líbilo, když ho tady všichni tak ztrhali?"

„Často nezbývá mnoho prostoru pro rozebírání herectví jednotlivců, což by ale zrovna mnohé z nich jistě zajímalo. Tento aspekt ovšem může amatérské umělce uchránit před sklony ke škodlivému egocentrismu a odvést pozornost k hlubším myšlenkám, podstatám, dramaturgii apod."

Nositelé Zlatého odznaku J.K. Tyla pro rok 2010

Pavel Panenka, předseda komise pro udělování ZO JKT

V roce 2001 se šest ochotnických organizací z České republiky spojilo a vytvořilo institut Zlatého odznaku Josefa Kajetána Tyla, aby v rámci celé země mohly být nacházeny a oceňovány mimořádné osobnosti amatérského divadla, a to aktivitou samotných ochotníků. Tradice existence komise pro udělování tohoto odznaku je tedy dnes devítiletá. Zakládajícími spolky byly Česká obec sokolská, Divadelní centrum Podbeskydí, Skupina amatérských loutkářů SČDO, Svaz českých divadelních ochotníků, Tělovýchovná jednota Orel (dnes Orel ČR) a Volné sdružení východočeských divadelníků. Roku 2004 ke statutu komise přistoupilo ještě Občanské sdružení divadelních ochotníků.

Odznak a současně pořizovaná každoroční putovní expozice nositelů se ukázaly i jako vítaná a vhodná forma propagace ochotnického hnutí v zemi. Letošním rokem počet oceněných nositelů odznaku překročil stovku.

Dovolujeme si vám dnes, jako každý rok, letošní „Zlaté Tyly" představit v malých medailoncích.

Dagmar Evaldová

narozena 31. 3. 1928, Praha
navržena Českou obcí sokolskou za celoživotní obětavou práci pro Sokol, loutkové i ochotnické divadlo a činnost buditelskou a vzdělavatelskou

Je rodačkou z Košic, kde byl její otec, právník z Prahy, přednostou krajského soudu a vzdělavatelem sokolské župy J. Kollára. Její první láskou byl Kašpárek v divadélku košické sokolovny. Poté přesídlila do Prahy a později do Tábora. Během studia na gymnáziu začala s otcem hrát loutkové divadlo. Za okupace byl otec, čelný sokolský činovník, zatčen a popraven. Zdraví Dagmar Evaldové poznamenaly drsné válečné zážitky tak silně, že po osvobození už nemohla pomýšlet na studia ani na cvičení. Přesto se věnovala práci pro Sokol. Provdala se a s manželem se usadili v Táboře. Zde společně s tchyní obnovila loutkové divadlo, časem posílila místní spolek ochotníků a absolvovala řadu školení. Režírovala dětské herce, její inscenace vícekrát reprezentovaly jihočeský kraj na Šrámkově Písku, dokonce i vítězně (Podivuhodné příhody pana Pimpipána). Pořádala se i letní soustředění. Osud si vybral daň v rozpadu manželství, vrátila se k rodnému příjmení a přesídlila do Prahy. Nový smysl života nalezla na školách pro zrakově postiženou mládež, pro něž absolvovala doplňkové studium defektologie na PF UK. Po listopadu 1989 napřela své síly ke snaze o vzkříšení Sokola. Pracovala jako vzdělavatelka, má i hlavní zásluhu na realizaci nových krojů pro celou ČOS. V domovské jednotě prosadila nové pojetí práce pro děti a spolu s V. Lebrem a B. Bradnovou se zasloužila o vybudování originálního Kašpárkova divadýlka. Sama upravuje texty, navrhuje scény a zhotovuje loutky. Zúčastňuje se sokolských i republikových přehlídek a působí jako vzorová inspirátorka sokolského divadelního nadšení.

Zdeněk Hovorka

narozen 7. 2. 1934, Jaroměř
navržen Volným sdružením východočeských divadelníků za

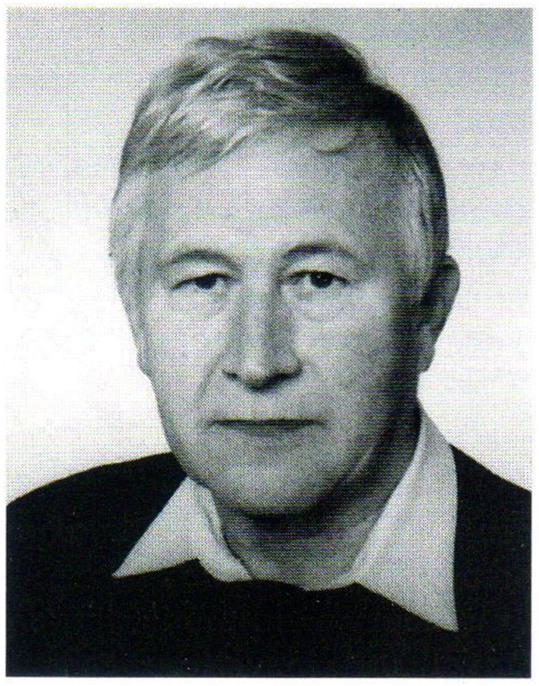

celoživotní práci v amatérském divadle

Amatérskému divadlu se věnuje od roku 1951, byl a stále je hercem všech žánrů a roku 1974 započal i dráhu režiséra a dramatika. Jako herec byl obsazován převážně do velkých rolí (Radúz, Higgins, Francek, Ramón, Polixenes...). Nezapomenutelné jsou jeho úlohy v operetách Král tuláků, Země úsměvů, Mamzelle Nitouche, Kolíne, Kolíne aj. Za své herecké výkony obdržel několik ocenění. Vystoupil na XXVII. a XXX. Jiráskově Hronově, hrál i s předními profesionálními herci (Munzar, Hegerlíková, Bek, Pospíšil...). Napsal čtyři divadelní hry:

Pamfilo a spol. – komedie s prvky del´arte, zastoupená Dilií, hraná mnoha soubory. Později ji přepracoval a hra pod titulem Darmošlapky aneb Repete, hoši byla jednou z nejhranějších v historii DS Vrchlický Jaroměř.

Poslední šance – detektivka, hraná DS Vrchlický.

Hipokratova přísaha – hra z nedávné minulosti, hraná souborem a oceněná jako nejlepší inscenace v náchodském okrese v r. 1987.

Dům posedlých – krimikomedie, dosud neuvedená.

Zdeněk Hovorka dále napsal literární a technický scénář k oslavám 200. výročí přejmenování pevnosti Ples na Josefov (1993). Ke svým hrám navrhl i scény. Coby prozaik napsal dvě knížky o Jaroměři a o divadle – Jaroměřský meteorit (1997) a Kde jsme doma aneb Jak se v Jaroměři dělalo divadlo 1951–1993 (2004). Od města Jaroměř obdržel Zdeněk několik uznání za dlouholetou věrnost divadlu, za práci herecko u a režijní. Je stále činný jako režisér známý připraveností, jako herec svědomitostí a schopností vytvářet věrohodné postavy.

Čestmír Hradil

narozen 4. 9. 1931, zemřel 14. 12. 2009, Velká Bystřice
navržen Svazem českých divadelních ochotníků za celoživotní rozvoj ochotnického divadla ve Velké Bystřici

Ing. Čestmír Hradil věnoval svůj volný čas veřejným zájmům a na prvním místě to bylo právě ochotnické divadlo. V roce 1955 začal aktivně pracovat v divadelním souboru ve Velké Bystřici. Ztvárnil desítky divadelních rolí, vystupoval v kabaretech, ani práce režiséra mu nebyla cizí. Díky jeho nadšení vznikaly ve Velké Bystřici kabarety, estrády a různé výstupy pro divadelní plesy a jiné kulturní akce. Disponoval vlastním archivem divadelních programů a textů. Jeho vztah k muzice jej dovedl i k aranžování scénické hudby k mnoha inscenacím. Po roce 1990 se stal hlavním opěrným pilířem, který pomohl nastupující generaci ochotníků ve Velké Bystřici udržet tuto krásnou zálibu při životě, stal se duchovním otcem spousty nápadů a projektů, které by se bez něj sotva zrodily. Podílel se na zpracování všech čtyř dosud vydaných almanachů o různých etapách velkobystřického divadla a almanachu ke 130. výročí souboru, kde shrnul celé období od založení v roce 1877. Byl uznávaným starostou města Velká Bystřice, které mu v roce 2007 udělilo Cenu města za podíl na jeho rozvoji. Svaz českých divadelních ochotníků jej ocenil Zlatým odznakem SČDO a Zlatým harlekýnem.

Zdeněk Chudý

narozen 29. 9. 1921, Praha
navržen Občanským sdružením divadelních ochotníků za dlouholetý přínos ochotnickému divadlu v Ústí nad Orlicí a regionu východních Čech

Ing. Zdeněk Chudý je výraznou postavou slavné poválečné generace orlickoústeckého amatérského divadla. V té době zde byly uváděny čtyři premiéry ročně. Ocenění Zdeňka Chudého je i poctou této generaci.

Zdeněk se narodil v Rimavské Sobotě, kde otec do 30. let působil jako přednosta pošty. Reálné gymnázium vystudoval v Třebíči (první divadelní začátky) a byl přijat na Lékařskou fakultu UK. Po uzavření vysokých škol nastoupil v r. 1941 jako výpravčí v Ústí nad Orlicí. K divadlu ho natrvalo přivedl Ladislav Cihlář, který šířil výzvu mít na paměti národní myšlenku, a proto pověřil nezkušeného Zdeňka režií německých her, které tvořily protiváhu pro uvádění her českých či antických, burcujících národní sebeuvědomění.

Po válce vystudoval ČVUT – VŠ železniční. Nadále působil v ochotnickém divadle v Ústí nad Orlicí (DS Vicena), vytvořil dalších sedm inscenací jako režisér (mj. slavná Jeho urozenost pan měšťák, která měla tehdy neuvěřitelných 30 repríz) a v dalších devatenácti hrál. Jeho první hlavní rolí, do které ho obsadil L. Cihlář, byl Špína ve Filozofské historii, poslední pak v Ostrovského hře Vlci a ovce, kterou režírovala jeho manželka Ludmila. Hostoval také v mnoha souborech po okolí, především v České Třebové a v Poličce.

Zdeněk Chudý se v 60. letech stal komisařem Evropské unie železniční, přesídlil do Paříže a tam jeho aktivní působení v ochotnickém divadle končí.

Ivo Kolařík

narozen 21. 8. 1933, Přerov
navržen Svazem českých divadelních ochotníků za celoživotní věrnou službu ochotnickému divadlu a jeho aktivnímu pěstování ve městě Přerově a regionu

Po absolvování gymnázia zůstal rodnému městu věrný, celoživotní věrnost zachoval i ochotnickému divadlu, kterému slouží již šedesát let. Počátky Kolaříkovy ochotnické aktivity se datují do roku 1950 v přerovském spolku Tyl, nepočítaje v to léta ve studentském souboru V.M. Strojila. Odtud jeho cesta vedla přes malé jevištní formy

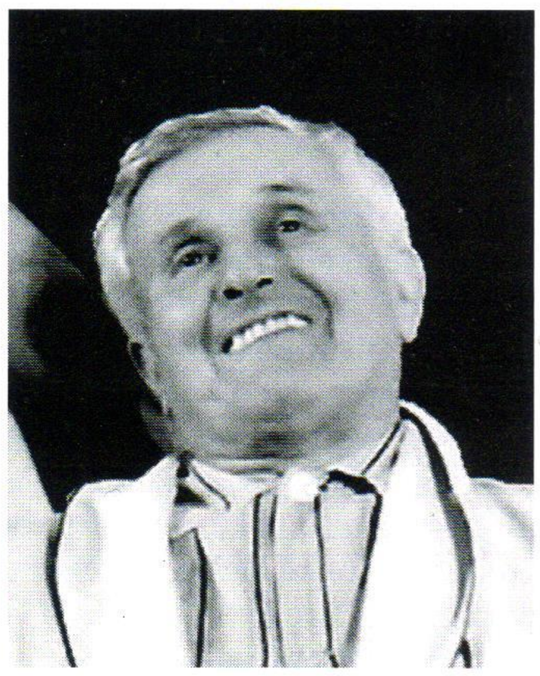

ke kabaretu až po muzikál. Roku 1970 zakládá Divadlo Dostavník Přerov, kde se uplatňuje jako hudebník, herec, režisér, dramaturg a producent po dobu celé 40leté existence souboru. Je dlouholetým členem SČDO a jeho předsednictva. Řadu let působil jako tajemník poroty na Národní přehlídce monologů a dialogů Pohárek SČDO v Přerově, v Olomouci a ve Velké Bystřici.

Jeho podíl na rozvoji českého ochotnického divadla byl oceněn roku 1988 Zlatým odznakem SČDO, roku 2002 Čestným uznáním J.K. Tyla a roku 2009 Cenou Svatopluka Skopala. Také město Přerov vyjádřilo Ivo Kolaříkovi roku 2000 poděkování za dlouholetou tvůrčí činnost Cenou města Přerova – Medailí J.A. Komenského. Léta strávená v amatérském divadle Ivo zúročil v knize „Ochotnické divadlo přerovského regionu

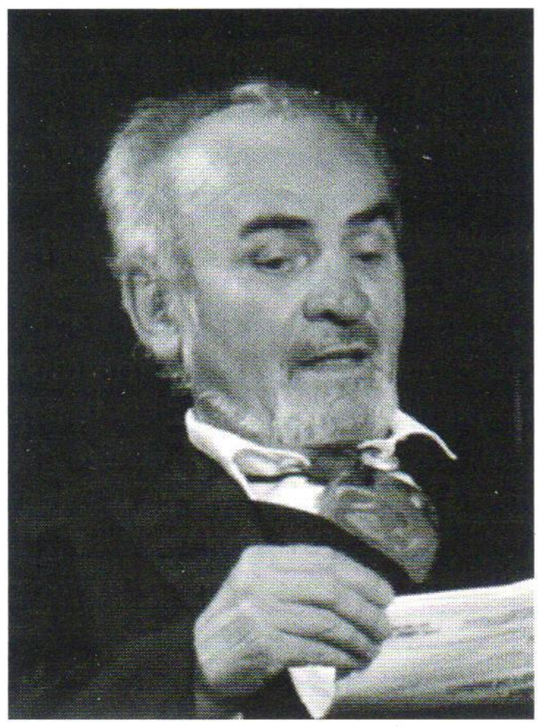

1945–2000". Jeho publikační činnost obsahuje na padesát článků a publikací.

Václav Kuneš

narozen 25. 7. 1940, Horšovský Týn
navržen Svazem českých divadelních ochotníků za celoživotní zásluhy o rozvoj ochotnického hnutí

Václav Kuneš se věnuje amatérské divadelní činnosti od školních let, od roku 1960 je členem Divadelního souboru v Horšovském Týně, dlouhá léta je jeho vedoucím, režisérem, dramaturgem a hercem. V letech 1985–1990 absolvoval Kurz praktické režie ve Vysokém nad Jizerou. Režíroval a zpravidla i hrál ve více než 60 inscenacích. Od roku 2000 je spoluorganizátorem západočeských oblastních přehlídek Kandrdásek SČDO, Pohárek SČDO a Divadlo jednoho herce v Horšovském Týně. Je držitelem Zlatého Harlekýna SČDO za rok 2009 a morálního ocenění Západočeské oblasti SČDO, Kolombína, rovněž z roku 2009. Získal řadu cen na přehlídkách amatérského divadla za herecké výkony i za režijní práci. Získal a vychoval řadu mladých adeptů ochotnického divadla.

osobnost amatérského divadla

Jeho režijní i herecké práce se prezentovaly na Jiráskových Hronovech, např. Rodina Tótů a Třicet vteřin lásky. Sedmkrát byly jeho režijní práce se soubo-

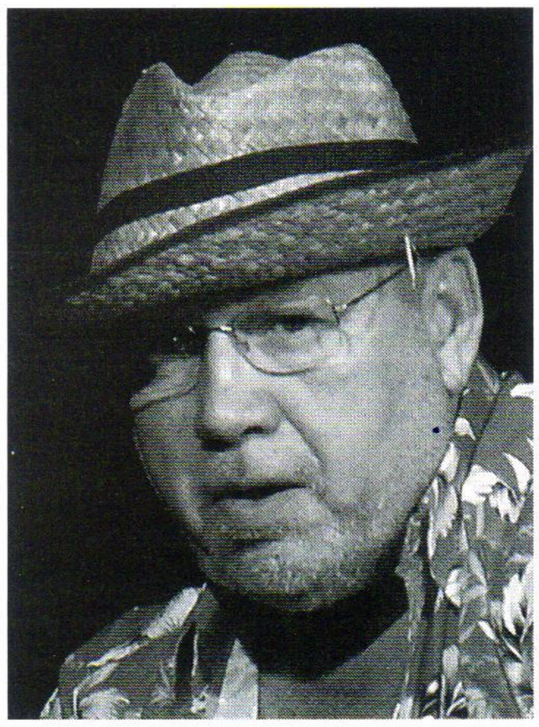

rem oceněny účastí na národní přehlídce venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou. Je dlouholetým členem předsednictva oblasti SČDO Západní Čechy.

Martin Malínek

narozen 8. 1. 1952, Ústí nad Orlicí
navržen Občanským sdružením divadelních ochotníků za dlouholetou záslužnou organizátorskou, režisérskou a hereckou činnost v amatérském divadle

Ing. Martin Malínek je výraznou postavou současného amatérského divadla v Pardubickém kraji.

Jako režisér a herec působil nejdříve (poprvé 1955) v divadelním souboru Vicena v Ústí nad Orlicí. V roce 2000 spoluzaložil Občanské sdružení divadelních ochotníků Ústí nad Orlicí (OSDO). Sdružení působí celostátně, jeho náplní je kromě pořádání divadelní přehlídky Zlom vaz, mezinárodního festivalu české a slovenské dramatické tvorby, i další organizační činnost spojená s ochotnickým divadlem, a také příprava divadelních představení. Tři inscenace autora Paula Claudela (čtvrtá ve spolupráci s francouzským souborem z Chambery), uvedené v jednom divadle, nemají na české scéně obdoby. Dvě z nich byly českou premiérou (Polední úděl, Nemožný úděl), s představením Zvěstování Panně Marii soubor účinkoval ve Francii a natáčela ho Česká televize. Martin Malínek zde působí jako organizátor, režisér i herec. V současné době je podepsán pod patnácti režijními pracemi, podílel se na vzniku třiceti inscenací. V jeho režii vznikla ve spolupráci dvou souborů z různých krajů, OSDO a DS Šok Staré Město pod Sněžníkem, inscenace Heda Tesman-Gabler podle Henrika Ibsena, v níž také hraje.

Martin Malínek, absolvent VŠE Praha, žije v Ústí nad Orlicí a jeho rodina se rovněž věnuje divadlu.

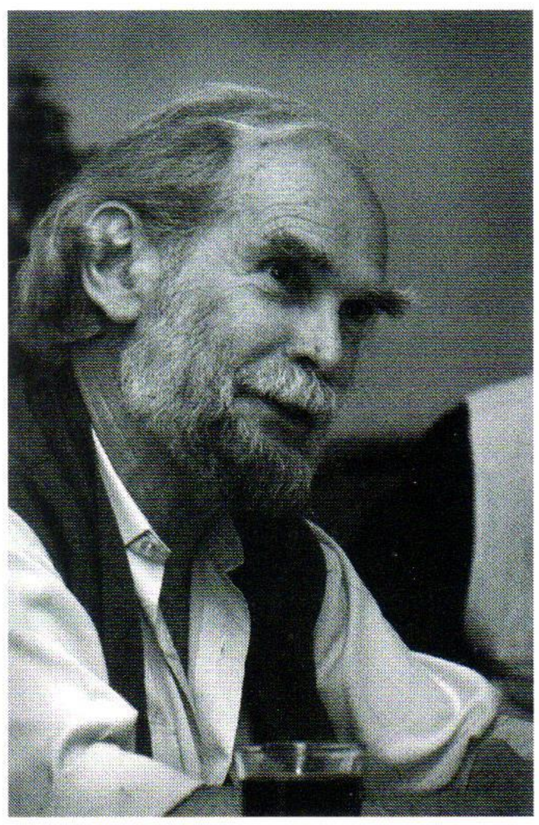

Jan Novák

narozen 9. 12. 1940, Praha
navržen Skupinou amatérských loutkářů SČDO za celoživotní zásluhy o rozvoj loutkového divadla

Ing. Jan Novák je aktivním členem Umělecké scény Říše loutek v Praze od roku 1953, tedy již 57 let. Jako autor, dramaturg a režisér významně ovlivnil nejen tvář své mateřské scény, ale svými zkušenostmi, které předával jako člen nesčetných porot, i mnoho jiných divadelních souborů. Také svým neopakovatelným charakterním herectvím patří mezi nejvýraznější herecké osobnosti Říše loutek. Podílel se na vzniku mnoha desítek inscenací.

Díky jeho trpělivé práci divadelního archiváře jsou v archivu divadla uloženy nesčetné dokumenty o tradicích loutkového divadla u nás a dokumenty o devadesátileté historii Říše loutek. Jan Novák je také členem několika poradních sborů pro loutkové divadlo, členem redakční rady časopisu Loutkář a autorem publikace zabývající se zvuky na loutkovém jevišti.

Zdeněk Stejskal

narozen 14. 3. 1944, Havlíčkův Brod
navržen Volným sdružením východočeských divadelníků za dlouholetý tvůrčí i organizační přínos amatérskému divadlu v Havlíčkově Brodě a regionu Vysočiny

S amatérským divadlem začínal takřka od plenek. Už v roce 1949 ho jeho otec, režisér brodského ochotnického divadla, obsadil do role nejmladšího Broučínka v Karafiátových Broučcích, pak přišla dětská role v Babičce. A když nehrál, poznával divadlo „zezadu".

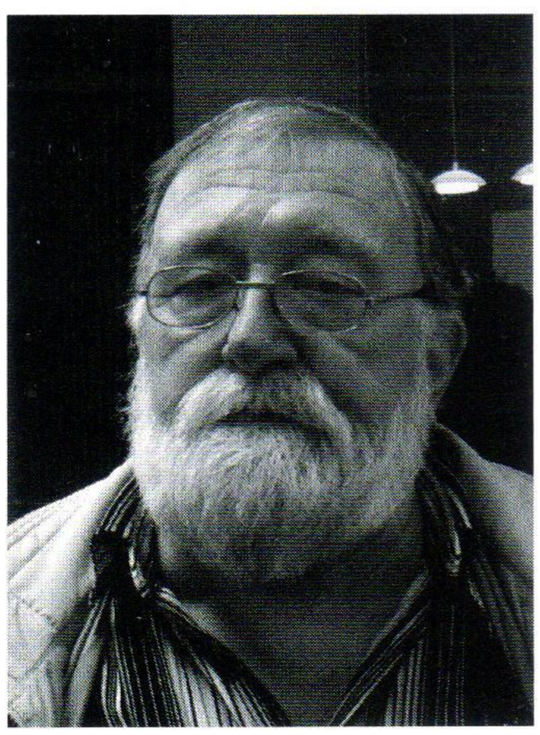

Tak tomu bylo i při příchodu do učení v Brně, kde se v divadle X 59 až X 61 staral o techniku.

Pak přišla vojna v Českých Budějovicích a s ní vojenské estrády. V roce 1965 se stal v Havlíčkově Brodě členem Mladé scény a po sloučení několika místních souborů (od roku 1983 pod názvem Adivadlo) zde působí dodnes. Za tu dobu se podílel herecky či režijně zhruba na 40 inscenacích a dalších akcích Adivadla. Dále se vzdělával, absolvoval při lidové konzervatoři třídu porotců (1979–1980) a režie (1980–1982). Režií má za sebou sedm a rád by to dotáhl na deset. Z jeho mnoha hereckých postav připomeňme Tuláka, Podkolatova, Roškota, Viktora Molnára, Pankráce nebo Harry Baxtera.

Libuše Straková

narozena 26. 2. 1930, Holice v Čechách
navržena Volným sdružením východočeských divadelníků za celoživotní věrnost ochotnickému divadlu a záslužnou

dramaticko-pedagogickou činnost

Na jevišti se poprvé objevila ještě jako dítě. Pak ji však kostní tuberkulóza na několik let upoutala na lůžko. Po vyléčení začala v roce 1953 hrát s holickými ochotníky a bez přestávky v tom pokračuje dodnes. Vytvořila na devadesát rolí a na dalších nejméně dvaceti inscenacích se podílela režijně či jinak; nikdy jí nebylo zatěžko dělat třeba inspicienta či technika.

V letech 1956 – 1962 byla jednou z protagonistek Estrádního uměleckého souboru Holice, který s úspěchem účinkoval v celé zemi a také v televizi. Nabídky stát se profesionální herečkou ale vždy odmítla.

V roce 1977 v Holicích založila a vedla Dětský divadelní soubor Klíč, ve kterém jí do roku 1984 „prošlo rukama" přes sto dětí. Některé v holickém souboru působí dodnes. Jednalo se i o pořádání každoročních letních soustředění, při kterých jí asistovali tehdejší studenti Marek Eben a Michal Nesvadba. S dětmi i dnes nacvičuje vystoupení pro akce Sboru pro občanské záležitosti v Holicích. Od roku 1968 do odchodu do důchodu pracovala v Kulturním domě města Holice a podílela se na organizaci všech okresních a krajských přehlídek ochotnických souborů v Holicích. Dodnes působí v dramaturgické radě KD.

Několikrát získala ocenění za herecký výkon na divadelních přehlídkách a za přínos pro kulturní a společenský život ve městě jí byla jako prvnímu občanovi města udělena v roce 2009 Cena města Holic.

Už je to tady! Scénografický quodlibet s Renatou Grolmusovou

Rozhovor připravil ***Václav Klapka***

Ahoj, Renato, představ si, že mě z Artamy poprosili, abych s tebou, jako významnou jubilantkou, udělal nějaké to interwiev.

Už je to tady.

Chceš tím říct, že jsi na to jubileum tak netrpělivě čekala?

Abych řekla pravdu, vůbec mě to nenapadlo. Až když mě pan Strotzer začal před divadlem v Děčíně různě fotit ze všech stran, začalo mi to docházet.

To jsem rád, takže na úvod přijmi přání, ať ti ta pohoda, jak osobní, tak divadelní vydrží co nejdéle. No a začneme s tím divadlem. Pamatuješ se ještě vůbec, jak to u tebe vlastně začalo?

Tak tohle si náhodou pamatuju. Přivedl jsi mě tenkrát podívat se na Hamleta jako nezaujatou pozorovatelku zvenčí. Na mě to udělalo silný dojem, nadchlo mě to, ale zatím jsem vůbec neuvažovala o tom, že bych k tomu mohla nějak přispět. Dá se říct, že jsem velmi pozdní nadšenec divadla, protože jsem k němu přišla až zhruba ve svých 30 letech.

Já k tomu jen podotknu, že jsme se znali už dávno předtím, a tvůj názor mě tenkrát zajímal, protože jsem věděl, že jsi studovala výtvarnou školu v Kamenickém Šenově a že jsi i zaměstnáním výtvarnice.

Teď si uvědomuju, že jsem se v uměleckém prostředí pohybovala od dětství, protože jsem aktivně dělala balet, zpívala jsem – a to mimochodem s tebou, a vůbec mě kumšt přitahoval.

Dobře. Zatím jsi byla jenom jako pozorovatel. A co bylo potom? Jenom na upřesnění, to bylo cirka v roce 1982-1983.

Takže jsem zůstala jako pozorovatel, konkrétně u vaší adaptace Oidipa. To jsem už ale s vámi začala jezdit jako fanynka po různých přehlídkách. Byla jsem poprvé na Šrámkově Písku a taky na FEMAD v Poděbradech. Výtvarně jsem se ale na Oidipovi nepodílela.

Chceš říct, že ke snaze vstoupit do procesu aktivně tě přivedly ty přehlídky?

Ty mě načaly, ale konkrétní popud mi dal Karel Bělohubý, který nejen hrál, ale dělal i výpravy. Přišel za mnou s tím, že v nové inscenaci Jak se vám líbí, chce jenom hrát. Takže jsem to zkusila. Od začátku jsem věděla, že chci jen dva klacky s ramínky na kostýmy, ale technicky to pro mě byla španělská vesnice. S technikou mi pomáhali herci, konkrétně Miki Vik a výše zmiňovaný Karel Bělohubý. Poprvé v životě jsem objevila vrtík a stojku, úžasní pomocníci do budoucna.

Ještě k tomu „Líbíčku". To jsi fakt od začátku věděla, že to budeme dělat netradičně se zdvojováním postav a vůbec po svém?

Chodila jsem do zkoušek a tam mi došlo, jak to bude a co to bude výtvarně potřebovat.

Ty jsi nikdy nedělala výpravu předem od stolu?

Nikdy. Naopak, téměř vždy jsem byla napomínaná, abych už začala něco dělat. Něco jiného je režisérský záměr, něco jiného přinesou v procesu herci. A já jsem to sledovala co nejdéle, aby pak moje práce skutečně podpořila myšlenku režiséra a herců, která z toho lezla a byla vždycky trochu jiná než na začátku. Pro mě to vždycky byla a je kolektivní práce, speciálně v Lípě, kde je kolektiv přátelský a tvůrčí. Vždycky jsem se snažila dělat svou práci na jednotlivé typy, vycházet z jejich potřeb a potřeb vznikajícího představení. Kolikrát jsem byla v pokušení dát si tam něco „extra", ale vždycky jsem si uvědomila, že by to bylo špatně, kdyby nějaká složka výtvarna z té hry vyčuhovala. Naštěstí musím konstatovat, že v těchto momentech mi vždycky přispěchal na pomoc herecký kolektiv, který mě udržel v mezích nebo mi pomohl, když jsem nevěděla jak dál. A chci i zdůraznit, že ten pocit, nevím jak dál, co s hlavním tématem, ten jsem měla dost často. A pak třeba stačí, abych uviděla KUKA vůz na odpadky přikrytý sítí, a je tu centrální nápad na Sen noci svatojánský. Teď jsem si vzpomněla, že to slavný „Líbíčko" mě napadlo v lese, když jsem uviděla starý vybělený větve.

Chceš tím říct, že jsi spíš zastánce chudé scénografie, nebo bys taky někdy ráda udělala něco jako monstr scénickou podívanou?

Nemůžu jednoznačně odpovědět. Na jedné straně obdivuju velké a kolosální výpravy, protože divadlo je pro mě od slova dívati se, ale spíš je mi bližší scéna, která se dokáže proměňovat, mít nějaký pohyb, a tam mi to vždycky vycházelo na tu prostší výpravu.

A nehrály v tom roli taky peníze a čas?

Peníze v amatérském divadle hrály určitě obrovskou roli. Potom taky nároky na dopravu. Velmi často se musela vejít výprava do kufru trabantu, aby pořadatelé vůbec reagovali a skupinu zvali.

Já se ptám proto, že mně taky tvoje chudá scénografie vyhovovala. Jde tak nějak na dřeň, není v ní nic falešného, zbytečného a prázdného. Ale někdy, konkrétně třeba u Odyssee jsem měl tu touhu

Renata Grolmusová, Divadelní Děčín 2010. Foto: Milan Strotzer.

mít obrovské pódium s obrovskými rekvizitami a kostýmy. A ty zas jen s těmi hadry. Bylo to přání, nebo to byly ty peníze a doprava?

Ne, pro mě to tak mělo být. Pro mě Odyssea byla plavba, tj. vlání prostorem a časem. Proto mi ty hadry nevadily. Tady bych chtěla říct, jak je pro mě důležitá spolupráce s osvětlovači, kteří moji práci můžou jak povýšit, tak i totálně pohřbít, viz Odysseus na Hronově. A herci: Život scénografii vždycky vdechují herci, kteří s ní pracují jako s partnerem

Teď mě napadá, že my rozebíráme nějaká představení, ale většina čtenářů je třeba ani nezná. Musím uvést, že jsi mockrát dostala ceny za scénu jak na národních přehlídkách, tak na Hronovech, ale i v zahraničí, třeba v Koreji za Višňový sad. Měl bych zmínit ty nejlepší věci: Jak se vám líbí, jak se vám líbí (1985), Mistr a Markétka (1989), Odysseus, Tři sestry a Višňový sad.

Tak vidíš, když to začneš shrnovat, tak mi dochází, kolik věcí člověk upatlal.

A kolik jich celkem bylo?

Fakt nevím.

Myslím, že jich bylo ke dvaceti, souhlasíš? Cítíš dnes po tolika letech nějaký rozdíl mezi tím, když jsi začínala, a mezi tím, co děláš dneska?

Zdá se mi, že časem se vracíme ke klasičtějšímu divadlu; jak herecky, tak námětově, a tím se ke klasice vracím i ve scénografii. Už bych nikdy nenutila své herce, aby se pohybovali v kombinézách à la Michaelin, tj. vycpaní molitanem a doplnění natahovacími gumami, na kterých pružili jak figurky (Král Lear).

No, když si vezmu, v čem musím chodit já jako představitel Dona Tichota (kostým je vyřezaný z pneumatik nákladáku a ověšený pařáky na knedle), tak to s tím klasickým pojetím nevidím tak žhavě. Ale dobře. Myslíš si, že je to celkově usedlejší, tj. pracuje na nás věk?

Určitě, protože to bouřlivácké hledání nového způsobu vyjádření se věkem vyčerpává a zákonitě se vracíme k tomu, co je již osvědčené. Novou myšlenku už nemusíš za každou cenu vyjádřit někdy až krkolomným způsobem. Tím se nechci negativně vyjadřovat o mládí a jeho hledání. Je to osvěžující dívat se na novou avantgardu.

Jasně, ale v našich letech by to bylo, jako když pán v letech balí dvacítku. Zapomněl jsem taky na jednu věc, a to je realizace scény. Děláš to sama, máš na to lidi, nebo jak to vlastně je?

Celou řadu let jsem to - když síly stačily - dělala sama, s pomocí hereckého kolektivu. Kostýmy nemám ráda nové, příliš napudrované, vždycky chci, aby herec na premiéře vypadal, jako když v tom kostýmu už nějaký čas žije, a po skončení představení v něm bude žít dál. V poslední době mi začala pomáhat profesionální krejčová, která šije podle mých návrhů. Musím říct, že mě to stojí hodně práce, abych ji donutila udělat to tak, aby to vypadalo nošeně. Jinak je ovšem úžasná.

A scéna?

Ze začátku jsem ji dělala taky sama nebo s pomocí herců, postupně jsem zapojila rodinu, tj. nejdřív otce, který je báječný řemeslník, a v posledních letech i syna. Na Obrech dona Quijota se výrazně podílel jak výtvarně, tak i prakticky.

A co dál? Máš ještě nějaké přání, sny a potřeby… myslím tím divadelní?

Ono to všechno souvisí s okolnostmi života mimo divadlo. A ty nejsou vždycky příznivé. Každý věk, holt, přináší určité nároky, starosti a někdy je těžké najít prostor pro něco, co přesahuje každodenní frmol. Tím chci říct, že mě scénografie přestala zajímat jako profesionální náplň divadla, což vedlo k tomu, že jsem odmítla spolupráci mimo Českou Lípu – a takové nabídky jsem měla. Pokud by ale tady, v tomto kolektivu byla chuť a nálada na další představení, ráda se pokusím na ty nepříznivé okolnosti zapomenout a podpořit to nové svou scénografiii.

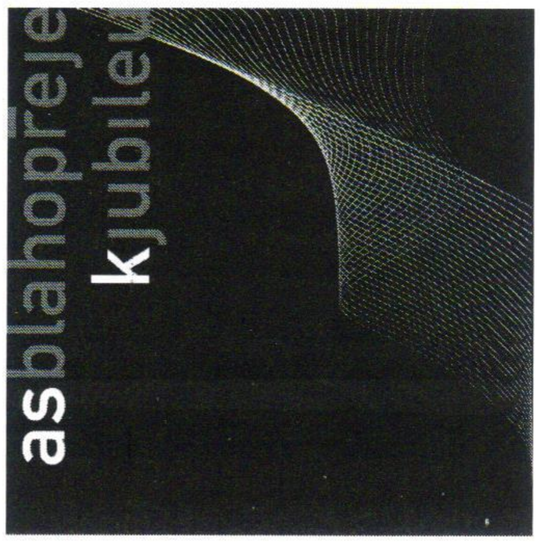

To by mohla být hezká a aspoň trochu optimistická tečka za tím naším povídáním, za které ti moc děkuju, a ne jen za to povídání, ale za celý ten báječný divadelní život, který jsem vedle tebe prožil.

Chci doufat, že místo tečky tam bude dvojtečka…

Všechno je tak, jak má být… i osmdesáté jubileum

Vladimír Chajda Procházka

Bořík Procházka je herec, skvělý recitátor, ale také výborný vypravěč, člověk, který nezkazí žádnou zábavu. Ve svých vzpomínkách se může pochlubit nejednou divadelní či filmovou rolí. Osvědčil se jako fotbalový brankář, ještě nedávno se bavil tenisem. Mohl bych ještě dlouho pokračovat. Ale nejvíce mu přirostlo k srdci divadlo. Povídali jsme si hlavně o něm.

Řekni, jak to všechno začalo?

Myslíš mou první roli? Tak to bylo jedno ze sedmi Fialových dětí v Našich furiantech. Odehrálo se to v mém rodném Mělníku, v ochotnickém divadelním spolku Vojan. Ten vedl můj strýc Valenta a působil v něm můj o mnoho let starší bratr Zdeněk. Ve Vojanu byli moc dobří herci a ve svém přístupu ohromně obětaví a poctiví.

Vzpomeneš si ještě po těch letech na některé jméno?

Ale jistě. Pamatuju si jich hodně, ale za všechny: Místní cukrář pan Tichý měl takový kratičký výstup v Měsíci nad řekou. Vzpomínám si, že na Hronově, kde Vojan vystupoval, napsal o jeho hereckém výkonu přísný kritik A.M. Brousil půlstránkovou chválu. Kritici málokdy chválí ještě dnes. Takže bylo se tam od koho učit.

Bořík Procházka v titulní roli v inscenaci hry Pavla Kohouta Král Colas Kolikátý, dramatizace románu Romaina Rollanda Dobrý člověk ještě žije. Nové divadlo Mělník, 2002. Foto: Jan Švácha.

A co domácí zázemí, nějaké umělecké kořeny?

Měl jsem skvělé rodiče. Moje maminka od rána do večera zpívala. Národní písně, árie oper, kuplety z pražských kabaretů, a to všechno bravurně střídala. Otec byl vynikající zpěvák. Studoval operní zpěv a jeho profesor mu říkal – máte zlato v hrdle, jeďte do Ameriky, budete milionář.

Odjel?

Kdepak. V té době už měl na krku tři kluky, byla hospodářská krize. Nemohl to riskovat. Možná to byla chyba, protože po krizi si moc života neužil.

Ty jsi po maturitě udělal zkoušky na DAMU. I potom jsi měl s ochotníky nějaký kontakt? Nehrozilo, že budeš chodit s nosem nahoru?!

Ale kdepak. Ostatně mými profesory byli Radovan Lukavský a Otomar Krejča. Ti nedovolili, aby člověk zpychnul. Lukavský mi dokonce říkal, abych si našel něco jiného a na divadlo se vykašlal. Teprve daleko později, po škole, jsme se setkávali a stali se přáteli. A Krejča? Dám příklad. Měli jsme s Divadlem Za branou ohromné úspěchy po celé Evropě a kritika nešetřila chválou. Krejča vždycky přišel a pravil: „Nemyslete si, my nejsme tak dobří, jak o nás píšou. Je to tím, že evropské divadlo je ve psí." Kdo by dnes dokázal být k úspěšné práci tak kritický?!

Podařilo se ti přenést své zkušenosti k ochotníkům? Byl jsi jim nějak nápomocný, nějak platný?

No jestli jsem byl něco platný, to ať raději posuzují jiní. Každopádně jsem se celý život kolem amatérského divadla motal. Zajímalo mě, jak se který soubor posunul, co dělá. Zajímali mne mladí lidé, ale i staří herci. Jezdil jsem i na nejrůznější přehlídky. A také jsem učil. V sedmdesátých letech Středočeské kulturní středisko pořádalo Lidovou konzervatoř pro režiséry i herce . O víkendech v různých městech učili například J. Vágner, Zdeněk Štěrba, Rudolf Felzmann a řada dalších. Tenkrát tomu velela Jarmila Černíková-Drobná. Přednášeli tam i pedagogové z DAMU.

Pamatuješ si ještě na nějaké své žáky, posluchače?

Jistě, vzpomínám rád na všechny. Měl jsem tenkrát na starosti skupinu divadelníků z Rakovníka. Nebudu je jmenovat všechny, ale třeba takový Jarda Kodeš „mi prošel rukama". Herec, režisér, později ředitel kulturního domu, dnes úspěšný rozhlasový režisér. Nebo Milan Strotzer z Artamy. Tak snad to byla práce prospěšná.

Ty jsi působil v řadě oblastních divadel v Boleslavi, Liberci, Olomouci a pak si byl angažován do Krejčova Divadla Za branou. Jaký to byl pocit?

Pocity se špatně popisují. Prožil jsem s tímto divadlem obrovské chvíle, ještě více jsem přilnul k divadlu, ještě více jsem se o něm dozvěděl. Vznikala tady výborná představení, byla to ohromná škola.

O vašem evropském působení už ses zmínil v souvislosti s Krejčou a jeho kritickým pohledem na práci. Kde všude jste hráli?

Nemá cenu vyjmenovávat všechny štace. Snad bude stačit, když se zmíním o tom, že naše představení navštívily takové osobnosti jako například Mastroianni, Olivier nebo Bergmann. Možná ještě další, o kterých jsme nevěděli. Ale hlavně, téměř všude byl vyprodaný dům. Znovu říkám: obrovské úspěchy, ale hlavně zkušenosti.

Dá se nějak srovnávat úspěch na profesionální a na amatérské scéně? Podotýkám, že i dnes „ochotníci" jezdí do zahraničí.

Pokud je divák spokojen, je asi jedno, jestli představení připravili amatéři nebo profíci. Pro všechny je ten pocit přece stejný. Pamatuju si, že jsem měl takový podivný zvyk. Měřil jsem délku aplausu. V Curychu (první zahraniční vystoupení DZB) jsme měli obavy, jak budeme přijati. V hledišti téměř tisícovka diváků. Po konci představení Tři sestry šel z hlediště nedefinovatelný zvuk. Až při třetí oponě jsme zjistili, že diváci dupou a křičí bravo. Jaký je tedy rozdíl, zažije-li to amatér nebo profesionál? Žádný!

A co ta délka aplausu?

Asi nejdelší jsme měli v Paříži, kde jsme hráli Čekání na Godota. Při třetím představení o přestávce aplaudovali diváci 90 sekund. Za úspěch jsme považovali osmnáct, dvacet vteřin. A tady… Neuvěřitelný zážitek?!

S ochotníky jsi kromě jiného dělal Únos Sabinek nebo Krále Colase. Je nějaký rozdíl pracovat s ochotníky nebo s profíky?

To je zbytečné rozebírat. Pro oba platí, že musejí to, co dělají, mít rádi. Něco své profesi nebo svému koníčku obětovat. Amatéři musejí, aby žili, ještě chodit do práce. Profesionální herec musí zase pracovat na více inscenacích nebo filmech, aby se uživil. A věř mi, někdy má co dělat, postíhat to. Ale když se to nedělá s láskou, divák to pozná.

Vyjmenovávat všechny tvé role by asi zabralo hodně času. Vím, že v současnosti hraješ asi ve čtyřech divadelních hrách. Nedá mi než se nezeptat. Co tvé zdraví?

Mám za sebou operace kolena, poněkud ztížený pohyb, ale nestěžuju si. Kromě divadla hraju také faráře v novém filmu Lidice. Pěkná role a velice zajímavá práce. Chápu herectví jako službu, a tak zdravotní stav musí jít stranou.

„...mými profesory byli Radovan Lukavský a Otomar Krejča. Ti nedovolili, aby člověk zpychnul. /.../ Krejča vždycky přišel a pravil: Nemyslete si, my nejsme tak dobří, jak o nás píšou. Je to tím, že evropské divadlo je ve psí."

Je něco, co bys chtěl ochotníkům vzkázat?

Nečekej ode mne žádná moudra. Na nic takového si nepotrpím. Snad jen, že amatéři by si moc neměli brát příklad především z těch profesionálů, kteří baží po okamžitém úspěchu a slávě. Daleko důležitější je láska k divadlu a pokora.

Vraťme se na chvíli na začátek tohoto rozhovoru. K tvému otci. Vím, že zemřel v roce 1944 v pankrácké věznici.

Bylo to smutné. Jednou říkal: „Ještě než umřu, tak ti zazpívám." Na jaře čtyřicet čtyři zazpíval v Mělníku při koncertu kouzelníka z Fibichovy Kouzelné flétny. Druhý den ráno ho přišli zatknout, za půl roku zemřel. Už jsem ho nikdy neviděl. Ale svůj slib splnil. Některé věci z hlavy nevymažeš. Ale raději vzpomínám na veselejší chvíle.

Třeba?

Když jsem chodil do čtvrté měšťanky, přijeli do Mělníka z Kladna s operetou profesionálové a potřebovali sbor chlapců, vybrali naši třídu. Po zkoušce se to otec dozvěděl, a protože považoval operetu za podřadný žánr, zakázal mi zpívat. Před premiérou nebyl doma a maminka mi to povolila. Těsně před představením se ale otec vrátil a poslal pro mě bratra a musel jsem se z divadla šupem vrátit domů. Mrzelo mne to, protože jsem měl zpívat kraťoučké sólo, tak jsem to otci řekl. „Ty jsi měl zpívat sólo? Tak snad jsi to mohl tajně odzpívat a teprve pak přijít domů," pravil. Tenkrát jsem si myslel, že překazil můj vstup do toho kouzelného světa.

Nakonec jsi do toho světa skutečně vstoupil. Když jsme u toho, co tvá popularita?

Popularita = média. Ta mají obrovskou sílu a při vší úctě, amatérský herec je pro ně méně zajímavý. Proč mají psát o souboru nebo hercích, kteří několikrát hráli na Hronově. Pro lidi je přece zajímavější, když je herec přistižen, jak chlastá nebo běhá za ženskými. Všechny jejich role jsou zapomenuté. To je také popularita?! Pěkně děkuju. O mně když lidi mluví, tak většinou v souvislosti se Slavnostmi sněženek. „To je ten s těma kozama." Nemusím to snad dále rozvádět.

Vytvořil jsi mnoho „velkých i malých" rolí. Je nějaký recept na to, abys byl vždy „pravdivý"? Aby ti divák věřil?

To souvisí s mnoha faktory. Důležité je mít třeba pořád na mysli, že: „Každá postava převyšuje svého představitele. Duše postavy má nekonečný rozměr." (To není z mé hlavy, ale moc dobře si to pamatuju.) Pak už jen určité drobnosti – připravenost tvoje, kolegů, režiséra. Krejča rád citoval Frejku: „Říkejte hercům jen to, co bezpečně víte. Každý slovo, každou větu musíš umět zdůvodnit…" Potom divák odchází z představení a říká: „Tomu jsem to věřil." To je dobré, ale může také říci opak a to je …

Tohle by měl vědět každý herec či režisér?

Nejen tohle. Prostě jak už jsem říkal. Lidi, kteří se motají kolem divadla, to musí bavit, musejí chtít neustále se něco dozvídat. Pracovat. A to platí o každém řemesle i koníčku a je jedno, jestli ti říkají amatér nebo profesionál. Když jsi nepřipravený, jsi tedy i špatný. Divák to pozná a neodpouští.

Vím, že jsi těžce nesl uzavření Divadla Za branou. V životě ses musel, nebo ještě musíš potýkat s mnoha nepříjemnostmi. Jak neseš tyhle chvíle?

O mých nepříjemných životních chvílích hovořím jen dobře. Protože o mrtvých jen dobře. Divadlo Za branou uzavřel nejprve komunistický a pak kapitalistický ministr kultury. Je to smutné, ale zároveň na ty časy, které jsem zde prožil, se nezapomíná. Král Colas říká: „Všechno je tak, jak má být." A toho se držím. A jestli mohu: Rád bych pozdravil všechny ochotníky a popřál jim, aby svou práci měli stále více rádi. Vzkazuju, že dokud budu při smyslech a schopen pohybu, že na ně nikdy nezanevřu. A držte se toho, co říká Colas.

Na závěr otázka pisatele pro pisatele. Myslíš, že jsi splnil zadaný úkol? Tedy psát o vztahu herce Boříka Procházky k amatérskému divadlu?

Odpověď: Nevím! To ať posuzují jiní. Ostatně: „Všechno je tak, jak má být." Hlavně Boříkovi přeju, s drzostí sobě vlastní, za všechny ochotníky, hodně zdraví a rolí do dalších let.

A: Zlom vaz!

Porotce na vinici amatérského divadla

Jan Císař

Břéťa Lelek, jenž by se dožil 30. října 75 let, mně pořád chybí; nikoliv jen proto, že jsme se při tom našem dlouholetém vandrování východočeským krajem za amatérským divadlem stali přáteli. Chybí mně jako porotce, jenž v sobě spojoval několik poloh. Byl celou svou duší amatérem, začínal jako herec nikoliv malých rolí a odehrál jich dost. Miloval amatérské divadlo jako kus svého života a dokázal je celou duší prožívat. Ale zároveň uměl najít k představení, k inscenaci odstup; nespoléhal jen na citové pochopení, ale měl vzdělanostní rozhled a dovedl jako vystudovaný sociolog pracovat s logickými a intelektuálními operacemi. Obojí se přímo ideálně spojovalo do schopností vyložit amatérům i věci složité. Jeho amatérská duše dokázala vždycky pochopit, proč to nebo ono, co se v inscenaci nepovedlo, její tvůrci udělali právě takhle – a dokázal jim to jejich jazykem vyložit, aniž by cokoliv slevil ze svých nároků Mockrát nám tím zejména na nižších stupních soutěží vytrhl trn z paty, když jsme se marně cosi pokoušeli objasnit. A to nemluvím o jeho samozřejmě důkladné připravenosti na každou porotu a o naprosté ochotě kdykoliv někam jet a něco hodnotit. Prostě porotce vzdělávající skromně, poctivě, s láskou a s poučeností vinici amatérského divadla.

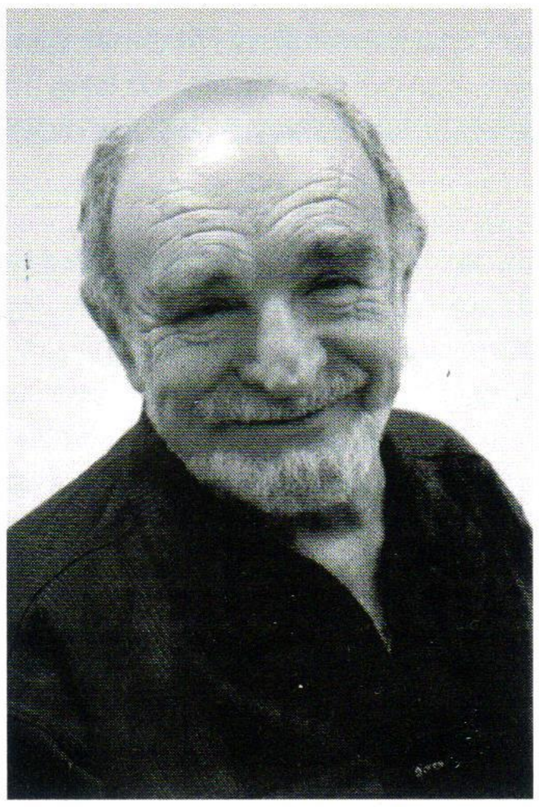

Břetislav Lelek. Soukromé foto.

Jaromír Vosecký, 27. 9. 1950

Saša Gregar

Před pěti lety jsem k půlkulatému výročí Jaromíra Voseckého napsal do Divadelní Hromady, kterou vydává Volné sdružení východočeských divadelníků, že je to „člověk mnoha podob a že proměny jsou a byly vždycky dramatické, že z fotografie pořízené před mnoha lety na nás jukne téměř chlapecká tvář, později ozdobená plnovousem a pak zas do hladka vyholená, že jen vlasy ustupují ze své slávy a konfekční velikosti klamou." Připomněl jsem, že ho neopouští úsměv a coby dlouholetého lektora divadelních přehlídek ani humor, s nímž vyslovuje své soudy o amatérské scénografii. Zvlášť ve známé trojce s profesory Laurinem a Císařem, na přehlídkách v Miletíně, v Červeném Kostelci... Jaromír je milovníkem laskomin, z Miletína vždy vleče plné tašky perníkových modlitbiček a porotu (ze svého) zásobuje věnečky a trubičkami, což ostatně dělal už ve Vysokém nad Jizerou, kam jsme po léta jezdili a byli o pár kilogramů mladší. Za posledních pět let, až do tohoto roku, kdy začíná psát věk s počáteční šestkou, se Jaromír vůbec nezměnil. Má snad nové auto, ale s ním staré trable, učí stále pilně mladé návrháře a cestuje mezi středními školami v Ústí nad Orlicí a v Praze. Štvou ho politici a policajti (pokuty platit nebude!), na své chalupě v Jevanech sklízí rok co rok dobré švestky, které kamarádům doveze i stovky kilometrů. K jeho kulatým šedesátým narozeninám si ho připomeneme rozhovorem, který vznikl již před nějakou dobou.

Kdy ses poprvé potkal s divadlem, jaký je tvůj nejstarší divadelní zážitek?

To mi bylo možná sedm osm, předtím určitě s nějakým tím loutkovým. Měl jsem doma různé panďuláky, maňásky. Jako malej kluk jsem hrál v dětském loutkářském souboru, v pražské Loutkové scéně.

Kdy tě poprvé napadlo, že by ses mohl divadelním uměním živit?

V tom jsem trochu nevinně. Chodil jsem do hudebky. No, spíš za hudebku, protože jsem se odmítal učit noty a kdy se narodil Smetana. Ale rodičové byli rozumní, tak jsem přestoupil na výtvarný obor. Tam byla báječná paní učitelka, sochařka Vohnoutová, modelovali jsme z hlíny, ona to vypalovala. Bylo to tak zajímavý, že jsem vydržel po celou střední školu. Pak zasedla rodinná rada a doporučila, abych studoval něco praktického: ovšem pro mé rodiče, kteří se z venkova přestěhovali do Prahy a žili velmi kulturním životem, bylo praktickým i to, co se točilo kolem divadla, filmu nebo televize.

Tys nikdy nehrál divadlo s ochotníky, ani ses o to nepokoušel?

Ne, jen jako to děcko. Ale chodil jsem s rodiči na výstavy i do divadla už ve věku předškolním. Začal jsem studovat na Žižkově, na střední uměleckoprůmyslovou škole, která připravovala lidi pro práci tzv. středně technických pracovníků pro divadlo, film a televizi. Tam mě začala bavit scénografie. Na DAMU mě poprvé nevzali, rok jsem pobyl na architektuře, kde mě dusili matematikou a geologií, což mi nebyl po chuti. Tajně jsem znovu dělal zkoušky na scénografii, tentokrát úspěšně, rodičové to vzali na vědomí. Studium bylo výtečné, po právě zemřelém prof. Trůstrovi tam po celý rok působil Ladislav Vychodil, první liga moderní československé scénografie, učil mě i prof. Romberg, Albert Pražák, Oldřich Smutný, s láskou vzpomínám na dr. Jindru, vynikajícího teoretika, a taky na přednášky prof. Císaře...

Jaká byla tvoje první scénografie, v níž se „pohybovali" herci?

Poprvé to bylo s vyššími hereckými ročníky v Disku, tenkrát v paláci Unitárie, dnešním divadle Ta Fantastika. První celá inscenace byla Elektra s panem režisérem Sokolovským. A hned jsem poznal práci pěkně natvrdo a drsně, protože on byl Pan režisér. Ale ustál jsem to, dokonce bylo i po mém! Pak jsem zamířil pryč z Prahy, chtěl jsem si vyzkoušet venkovský terén. V Pardubicích, s představou, že pobudu tak tři čtyři roky a pak se slavně vrátím do matičky Prahy, jsem nakonec zůstal dvaadvacet let. Tamější sedmdesátá léta byla krásná, báječný herecký soubor, spousta mladých lidí. Začal jsem s režisérem Karlem Skladanem a Shakespearovým Jak se vám líbí. A hned jsme trochu rozvrátili klasickou scénografii. Bylo to ještě dávno „před Tarantem", s nímž jsem pak dělal pěkný úlety. Ale samozřejmě jsem se musel poprat i s klasičtějšími inscenacemi, třeba s režisérem Bittlem jsem vypravil Nicolaiovy Tři na lavičce.

Vždycky pro mě bylo důležité jakési vnitřní propojení s režisérem, nikdy jsem se nepovažoval za avantgardistu, zajímala mě především koncepce představení, scénografie není obrázek scény a rozmístění nábytku. Skvělá práce proto byla s režisérem Glancem, třeba při Nebi na zemi V+W nebo i Zadržitelném vzestupu Arthura Uie. Rád vzpomínám na režiséra Henkeho, který nesměl v rozhlase, a tak se na pár sezon ocitl v Pardubicích, moc chytrej člověk to byl. Taky s Jaroslavem Vostrým jsem dělal pár pěkných věcí, třeba Svatého na

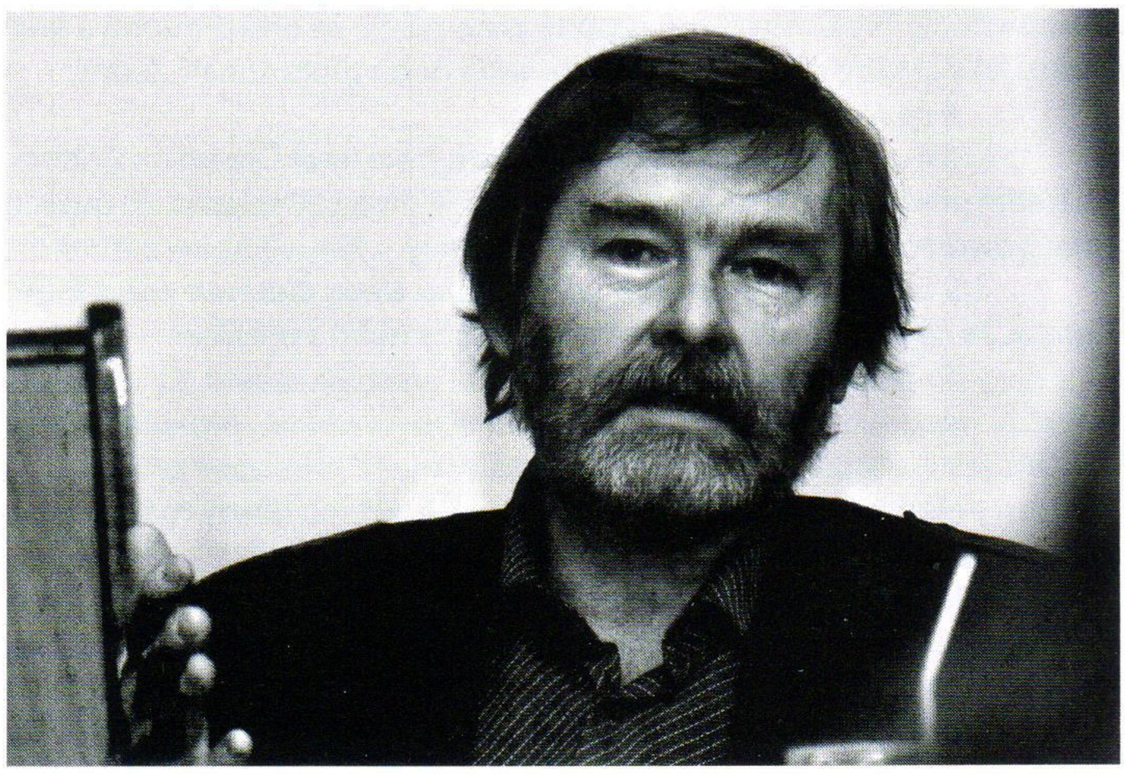

Jaromír Vosecký v roli člena odborné poroty krajské postupové přehlídky v Červeném Kostelci 2010. Foto: Ivo Mičkal.

mostě od Šotoly, dokonce jsme ho inscenovali ještě před Realistickým divadlem, kde měli na Šotolu monopol. A samozřejmě skvělé bylo období s Michaelem Tarantem - Přelet nad kukaččím hnízdem, Romeo a Julie, dělali jsme také představení v plenéru, na zámku, uvnitř jeho interiérů, na Komorní scéně.

V Pardubicích ses dostal i k divadelním amatérům...

Za to mohla Helenka Beránková, dramaturgyně v divadle. Spolupracovala s Mladým divadlem na Dukle, což byli lidé kolem Ivy Novákové, Zdenky Procházkové, Niny Vančatové, dnes Martínkové. Pomáhal jsem jim samozřejmě se scénografií, ale znáš to – amatéři musí udělat za málo peněz hodně muziky, tak jsme řešili prostor, jednoduché a levné kostýmy. Rád vzpomínám na Ostře sledované vlaky, hrál v nich i pozdější hradecký primátor Martin Dvořák. Pak mě oslovila Mirka Císařová a pod jejím „nátlakem" jsem se dostal k různým okresním a krajským přehlídkám jako porotce. Což mi zůstalo dodnes.

Poprvé jsme se spolu potkali, když jsi byl v porotě na okresní přehlídce v Žamberku, v polovině osmdesátých let. Tam tě doporučila Majka Boková, v té době dramaturgyně v Hradci Králové, dnes docentka na DAMU.

Pravda, do Žamberka mě přitáhla Majka, navíc žamberský soubor byl propojen s mým příbuzenstvem - teta, Hana Kvapilová, tam byla známá režisérka. V porotování jsem našel zalíbení, zajímalo mě, proč lidé dělají amatérské divadlo, kde se v nich bere ta odvaha, nadšení. Sám jsem za sebou neměl žádnou amatérskou zkušenost jako např. Milan Schejbal a jiní. Bavily mě diskuze, jaký je nebo by mohl být výsledek inscenace, co to komu přináší. Což v profesionálním divadle vlastně neexistuje. A těšilo mě, když se inscenace povedla, šla na nějakou vyšší přehlídku, třeba až do Hronova, konečně, spolu jsme se setkali i při práci na Vévodkyni valdštejnských vojsk. Viděl jsem snad stovky amatérských představení a na mnohé rád vzpomínám. Nikdy jsem nerozlišoval hranici mezi amatérským a profesionálním představením. Hostoval jsem často v různých profesionálních divadlech, v Českých Budějovicích, v Opavě, v Praze a současně jsem byl i na spoustě amatérských přehlídek – a vždycky mě zajímala výpověď těch představení. Samozřejmě, že si amatérský soubor může zaplatit profesionální podmínky, ale v podmínkách úspěch představení není.

V profesionálním divadle už na plný úvazek dlouho nepůsobíš?

Po odchodu ze stálého angažmá v Pardubicích (po sporu s tehdejším kontroverzním šéfem VČD Skálou, pozn. aut.) jsem zkusil kantorskou dráhu, scénografii se jen občas zabývám pohostinsky, jedou dvakrát do roka, např. v Mladé Boleslavi. Ale především učím návrháře a modeláře oděvů, ostatně od divadelního kostýmu není k téhle disciplíně daleko. Učím na střední škole v Ústí nad Orlicí a také v Praze na Žižkově - na té na škole, kde jsem svou profesní dráhu zahájil. A tady se rád potkávám s úplně začínajícími, mladými výtvarníky, z nichž, pokud budou pilní a vytrvalí, možná jednou něco bude...

Za těch skoro třicet let, co se s Jaromírem známe a přátelíme, se událo mnohé. Naše cesty mockrát běžely spolu, vedle sebe, mnohokrát se prolnuly. Vždycky z toho vzniklo něco pozitivního, zkušenost, nápad, námět, nový úhel pohledu. Jaromír totiž umí diskutovat a diskutuje rád. Za ta léta, co se známe, jsme se mnoho nezměnili (nepočítám-li např. objem pasu či barvu vousů). Že ani v šedesátce není člověk typu Jaromíra Voseckého ctihodným kmetem, o tom přesvědčuje mě i všechny přátele při každém setkání. Připíjím mu k jubileu dobrým vínem neb ho umí ocenit.

Čas běží jak splašený kůň...

Rozhovor s Milanem Strotzerem nebo lépe, trefněji a upřímně řečeno napjatý poslech jeho poutavého vyprávění připravil ***Luděk Horký***

Asi to bude znít pateticky, ale výstižněji následný článek uvést nedovedu… Že právě listujete časopisem Amatérská scéna, na tom nemusí být nic mimořádného. Výjimečným činí toto listování fakt, že pročítáte předposlední číslo, v jehož tiráži bude pod jménem šéfredaktora uveden Milan Strotzer. Dostalo se mi té cti, popovídat si s ním u příležitosti jeho rozloučení s periodikem, kterému vtiskl tvář. Navíc krátce po skončení Jiráskova Hronova, jehož byl letos naposledy programovým ředitelem. Říkám-li, že se Milan loučí s amatérskou scénou, pak pevně věřím, že jen s tou s velkým „A", což také nezní dobře… Zkrátka: doufám, že se neloučí s amatérskou scénou, která se s velkým „A" na začátku nepíše, i když jí být může.

Milane, promiň mi tu otázku na začátek, ale nedokážu si ji odpustit… Jak ses vlastně dostal k divadlu?

Asi za to mohou rodiče. Ne že by byli aktivními divadelníky, to vůbec, ale divadlo navštěvovali a měli ho rádi. Máma se mnou jako s malým

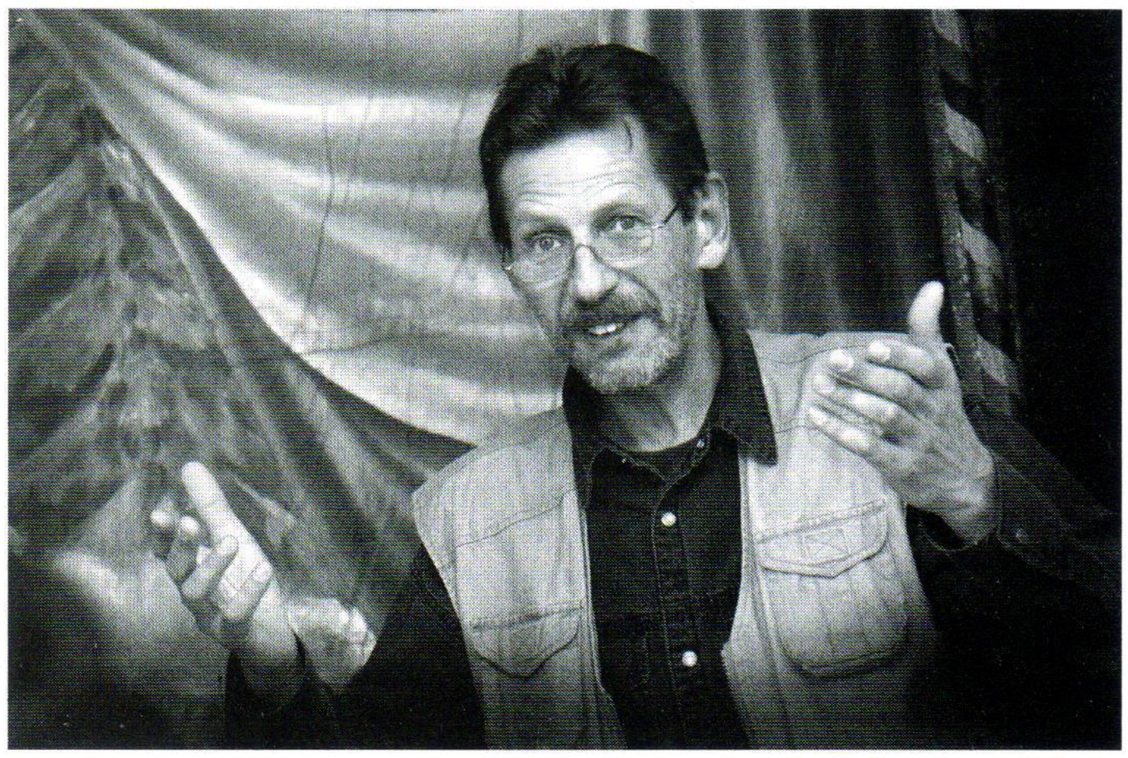

Milan Strotzer jako tajemník a současně člen odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém n. Jiz. 2005. Foto: Ivo Mičkal.

capartem chodila na loutková představení. Dodnes vidím živě loutky na jevišti někdejšího divadelního sálku nymburského Husova sboru, připadaly mi tenkrát neskutečně krásné a taky veliké, přímo v životní velikosti dospělého člověka. Posléze jsem pochopil, že tu zapracovala divadelní magie. To divadlo umístěné v suterénu pod modlitebnou někdy začátkem padesátých letech zavřeli a nastěhovali tam pro jistotu okresní archiv. Náhodně jsem se do těch prostor dostal, když mně bylo asi pětadvacet, a zjistil, že jeviště, které tam stále ještě bylo patrné, bylo tak malé, že by se na něj dospělý sotva vešel.

Takže tě přivábila magie loutkového divadla?

Nejen loutkového. V Nymburce, kde jsem se narodil a který je dodnes mým trvalým bydlištěm, byl velice činný soubor Hálek, měl výborné herce i pěvce, vlastní orchestr. Tady mi bylo dopřáno setkání s činohrou, ale hlavně s operetou. Bylo mi snad pět šest let, když jsem např. díky jednomu rodinnému známému mohl naprosto okouzlen vidět asi pětkrát za sebou Polskou krev. Doma jsme měli gramofon na kliku a desky s nahrávkami téhle slavné Nedbalovy operety. Za pomoci těch desek jsem uměl Polskou krev snad nazpaměť, tedy to, co na těch gramodeskách bylo. Naši jezdili taky do Hronova na Jiráskovy oslavy, jak se tehdy říkalo Jiráskovu Hronovu. Nebyl jsem ani dítko školou povinné a viděl jsem tu hezkých pár představení, dodnes si vzpomínám, jak jsem byl otravný opakovaným voláním Haničko, sluníčko! po zhlédnutí Jiráskovy Lucerny.

Pamatuješ si ještě svůj první divácký zážitek?

Pamatuju. Byl tak silný, že se stal možná tím klíčovým impulzem

mého zájmu o divadlo. Budeš se ale asi smát, nešlo totiž o zážitek z živého představení. Byl jsem hodně malý a měl buď narozeniny, nebo svátek. Maminka, coby rodinný režisér oslavy, otevřela dveře do místnosti, kde byl pro mě připravený dar, a sice rodinné loutkové divadlo. Bylo to večer. Dodnes vidím mámou nainstalovanou a osvětlenou scenérii zaplněnou loutkami v překrásných malovaných a vyřezávaných kulisách. Byl to vůbec divácký zážitek? Ale jo, takhle na mne magie divadla už mockrát nedýchla.

Milane, je možné se dočíst, že jsi už jako středoškolák působil v Loutkovém divadélku při Místní jednotě ČSPO v Nymburce, a to jako principál, autor, režisér a loutkoherec. To zní hrdě, vezmu-li v potaz, že ti bylo 16 až 18 let. Jak na tohle období vzpomínáš? Co pro tebe tahle doba znamenala?

Odpovím vzletně – seberealizaci. Vlastně to souvisí s tím, co jsem říkal o darovaném rodinném loutkovém divadle. Nebyla to pro mě hračka, která skončí odložena v koutě. Časem jsem se domohl dokoupení dalších loutek, marionet, a také textů her a vyrazil jsem s divadlem na náš dvůr. Publikum jsem zprvu nalezl v okolí našeho domu, byla tu spousta plus minus stejně starých kluků a holek. Zakrátko jsem pocítil, jak tristně je můj fundus omezený, že tu mám celkem dost her, ale nemám na ně loutky nebo dekorace a nikdo mi s tím nepomůže. A tak když přišli mí spolužáci ze základky, kteří byli pyšní na příslušnost k místnímu požárnímu sboru, s tím, že v sále hasičárny leží ladem vybavené marionetové divadlo, neváhal jsem stát se členem požárního sboru – to byla podmínka, abych se mohl toho nevyužívaného pokladu ujmout. Samo sebou, že jsem všechny někdejší spolužáky-požárníky zavázal ke spolupráci, přivedl spolužačku z gymplu, neboť se nám silně nedostávalo ženských hlasů. Dva roky jsem psal, režíroval, vodil loutky, mluvil devíti hlasy... Hrálo se každou neděli, sál býval plný, profesor Kaufmann, češtinář z naší školy, chodil na představení s vnoučaty a neváhal se pak zdržet, aby vyslovil libost nad naším konáním. Vzpomínám na to chtě nechtě s nostalgií, ale i jako na jedinečnou příležitost osahat si, co všechno se kolem divadla musí udělat, aby mohl na konci zazvonit zvonec a přišla odměna, aby lidé zatleskali.

Jsi rodák z Nymburka. Jaká životní dráha tě dovedla až do Nitry, kde jsi založil Absolutní nedivadlo?

To je docela prozaické. Když jsem končil gymnázium, přesněji střední všeobecně vzdělávací školu, jak se té instituci v šedesátých letech říkalo, můj táta právě odcházel do penze. Byl jsem ve svých osmnácti hloupě hrdý, nechtěl zatěžovat rodiče a chtěl být soběstačný, a tak jsem se nechal naverbovat k vojákům. Nastoupil jsem do nitranského automobilního učiliště, a kdybych odtud neutekl, byl by ze mě důstojník z povolání. Za blbost se platí. K dalšímu studiu jsem se dostal až mnohem později, při zaměstnání, rodině, dětech. Nicméně té zkušenosti nelituju, odkroutil jsem si vojenskou službu, něco se dozvěděl o autech, a hlavně, když pominu různé hraní s loutkami na dvorečku, vystupování na školních besídkách a konec konců i epizodu s loutkovým divadlem v nymburské hasičárně, teprve v Nitře jsem vpravdě vstoupil do vědomého divadelního dění. Byly tu výjimečné podmínky: vybavený klub s divadelním sálem, podpora naší činnosti včetně odborné pomoci herců nitranského divadla – Ivana Palúcha a Viery Hladké, možnost hrát de facto po celé republice, hráli jsme např. v Martině, v Partizánském, ve Vyškově, v Brně, v Praze, v Nymburce, v Poděbradech... Ani jsme všechny nabízené možnosti nevyužili.

V čem tě inspirovala pražská Reduta a Nedivadlo Ivana Vyskočila?

Teď jsi mě zaskočil, nikdy jsem o tom nepřemýšlel... Zkusím myslet nahlas... Reduta především divadelní-nedivadelní formou, myslím text-appealu, oboje pak neotřelostí, chytrými texty a životadárnou schopností komunikovat s publikem právě tady a teď o věcech, které nás štvou, o kterých se veřejně běžně nehovoří, které jsou tabu... Jo, a nesmím zapomenout na humor, na všudypřítomný inteligentní humor. Teď si uvědomuju, že jsem patrně díky našemu nitranskému Absolutnímu nedivadlu, které se snažilo o podobný typ divadla-nedivadla, nikdy aktivně nevstoupil na půdu divadla iluzivního, divadla nápodoby skutečnosti. A to přesto, že do té chvíle byly mé představy o divadle úplně jinde... (smích) Polská krev!

Psal jsi texty pro skupinu The Greens. Co to bylo za kapelu?

Název napovídá, že šlo o zelenáče, tj. o kamarády ve vojenských uniformách. Kapela vznikla de facto souběžně s Absolutním nedivadlem v Nitře. Podle potřeby hrála s námi a naopak my jsme zase konferovali jejich koncerty a natahovali je o naše špumprnágle. Byla to sešlost šikovných muzikantů, bigbeatový základ posílený o dechy, v čele s výborným kytaristou Láďou Hanzlíkem. Hráli instrumentálky od Shadows a pak už jen výhradně vlastní tvorbu, hudbu skládal kapelník. Nevím už, jak se to přihodilo, že brati-slavský rozhlas projevil zájem a došlo k nahrávce, která šla nakonec i do éteru na tzv. Modré vlně. Na tenhle textařský debut jsem byl patřičně pyšný.

Jaký osud potkal tvou textařskou kariéru? V 70. letech jsi byl jedním z autorů písňových textů nymburské hudební skupiny Gradace, pozdější Fontány, která hrála s Viktorem Sodomou a poté s Lenkou Filipovou. Kdy jsi přestal psát texty písní? Přestal jsi vůbec? Nebo ještě píšeš?

Po vojně jsem nemohl jinak, než v rodném Nymburce založit Polabské absolutní nedivadlo, zkráceně POAN. Podobně jako v Nitře s The Greens jsme v Nymburce kooperovali s beatovou kapelou The Dabble Dose, která se záhy musela přejmenovat, protože nastoupila normalizace a anglické názvy se staly nepatřičnými, takže Gradace, Fontána. Kluci z Dabble Dose si zakládali na tom, že hrají především vlastní skladby a pokud převezmou něco z repertoáru jiných skupin, tak mají alespoň vlastní texty. V kapele hrál můj spolužák z gymplu, věděl o mých nenechavých básnických pokusech, a tak mě požádal, abych pro ně psal texty. Díky předsevzetí kapely jsem měl co dělat. Moc mě to bavilo a několik věcí se, myslím, docela povedlo. Největší odměny se mi za tuhle práci dostalo jednoho podvečera, když jsem zvenčí uslyšel povědomé melodie a známá slova k nim. Bydlel jsem na náměstí. Vykouknu z okna, a co nevidím, u morového sloupu seděla parta teenagerů, hráli na kytary a s gustem zpívali sborově naše písničky. To pohladilo. Texty jsem psal i k písním, které byly součástí divadelních opusů Malého nedivadelního studia POAN. Na přelomu 70. a 80. let jsem už nestíhal studovat na vysoké, k tomu ještě na lidové konzervatoři, věnovat se zaměstnání v kulturním zařízení a rodině, a tak jsem předal vedení POANu kamarádovi a postupně přerušil i kontakty s kapelou. Tehdy jsem s psaním písňových textů víceméně přestal, pokud jsem něco zplodil, tak do šuplíku. Před asi třemi roky se na mě obrátil kapelník jedné hudební skupiny, který pamatoval éru Dabble Dose, a poprosil mě, zda bych jim nepsal texty. S chutí jsem přikývl, ale od té doby jsem ho neviděl.

Co si mohu představit pod pojmem Malé nedivadelní studio POAN?

Divadélko malých forem, které se snažilo navázat na existenci tzv. M-klubu, který v 60. letech fungoval ve vinárně hotelu Záložna v Nymburce a hlavně na nitranské Absolutní nedivadlo. Podařilo se mi dát dohromady několik psavců, lidí, kteří byli mocni vystupovat jako herci, zpěváci, hudebníci a s tímhle základem jsme v roce 1974 rozjeli pravidelný divadelně-nedivadelní provoz v oné vinárně, až později jsme se dostali na jevišťátko okresního kulturního střediska a na konci existence tohohle uskupení do poděbradského Divadla Na Kovárně, to už se psal rok 1980. V té vinárně jsme s výjimkou prázdnin hráli po dva roky, a to pravidelně každých čtrnáct dní ve čtvrtek. V jeden čtvrtek byla premiéra, za čtrnáct dní repríza, pak další premiéra, repríza, a tak pořád dál.

Předpokládám, že jste měli hodně připraveno dopředu, ale i tak se to nedalo stíhat, či ano?

Než to vypuklo, tak jsme, pravda, měli pohromadě dva tři text-appealy, hodně se improvizovalo. Podstatné bylo, že šlo především o naše autorské věci, a autory jsme se cítili být tři a mohli jsme se v přípravě představení střídat. Praxe byla taková, že autor byl zároveň režisér a sehnal si své interprety. Někdy se na představení podílel základní kádr POANu společně, někdy se pracovalo s novými lidmi, třeba jen pro jedno představení, myslím tím inscenaci, ale to by byl nepatřičný termín. POANem tak prošlo asi půldruhé stovky lidí. Postupem doby se repertoár nabaloval a mohli jsme znovu reprízovat starší kousky, takže jsme to s odřenýma ušima nějak, už nevím jak, stíhali. Máš ale pravdu, nakonec jsme z toho, tedy především já, byli unavení a vizi pravidelných čtvrtků opustili. Také jsme se později začali pouštět do věcí, které už bylo možné označit za inscenace, a ty vyžadovaly z hlediska přípravy podstatně větší časový prostor.

Nymburský POAN byl, zdá se, natolik svázán pravidelnými čtvrtečními produkcemi, že mohl sotva kdy opustit místo svého působení a dojít reflexe a případné satisfakce, např. na přehlídkách. Zúčastnili jste se někdy nějaké přehlídky? Pokud ano, jak jste při poměřování s kolegy odjinud uspěli?

No jo, je to tak, první dva roky jsme takřka nevytáhli paty z domu. Pak jsme se pustili do parafráze pohádky o Červené karkulce pro dospělé a s ní se zúčastnili I. Festivalu Humoru a satiry na jevišti v Chomutově 1976. V porotě byli mj. Ivan Vyskočil a Pavel Bošek. Získali jsme cenu za druhé místo za tehdy vítěznou slavnou dvojicí Hladký – Bodnár s neméně slavnou inscenací pražského divadla Excelsior Směj se, paňáco. To byl náš největší úspěch. Nahrával to rozhlas a dokonce celé odvysílal, v roce 1980 část představení natočila televize a taky to kupodivu pustila ven. Pokoušeli jsme se také o Šrámkův Písek, jednou jsme se dopracovali až do výběrového kola,

ale v pražské Malostranské besedě se nám moc nedařilo, a tak jsme jeli do Písku na čumendu. Moc soutěživí jsme nebyli.

Jaký máš vztah k uměleckému přednesu? Věnoval ses mu někdy aktivně? Kdy?

Ambivalentní. Ve škole jsem si nechal raději napsat pětku, abych nemusel jít na stupínek a recitovat. Pak se to s dospíváním zlomilo a já se svobodně zúčastňoval soutěží armádní umělecké tvořivosti v oboru sólový umělecký přednes. Žádná sláva to nebyla. Zatímco můj kolega, spoluzakladatel Absolutního nedivadla Láďa Gavroň sklízel ceny, já dostal čestné uznání a útlou Ferlinghettiho knížečku básní Startuji ze San Francisca. To mě neodradilo, ve všech našich text-appealech jsem přednášel, jen to svištělo, ale vždycky to byly věci, které se mi takříkajíc dostaly pod kůži a já měl nutkavou potřebu ten pocit a mnou pochopený obsah poslat dál. Ta ambivalence má ještě jednu polohu, rád jsem přednášel druhým, nerad jsem naslouchal jiným, tedy pokud mne záhy nedostali na lopatky, jako např. kdysi dávno ve Viole Přeučil, když dělal Gogolovy Bláznovy zápisky, nebo tamtéž Němeček, když přednášel básně a balady Françoise Villona v pořadu Nuž, modlete se, milenci. Ostatně, sen udělat si Villona jsem si neodpustil a realizoval jsem ho v POANu.

Kde všude ses uplatnil jako herec? Jaké jsi hrál role, jaké žánry?

Herec je v mém případě asi silné slovo. Nepovažuju se za herce, gró toho, co se k tomu blíží, se událo v již vzpomenutých souborech, kde jsme vytvořili patnáct pořadů, performancí a inscenací. Ve většině jsem „hrál", některé jen režíroval a ve dvou nejel vůbec. To žánrové rozpětí je od text-appealu přes divadlo poezie, satiru, kabaret, recitál, vyprávěné divadlo, divadlo encyklopedického typu, naučnou divadelní produkci až řekněme po činohru. To je guláš, co? Z toho sotva můžu lovit role, mohl bych, ale nikomu to nic neřekne. Když povím, že jsem hrál pana Vopu ve hře Hrůzný sen pana Vopi, stejně si pod tím nikdo nemůže nic představit, leda tak Radim Vašinka, který přijel vybírat představení na Šrámkův Písek a pěkně nás sprdnul, oprávněně. Ale jednu roli přeci jen řeknu, neb je z odkazu divadelní klasiky. Poděbradský soubor Jiří, jmenovitě jeho režisér Jan Pavlíček, mě vyzval k hostování ve veršované hře Henryho Fieldinga Přeukrutná tragedie o životě a smrti Palečka Velikého. Dostali jsme s Jardou Kodešem menší role dvořanů. Teď už nevím, jestli jsem hrál Nudlu nebo Pudlu. Vím, že jsem si zahrál v té komedii nakonec role dvě, neboť onemocněl představitel podstatně větší role Lorda Grázla a režisér mi svěřil jeho part. Inscenace to byla velice zajímavá a myslím, že velice zdařilá. Hrála se mj. na poděbradském FEMADu, na Hronov jsme se nedopracovali, neboť v roce 1979 hovořit o tom, že král se tituluje Velikým, ale je to malý Paleček, který se ožení s obrynî Glumdalkou a nakonec to s ním špatně dopadne, a ke všemu to scénovat jako hru v šachy, no to bylo hraní o zlatou mříž. Naštěstí to dovedli přečíst teatrologové v hronovské výběrové komisi a nikoliv knechti represivního režimu.

Co tě na herectví nejvíc bavilo?

Právě to hraní o zlatou mříž, ta možnost jinotajně sdělovat, co si myslíme, co cítíme, ale nikdy bychom to nemohli beztrestně jiným způsobem veřejně publikovat. Tahle fantastická možnost komunikace herce s publikem. Já vím, že to dnes asi už tak docela neplatí, ale kdoví...?!

Jaké bylo tvoje setkání s oborem divadelní režie. Vím, že jsi v letech 1978–1980 studoval na lidové konzervatoři. Jaká byla tvoje absolventská práce?

Považuju to období za jedno z nejpěknějších, jaké jsem kdy prožil, a taky z hlediska poznatků o divadle za nejpřínosnější. Sice jsem předtím absolvoval mnoho různých seminářů a dílen, ale byly to jednorázové akce nemající potřebnou souvislost, myslím tím začít u základů a navazovat. Na konzervatoři nám byly poznatky o divadle zprostředkovány systematicky, byla tu příležitost osvojit si potřebné dovednosti, výuka byla velice intenzivní. Navíc to bylo setkání s celou plejádou divadelních osobností, vedoucí lektorkou byla dramaturgyně Jarmila Černíková-Drobná, mezi lektory prof. František Černý, režisér Ruda Felzmann, scénograf Jan Dušek, herci Zuzana Kočová, Bořík Procházka a Jaroslav Vágner, choreografka Lea Janečková, režisérka Veronika Matějová, která v té době platila za přední expertku na jevištní řeč, s psychologií a komunikačními dovednostmi nás trápil dr. Vladimír Doležal. Jako režisér jsem absolvoval s inscenací hry Svatební noc od Mirko Stiebera. Jako herec jsem navíc hrál Chlapce s píšťalou ve společném absolventském představení Maska červené smrti podle A.E. Poea, byli jsme totiž ve spojení s hereckým kurzem.

Co jsi režíroval dál?

Bohužel, kromě jedné hry od Ivana Pilného snad už nic. Přesto, že tu byly úvahy o možnosti režírovat v Divadle AHA v Lysé nad Labem a později v libickém Vojanu, jsem se k režii už nedostal. Za prvé jsem chtěl nejdříve dostudovat vysokou školu. Za druhé pracovní zatížení metodika pro divadlo jak na okresním, tak na krajském kulturním středisku, o Artamě nemluvě, bylo tak značné, že zkrátka nezbýval čas. Neumím dělat mnoho věcí najednou, řídím se tím, že méně je více, a tak jsem si musel vybrat, buď dělat divadlo, nebo mu sloužit v rámci mé tehdejší profese. Vybral jsem si to druhé.

Milan Strotzer (vlevo dole) v roli Chlapce s píšťalou v absolventské inscenaci posluchačů LK SKKS Praha, němohře podle A.E. Poea Maska červené smrti. Říčany, režie Lea Janečková, 1980. Foto: Pavel Štoll.

Od roku 1983, kdy jsi ukončil studium teorie kultury na FF UK v Praze, se nepřetržitě až dodnes věnuješ odborné péči o amatérské divadlo. Jak se metodika amatérského divadla za tu dobu proměňovala? Jaké nejvýznamnější zlomy nebo posuny jsi za dobu své kariéry zaznamenal?

Odborné péči o amatérské divadlo se věnuju od svého nástupu na OKS Nymburk v roce 1977. Metodika se až tak moc neproměňovala, spíše se měnily společenské, ekonomické a technicko-organizační podmínky. Souvisí to s nastoupenou cestou po roce 1989, se zrušením okresních a krajských článků odborné péče. To byl zásadní zlom. Zatímco se základní vzdělávání, ale i ediční činnost na pomoc amatérským divadelníkům mohly dříve realizovat na okresní úrovni a nadstavbové na krajské, potažmo ústřední, tak nyní – až na světlé výjimky – existuje pouze jedna úroveň. Ta by měla postihnout i obě chybějící roviny, ale je to nereálné „díky" existujícím ekonomickým, personálním a dalším parametrům včetně toho, že z centra

do míst nemůže nikdo dost dobře dosáhnout. Ten zásadní zlom, alespoň v prvních letech po roce 1989, přinesl ještě jeden problém. Mnoho poučených divadelníků odešlo do veřejné či podnikatelské sféry a na divadlo neměli čas. Nastoupila nová generace, která potřebovala základní výbavu. Při neexistenci okresních a krajských článků bylo zhola nemožné tuhle potřebu saturovat, a logicky tak vzniklo zbytečné vakuum. Nechci to dál rozvádět, to by bylo na celou sérii rozhovorů.

Na který z mnoha plodů tvé požehnaně košaté činnosti jsi mimořádně hrdý?

Mimořádně hrdý nejsem na nic. Mám ale docela dobrý pocit z toho, že jsem mohl být u někdejšího FEMADu, myslím tím léta 1977–2000, že jsem se mohl po dvacet let podílet na tváři Jiráskova Hronova, že se nám podařilo v periodiku Amatérská scéna pokročit od věstníku k časopisu a ve spojení s tím vytvořit studnici informací o amatérském divadle na www.amaterskascena.cz. Možná bych mohl být trochu hrdý na to, co se mi podařilo uskutečnit na poli vzdělávání, především před rokem 1989, kdy jsem měl pocit, že jestli něco má opravdu ještě smysl, tak je to právě otevírání obzorů za pomoci vzdělaných, výjimečných osobností, především pak v dlouhodobých kurzech lidové konzervatoře, ale i na přehlídkách a při všech dalších příležitostech. Ten pocit se změnil v přesvědčení, proto přišly na řadu opakované kurzy praktické režie, proto stávající dimenze vzdělávací části Jiráskových Hronovů, proto hutné rozborové semináře na činoherních přehlídkách, nemluvě o výzkumné instituci divadla pro děti, jakou představoval FEMAD v Libici nad Cidlinou.

V roce 1990 jsi uvedl do života „stálou divadelní scénu" Branka v KD Stodůlky. Co to bylo za projekt? Proč zanikl? Nahradil ho později jiný podobného charakteru?

Šlo o to, vytvořit na půdě hlavního města platformu, která by umožňovala pravidelně seznamovat divadelníky i veřejnost s nejzajímavějšími inscenacemi amatérského divadla z celé republiky a vybudovat v kulturním domě zázemí pro kultivaci amatérského divadla a dramatické výchovy dětí. Stihl jsem dovézt jen 12 inscenací. Koncem února 1991 jsme Branku zavřeli, protože zdroje financování utonuly v nenávratnu. Dlouho pak nebylo nic. Myslím, že někdejší bohulibý záměr dnes v jisté míře naplňuje Činoherní klub svými nedělními představeními pod názvem Činoherní klub uvádí.

Od roku 1995 jsi byl výkonným redaktorem a od ledna 2005 stojíš v čele redakce Amatérské scény, kde jsi v roce 2000 zavedl repertoárovou přílohu. Během 8 ročníků v ní vyšlo 51 textů divadelních her pro dospělé i pro děti. Jak se ti opouští po šestnácti letech časopis, kterému jsi vtiskl tvář? Jsi stylotvorný typ. Budeš s Amatérskou scénou nadále spolupracovat třeba jako autor? Je nějaké téma, kterým by ses rád zabýval?

Sotva jsem se otřepal po Hronově a už jsem před uzávěrkou dalšího čísla „amatérky". Přiznám se, že jsem o věcech, na které se ptáš, nijak zásadně nepřemýšlel. Taky v tuhle chvíli ani nevím, kdo bude pokračovatelem. Spolupráci se vyhýbat rozhodně nebudu, ale jakou formou a o čem, to opravdu nevím, bude to záležet především na novém vedení redakce.

Jakou myslíš, že má tištěná podoba AS budoucnost v době elektronických médií?

Myslím si, že elektronická média jsou zatím značně nespolehlivá, z hlediska zachování paměti mi připadá tisk daleko spolehlivější. Odhlížím přitom od dostupnosti a od libého návyku listovat si v časopise třeba ve vlaku.

Jakou radu bys dal do vínku svému nástupci?

Aby nezapomínal, že má časopis sloužit amatérskému divadlu, a to v celém jeho spektru.

Od roku 1998 jsi organizoval autorskou soutěž her pro děti Oříšky pro Popelku. Splnil tenhle projekt tvoje očekávání? Má smysl v něm pokračovat dál?

Když jsme poprvé soutěž vyhlašovali, nedělal jsem si žádné iluze o záplavě kvalitních textů, nicméně přesto se jich několik objevilo. Určitě všechny nevznikly z popudu vyhlášení soutěže, ale díky ní na ně mohlo být upozorněno. Soubory o ty texty stále průběžně jeví zájem, a to daleko větší než o texty pro dospělé. Myslím si, že ten projekt smysl stále má, jen by ho chtělo trochu popostrčit, více zviditelnit, zatraktivnit. Iniciovat dosahování vyšší kvality čehokoliv se vždycky vyplácí.

Někde jsem četl, že uvažuješ o tom psát divadelní hry. Je to pravda? Jaké? O čem?

Ano, vypustil jsem tuhle informaci neprozřetelně při rozhovoru pro hronovský zpravodaj. Mínil jsem to tak, že kdybych si mohl vybrat a nebyl v penzi závislý na penězích, které mi poskytne důchodové zabezpečení, tak bych se někde zakutal v tichu a psal si. Takže je to takový zbožný sen, realita bude nejspíše jiná. Ale i kdyby to byla třeskutá pravda, stejně bych na jaké a o čem neodpověděl, to se nemá.

Známe tě jako lektora a člena odborných porot mnoha divadelních přehlídek. Téhle práci se věnuješ také nejedno desetiletí. Jak se podle tebe proměňuje nebo neproměňuje svět českého, moravského a slezského amatérského divadla? Jeho podmínky, atmosféra, tvůrci…

Možná mi chybí větší odstup, pohybuju se na téhle půdě bez přestání takřka 40 let, ale nezdá se mi, že by z hlediska kvalitativního, pokud jde o inscenační výsledky v celku našeho amatérského divadla, docházelo k nějakým razantním výkyvům. Přesto tu určitá kvalitativní proměna vysledovatelná je, zejména v posledních zhruba pěti letech. Lze ji označit heslovitě jako odklon od dramatických básníků a příklon k vlastní autorské tvorbě a ruku v ruce s tím odklon od sdělování tématu a příklon ke sdělování pocitů. Dalším docela zřetelným jevem je rozvrstvenost a rozrůzněnost ve všem všudy: v používaných inscenačních principech a postupech, v užití osobitých znakových systémů, ve způsobech, jak je interpretovat, vnímat. Při tvorbě inscenací dochází k rozvolnění druhové příslušnosti či druhové a žánrové synkreze. Zkrátka, vliv postmoderny a post-postmoderny amatérské divadlo nemůže obejít, jen se do něj promítá s určitým zpožděním. Pokud jde o podmínky, o těch, které souvisí s péčí o kultivaci amatérského divadla, jsem již hovořil, a s těmi ekonomickými to nebude o nic horší ani lepší, než to mu bylo třeba před třiceti lety. Tehdy tu byly soubory bohaté a chudé, s podporou a bez podpory, se schopnými manažery a bez nich. Myslím, že je to v zásadě stejné, je to o lidech v tom kterém souboru, v tom kterém místě. O co ubylo střech nad hlavou v podobě závodních klubů ROH, městských divadel, sálů osvětových besed atp., o to přibylo příležitostí k svobodnému podnikání a získání finančních zdrojů. Nelze zapomenout na klíčový fakt, že tvorbu nepodvazují hlediska ideologická, mocenská, jsme svobodní a zdá se, že i tolerantnější.

Milan Strotzer na Jiráskově Hronově 2003. Foto: Ivo Mičkal.

Na řadě přehlídek ses podílel i koncepčně, např. na FEMAD. Jaký smysl má FEMAD podle tebe ve své současné podobě? Jak vnímáš pojem „salon odmítnutých", který je v souvislosti s FEMAD frekventován?

FEMAD je dnes přehlídkou místního významu se sympatickým způsobem reflektování představení, je to možnost pro soubory reprízovat inscenace a pro Poděbrady obohacení kulturní nabídky. Nejde o žádný salon odmítnutých. Beru to jako reklamní slogan, stejné je to s přivlastněním si názvu, značkové zboží se líp prodává. Je to sice poněkud nepatřičné s ohledem na význam někdejšího festivalu, ale název nikdo nepatentoval, takže je to nenapadnutelné, můžeme jen mrmlat.

Vypěstoval sis k některé z mnoha národních přehlídek amatérského divadla, na jejichž přípravě ses podílel, mimořádný osobní vztah? Proč?

Mimořádný osobní vztah mám ke každé z nich, protože každá je něčím jedinečná.

Mezi projekty, kterým vdechuješ život, zaujímá jistě významné místo Klub (nejen) mladých divadelníků. Kdy a jak vlastně vznikl? Kdo stál u jeho zrodu? Jak se proměnil jeho obsah, rozsah, smysl za dobu jeho trvání?

Už jsem to vlastně říkal, jsem přesvědčen o tom, že páteří kultivace amatérského divadla jsou všechny příležitosti vzdělávacího charakteru. Časoprostor Jiráskova Hronova přímo k realizaci těchto příležitostí vybízí, ostatně byly tu přítomny v různých modifikacích od samého zrodu festivalu. Název Klub mladých divadelníků byl poprvé použit v roce 1972 na 42. JH. Klub byl organizovaný tehdejším ÚKVČ ve spolupráci s ČÚV SSM. První lektorkou se stala Jindra Delongová a prvním vedoucím JUDr. Zdeněk Kokta, který se podílel na koncipování tvořivé dílny spojené s diskuzemi o představeních, ale také sám přednášel o historii a vývoji českého divadla. Hned v následném ročníku se lektorské obsazení rozšířilo. Lektory byli Antonín Bašta, Soňa Pavelková a Václav Kotva. V dalším ročníku nahradil V. Kotvu František Laurin. Lektoři se drobně obměňovali, nicméně Bašta a Pavelková nevynechali ani jednou až do 53. ročníku JH v roce 1983 včetně. V roce následujícím došlo k výrazné změně, z jednoho semináře byly čtyři, vedené profesionálními režiséry Jiřím Fréhárem, Miroslavem Krobotem, Karlem Křížem a Ivanem Rajmontem. Tahle lektorská sestava vydržela až do roku 1987. Klub byl po celá ta léta až do roku 1991 ve Velkém Dřevíči, zvyšovaly se počty jeho frekventantů a zase klesaly, měnilo se lektorské obsazení. Se změnou Jiráskova Hronova z činoherní přehlídky na mezidruhovou se od roku 1991 postupně proměňoval a ona mezidruhovost se více a více promítala i do zaměření seminářů a dílen. V roce 1991 jsem měl klub poprvé na starost, pracovalo v něm tehdy 47 posluchačů v pěti seminářích. Semináře přibývaly téměř s každým dalším ročníkem a spolu s nimi počty frekventantů. Narostly až do současné dimenze vzdělávacího molochu s více jak 300 frekventanty v 17 seminářích a dílnách.

Koncem roku se chystáš odejít do penze. To ale nemusí nutně znamenat odchod ze scény! Jak si představuješ/plánuješ svůj profesní život poté?

Byl jsem a stále jsem natolik zaměstnán Jiráskovým Hronovem, Amatérskou scénou a dalšími souvisejícími povinnostmi, že jsem neměl čas si něco plánovat, domlouvat. Musím s tím rychle začít, čas běží jak splašený kůň. Jediné, o čem již déle hovoříme s paní doktorkou Šrámkovou, je to, že až půjdu do penze, měl bych se ujmout práce na databázi českého amatérského divadla, ale nic jsme zatím konkrétně nedohodli.

Už jsme zmínili, že k tvé práci neodmyslitelně patří Jiráskův Hronov. Kdy jsi ho navštívil poprvé? Jaké v tobě zanechal dojmy?

V roce 1949, když mi byl sotva rok a údajně jsem se poprvé po svých vydal z lokálu hotelu Slavie, minul výčepní pult, docupital do kuchyně a padl do náručí paní hoteliérové Zítkové. Dojmy si opravdu nepamatuju.

Od kdy jezdíš na Hronov souvisle, ročník za ročníkem? Jak se za tu dobu Jiráskův Hronov proměnil?

Od roku 1975, takže od 45. ročníku. Hronov se proměnil dost značně, a sice od poklidné činoherní přehlídky s jedním představením denně, s 35 seminaristy Klubu mladých divadelníků ve Velkém Dřevíči, s dopoledními diskuzními kluby a dvěma přednáškami během týdne k festivalu současného rozměru. To snad nemusím líčit. Ostatně léta to všechno popisuju vždycky v pátem čísle Amatérské scény v příspěvcích nazvaných Faktografie Jiráskova Hronova. Jen stručně pro ty, co nechtějí pátrat: průměrně tři čtyři inscenace denně, přes 300 seminaristů v 15–17 seminářích a dílnách, k tomu každý den Problémový club, diskuzní klub, mohutný doprovodný program, v němž např. v roce 2010 vystoupilo na 60 divadelních, hudebních a jiných souborů.

Milan Strotzer v roli Lorda Grázla v inscenaci hry Henry Fieldinga Přeukrutná tragédie o životě a smrti Palečka Velikého. DS Jiří Poděbrady, režie Jiří Pavlíček, 1979. Foto: Pavel Štoll.

Rovných dvacet let stojíš přímo v čele Jiráskova Hronova. Podařilo se ti proměnit tuhle divadelní žatvu k obrazu svému?

Musím tě trochu poopravit. Hlavním orgánem Jiráskova Hronova je festivalový výbor v čele se svou předsedkyní Mgr. Lenkou Lázňovskou, a to už také plných dvacet let. Jde o dílo kolektivní. Takže mé čelo je pouze jedno z mnoha. Má role se od jistého roku nazývá programový ředitel JH, což vystihuje dost přesně moji úlohu, to jest: je na mně programová skladba hlavního programu a vzdělávací části festivalu, pomáhají mi s tím ale i další. Domnívám se, že se nám všem, co jsme se na přípravě jednotlivých ročníků podíleli, podařilo průběžně festival proměňovat k takovému obrazu, který si přáli sami amatérští divadelníci – většina členů festivalového výboru jsou jejich volení zástupci. Jestli jsem v něčem zafungoval nadstandardně a přineslo to pozitivní výsledek nebo naopak v něčem selhal, to zhodnotí čas. Jedno si k dobru snad můžeme přičíst hned, hronovská přehlídka neutonula v představách, které tu po roce 1989 existovaly a byly míněny smrtelně vážně, totiž v návratu k prvotnímu modelu – vzdávání holdu hronovskému rodáku Mistru Aloisi Jiráskovi tím, že budou uváděny především inscenace jeho her. To se podařilo odvrátit a učinit z Jiráskova Hronova mezidruhovou přehlídku, která patří všem, nejen činohercům konvenčního ražení.

S čím jsi nejspokojenější a co se ti naopak nepodařilo zrealizovat podle představ?

Jestli jsem na něco osobně dost tlačil, a nebylo to vždy jednoduché, přesvědčit spolupořadatele, aby na to přistoupili, tak to bylo rozšiřování vzdělávacích příležitostí na hronovské půdě, a to zejména pro mladé divadelníky, ale nejen pro ně. Stojím si za tím, že to bylo z mnoha ohledů počínání prozřetelné. Kdyby se to hned v počátku 90. let nepodařilo prosadit, nevypadal by festival, jak dnes vypadá. Dnes už všichni pochopili, že to mimo jiné byla záloha na budoucnost. Uvědomme si, že ti, co sem tehdy přijeli v 17 letech, jsou o dvacet let starší, je jim dnes 37 a stále se do Hronova vracejí. Co se nepodařilo, je zajištění optimálních a vybavených hracích prostor, relevantních potřebám mezidruhové přehlídky a současným trendům.

Jak se za dobu, co se věnuješ amatérskému divadlu, změnili lidé, kteří divadlo dělají, kteří na festivaly jezdí, kteří se hlásí do seminářů?

Nechci nikomu křivdit, možná je to jen zdání, ale mám pocit, že ubylo pokory a respektu a přibylo povrchnosti a drzosti. Některé projevy mi navíc připomínají naše politiky, ty taky nezajímá, co bylo a co bude, pro ně je důležité jen to, co je teď. A ke všemu se ohánějí frázemi o progresi, pokroku – přesně tak, jak nám velel marxismus-leninismus.

Tento rozhovor byl iniciován redaktorkami Amatérské scény. Náklady na jeho vznik a otištění nebyly hrazeny z rozpočtu časopisu (NIPOS Praha) ani z jiných veřejných prostředků.

Foto Ivo Mičkal

Hlavní program 80. Jiráskova Hronova 2010	
Den	**Soubory a inscenace**
Pátek 30. 7.	Das Dokumentartheater Berlin, Německo | Marina Schubarth: ...And the Name of the Star is Chernobyl
	Soubor Kusy lidí ZUŠ Žerotín Olomouc | Kolektiv souboru, Mňága a Žďorp: Lidé jsou spokojeni
Sobota 31. 7.	Levočská divadelná spoločnosť Levoča, Slovensko Vlado Benko na motivy V. Pankoviča: Pastier
	Antonín D.S. – Krvik Totr Praha | D. Charms: Jelizaveta Bam
	Das Dokumentartheater Berlin, Německo | Marina Schubarth: ...and the Name of the Star is Chernobyl
	LDO ZUŠ Trutnov | Dominika Špalková s kolektivem souboru, Virginia Woolfová: Vertigo
	Soubor Kusy lidí ZUŠ Žerotín Olomouc | Kolektiv souboru, Mňága a Žďorp: Lidé jsou spokojeni
	Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary Vladimír Fekar: Sestra
Neděle 1. 8.	– ZUŠ Sedlec-Prčice | Vendula Dědová: Obrazy – Parau Parau Jablonec nad Nisou | Petra Endlerová a kolektiv souboru: Karlův most – NOTA ZUŠ B. Smetany Plzeň Lenka Jíšová a kolektiv souboru: Syndrom neklidných nohou – Bandance Praha | Jan Schmidt a kolektiv souboru: MOL??
	Antonín D.S. – Krvik Totr Praha Daniil Charms: Jelizaveta Bam
	LDO ZUŠ Trutnov | Dominika Špalková s kolektivem souboru, Virginia Woolfová: Vertigo
	Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary Vladimír Fekar: Sestra
Pondělí 2. 8.	NEST, theatre group of the MUZtheater Zaandam, Nizozemí | Suzanne Klomp a NEST: Smålan
	DS Ty-já-tr/Hrobeso, Divadlo Radar Praha Friedrich Dürrenmatt: Frank pátý
	Loutkářský soubor Tichý Jelen Roztoky William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3
Úterý 3. 8.	Divadelní soubor Jana Honsy Karolinka Martin Františák: Nevěsta
	DS Ty-já-tr/Hrobeso, Divadlo Radar Praha Friedrich Dürrenmatt: Frank pátý
	The Bimatayim Theater Company Givatayim, Izrael Pavel Kohout: Taková láska
	Loutkářský soubor Tichý Jelen Roztoky William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3
	Rádobydivadlo Klapý | Josef Tejkl: Elegie tyrolská
Středa 4. 8.	DS Doveda Sloupnice | P. Garinei, S. Giovannini, R. Rascel a D. Modugno: Alelujá, dobří lidé
	– DDS Hladká vrtule 3. ZŠ Slaný | Kateřina Rezková: Božka aneb Jak to možná nebylo? – Cirkus Mlejn Praha | Kol. souboru: Postav na čaj!
	Rádobydivadlo Klapý | Josef Tejkl: Elegie tyrolská
	Geisslers Hofcomoedianten Kuks | Fitzli Putzli
Čtvrtek 5. 8.	Divadlo J. Kármána – Kármán J. Színház Lučenec, Slovensko | Miloš Karásek: Perón
	DS Ty-já-tr/Bylo nebylo, Divadlo Radar Praha Luděk Horký: Pohádky do kapsy
	Rádobydivadlo Klapý | Josef Tejkl: Elegie tyrolská
	Frei Körper Kultur Semily Jan Mocek a Jan Hofman: Wir tanzen konzentriert!
	Geisslers Hofcomoedianten Kuks | Fitzli Putzli
Pátek 6. 8.	– Dva ve jhách Praha | Lucie Páchová: Z alb – Antonín D.S. Praha | Martin J. Švejda: Skorpil Intelektual Show + Partneři.cz
	Te-Nord Oslo, Norsko | Sonia Mona Din: Shabbana
	DS Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň Václav Hrabě, Filip Müller: Vnitřní démon

Sobota 7. 8.	**Divadlo Zdrhovadlo Klášterec nad Ohří** ***Bohumil Hrabal:* Příliš hlučná samota**
	Divadlo Exil, o. s. Pardubice ***Jiří Brdečka:* Limonádový Joe**

FAKTOGRAFIE 80. JIRÁSKOVA HRONOVA

29. červenec–7. srpen 2010

Milan Strotzer

80. ročník Jiráskova Hronova (dále jen JH) byl koncipován jako festival evropského amatérského divadla, konkrétně VI. Festival Středoevropské sekce (CEC) AITA/IATA a mezidruhová přehlídka amatérského divadla ČR. Uskutečnil se ve dnech 29. 7.–7. 8. 2010. Z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury ČR jej pořádaly NIPOS-ARTAMA Praha a město Hronov ve spolupráci s CEC AITA/IATA. Hlavním pořadatelem v místě bylo Kulturní a informační středisko Hronov v čele se svou ředitelkou *Marcelou Kollertovou*. Odborným garantem byl jako každoročně NIPOS-ARTAMA Praha. Ředitelka NIPOS Mgr. Lenka Lázňovská je současně předsedkyní festivalového výboru, vrcholového orgánu JH. Odborný pracovník útvaru ARTAMA *PhDr. Milan Strotzer* je programovým ředitelem JH. Spolupořadateli festivalu byly Amatérská divadelní asociace, Česká sekce UNIMA, České středisko AITA/IATA, Klub přátel umění v ČR, Krajský úřad Královéhradeckého kraje Hradec Králové, Sdružení pro tvořivou dramatiku, Společnost amatérské divadlo a svět, Svaz českých divadelních ochotníků a Volné sdružení východočeských divadelníků.

Letos do Hronova, podle všech dostupných indicií (některé jsou však exaktně neověřitelné – část návštěvníků se ubytovává bez zprostředkování organizátorů JH), přijelo oproti posledním ročníkům o poznání daleko více účastníků. Bylo jich přibližně **2500**. Tento počet se ještě navýšil (patrně zdvojnásobil) v závěru festivalu o ty, kteří si nechtěli nechat ujít podívanou na velkolepý ohňostroj. Aktivně a bezprostředně bylo do festivalového dění zapojeno **1596** osob, z toho **320** členů souborů hrajících v hlavním programu, **800** v doprovodném programu, **359** účastníků seminářů a dílen včetně lektorů a organizátorů, 25 zahraničních hostů, 29 účastníků sympózia a 63 místních pracovníků a aktivistů. Počet dalších návštěvníků JH, které do Hronova přivedl zájem o divadlo, organizátoři odhadují na **800–900** osob. Přehlídková

„Aktivně a bezprostředně bylo do festivalového dění zapojeno 1596 osob, z toho 320 členů souborů hrajících v hlavním programu, 800 v doprovodném programu, 359 účastníků seminářů a dílen včetně lektorů a organizátorů, 25 zahraničních hostů, 29 účastníků sympózia a 63 místních pracovníků a aktivistů. Počet dalších návštěvníků organizátoři odhadují na 800–900 osob."

představení však navštěvuje i publikum místní, které v této statistice podchyceno není. Uvedená čísla o počtech účinkujících a „dalších" návštěvnících nevypovídají zhola nic o délce pobytu na festivalu. Hrající soubory v hlavním programu jsou zvány zpravidla na tři až čtyři dny, ale pokud se jejich představení konají ve více dnech, pobytové dny se zmnožují. Navíc si nejeden soubor pobyt prodlouží na vlastní náklady, některý na celou dobu trvání přehlídky. Informační středisko zaznamenalo již v minulých dvou letech rostoucí zájem o déletrvající pobyt na festivalu i u oněch „dalších" návštěvníků. Letošní ročník JH tento trend jen potvrdil. Zprostředkováno bylo 12 832 noclehů v řádných ubytovacích zařízeních pro 850 osob. Nezanedbatelná část návštěvníků Hronova si ubytování zajišťuje samostatně, většina seminaristů využívá improvizovaných ubytovacích možností, pro většinu účinkujících v doprovodném programu nejsou noclehy zajišťovány. Prodáno bylo 13 586 vstupenek, v této sumě nejsou počítány vstupenky vydané seminaristům, lektorům, oficiálním hostům a členům pracovního týmu JH.

Hlavní program

Hlavní program jubilejního 80. JH byl stanoven na základě:

1. Rozhodnutí výběrové komise jmenované CEC AITA/IATA, zplnomocněné k posouzení přihlášených inscenací z členských zemí sdružených ve Středoevropské sekci AITA/IATA (s výjimkou ČR) a k jejich nominování do programu JH v max. počtu 8 inscenací.
2. Návrhů CIFTA (frankofonní zóna AITA/IATA) a NAR (severská sekce AITA/IATA), jež byly oprávněny nominovat do programu JH po jedné inscenaci.
3. Návrhů vzešlých z výsledků

The Bimatayim Theater Company Givatayim, Izrael / Pavel Kohout: Taková láska. Foto: Ivo Mičkal.

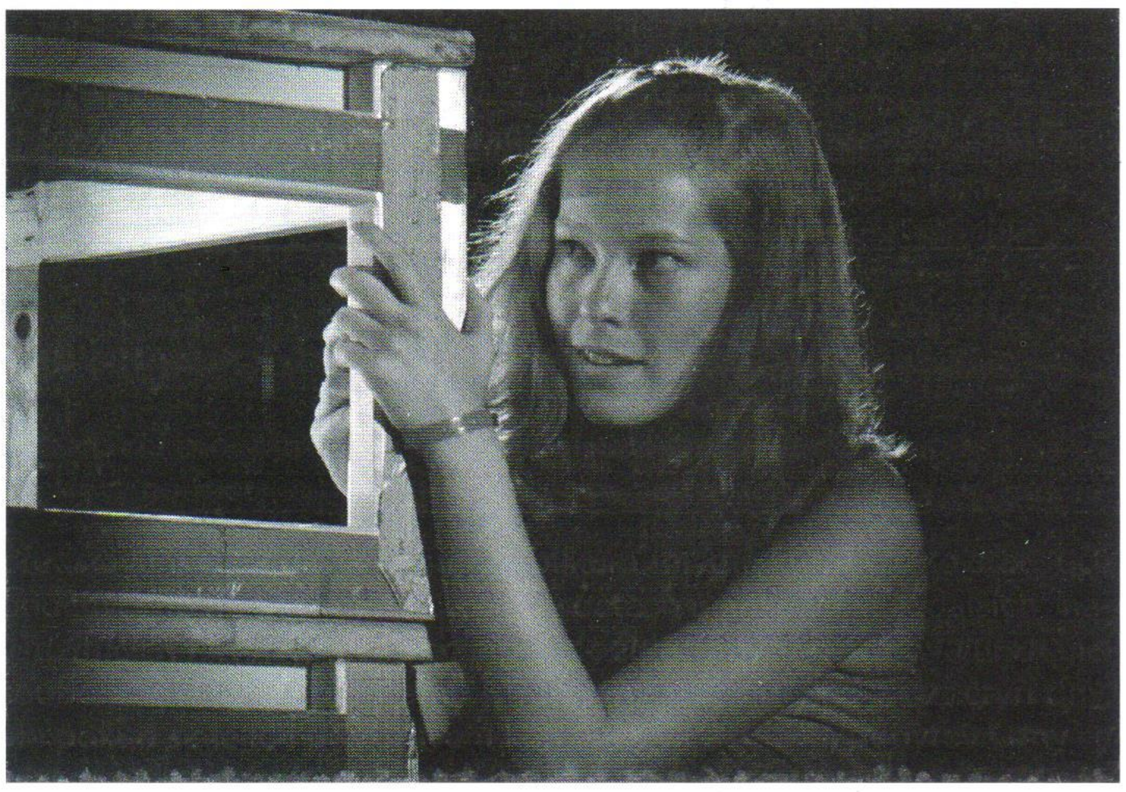

DS Kusy lidí ZUŠ Žerotín Olomouc / Kolektiv souboru s použitím textů skupiny Mňága a Žďorp: Lidé jsou spokojeni. Foto: Ivo Mičkal.

DS Doveda Sloupnice / Pietro Garinei, Sandro Giovannini, Renato Rascel a Domenico Modugno: Alelujá, dobří lidé. Foto: Ivo Mičkal.

klíčových celostátních přehlídek, které mohly nominovat po jedné inscenaci s výjimkou přehlídky Divadelní Děčín, jež měla právo uplatnit nominace dvou inscenací – jednu za činoherní a jednu za hudební divadlo. Tyto přehlídky mohly navíc doporučit další inscenace bez určení pořadí, v jakém inscenace navrhují k zařazení do programu JH. Výjimka v možnosti nominovat se dotýkala Loutkářské Chrudimi, neboť nominace z roku 2009 byla již na JH realizována a návrhy z Loutkářské Chrudimi 2010 mohou být uplatněny pro JH 2011. Za klíčové přehlídky byly považovány:

a) Loutkářská Chrudim, celostátní přehlídka amatérského loutkářství 2009 (pro 80. JH bylo možné akceptovat pouze nerealizovaný návrh na 79. JH);
b) Popelka Rakovník, celostátní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti 2009;
c) Otevřeno Kolín, celostátní přehlídka amatérské pantomimy a pohybového divadla 2010;
d) Divadelní Děčín, celostátní přehlídka amatérského činoherního a hudebního divadla 2010;
e) Šrámkův Písek, celostátní přehlídka amatérského experimentujícího divadla 2010;
f) Dětská scéna Trutnov, celostátní přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů 2010;
g) Wolkrův Prostějov, celostátní festival poezie 2010;
h) Mladá scéna Ústí nad Orlicí, celostátní přehlídka studentských divadelních souborů 2010.

4. Návrhů vzešlých z těchto dalších celostátních přehlídek, které mohly doporučit neomezený počet inscenací bez určení pořadí, v jakém inscenace navrhují k zařazení do programu JH:
   a) Krakonošův divadelní podzim Vysoké nad Jizerou, národní přehlídka venkovských divadelních souborů 2009;
   b) Tanec, tanec... Jablonec nad Nisou, celostátní přehlídka scénického tance 2009;
   c) Kaškova Zbraslav, národní přehlídka jednoaktových her v Praze-Zbraslavi 2009;
   d) Pohárek SČDO, národní soutěž divadelních monologů a dialogů ve Velké Bystřici 2010.

5. Návrhů vzešlých z těchto dalších zdrojů:
   a) Doporučení zájmových divadelních organizací (jejich střechových orgánů) zabývajících se amatérským divadlem s celorepublikovou působností.
   b) Doporučení NIPOS-ARTAMA.
   c) Nerealizované návrhy, které byly uplatněny v předchozím ročníku a byly přijaty programovou radou do programu Jiráskova Hronova nebo stanoveny jako inscenace náhradní. Tyto návrhy byly posuzovány jako doporučení.

Výběrem inscenací mezidruhové přehlídky amatérského divadla ČR byla pověřena programová rada JH, složená z předsedů odborných porot celostátních (národních) přehlídek, viz výše, nebo z jimi pověřených členů či tajemníků příslušných odborných porot. Dále v ní byly zastoupeny NIPOS-ARTAMA, České středisko AITA/IATA a město Hronov. Programový ředitel JH mohl tentokrát programovou radu doplnit o další odborníky, kteří mohli přispět při rozhodování porovnáváním inscenačních výsledků navrhovaných z různých celostátních (národních) přehlídek. Programová rada měla za povinnost vzít na vědomí uplatněné nominace, rozhodnout o tom, které z doporučených souborů a jejich inscenací budou přijaty do širšího výběru a stanovit pořadí, v jakém by měly doporučené soubory a jejich inscenace vstoupit do programu JH. Návrhy inscenací k zařazení do hlavního programu JH měla programová rada zvažovat především z hlediska naplnění vlastního poslání přehlídky – umožnění mezidruhové inspirace. Při rozhodování o přijímání návrhů měla být spolu s kvalitou rozhodujícím kritériem inspirativnost inscenace, respektive inspirativnost její dílčí složky či části. Základní požadavek zněl: vybrat co nejpřínosnější inscenace či performace, které skýtají možnost formovat české amatérské divadlo jako celek, poskytovat mu impulzy.

Výběrová komise CEC AITA/IATA se ujala svého úkolu po zhlédnutí videozáznamů přihlášených inscenací dne 9. 2. 2010 na schůzce v NIPOS-ARTAMA v Praze. Jejími členy byli prezident CEC AITA/IATA Josef Hollos z Rakouska, Michal Hecht, Mgr. Lenka Lázňovská, Mgr. Jaroslav Kodeš, Luděk Richter, Mgr. Milan Schejbal a PhDr. Milan Strotzer. Přihlášeno bylo 13 inscenací z 10 evropských zemí (Holandsko, Chorvatsko, Izrael, Makedonie, Německo, Norsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Velká Britanie). Posuzováno jich bylo pouze 12, neboť norská inscenace byla nominací severské sekce AITA/IATA. Výběrová komise přijala a nominovala do hlavního programu JH 8 inscenací. Dva z vybraných souborů (ruský a makedonský) nakonec na pozvání rezignovaly, neboť se jim nepodařilo získat finanční prostředky na dopravu. Výběrovým sítem neprošly soubory Hazlitt Youth Theatre

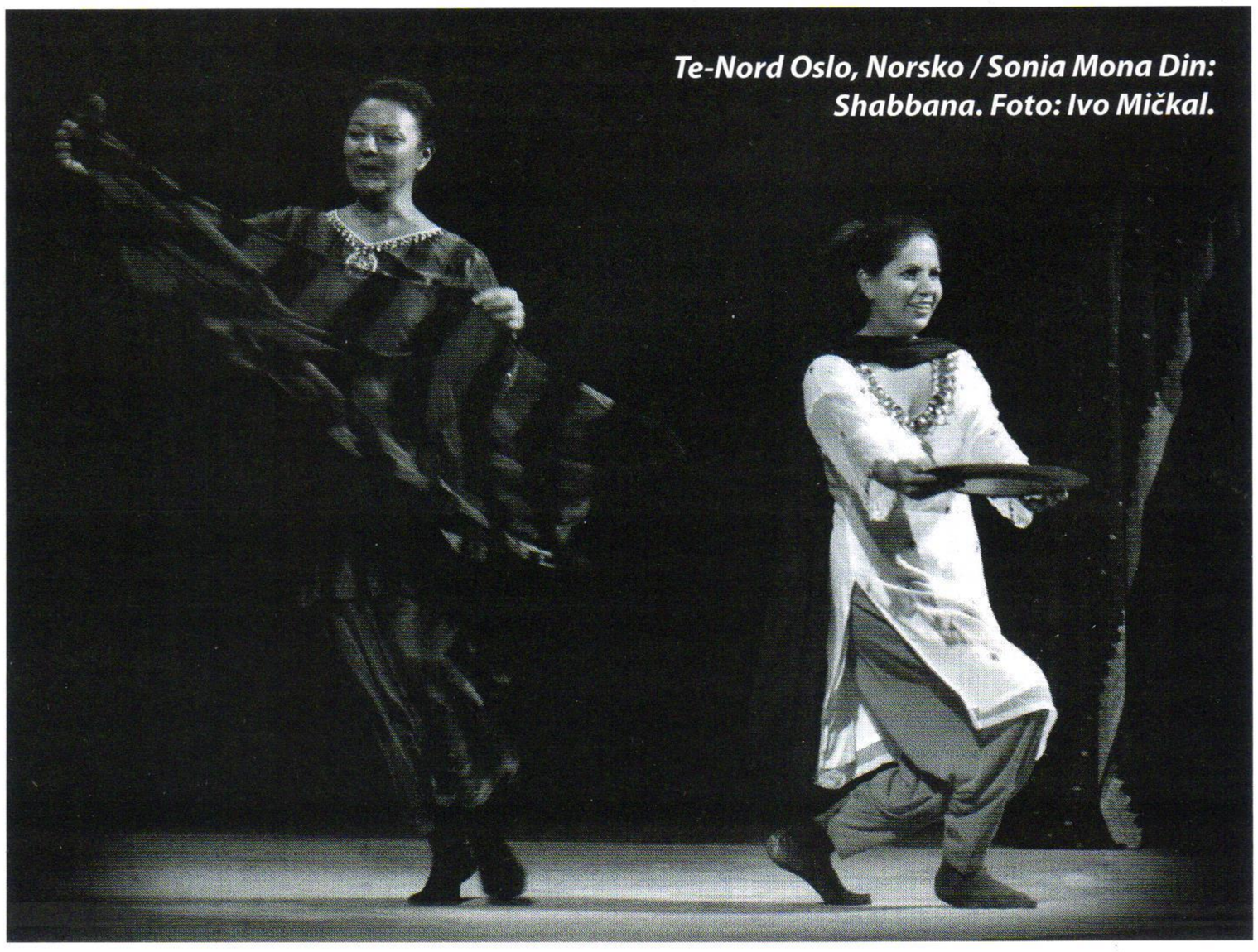

Te-Nord Oslo, Norsko / Sonia Mona Din: Shabbana. Foto: Ivo Mičkal.

z Velké Británie s vlastní hrou Bee Cause, Hoosh Theatre z Holandska s vlastní hrou This isn't my birthday again, is it?, Moment Theatre ze Slovinska s hrou Zorana Petroviče EDdA2, Svoboda osvobaja Slovenske Konjice ze Slovinska s inscenací hry Alfreda Jarryho Ubu králem a soubor České besedy v Doljani z Chorvatska s inscenací hry Vlastimila Pešky Jenom podle pravdy.

Programová rada JH se k výběru inscenací na mezidruhovou přehlídku amatérského divadla ČR sešla na půdě NIPOS-ARTAMA v pondělí 28. 6. 2010 po skončení Mladé scény v Ústí nad Orlicí, tj. z hlediska termínu konání poslední výběrové přehlídky pro JH. Programová rada jednala v tomto složení: zvolený předseda PhDr. Milan Strotzer (zastupoval na jednání NIPOS-ARTAMA), Mgr. Simona Bezoušková (přizvaná odbornice), prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (přizvaný odborník), Štěpán Filcík (Loutkářská Chrudim, vzdal se hlasování), Mgr. Alexandr Gregar (Wolkrův Prostějov), MgA. Jiří Hraše (Kaškova Zbraslav, vzdal se hlasování), Mgr. Jakub Hulák (Dětská scéna Trutnov), Vladimír Hulec (Šrámkův Písek), Marcela Kollertová (KIS Hronov), Mgr. Lenka Lázňovská (Otevřeno Kolín), Mgr. Jiří Lössl (Tanec, tanec... Jablonec n. N., vzdal se hlasování), MgA. Radvan Pácl (přizvaný odborník), Mgr. Milan Schejbal (Divadelní Děčín), Karel Tomas (AITA/IATA), MgA. Martin Vokoun (Popelka Rakovník), Mgr. Ladislav Vrchovský (Pohárek SČDO). Z jednání se omluvili prof. Mgr. František Laurin (KDP Vysoké n. Jiz.) a Mgr. et MgA. Roman Černík (Mladá scéna Ústí n. Orl.). Navzdory nepřítomnosti posledně jmenovaných byly obě přehlídky zastoupeny, neboť složení programové rady bylo vedeno snahou o maximální možnost komparace, většina členů rady absolvovala dvě, tři i více celostátních přehlídek.

Programová rada nezamítla žádnou z doporučovaných inscenací, výsledkem jejího jednání bylo stanovení pořadí inscenací či programových bloků, které po přijatých nominacích mohly vstoupit do programu JH. S výjimkou dvou nominovaných inscenací (ruské a makedonské) vstoupily do hlavního programu 80. JH všechny další nominované a až po 7. pořadí včetně také inscenace doporučené, tedy 14 nominovaných a 12 doporučených. Celkem se jednalo o 24 inscenací či programových bloků složených z menších scénických útvarů, což odpovídalo danému vymezení propozicemi festivalu pro rok 2010. Ve skutečnosti bylo do hlavního programu JH zařazeno 29 inscenací či vystoupení, počítáme-li jednotlivě i kratičké choreografie souborů scénického tance. Kompletní informace o výsledku jednání programové rady včetně stanoveného pořadí a přehledu nominovaných souborů a jejich inscenací byl otištěn v 1. čísle Zpravodaje JH, naleznete ho na www.amaterskascena.cz či na www.artama.cz.

Sečteme-li všechny nominace a doporučení, dojdeme k číslu 52 inscenací a vystoupení, přičemž 10 z nich bylo uspořádáno do pro-

Dva ve jhách Praha / Lucie Páchová: Z alb. Foto: Ivo Mičkal.

gramových bloků. To byl objem letošního výběrového koše.

Jen málokterý soubor si neurčoval, kdy má na JH hrát. Z oněch 29, které objevily v hlavním hronovském programu, bylo pouze 7, které nechaly organizátorům volnou ruku pro skladbu programu. Navzdory tomu se podařilo vyjít všem souborům vstříc, seč to bylo možné, a žádný nevypadl z programu pro termínová nebo prostorová omezení.

Možnost zhlédnout všechna představení byla zajištěna prostupnými diváckými řadami vstupenek A, B a C, přičemž každá z nich měla další mutace (A1 a A2, B1 a B2, C1 a C2). K uspokojení poptávky návštěvníků po vstupenkách byla navíc realizována některá představení mimo tyto divácké řady.

80. JH přinesl, tak jako v letech předešlých, pestrou paletu divadelních druhů, žánrů, stylů a poetik. Jeho účastníci měli možnost zhlédnout inscenace souborů dospělých, studující mládeže i dětí. Rozmanité bylo také složení souborů z hlediska demografického, díky mezinárodnímu profilu letošního ročníku přesahující v 6 případech hranice ČR.

Postupná proměna programové skladby od převahy her dramatických autorů k vlastní autorské tvorbě se projevila shodně s předchozími ročníky i na 80. JH. V hlavním programu se objevily v **21** případech z **29** původní autorské počiny a vlastní dramatizace literárních předloh, z toho bylo 17 původních autorských prací, což je rekordní počet v celé historii festivalu**.** Poprvé se v programu JH objevila představení nového cirkusu a divadla dokumentu, v doprovodném programu se navíc představila improvizační liga.

V hlavním programu JH bylo uvedeno 29 inscenací, z toho:
Z hlediska druhového:

- 9 inscenací činoherního (hereckého) divadla;
- 4 inscenace hudebního divadla;
- 4 inscenace divadla jednoho herce, z toho 1 hrané dětskou protagonistkou;
- 4 choreografie scénického tance;
- 2 inscenace pohybového divadla;

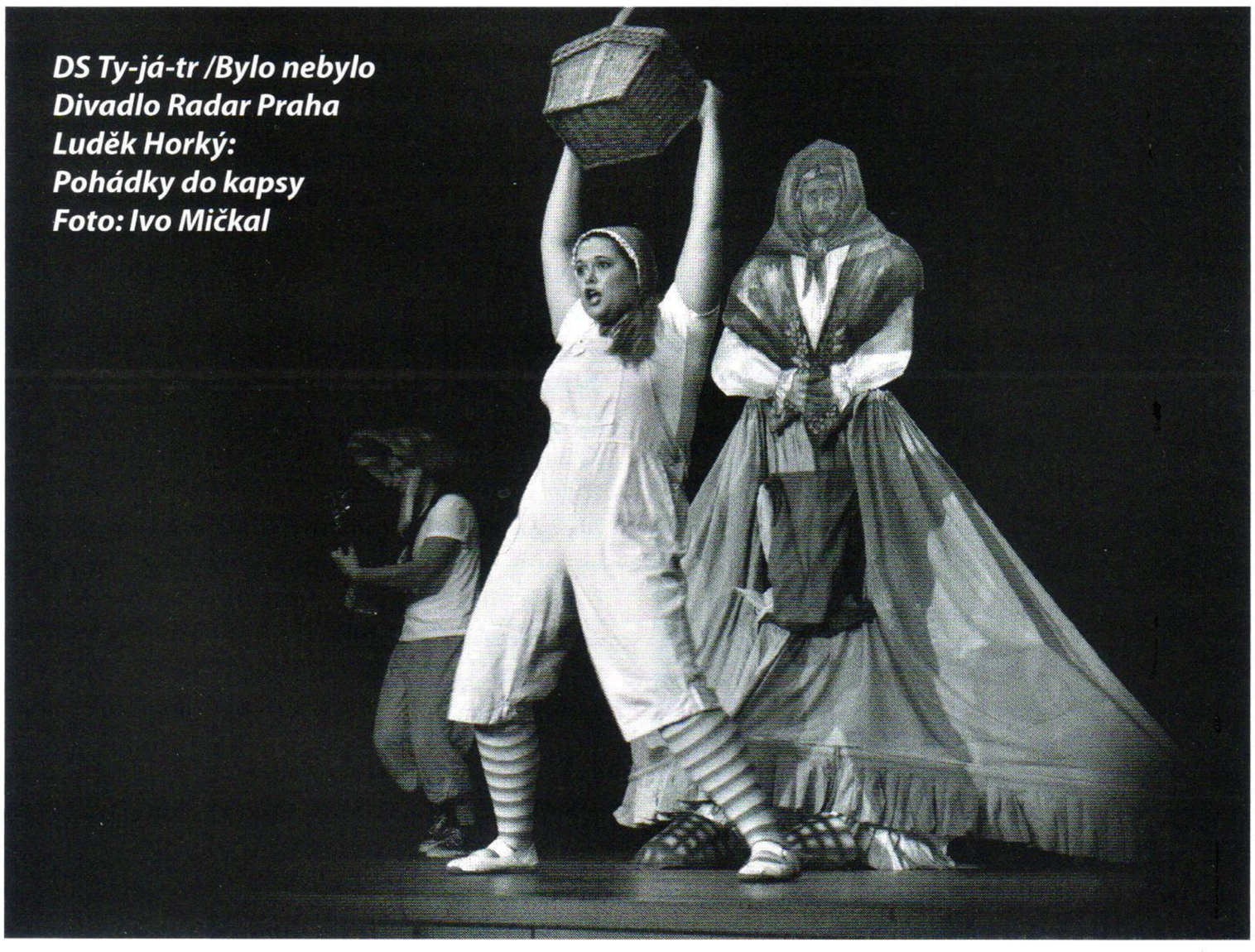

DS Ty-já-tr /Bylo nebylo
Divadlo Radar Praha
Luděk Horký:
Pohádky do kapsy
Foto: Ivo Mičkal

„V hlavním programu bylo uvedeno 29 inscenací a produkcí od 29 souborů ve 24 programových blocích uvedených v 60 představeních."
„Připočteme-li divadelní produkce doprovodného programu (16 inscenací či produkcí od 11 souborů v 15 představeních) a představení hronovských seminářů a dílen (5 produkcí), dostaneme se k celkové sumě 50 inscenací a produkcí od 45 divadelních kolektivů v 80 představeních."

- 2 inscenace tzv. divadla poezie;
- 1 inscenace loutkového divadla;
- 1 inscenace divadla pro děti (činoherně-loutkářská se zpěvy);
- 1 inscenace divadla dokumentu;
- 1 inscenace stínového divadla;
- l inscenace nového cirkusu.

Z hlediska dramaturgického:

- 17 původních autorských her či scénářů;
- 4 vlastní dramatizace literárních předloh;
- 4 hry ze současné české dramatiky;
- 3 hry světové dramatiky (švýcarské, ruské a italské);
- 1 hra ze současné slovenské dramatiky.

Z hlediska podílu komediálních a vážných žánrů převažovaly v dramaturgii hlavního programu inscenace se závažnou tematikou, pouze necelá čtvrtina byla komediálního ladění.

V hlavním programu bylo uvedeno 29 inscenací a produkcí od 29 souborů **ve 24 programových blocích uvedených v 60** představeních. Připočteme-li divadelní produkce doprovodného programu (15 inscenací či produkcí od 10 souborů v 14 představeních) a představení hronovských seminářů a dílen (5 produkcí), dostaneme se k celkové sumě **49 inscenací a produkcí od 44** divadelních kolektivů **v 79** představeních.

80. JH jako Evropský festival amatérského divadla a mezidruhová přehlídka ČR byl především příležitostí k poučení a inspiraci, ale také k seznámení se s inscenacemi zahraničních souborů a se

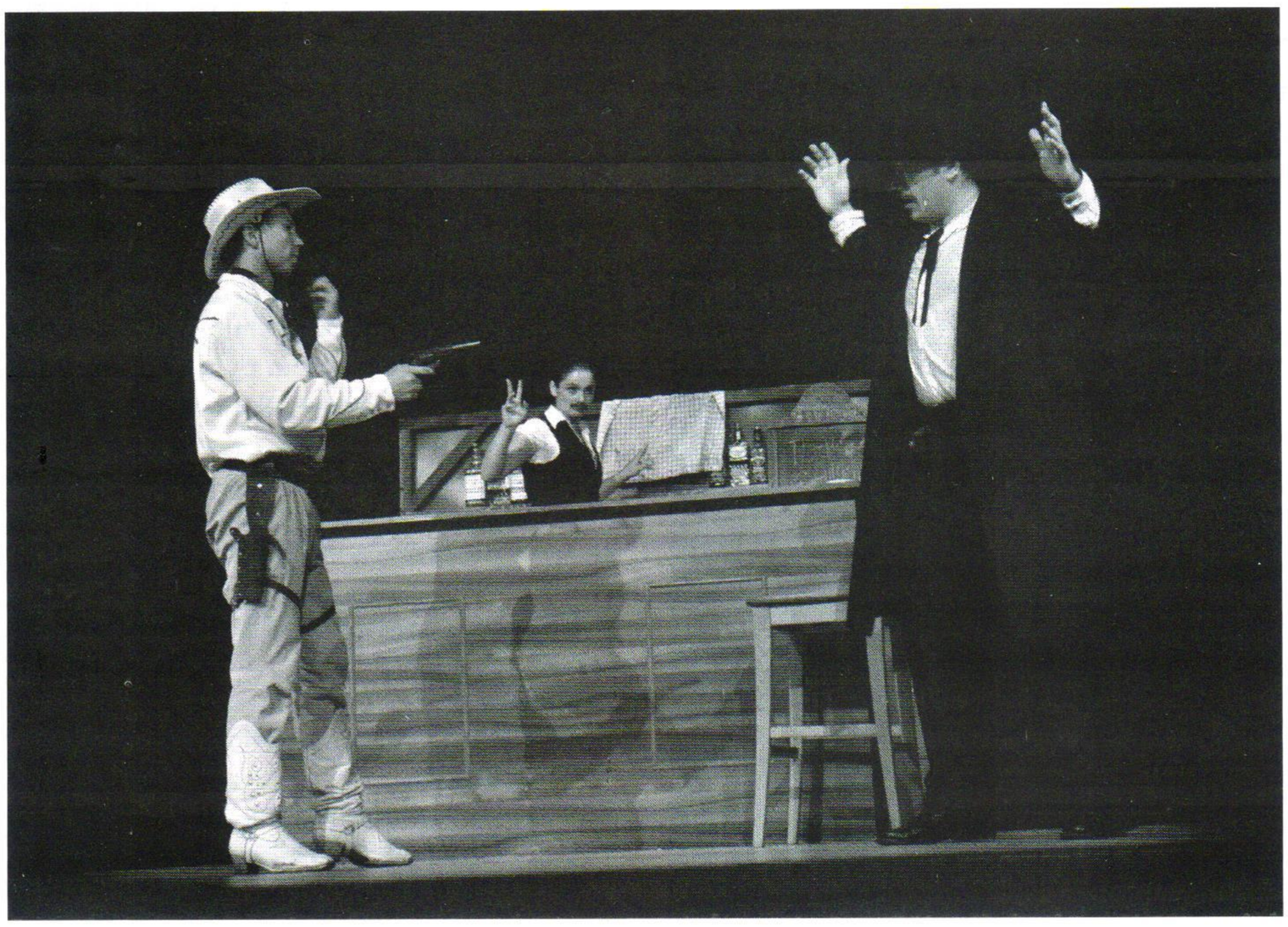

Divadlo Exil, o. s. Pardubice / Jiří Brdečka: Limonádový Joe. Foto: Ivo Mičkal.

DDS Hladká vrtule 3. ZŠ Slaný / Kateřina Rezková: Božka aneb Jak to možná nebylo? Foto: Ivo Mičkal.

stavem českého amatérského divadla jako celku, přesněji s jeho „předvojem" označeným celostátními druhovými přehlídkami jako divadelní počiny reprezentující příslušný druh či oblast divadla v jejich kvalitě a směřování. Zájem zúčastnit se této výjimečné divadelní přehlídky je neutuchající, což potvrzuje správnost koncipování Jiráskova Hronova jako mezidruhové přehlídky, jejíž nedílnou součástí je rozsáhlá nabídka seminářů, dílen a dalších vzdělávacích příležitostí podporujících kultivaci českého amatérského divadla. V roce 2010 se zúčastnilo seminářů a dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků a Rozborového semináře SČDO probíhajících po celou dobu festivalu 305 kmenových posluchačů. Další navštěvovali volně přístupný Problémový club, Diskuzní klub a Rozborový seminář SČDO (viz dále).

Inscenační výsledky, které letos na JH soubory předvedly, byly oproti např. dvěma předchozím ročníkům o poznání vesměs problematičtější. Dílem tomu napomohly inscenace zahraniční. Ačkoliv ty nejméně zdařilé, které byly přihlášeny do konkurzu, výběrová komise CEC AITA/IATA eliminovala, nabídka nebyla adekvátní úrovni, na kterou je festival zvyklý. Navíc účast odřekly právě ty zahraniční soubory, od nichž si komise slibovala nejvíce. Programovou skladbu charakterizovaly především rekordní počty původních autorských her a scénářů (konceptů) a druhová a žánrová rozmanitost, a to nejen v tom smyslu, jak jsme uvyklí tyto pojmy vnímat. Šlo tu především o hledání možností současného divadla, o osahávání a objevování divadelního jazyka v neskutečném rozpětí od mimetických principů až po možnosti, které např. skýtají koncepty využívající tělesnosti, výtvarné instalace či hudba.

K vrcholům **hlavního programu 80. JH** bezesporu náležely inscenace **Fitzli Putzli** Geisslers Hofcomoedianten Kuks, Nevěsta Martina Františáka v nastudování Divadelního souboru Jana Honsy z Karolinky, **Jelizaveta Bam** Daniila Charmse v provedení spojených pražských souborů Antonín D.S. a Krvik Totr, **Richard 3** Divadla Tichý Jelen Roztoky, adaptace prózy Bohumila Hrabala Příliš hlučná samota souboru Zdrhovadlo z Klášterce nad Ohří. Své nesporné kvality prokázaly i další inscenace a choreografie, především **Syndrom neklidných nohou** plzeňského souboru scénického tance NoTa, **Obrazy** tanečníků ZUŠ Sedlec-Prčice, inscenace hry Vladimíra Fekara **Sestra** Studia Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary, **Frank pátý** Friedricha Dürrenmatta inscenovaný pražským souborem Ty-já-tr/Hrobeso, **Elegie tyrolská** Josefa Tejkla, jíž v premiéře uvedlo Rádobydivadlo Klapý, **Vertigo** souboru Heidy

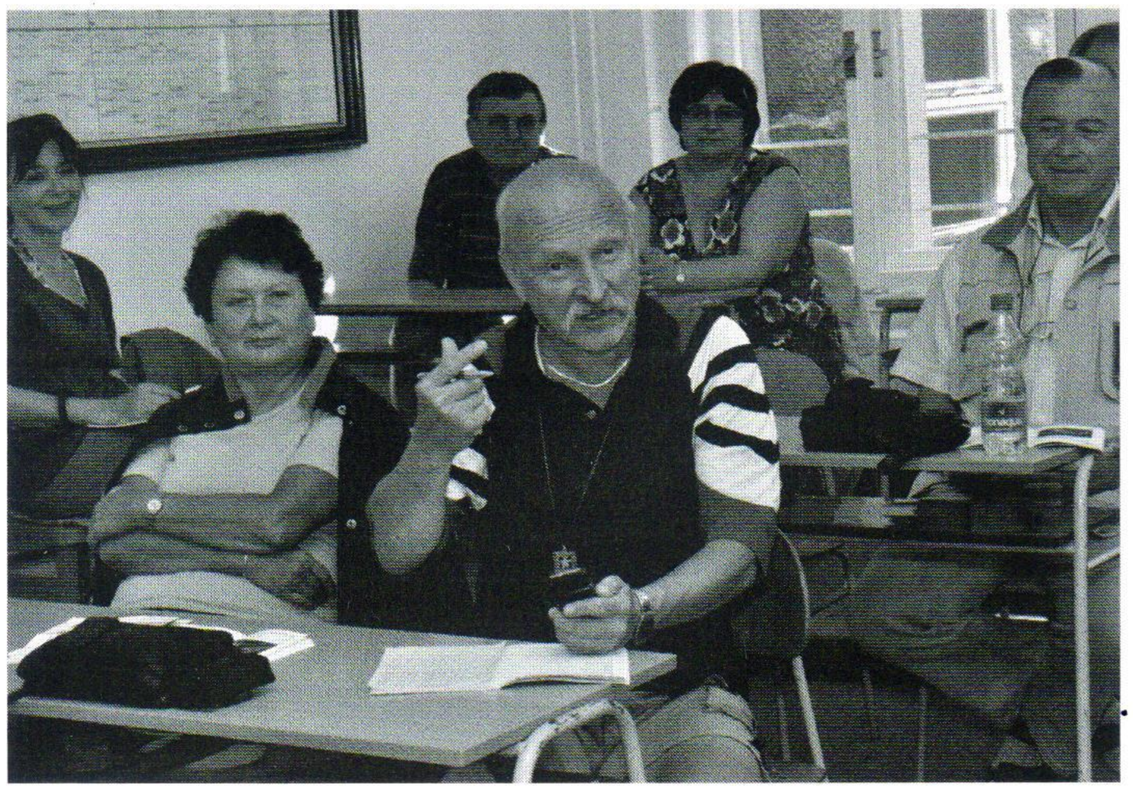

Rozborový seminář SČDO při 80. Jiráskově Hronově vedl lektorsky Rudolf Felzmann. Na snímku uprostřed je jeho „třídní" JUDr. Jaromír Kejzlar. Foto: Ivo Mičkal.

und Klum / Děvčátka z hor ZUŠ Trutnov, **Božka aneb Jak to možná nebylo?** DDS Hladká vrtule ZUŠ Slaný, ze zahraničních souborů je pak třeba jmenovat oba soubory slovenské – Levočskou divadelní společnost s monodramatem **Pastier** Vlada Benka a Divadlo J. Kármána z Lučence s inscenací hry Miloše Karáska **Perón**. Pokud na tomto místě neuvádím další inscenace, neznamená to, že ty nejmenované skončily v propadlišti a zapomnění, řada dalších přispěla nemalým dílem k tomu, co jsem v odstavci výše pojmenoval jako charakteristické pro letošní jubilejní ročník festivalu.

Lze konstatovat, že 80. ročník JH byl přínosný především v příkladech hledání současného divadelního jazyka a cest k jeho porozumění. Svůj nepominutelný význam měla i jeho rozsáhlá a kvalitní vzdělávací část.

Jiráskův Hronov jako vzdělávací instituce

Do tematických seminářů a dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků (KnMD) a Rozborového semináře KR SČDO, konaných v rámci 80. Jiráskova Hronova v roce 2010, se hlásilo přes 370 zájemců. Těm, kteří otáleli se zasláním přihlášky, musela být účast z kapacitních důvodů odřeknuta. Přijato bylo na hraně možností 360 seminaristů u vědomí letité zkušenosti, že jich cca šestina svou účast z různých příčin nebude realizovat. I stalo se, jak bývá obvyklé, takže se organizátoři vzdělávací části JH vešli do limitu, který je v současnosti stropem možností. Ve výsledku bylo na letošním JH v Klubu (nejen) mladých divadelníků v 16 tematických seminářích, v pozici kmenových posluchačů Problémového clubu a kmenových účastníků Rozborového semináře celkem 30**5** frekventantů (288 v KnMD a 17 v Rozborovém semináři).

Statistika KnMD, vycházející z přihlášených seminaristů, vypovídá o tom, že 73 % z nich bylo ve věku od 17 do 28 let, nejsilnější věkovou skupinu tvořili seminaristé ve věku od 17 do 24 let (51 %), početně nejsilnějším se ukázal ročník 1992 (8,4 %). Statisticky zanedbatelnou část (4 %) tvořili účastníci mladší 17 let. Nezanedbatelnou část představovali seminaristé starší 28 let (23 %). Rozpětí mezi nejmladším a nejstarším seminaristou bylo 54 let. Poměr mužů a žen byl obligátní 1:2, stejný poměr vykazoval počet těch, kteří se hlásili do KnMD poprvé (35 %) a těch, kteří přijíždějí do hronovských seminářů a dílen opakovaně (65 %). Necelá

„...v 16 tematických seminářích, v pozici kmenových posluchačů Problémového clubu a kmenových účastníků Rozborového semináře celkem 305 frekventantů..."

čtvrtina seminaristů neoznámila příslušnost k divadelnímu souboru, což ještě neznamená, že se divadlem aktivně nezabývají. Vloni poprvé viditelný nárůst zájmu ze strany studentů divadelních škol, respektive jejich absolventů, se v roce 2010 nejméně zdvojnásobil. Z celkového počtu přihlášených se 15 % rekrutovalo z této skupiny zájemců o vzdělávací část JH.

Klub (nejen) mladých divadelníků

Klub (nejen) mladých divadelníků, vzdělávací instituce JH, po léta účinně rozmnožující řady poučených divadelníků – juniorů, byla i tentokráte otevřena všem bez ohledu na věk. Setrvale značný zájem o vzdělávací část JH ani letos neutuchl. Organizátoři zaznamenali na 80. JH druhou nejvyšší účast seminaristů v novodobé historii festivalu, po rekordním ročníku 2007 (323 frekventantů).

Největší zájem byl o semináře N (jako Nonverbální komunikace) Daniely Fischerové, O (jako Odjindud) lektorky Feng-yün Song čínského původu, ZAP (jako Základy Akrobacie a Pantomimy) Michala Hechta, HaD (jako Herec a Dialog) Aleše Bergmana, PF (jako Poezie a Fyzické básnictví) lektorů Petra Váši a Renaty Vordové, J (jako Jevištní řeč) Reginy Szymikové, M (jako Maska) Karla Vostárka a RA (jako Recovered Alchemy) kubánského lektora Guillerma Horty Betancourta.

Mezi opakované semináře a dílny patřily tyto:

1. A (jako Abeceda) - Divadelní abeceda s lektorem ***Mgr. Luďkem Horkým***. Seminář byl určený především začínajícím divadelníkům.
2. HaD (jako Herec a dialog) – Herec a dialog s lektorem ***doc. Mgr. Alešem Bergmanem, PhD.***
3. J (jako Jevištní řeč) s lektorkou ***Mgr. Reginou Szymikovou***.
4. KPR (Kurz praktické režie) s lektory Mgr. Milanem Schejbalem a Kateřinou Fixovou.
5. M (jako Maska) – Maska – odkrývání skrytého s lektorem ***Mgr. Karlem Vostárkem.***
6. N (jako Nonverbální komunikace) – Nonverbální komunikace s

Klub (nejen) mladých divadelníků 80. JH – KPR (jako Kurz praktické režie) – lektoři Mgr. Milan Schejbal a Kateřina Fixová. Foto: Ivo Mičkal.

Problémového clubu se po sedm dní zúčastňovalo průměrně 74 posluchačů. Největší účast přes 90 přítomných zaznamenali v PC v neděli 1. 8. Návštěvnost oproti roku předchozímu stoupla téměř o čtvrtinu (loňský průměr byl 58).

lektorkou ***Danielou Fischerovou***.

7. O (jako Odjinud) – Odjinud. O dýchání v hlasové a pohybové kultuře s lektorkou čínského původu ***Mgr. Feng-yün Song, PhD.***
8. RA (jako Recovered Alchemy) – Znovunabytá alchymie – seminář pohybového a tanečního divadla s kubánským lektorem ***Guillermem Hortou Betancourtem***.
9. S (jako Scénografie) – Úvod do scénografie lektorky ***MgA. Mąrcely Kokoškové-Jeřábkové***, která se semináře ujala na poslední chvíli za původně avizovanou MgA. Kateřinu Baranovskou.
10. ZAP (jako Základy Akrobacie a Pantomimy) lektora ***Michala Hechta***.
11. Ž (jako Žonglování) – Žonglérský seminář lektorky ***Mgr. Adély Kratochvílové***.

Nově byly koncipovány tyto semináře a dílny:

12. D (jako Dramaturgie) s lektorem ***Prof. MgA. Miloslavem Klímou***.
13. H (jako Hudba) – Hudba v divadelní inscenaci s lektorem ***Janem Matáskem***.
14. P (jako Produkce) – Produkční minimum pro amatérský soubor s lektorkou ***Dagmar Brtnickou***.
15. PD (jako Pohybová dílna) – Pohybová dílna. Co všechno může být maskou a jak s tím pracovat s lektorem ***Doc. Martinem Pacekem***.
16. PF (jako Poezie a Fyzické básnictví) – Poezie a Fyzické básnictví s lektory ***PhDr. Petrem Vášou a Mgr. Renatou Vordovou***.

Problémový club

Vzdělávací příležitostí nad rámec základních tematicky zaměřených seminářů a dílen, konaných v dopoledních hodinách, byl pro návštěvníky JH odpolední Problémový club (PC). PC byl nadstavbovou vzdělávací institucí Jiráskova Hronova, jakousi jeho „vysokou školou". Měl především poznávací a inspirativní charakter. Byl realizován formou disputace šestičlenného lektorského týmu, složeného z předních odborníků, do níž mohli vstupovat účastníci z pléna. Odrazovým můstkem k rozpravě byly inscenace uvedené v hlavním programu.

Část lektorského týmu Problémového clubu 80. JH (zleva) prof. PhDr. Vladimír Štefko, CSc., prof. Mgr. Ján Zavarský a Mgr. Petr Christov, Ph.D. Foto: Ivo Mičkal.

Problémový club byl volně přístupným oficiálním fórem JH. Probíhal vždy v odpoledních hodinách (14.00 – 16.00) od neděle 1. 8. do soboty 7. 8. 2010 včetně. Po sedm dní se jej průměrně zúčastňovalo **74** posluchačů. Největší účast přes 90 přítomných zaznamenali v PC v neděli 1. 8. Návštěvnost oproti roku předchozímu stoupla téměř o čtvrtinu (loňský průměr byl 58).

Vedoucím lektorem PC byl prof. PhDr. Jan Císař, Csc., divadelní vědec a pedagog katedry teorie a kritiky DAMU Praha. Lektory byli ***Mgr. Petr Christov, Ph.D.***, vedoucí katedry divadelní vědy FF UK v Praze, Luděk Richter, *divadelní teoretik a pedagog, autor, režisér, herec a publicista*, ***prof. PhDr. Vladimír Štefko, CSc.***, divadelní kritik, publicista a pedagog divadelní kritiky na katedře divadelní vědy VŠMU v Bratislavě, ***prof. Mgr. Ján Zavarský***, scénograf, umělecký vedoucí Divadla Jána Palárika v Trnavě a vedoucí ateliéru scénografie na JAMU v Brně a Mgr. Alena Zemančíková, dramaturgyně literárně-dramatického vysílání Českého rozhlasu 3 – Vltava. Lektorský tým se i tentokrát obešel bez moderátora, vedení rozprav se střídavě ujímali jeho členové. Organizační asistentkou PC byla Miroslava Císařová.

Doprovodný program 80. JH – Divadelní soubor Jiráskova divadla Hronov / Alois Jirásek: Lucerna. Foto: Ivo Mičkal.

Diskuzní klub

Další příležitostí pro všechny účastníky JH nad rámec základních seminářů a dílen byl diskuzní klub, umožňující spontánní výměnu názorů na představení. Konal se od soboty 31. 7. do pátku 6. 8. včetně, vždy v nočních hodinách po skončení představení hlavního programu. Organizační a odborné zázemí v diskuzním klubu zajišťoval ***Václav Špirit***, současným povoláním sociální pedagog, režisér divadelního souboru Gut & Edel v německém Lörrachu a umělecký ředitel mezinárodního divadelního festivalu v Lörrachu. Navzdory pozdním hodinám se jej průměrně zúčastňovalo po sedm dnů 28 diskutujících. V pátek 6. 8. byla zaznamenána nejvyšší návštěva 35 osob.

Rozborový seminář Klubu režisérů SČDO

Rozborový seminář organizovaný tradičně Klubem režisérů SČDO, jehož lektorem byl ***Rudolf Felzmann*** a „třídním" ***JUDr. Jaromír Kejzlar***, byl přístupný všem účastníkům JH. Navštěvovali jej také zástupci souborů, jejichž inscenace byly předmětem rozboru. Úvodní slovo rozpravy k té které inscenaci měli na starosti členové Klubu režisérů SČDO. Průměrná účast v tomto semináři oscilovala

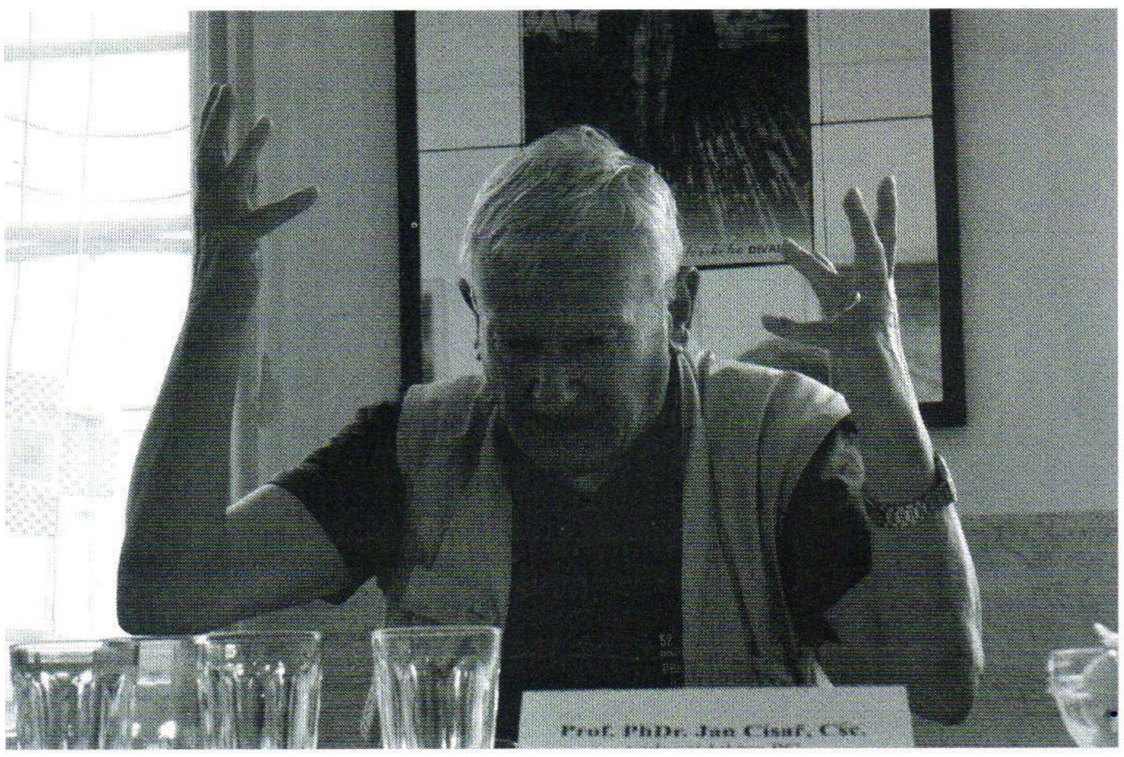

Vedoucí lektor Problémového clubu 80. JH prof. PhDr. Jan Císař, CSc., byl v ráži a opakovaně neopakovatelný. Foto: Ivo Mičkal.

kolem 22 návštěvníků. Stabilní jádro tvořilo 17 posluchačů.

Mezinárodní diskuzní fórum (MDF)

Mezinárodní diskuzní fórum bylo koncipováno jako volně přístupný rozborový seminář a diskuze k inscenacím hlavního programu. Bylo zřízeno především pro zahraniční účastníky, ale mohli jej navštěvovat i tuzemští návštěvníci festivalu. Lektory MDF byli ***Mgr. et*** MgA. Roman Černík, amatérský režisér, organizátor kulturního dění zejména v Plzni a Plzeňském kraji, pedagog dramatické výchovy; Luděk Richter, divadelní teoretik a pedagog, autor, režisér, herec a publicista**,** ***Dr. Danute Vaigauskaite,*** vedoucí katedry režie na Klaipeda University v Litvě. MDF se uskutečňovalo vždy v čase těsně předcházejícím konání Problémového clubu, tj. mezi 13. a 14. hodinou, od neděle 1. 8. do soboty 7. 8. včetně. V průměru jej navštěvovalo 12 osob, největší účast 22 účastníků byla zaznamenána v pátek 6. 8.

S výjimkou samostatně organizovaného rozborového semináře SČDO byl hlavním organizátorem vzdělávací části JH ***PhDr. Milan Strotzer***. Jeho organizačními spolupracovníky byli ***Mgr. Marie Poesová***, organizační vedoucí K(n)MD, ***Mgr. Simona Bezoušková, Alena Mutinská*** *a* ***Dana Strejcovská****. S* přípravou dokladů nutnou pro zvládnutí prezence účastníků vypomohl tradičně ***Jan Strejcovský***.

80. JH potvrdil správnost mnohaletého usilování o to, aby se hronovský festival stal vyhledávanou, tematicky rozrůzněnou a užitými formami diferencovanou a účinnou vzdělávací institucí. Svědčí o tom nejen rozmanitá skladba seminářů, dílen a dalších vzdělávacích příležitostí a jejich lektorské obsazení, ale i počty seminaristů a jejich pozitivní reakce. V této souvislosti nelze také pominout recenzní rubriku Zpravodaje JH, v níž byla každé inscenaci základního programu věnována pozornost vždy dvěma odborníky z řad lektorů a samostatným recenzentem ***MgA. Janem Šotkovským***.

Doprovodný program

Vedle hlavního programu vystoupilo v doprovodném programu JH bezmála 60 divadelních, hudebních a dalších kolektivů. Většina jejich vystoupení se udála v parku Aloise Jiráska, na náměstí ČSA a v dalších venkovních prostorách. Návštěvníci 80. JH měli možnost zhlédnout v doprovodném programu **20** divadelních představení a **produkcí** (20 inscenací či produkcí od 15 divadelních kolektivů v 19 představeních). Jako první představení festivalu uvedli

Návštěvníci 80. JH měli navíc možnost zhlédnout v doprovodném programu 20 divadelních představení a vystoupení a 40 hudebních produkcí.

členové Divadelního souboru Jiráskova divadla v Hronově hru Aloise Jiráska **Lucerna.** Místní soubor předvedl i další dvě vystoupení speciálně připravená pro slavnostní zahájení a zakončení 80. JH. Jarka Holasová z Jaroměře zahrála v parku A. Jiráska dopolední představení pro dětské publikum O slepičce podle B. Němcové, Hrnečku vař podle K.J. Erbena a **O Pa**lečkovi podle B. Němcové. Další představení pro děti sehrálo Divadýlko Mrak Umělecké agentury UNI-ART z Pohledu, a sice Dvě pohádky z peřiny (Otesánek a Budulínek) a **Vodnickou pohádku**. Ořechovské divadlo z Ořechova u Brna uvedlo frašku Vl. Pešky Paroháči aneb Červené kalhoty**,** Divadelní soubor Jána Chalupky z Brezna přivezl své nastudování hry Fero Urbánka **Pani richtárka**, soubor ZŠ Hronov se představil se svým muzikálem Staré pověsti české. Premiéru v Hronově měl **zápas v improvizaci**, který zprostředkovala Česká improvizační liga, o. s. Divadlo Osm tyčí ze Žďáru nad Metují sehrálo veršovanou miniaturu **Hajzl bába**. Divadelní soubor Na Tahu z Červeného Kostelce vystoupil s pořadem Paměti Amorovy**,** průřezem dějinami lásky. Ani tentokrát nechyběla Česká družina šermířská Novica z Náchoda se svým vystoupením **Hann – cesta k moci**.

Mezi divadelní produkce této části lze započíst i předváděčky pěti hronovských dílen a seminářů (H, M, RA, S a Ž). Divadelní dimenzi měl i program nedělního Vavřineckého dne, stejně jako představení orientálních tanců **Afrah**. Vedle těchto divadelních představení měli účastníci festivalu možnost navštívit 40 hudebních produkcí.

Hronovský program obohatily též tři výstavy. V předsálí Jiráskova divadla byly umístěny hned dvě: **Antonín Fuchs – fotograf Hronova** a **Nositelé Zlatého odznaku J.K. Tyla za rok 2009.** Ve foyeru sálu Josefa Čapka si mohli návštěvníci připomenout posledních deset ročníků hronovského festivalu v expozici nazvané 70.–79. ročník JH ve fotografiích Ivo Mičkala.

Rituály – celebrity – zahraniční hosté – ocenění

Tak jako v letech předchozích, stala se i na 80. JH zahajovací schůzka Klubu (nejen) mladých divadelníků ve čtvrtek večer před započetím vlastní přehlídky prvním rituálem – aktem zahájení JH jako vzdělávací instituce. Nechyběly ani další hronovské rituály: vítání souborů na schodech Jiráskova divadla a především oficiální zahájení a

Pohled do auditoria Problémového clubu 80. JH. Foto: Ivo Mičkal.

zakončení festivalu se závěrečným ohňostrojem.

Oficiálního zahájení 80. JH se zhostila starostka města Hronova Hana Nedvědová spolu s Miroslavou Něm**covou**, předsedkyní Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, prvním náměstkem ministra kultury ***JUDr. Františkem Mikešem*** a vzácným hostem z Irska ***Paddy O´Dwyerem***, prezidentem celosvětové nevládní organizace amatérského divadla AITA/IATA. Zahájení se zúčastnili senátor *Ing. Petr Pakosta*, ředitel odboru umění a knihoven MK *PaedDr. František Zborník*, ředitelka odboru regionální a národnostní kultury *PhDr. Zuzana Malcová*, dramatik, předseda čestného výboru JH *Doc. Milan Uhde*, ředitel kanceláře ministra kultury *Milan Kupka*, poslankyně Mgr. Zdeňka Horníková a další významní zástupci Královéhradeckého kraje a města Hronova. Z četných významných zahraničních hostů jmenujme paní *Merju Laaskowithu* z Finska, budoucí prezidentku AITA/IATA, zvolenou vloni v Monaku a *Josefa Hollose* z Rakouska, prezidenta Středoevropské sekce AITA/IATA.

Při zahájení nechyběli ani tentokrát členové hronovského souboru, kteří programově narušili oficiality a přispěli svým vystoupením k oživení slavnostního zahájení festivalu.

Každoročně přivítá JH zahraniční hosty. Z těch, které v Hronově vídáme opakovaně, to byli již jmenovaný *Josef Hollos*, Holanďanka *Dr. Joke Elbers*, vedoucí oddělení mezinárodních vztahů v Nizozemském centru AITA/IATA, která se tentokrát stala členkou redakce přehlídkového zpravodaje, do nějž přispívala svými sloupky v angličtině a Mgr. Alena Štefková, ředitelka kabinetu amatérské umělecké tvorby Národního osvětového centra v Bratislavě. JH jako Festival evropského amatérského divadla přilákal do Hronova letos nebývalý počet dalších zahraničních hostí, z nichž se mnozí zúčastnili generálního (výročního) zasedání Středoevropské sekce (CEC) **AITA/IATA**, konaného v závěru JH ve dnech 6.–7. 8. Mezi hosty je třeba počítat i zahraniční lektory *prof. PhDr. Vladimíra Štefka, CSc. a prof. Mgr. Jána Zavarského* ze Slovenska, kubánského choreografa a pedagoga pohybového a tanečního divadla *Guillerma Hortu Betancourta*, vedoucí katedry režie na Klaipeda University v Litvě *Dr. Danute Vaigauskaite* a režiséra *Václava Špirita* z Německa. Dalšími zahraničními účastníky byli přirozeně členové hrajících souborů z Holandska, Izraele, Německa, Norska a Slovenska.

Akcí společenského charakteru bylo udělení Ceny ministerstva kultury za přínos amatérskému divadlu ***Mgr. Milanu Schejbalovi*** z Prahy. Převzal ji z rukou dr. Františka Mikeše, prvního náměstka ministra kultury, v den oficiálního zahájení JH před odpoledním představením v Jiráskově divadle.

Pohled do auditoria Sympózia Tradice českého ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška. Mezi jeho 29 aktivními účastníky byl mj. doc. Milan Uhde, předseda čestného výboru Jiráskova Hronova. Foto: Ivo Mičkal.

V závěru festivalu přijala starostka Hronova na radnici zástupce sponzorů a další významné představitele společenského života. Prezident CEC AITA/IATA Jozef Hollos vyjádřil poděkování starostce Haně Nedvědové a týmu spolupracovníků podílejících se na realizaci festivalu na slavnostním obědě, který za tímto účelem uspořádal v restauraci penzionu Prajzko.

I letos se v neděli 1. 8. uskutečnil tzv. Vavřinecký den na oslavu patrona kuchařů, pekařů a pivovarníků. Začal průvodem od hotelové školy, pokračoval programem a skončil zábavou v parku A. Jiráska.

Propagace – Zpravodaj JH – média

Výtvarné řešení propagace JH (plakáty, programová brožura v nákladu 850 ks a 150 ks v anglické mutaci, celoplošná propagace ve městě, upomínkové předměty atd.) bylo i v roce 2010 dílem renomovaného brněnského výtvarníka *Rostislava Pospíšila*. Bylo tentokrát opět barevnou obměnou řešení z roku 2007, tentokrát v duhových barvách. Z jednotného výtvarného pojetí se i letos vymkl festivalový deník.

Přehlídkové dění mapoval, jako každoročně, Zpravodaj JH, vycházející v nákladu 400–500 výtisků. Jeho devět čísel připravovala redakce v obměněném složení. Vedoucí redaktorkou byla *MgA. Zuzana Vojtíšková-Drtinová*, jejími členy *Michal Drtina, Lenka Novotná, David Slížek, Mgr. Jana Soprová, Jan Švácha*, a fotograf Ivo Mičkal. Zpravodaj měl velice dobrou grafickou úroveň, recenzní část a rubriku zprostředkující nahlédnutí do seminářů a dílen, postihoval další festivalové dění, přinesl řadu rozhovorů s tvůrci a zástupci organizátorů a města aj. Aktuálně byl Zpravodaj JH zprostředkováván i těm, co v Hronově být nemohli, na internetových stránkách www.mestohronov.cz, ale také na samostatných stránkách festivalu www.jiraskuvhronov.cz, www.amaterskascena.cz, posléze i na www.artama.cz.

V den oficiálního zahájení festivalu (sobota 31. 7.) se uskutečnila tisková konference JH. Zúčastnili se jí první náměstek ministra kultury *JUDr. František Mikeš*, starostka Hronova Hana Nedvědová, Mgr. Lenka Lázňovská, předsedkyně festivalového výboru JH

Milan Schejbal při slavnostním předání Ceny ministerstva kultury za přínos amatérskému divadlu v Jiráskově divadle v Hronově 31. 7. 2010. Cenu převzal z rukou JUDr. Františka Mikeše, prvního náměstka ministra kultury (vlevo), za asistence Hany Nedvědové, starostky města Hronova (vpravo) a Milana Strotzera. Foto: Ivo Mičkal.

Za dvacetileté spoluorganizování Jiráskova Hronova včetně jeho vzdělávací části se dostalo Milanu Strotzerovi poděkování jednak od seminaristů, ale také od místních organizátorů festivalu, a to při slavnostním zakončení jeho 80. ročníku. Převzal je od Marcely Kollertové, ředitelky KIS Hronov, a starostky města Hany Nedvědové. Foto: Ivo Mičkal.

a ředitelka NIPOS Praha, *PhDr. Milan Strotzer,* programový ředitel JH, *Marcela Kollertová,* ředitelka KIS Hronov a jako přísedící zástupci MK ČR a Královéhradeckého kraje, *Doc., PhDr. Milan Uhde* a organizátoři JH. Tiskovou konferenci moderoval *Mgr. Jaroslav Kodeš*, tiskový mluvčí JH. Účast žurnalistů byla tak malá, že se organizátoři rozhodli napříště v místě konání festivalu tiskovou konferenci neuskutečňovat. Nelze však říci, že by média nevěnovala JH pozornost. Byť ne takovou měrou, jakou by si význam festivalu zasloužil, zprostředkovaly reference tisk a rozhlas, v mizivém rozsahu i televize.

Plusy a minusy organizace festivalu

V průběhu JH se každodenně scházel k řešení aktuálních problémů organizační štáb.

Na konci přehlídky se sešel festivalový výbor JH. Každá akce takového rozsahu, jaký JH má, se neobejde bez problémů a jejich řešení. Neobešel se bez nich ani 80. JH. Mnohé z nich se podařilo zvládnout v průběhu festivalu, některé zůstaly k řešení při přípravě dalšího ročníku. Mezi klíčové úkoly pro příští ročník patří opakovaně obnovení možnosti zřízení hracího prostoru v sále bývalého hotelu Slavie tak, aby mohla sokolovna sloužit seminárním účelům a zachování možnosti vytvoření komorní scény v tělocvičně ZŠ na náměstí ČSA. Letošní, patrně nejnepříjemnější kauza, kterou vyvolalo první a také poslední představení souboru Frei Körper Kultur (další tři plánované byly zrušeny), poukazuje na potřebu získat i další hrací prostory pro produkce obdobného typu, a to např. v opuštěných továrních halách a podobných lokalitách. Trvalým úkolem zůstává péče o zlepšování technické vybavenosti hracích prostor a ubytovacích podmínek, zejména ve společných improvizovaných ubytovnách.

Připomínkami a návrhy na zlepšení podmínek pro soubory, seminaristy a další návštěvníky JH se zabývali organizátoři na závěrečných jednáních organizačního štábu a festivalového výboru JH, zabývali se jimi na svém jednání členové odborné rady NIPOS-ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo, řada připomínek byla zachycena ve vyžádaných reflexích posluchačů K(n)MD, k programovým proměnám dala impulz diskuze na blogu Divadelních novin. Některá vylepšení a návrhy lze realizovat bez zvláštních nákladů, je však více těch, které jsou podmíněny získáním dostatečných finančních prostředků.

Je také třeba poznamenat, že se organizátorům dostalo četných projevů uznání za dobrou programovou skladbu a schopnost zorganizovat tak rozsáhlý festival, který má mezi jinými nesouměřitelný počet účastníků, včetně počtu seminaristů a vystupujících souborů, a to nejen divadelních. Přes zachycené výtky a připomínky a navzdory tomu, že programová struktura festivalu nabyla od roku 2007 na komplikovanosti, nemluvě o větším zastoupení zahraničních souborů a dalších akcích, který jubilejní ročníku provázely, lze konstatovat, že 80. JH byl organizačně zvládnutý na velice solidní úrovni.

V závěru JH se sešli k jednání členové Českého střediska AITA/IATA, aby zvážili možnosti vyslání našich amatérských divadelních souborů k účasti na festivalech konaných v zahraničí.

Peníze až naposled

Náklady na JH v roce 2010 se přiblížily částce 2,6 mil. Kč. Tuto sumu se podařilo zajistit za pomoci finančního příspěvku Ministerstva kultury ČR ve výši 600 tis. Kč, dalšího příspěvku ministerstva na pobyt zahraničních účastníků – souborů, lektorů a oficiálních hostů – v celkové sumě cca 94 tis. Kč, příspěvku Královéhradeckého kraje v částce 250 tis. Kč, město Hronov investovalo do festivalu přímým finančním vkladem 80 tis. Kč a mimo to zhruba 150 tis. Kč formou nepeněžní podpory, nezanedbatelné prostředky ve výši cca 350 tis. Kč přinesly dotace sponzorů (různými částkami či nefinančním plněním přispělo přes dvacet podnikatelských aj. subjektů), zbývající náklady pokryly vlastní příjmy festivalu (účastnické poplatky seminaristů K(n)MD, prodej vstupenek na představení, tiskovin a propagačních materiálů apod.).

Programu pro slavnostní zakončení 80. JH se ujal místní Divadelní soubor Jiráskova divadla. Na snímku Ivo Mičkala je Vráťa Hejcman, který se mj. notným dílem podílel na zabezpečování ubytování seminaristů v ZŠ na nám. ČSA v Hronově.

Divadlo Zdrhovadlo Klášterec nad Ohří Bohumil Hrabal: Příliš hlučná samota Foto: Ivo Mičkal

Meze Hronova 2010

Jan Císař

Vždycky jsem psal shrnující články o Jiráskovu Hronovu s velkým potěšením i zájmem. A byl jsem za to vděčný. Poskytovaly mně řadu impulzů nejen pokud jde o sám Hronov, ale i pro přemýšlení o celku českého amatérského divadla a divadla vůbec. I to letošní shrnutí se nese v tomto duchu; dokonce možná o něco více než v letech jiných. Jsem rád, že tomu tak je, neboť je to můj poslední článek tohoto druhu, protože jsem se rozhodl, že je na čase, abych se vzdal svých pracovních aktivit na Jiráskovu Hronovu, takže tento festival už nebudu sledovat v celé jeho šíři ani ve všech jeho souvislostech.

Osmdesáté výročí Jiráskova Hronova (nadále JH) bylo jistě podtrženo i tím, že tato mezidruhová přehlídka amatérského divadla ČR měla titul Festival evropského amatérského divadla, což mimo jiné (a možná hlavně) znamenalo účast šesti zahraničních souborů. Až na dva slovenské nepřinesly nějaké významné divadelní podněty.(1) Celkem tak bylo do hlavního programu zařazeno 29 inscenací či vystoupení „počítáme-li jednotlivě i kratičké choreografie souborů scénického tance..." (M. Strotzer: Jak se utvářel program 80. Jiráskova Hronova, Zpravodaj č. 1, s. 11.)

Mám-li stručně vyjádřit rozhodující trend, jenž charakterizoval z hlediska českého amatérského divadla JH 2010, pak za něj označím **post-postmodernismus**. Psal jsem podrobněji o tomto jevu v našem amatérském divadle v už zmíněném Almanachu (viz poznámka č. 1), takže případné zájemce o širší a hlubší pohled odkazuji na svou stať v něm. Na tomto místě si dovolím z ní ocitovat formulaci, v níž říkám, že post-postmodernismus pro mne znamená „fázi, v níž už výsledky a podoby postmodernismu vstupují celkem samozřejmě do celku jazyka amatérského divadla a stávají se jednou z jeho součástí; už to není dravý nápor cizího tělesa, jenž je pro dosavadní stav organismu nepřijatelný". V tomto pojetí postmodernismus „je pro mne stejně jako jiné kulturní a umělecké směry minulosti jistou historickou etapou, která se promítla a nadále promítá do jeho přítomnosti právě jako post-postmodernismus". (J. Císař „Jiráskův Hronov po postmodernismu, Almanach k 80. JH, s. 19) Stopy tohoto trendu se dají na JH najít už dlouho, v desetiletí od 70. JH, jenž proběhl v roce 2000, byly stále patrnější. Proto se logicky a přirozeně staly tím trendem, jenž nejzřetelněji poznamenal jubilejní ročník 2010. Samozřejmě se tímto způsobem prosazovala jistá koncepce JH jako výsledek kritérií, která určovala výběr programu JH.

Vydatně k tomu přispívá i fakt, že se na JH jako na divadelní žatvu, mezidruhovou přehlídku, dostávají po léta soubory, které z podstaty své činnosti prostě musí ke scénickému tvaru směřovat z jiných zdrojů a pramenů než divadlo činoherní, jež od začátku po dlouhá léta tvořilo svými inscenacemi repertoár JH. Trvale se ozývají nářky, že je těmto druhům a poddruhům amatérského divadla na JH věnována malá a se specifiky oboru nedostatečně obeznámená pozornost. Možná ano, ale jejich podíl na onom rozhodujícím trendu, jenž tak poznamenal 80. JH a tak ovlivňuje podobu našeho současného amatérského divadla, je přesto vysoký; v ledasčem dokonce zásadní. Jistě existuje několik festivalů amatérského divadla, na nichž se o účast na JH uchází činohra, takže je možné nominovat či doporučit více reprezentantů tohoto divadelního druhu. I když jednoznačné to úplně není. Vloni postoupil z Divadelního Děčína, přehlídky činoherního amatérského divadla, Libor Ulovec s „divadlem jednoho herce" Svou vlastní ženou a letos se na základě doporučení z téže přehlídky ocitl na programu 80. JH scénický tvar téhož typu: **Divadlo Zdrhovadlo z Klášterce nad Ohří** přivezlo „zdivadelněnou" ***Hrabalovu* Hlučnou samotu**, epické vyprávění par excellence, jež

DS Jana Honsy Karolinka / Martin Františák: Nevěsta. Foto: Ivo Mičkal.

Heidy und Klum / Děvčátka z hor (ZUŠ Trutnov) / Virginia Woolfová, kolektiv souboru: Vertigo. Foto: Ivo Mičkal.

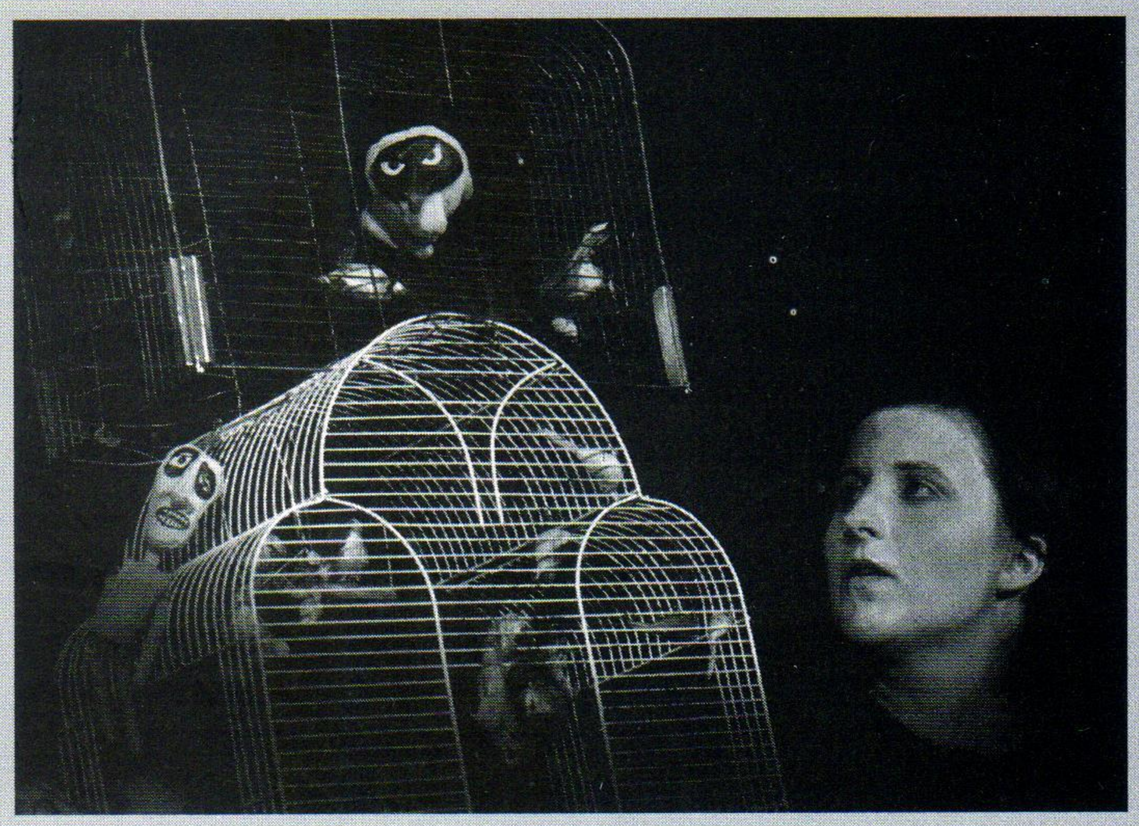

Divadlo Tichý Jelen Roztoky / William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3. Foto: Ivo Mičkal.

Šotkovský nazval v recenzi z uvedení na Divadelním Děčíně monodramatem. (Zpravodaj č. 9, s. 16). Monodrama nepochybně vyžaduje **jiné** postupy scénování než tradiční činoherní dramatický tvar. Úsilí režiséra a dramatizátora ***Václava Poldy*** také nápaditým scénografickým řešením chce překročit osobitý, přesvědčivý a svým způsobem „klasický" činoherní herecký projev Jana Miloty **vizuální** obrazností a rozvíjet takto některé motivy a některá témata. A vizuálnost je jednou z charakteristických vlastností post-postmoderního divadla.

Koneckonců: jedna z vrcholných činoherních inscenací 80. JH přicházejících z Divadelního Děčína, **Nevěsta** souboru **Jana Honsy z Karolinky**, je rovněž v mnohém pod vlivem post-postmodernismu. ***Martin Františák*** se souborem pokračoval v cestě, již nastoupil v inscenaci svého textu Doma, která nesporně představuje jeden z vrcholů českého amatérského divadla posledního desetiletí. Tentokrát výrazně posílil postupy post-postmodernismu. Už v textu vytvořil dvě roviny: Vyprávění o temné minulosti existuje vedle přítomnosti valašské vesnice podléhající ve všech směrech devastaci současné civilizace. František vede minulost i přítomnost vedle sebe, každá po svém, samostatně osnuje jedinečný pohled na určitou realitu. „Minulostní" rovina je ryze fiktivní, byť vznikla na základě nalezených deníků a textu dodala především obraznost a poetičnost. Zatímco současnost je syrově, drsně reálná a utváří situace pevně zakotvené v konkrétním čase i prostoru způsobem realistického zobrazení.

V hodnoceních a postřezích o této inscenaci se ve Zpravodaji č. 6 ozval pojem magický realismus. Podstata je ovšem v tom, že její scénický tvar utváří jeden ze základních principů post-postmodernistického uspořádání. Schematicky a velmi jednoduše (ne-li přímo zjednodušeně) řečeno, znají dějiny evropského divadla od renesance tři základní způsoby tohoto uspořádání. První je chronologicky-kauzální, jež postupně řazením příčin a následků postupně poznává nějakou skutečnost, k níž odkazuje; princip tohoto uspořádání formuloval už Aristoteles svou mimésis a vytvořil tak fundamentální tradici západního divadla včetně dramatu. Modernismus se opřel o montáž, kdy položením dvou i více samostatných významů vedle sebe vzniká ve vztahu mezi nimi, jejich strukturální vazbou, význam nový. Postmodernismus ponechává tuto samostatnost významových částí, neuskutečňuje jejich syntézu, neusiluje o jejich sjednocení a nechává na vnímajícím, aby se s vlastní nemalou tvořivou imaginací dobýval ke smyslu celku.

Na této bázi se v amatérském divadle vždycky pohybují ty druhy, kdy na místě prvém jde o sebepotvrzování a sebeprezentaci, a minimálně nebo vůbec ne o odkaz k nějaké skutečnosti. Názorně to doložil soubor **Heidy und Klum/Děvčátka z hor (ZUŠ Trutnov)** za vedení ***Dominiky Špalkové***, podle programu se podílela na režii a scénáři inscenace jménem **Vertigo**, ale k těmto jejím dvěma důležitým funkcím připojuje program i kolektiv souboru; tedy obě herečky. Od počátku tohoto představení jsem viděl a slyšel dvě mladé dívky, které vytvářejí scénický fiktivní svět sestávající z útržků řečí, které se často říkají simultánně, z vysoce stylizované pohybové aktivity, ze dvou akvárií, dvou párů červených a růžových střevíčků, dětských hraček a talismanů, kufříku v namodralém nasvícení, několika druhů šatů, jež na sebe děvčata postupně oblékají, pronikavé hudby a „skřiplavého" zpěvu. To vše existuje a děje se v prázdném prostoru. Je to tvar „balancující na hraně výtvarné instalace, pohybové akce a přednesu literárního textu. Sdělování divákům, téměř účastníkům, přes pocit a atmosféru, jež vyvolává scénická (scénovaná) akce tvořená asociativní kompozicí obrazů a motivů", napsal Roman Černík. (Zpravodaj č. 4, s. 6.) Kdybych hledal pojmenování smyslu tohoto scénického tvaru, tak bych rovněž s Romanem Černíkem mluvil o „sebezpytu". Když jsem si to všechno prožil a promyslel, tak jsem se v programu dozvěděl, že inspirací byla tvorba a možná i sám život Virginie Woolfové, což byl odkaz na nějakou skutečnost, který – upřímně řečeno – jsem prakticky nepotřeboval. Píšu-li o tom, že jsem při svém diváckém zážitku tuto informaci neměl a že

Geisslers Hofcomoedianten Kuks / Fitzli Putzli: Fitzli Putzli. Foto: Ivo Mičkal.

Antonín D. S. Praha
Martin J. Švejda:
Skorpil intelektual show
Foto: Ivo Mičkal

jsem vycházel jen z toho, co jsem z jeviště vnímal na základě významového souběhu, simultánnosti různých komponentů scénického tvaru a jejich významů, činím tak proto, abych ukázal na první mez JH 2010. Jde o to, zda se hlediště dokáže vyrovnat s rolí, jež mu post-postmodernismus přisoudil. Stačí si přečíst pět diváckých ohlasů na Vertigo. Jen jeden z nich prohlašuje, že jej „bavilo hledat si významy jednotlivých prvků představení a skládat si je dohromady", druhý potom oceňuje inspirativnost, která má na JH své místo. Zbývající tři si s předvedeným tvarem moc rady nevědí. Jeden z nich pro neporozumění významům a jejich smyslu, další potom má zásadní problém s „dramaturgicko-režijní polohou", skrze niž se nepodařilo sdělit „některé věci" týkající se Virginie Woolfové". (Zpravodaj č. 4, s. 6) Možnosti i nebezpečí tohoto post-postmodernistického proudu potvrdili na 80. JH výrazně i **Geisslers Hofcomoedianten** představením s názvem **Fitzli Putzli**, kdy pokračovali ve svém trvalém hledání souvislostí mezi barokem a současností. Do tohoto proudu patří mimo jiné i tím, že je to divadlo zábavné, které nešetří gagy a komediálními situacemi; jak napsal Vlado Štefko (Zpravodaj č. 8, s. 7): „Na prvý pohľad príjemná hračka." Ale je tu řada dalších významových samostatných částic, v nichž se skrývá ledacos jiného, přímo protikladného. Od kritické reflexe současné společnosti, která přestala vnímat hodnoty a rozlišovat je od pahodnot, až po „vyšší mravní princip", jenž v duchu barokní duchovnosti usmrtí hříšníky rukou ďábla. Jisté zřetelné indicie odkazují k postavě hraběte Šporka, předvádějí jej přinejmenším jako problematickou osobnost. Tento odkaz referující o určité skutečnosti se pro leckoho stal klíčem k pochopení představení, aniž by věnoval větší pozornost ostatním částem; ty v takovém případě byly pro někoho právě jen gagy, pro někoho dokonce lacinými vtípky, přes něž nedošlo žádné „sdělení celého představení". Otázka, jak vnímat a reflektovat celek post-postmodernistického scénického tvaru, se s plnou silou znovu vynořila nad představením **Richard 3** (nikoliv Richard 3.) souboru **Tichý Jelen z Roztok**. Shakespearova slavná postava i divadelní hra, v níž Richard III. vystupuje, je tu inspirací ke scénickému tvaru, v níž jsou loutka a prostředky loutkového divadla nápaditě využity k podobenství cesty k moci dlážděné vraždami. Richard stoupá výš a výš od klece ke kleci, ale do nejvyšší se nedostane, protože mu narostl hrb, jenž mu nedovolí do ní vstoupit; padá mrtev k zemi. A tohle všechno hráli na JH tři dámy ze současného baru, zpívající opakovaně píseň o černé kočce Míce, co tě drápem skolí... Nemíním tvrdit, že mně bylo úplně jasné, proč a k čemu tato „barová" rovina v představení je. Ale: vycházím-li z toho, že Shakespearův Richard III. hraje svou hru o moc s cynismem, jenž nepostrádá ironických a sarkastických rysů, pak si musím položit otázku, zda touhle, řekněme barově-kabaretní rovinou nemá do představení vniknout jakási připomínka, že ta černá Míca provází každého z nás životem, aby nás zasáhla v netušeném okamžiku. A jestli to nakonec není jakýsi ironický smysl celého scénického tvaru. Také to lze chápat jako morytát v jakémsi současném rámci místo tradičního jarmarečního hávu.

Takové post-postmoderní vnímání a reflektování si vyžadovala i „sentimentální autopsy" **Sestra**, jak svůj text nazývá jeho autor ***Vladimír Fekar*** a s jehož inscenací se na JH představilo **Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy z Karlových Varů**. Hana Franková tento text, který lze jen těžko přesně druhově i žánrově charakterizovat, inscenovala věcně, s nepominutelnou dávku humoru, a Tomaš Havlínek i Tereza Pachtová předvedli s patřičnou dávkou uvěřitelnosti a sdělnosti ústřední mladou dvojici balancující mezi dětstvím a zvláštním sourozeneckým vztahem, v němž jsou i silné tóny erotické. Patti je ovšem mrtvá a Sven se chce přes ni a s ní dopátrat tajemství rozpadlého manželství jejich rodičů a především vlastní identity. Sestup k Jungově hlubinné psychologii se přímo nabízí; nikoliv náhodou připomněl Jan Šotkovský ve své recenzi v souvislosti se Svenem

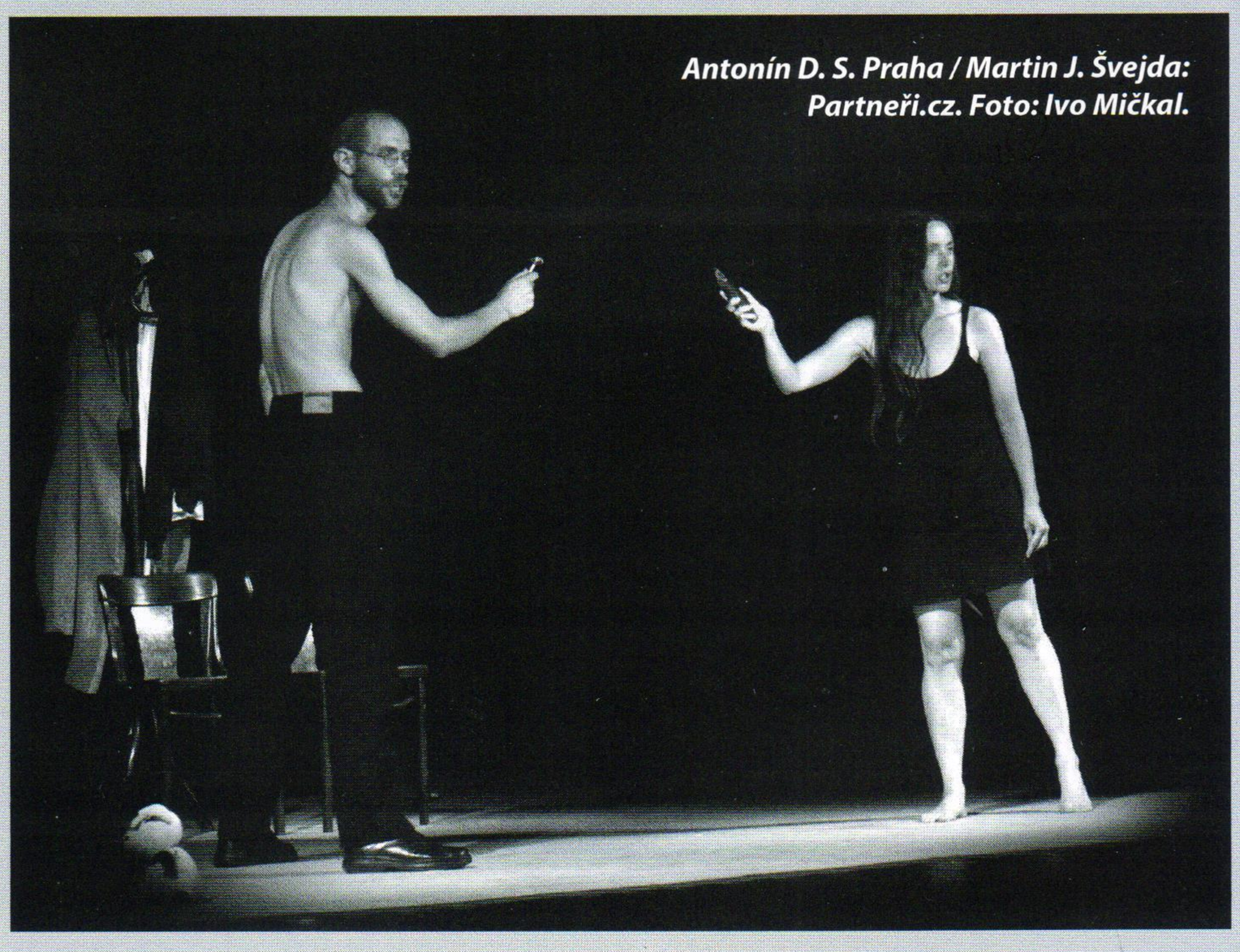

Antonín D. S. Praha / Martin J. Švejda: Partneři.cz. Foto: Ivo Mičkal.

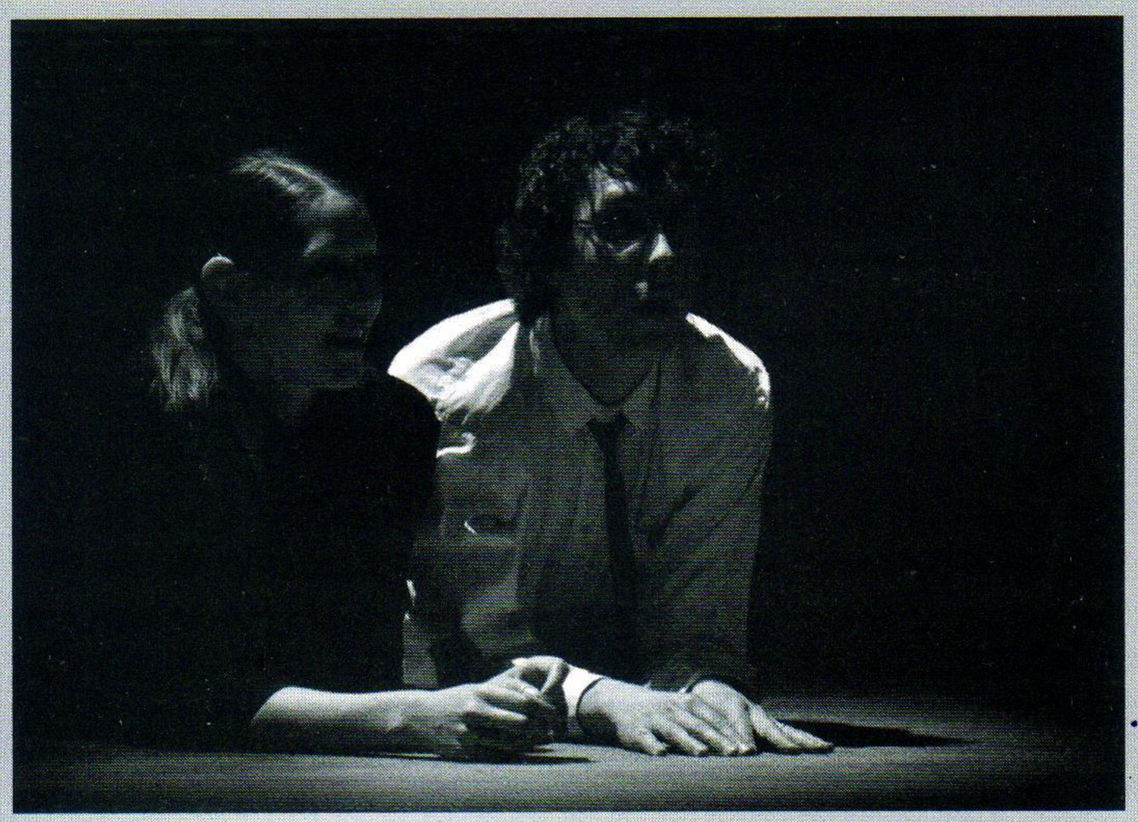

Antonín D. S. – Krvik Totr Praha / Danil Ivanovič Charms: Jelizaveta Bam (Malý totalitní melodram). Foto: Ivo Mičkal.

Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary / Vladimír Fekar: Sestra. Foto: Ivo Mičkal.

archetyp animy. Z tohoto zorného úhlu nabývají projevy milostného vztahu Patti a Svena polohu výrazně symbolickou, která přesahuje reálnost příběhu, jejž realizuje inscenace. V závěru ovšem tango rodičů a sourozenci klečící proti sobě a něžně se navzájem dotýkajíc určitost reálnosti ztrácejí. Tenhle závěr také vyvolal nejvíce rozpaků; Šotkovský jej dokonce označil za „cizorodý přílepek, za motiv, který je spíše důležitý pro autora než pro hru samotnou." (Zpravodaj. č. 4, s. 9) Netvrdím, že by tenhle otevřený konec dokonale přesvědčoval o tom, že k inscenaci patří, že by nemohl být jiný. Ale už tím, že stylově je zcela jiný než dosavadní způsob scénování, jejž jsem nazval věcnou konkrétností, pootevírá vstup do hájemství „možných světů", do nichž text míří. Je na divákovi, aby se s tím koncem nějak vyrovnal. Režisérka to řekla jasně: „V tomto textu to nejde jinak, než aby si každý divák vybral svoji interpretaci. Anebo to možná jde, ale my jsem to nechtěli nijak vykládat." (Zpravodaj č. 4, s. 9)

Náročnost, jež vnímání inscenace napájející se z pramenů post-postmodernismu kladou na své diváky, je v tomto typu divadla vždycky přítomná. V režii, úpravě a scénografii Martina. J. Švejdy přivezly na 80. JH. spojené soubory **Antonín D. S. a Krvik Totr z Prahy** inscenaci ***Charmsovy* Jelizavety Bam**. Vladimír Štefko v její recenzi postihl jeden z podstatných rysů této náročnosti: „Pravdu povediac táto inscenácia je neinterpretovateľná, ani nie preto, že by jej semantická struktura bola taká zložitá, skor preto, že nie osnovaná na prísne racionaliostickom základe, že počíta skor s divákovou empatiou a schopnosťou získať akési univerzalistické emocionálne vnemy." (Zpravodaj č. 4, s. 5) Atak na diváka tímto směrem uskutečňuje scénický tvar opět množinou výrazových prostředků. Podtitul označuje inscenaci oprávněně za „malý totalitní melodram"; neboť klavír znějící trvale po celé představení, určuje rytmus, dynamiku, podobu celého představení. Mluva velmi často výraznou stylizací přechází do zpěvu, aby se stejně často potkala s pohybovou stylizací. Scénický tvar tak mluvou, zpěvem a pohybem nabídl různorodé obrazy, které se zcela v duchu post-postmodernismu neskládají za sebou ani vedle sebe, ale nabízejí souběžně různý smysl. Inscenace nezapírá, že se hraje o době totalitní; program navíc říká, že „popisuje příběh zlobivé dívky, která si tak dlouho zahrávala s ohněm, až došla spravedlivého trestu". (Program 80. JH, s. 13) Šetřil bych pojmem příběh, spíše jde o jakousi modelovou situaci, kdy se jedna dívka stává předmětem manipulace dvou mužů, kteří vtrhnou do jejího bytu, a přerůstá, pro ni i pro diváka, v hrůznou noční můru, v děsivý sen, kdy realita přestává být realitou. Tento model jako by měl postihovat traumatické situace kteréhokoliv současného člověka. Jenže: Ironie, kterou obsahuje zmínka o spravedlivém trestu zlobivé dívky, se v inscenaci objevuje chvílemi jako groteska, jindy téměř jako parodie, která jako by se halila do hávu smrtelně vážně míněné hrůzy a úzkosti ze světa plného nepochopitelných jevů. Vzhledem k onomu významovému souběhu, simultaneitě výrazových prostředků a jejich významů to jinak nejde. Přitom se v tomto případu nic nedá svádět na nedostatečnost scénického tvaru, neboť inscenaci nastudoval herecky disponovaný a připravený soubor sloužící s pozoruhodnou přesností promyšlené celkové výstavbě, všechno funguje jako dobře seřízený stroj, jehož perfektní chod byl ovšem pro mnohé diváky únavný, protože stanuli před tím, co Štefko nazval neinterpretovatelností. Prostě nevěděli ani netušili, proč se to všechno s tou zarytou důsledností děje. Pro divácké vnímání se tak stalo cosi zvláštního; představení negradovalo, pro většinu diváků se stávalo stereotypním až nudným a jako by se všechny použité prostředky zmechanizovaly. A to přesto, že z hlediska divadelní kvality to byl jeden z vrcholů 80. JH neboť principy post-postmodernismu dokázal uspořádat důsledný a přesný divadelní tvar.

Rádobydivadlo Klapý / Josef Tejkl: Elegie Tyrolská (Chrám bolesti). Foto: Ivo Mičkal.

Což je podoba meze, která spoluurčovala podobu 80. JH. Jsme drtivou většinou zvyklí vnímat scénický tvar v rovině té už zmíněné velké tradice, jež se vyvíjí od Aristotelovy miméze odkazující na konkrétní skutečnost a

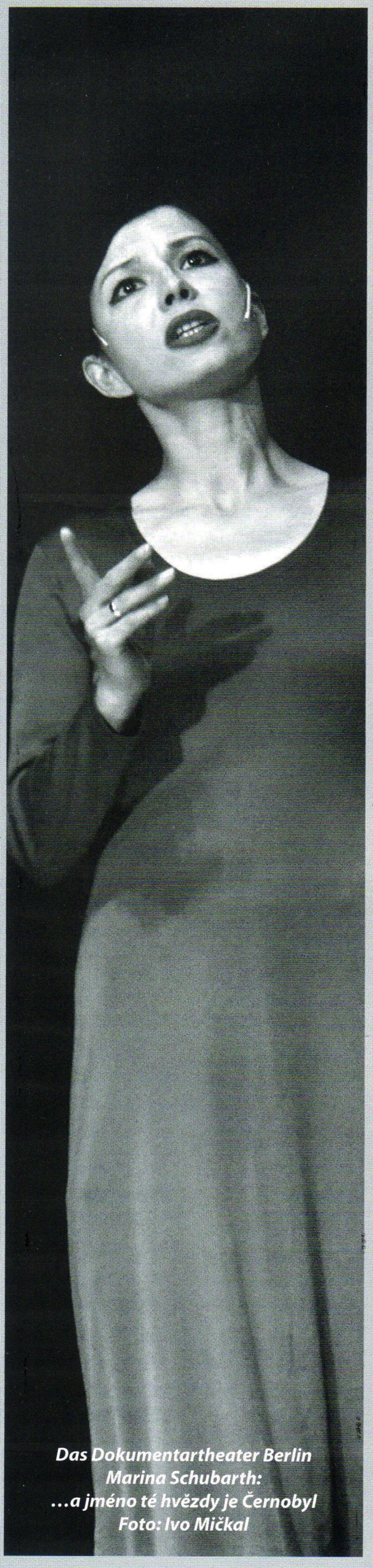

Das Dokumentartheater Berlin
Marina Schubarth:
…a jméno té hvězdy je Černobyl
Foto: Ivo Mičkal

odtud si potom urovnáváme viděné a slyšené do racionálně zdůvodněné logiky příčin a následků, které jdou po sobě v čase. Tuto tradici větší část hronovských představení porušovala a nějakým způsobem potlačovala a zmenšovala; často však s výsledkem jen naznačujícím směr či záměr a vyvolávajícím rozpaky. Zcela upřímně musím říci, že jsem tak říkajíc tematizoval už od názvu tento článek pojmem meze proto, že mne zajímá jak Hronov jako **celek**, jehož kořeny a souvislosti jsou ovšem i v celku našeho současného amatérského divadla, přijímá tuto proměnu, která, jak už jsem napsal, nepřišla dnes ani včera. Je to proces, který už probíhá na půdě Hronova těch deset let, ale na JH 2010 se prosazoval velmi intenzivně, což asi svědčí o jeho síle. Říkám-li celek, myslím tím také diváky, kteří jsou na JH jsou z valné části divadelně poučení a zajisté vyrůstají z doby, již nazýváme postmoderna. A postmodernismus je pro ně minulostí, zatímco post-postmodernimus přítomností. Proto ze samé podstaty zakořenění do tohoto přítomného světa postmoderny spontánně inklinují, třeba často podvědomě, k tomuto typu divadla. A činohra tradiční podoby je jim vzdálená až cizí. Samozřejmě, že tato činohra existuje a bude nadále v amatérském divadle existovat. V předvečer 80. JH ji předvedla inscenace ***Lucerny* hronovského souboru**. Divácké ohlasy ji nazvaly opravdovou klasikou, konzervou, tradičním průběhem představení včetně odchodů některých diváků po přestávce a Jana Soprová ve své recenzi mluví o „komunitním" divadle, které „má právo na existenci, a také má svůj okruh vděčných diváků", i když „festivalové publikum (často alternativní mladí divadelníci) může takové představení vnímat jako anomálii, která vyžaduje naladit na zcela jinou vlnovou délku." (Zpravodaj č. 2, s. 8) Podle mého soudu je tato činohra jednou z fundamentálních podob amatérského divadla, která uskutečňuje jeho základní funkci v tom, že je hluboce zaklíněna v konkrétním společenském prostředí a zázemí, v určitém společenství, jehož životní zkušenosti vyjadřuje a mluví o nich jazykem, který stojí na onom mimetickém, realistickém principu. Tato zaklíněnost má přečasto v amatérském divadle i podobu ryze osobní výpovědi, kterou většinou nazýváme autentičností a neméně často autorským divadlem. Jde v zásadě o ono už zmíněné sebepotvrzování a sebeprezentaci.

Ani na 80. JH tento typ divadla nechyběl. Znovu jej divákům předložil **Antonín D. S.** v obvyklém kabaretním pásmu **Intelektual Show + Partneři.cz** svým melancholickým hořkým cynismem. To jest s upřímným černým humorem, jenž má divákovi sdělit, že umění ani život nejsou žádné peříčko. Text ***Josefa Tejkla* Elegie tyrolská (Chrám bolesti)** je z téhož rodu sebepotvrzování a sebeprezentace. Je to výsostně osobní výpověď, která „vytryskla z duše táty, čerstvě zmučeného ztrátou milovaného syna". (Program 80. JH, s. 33) Tejkl nikdy jinak nepsal, všechny jeho texty vycházely z hlubin jeho duše trápené a zmítané, ne-li často skutečně mučené, starostmi převážně společenskými, jež cítil jako zcela osobní. Pokládám tuto vlastnost pro amatérské divadlo za jednu z těch, které konstituují jeho specifičnost, neboť umožňuje vyjádřit konkrétní život konkrétních lidí s bezprostřední zkušeností a učinit tak scénický tvar i jeho předvedení (představení) součástí sociokulturní entity. Intelektual Show Antonína D. S. je v tomto smyslu v autorském herectví Jakuba Škorpila, jak to říká už název, sdělením zkušeností ze života intelektuála, jenž to v tomhle světě nemá jednoduché. Vážím si **Rádobydivadla Klapý**, že se chopilo Tejklova textu a ve spolupráci s Jaroslavem Kodešem, jenž jej režíroval a svou úpravou dovedl k obecněji sdělné inscenovatelné podobě, podstoupil riziko dojít ke scénickému tvaru, v němž by se děsivá tragická a výsostně individuální zkušenost stala výpovědí obecnějšího rázu. Toto snažení bylo hronovskými diváky přijato velice nejednotně, od silného dojetí přes rozpaky až po silné pochybnosti. Nejspíše asi proto, že se tomuto scénickému tvaru přihodilo totéž co **berlínskému**

DS Ty-já-tr/Hrobeso, Divadlo Radar Praha / Friedrich Dürrenmatt: Frank Pátý. Foto: Ivo Mičkal.

DS Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň / Václav Hrabě, Filip Müller: Vnitřní démon. Foto: Ivo Mičkal.

Levočská divadelná spoločnosť Levoča, Slovensko / Vlado Benko na motivy Václava Pankovčína: Pastýř (Pastier). Foto: Ivo Mičkal.

Dokumentartehaetru v jeho představení s názvem **…a jméno té hvězdy je Černobyl**. V obou případech totiž do věcných faktů velké obecné závažnosti byl vložen osobní příběh, jenž se svou emocionalitou od věcnosti dokumentu liší. Tak, že sám Tejkl cítil velké nebezpečí tohoto rozdílu a v jistém okamžiku svého příběhu nechal jednou postavou pojmenovat jistou klíčovou scénu jako kýč. Můžeme to jistě chápat jako autorovo alibi nebo jako jeho čestné přiznání nedostatečnosti, které však nemůže způsobit, že kýč přestane být kýčem. To učinili oba recenzenti tohoto hronovského představení (Zpravodaj č. 8, s. 4 + 5). Pro mne se však takto vynořuje především otázka, která směřuje k tomu, jak v tom sílícím tlaku post-postmodernismu může fungovat v amatérském divadle činohra, která staví na tradičních principech, protože se snaží postihnout dokumentární realistickou poetikou přímočaře zkušenost přítomnosti. Neboť inscenace Tyrolské elegie je činohrou a její dvě roviny (posuzování případu viny otce na smrti syna při vysokohorském výstupu na alpské vrcholy a otcovo vyrovnávání se s touto událostí) jen v duchu montáže moderny zkouší předvést tuto událost ze dvou stran. Přitom je třeba znovu uznat, že jak režijně důsledně budovaný a vedený tvar, tak některé herecké výkony dokážou mnohé diváky zaujmout emociálně vypjatou polohou příběhu.

Tradiční činohra rozhodně nebyla na 80. JH příliš výrazně zastoupena. Ze zahraničních představení kromě už zmíněného představení berlínského souboru jsme v tomto řádu viděli izraelskou inscenaci **Takové lásky *Pavla Kohouta*** a potom dvě slovenské: **Levočskou divadelní společnost** s monodramatem

„Jsme drtivou většinou zvyklí vnímat scénický tvar v rovině té už zmíněné velké tradice, jež se vyvíjí od Aristotelovy miméze odkazující na konkrétní skutečnost a odtud si potom urovnáváme viděné a slyšené do racionálně zdůvodněné logiky příčin a následků, které jdou po sobě v čase. Tuto tradici větší část hronovských představení porušovala a nějakým způsobem potlačovala a zmenšovala…“

Divadlo J. Kármána – Kármán J. Színház Lučenec, Slovensko / Miloš Karásek: Perón. Foto: Ivo Mičkal.

Pastier/Pastýř, jejž si na základě prozaického textu ***Václava Pankovčína*** napsal na tělo ***Vlado Benko***, a **lučenecké Divadlo J. Karmána** s inscenací textu ***Miloše Karáska*** **Perón**. V obou případech není těžké vyslovit výhrady vůči textům, dokonce by šlo na jejich podobě ukázat, že oba se vzdalují od té tradiční podoby činohry, jež tkví v dramatičnosti. V případě levočském jde spíše o epické vyprávění, zatímco v případě druhém se nezapře, že autor textu Karásek kdysi hodlal likvidovat v duchu dekonstrukce podobu divadla podle Aristotela. Co však obě inscenace především spojuje, je herectví jako schopnost totálně, komplexně, celou tělesností (zjevem, chováním, jednáním) komunikovat s divákem o postavě v určité situaci, a tak divákovi nabídnout možnost, aby spolu s hercem a s jeho postavou spoluprožil život fiktivního člověka. V představení Perónu jsem si zvlášť silně uvědomil tuto sílu činoherního, chcete-li **dramatického** herectví, kdy (řečeno se Zichem) herec hraje sám sebou smyšlenou postavu, neboť šlo o soubor maďarský a rozuměl jsem tedy jen několika slovům. Přesto však jsem rozuměl „godotovské“ existenciální situaci obou protagonistů inscenace, jejich snaze překonat hrou nudu a stereotyp všedního čekání na všedním nádražním nástupišti. Z českých

ZUŠ Sedlec–Prčice / Vendula Dědová na hudbu Thomase Newmana: Obrazy. Foto: Ivo Mičkal.

Cirkus Mlejn Praha / Kolektiv souboru: Postav na čaj. Foto: Ivo Mičkal.

představení, jež zbývá do „činoherní soustavy" zařadit, to mohla být inscenace podle povídky ***Václava Hraběte***, již pod názvem **Vnitřní démon** zahrál **DS Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň**. Renata Vordová ji označila ve své recenzi spíše za školní besídku či táborovou scénku než divadlo, Alena Zemančíková při této příležitosti připomněla, že „významové provedení povídky Hraběte do současnosti se neobejde bez pořádné dramaturgicko-režijní přípravy a solidní herecké práce". (Zpravodaj č. 9, s. 14 + 15) (3) Tato výtka neplatí pro inscenaci kdysi dost hraného textu ***Friedricha Dürrenmatta*** **Frank Pátý**, s níž se představil **DS Ty-já-tr Hrobeso z Prahy**. Inscenace je vyložená po smyslu, má pevné a záměrné scénické řešení; zřetelně inklinuje ke krátkým groteskně-komediálním výstupům kabaretního rázu; je ovšem problematická v herectví, kterému se daří nejspíše v ostrých typových obrysech. Je to konvenční scénický tvar, jehož nezakrytý, přímý a hněvný kritický útok přes všechny pochybnosti o tom, zda v ní předváděný gangsterský typ bankovního kapitalismu není už vyčpělý, rozhodně svůj aktuální smysl nepostrádá. I když, jak se zdají nasvědčovat divácké reakce, až příliš to nikoho nezaujalo a nevzrušilo. Jak si této inscenace pro její kritickou snahu a dramaturgickou neotřelost vážím, otázka, jaké možností má dnes scénování, jež spoléhá na strukturu textu a jeho poctivou interpretací tak říkajíc **zevnitř** a odkazující k určité realitě, když soubor nemá k dispozici vyrovnaný herecký ansámbl, se jí důrazně připomíná.

I když: **Nizozemský soubor ze Zaandamu** zahrál beze slov představení nazvané **Småland**, což je název vesnice plné žen bez mužů. Když se jeden vyskytne, tak jej všechny ženy využijí jako trubce k oplodnění, aby jej posléze zastřelily. Co nejen mne, ale i kolegy z PC klubu překvapilo, bylo ohromné přijetí této v nejlepším případě ne příliš nápaditě a zručně provedené anekdoty. Jan Šotkovský se tomuto překvapení rovněž neubránil a skončil svou recenzi takto: „Čím však vyvolala tato prostinká hříčka bezbřehé nadšení u značné části publika, pro mě zůstane jedním z tajemství jubilejního festivalového ročníku." (Zpravodaj č. 5, s. 5) Položili jsme tuto otázku v PC klubu posluchačům a dostalo se nám různých odpovědí. Dovolím si nabídnout svou. Použité prostředky fyzického pohybu napodobovaly a tak věrně popisovaly určité životní úkony v rovině chování; Martin Pacek ve své recenzi komponovaného programu tanečně-pohybového divadla použil termín konstatační informace, což plně platí pro podobu tohoto nizozemského představení. Sdělnost miméze v úrovni pouhé nápodoby s její naprosto zřetelnou referencí ke konkrétní známé skutečnosti, je i nadále přes všechny post-postmodernistické posuny a proměny divadelního jazyka přitažlivá, především srozumitelností reference, odkazu na nějakou skutečnost. V citované recenzi Šotkovský připouští, že ač není „zdaleka specialistou na pohybové divadlo a smysl nonverbálních akcí mu musí zpravidla vysvětlovat spolusedící", tak jej „holandské představení potěšilo už tím, že se v něm bez problémů zorientoval". Což jen dokazuje přitažlivost tohoto typu divadla. Dokazuje to i přijetí už zmíněného komponovaného programu pohybového divadla **Tanec, tanec...** Dva výstupy zůstaly u oné konstatační informace, která občas měla podobu známé hry na řemesla až dokonce posunčiny, zatímco dvě, ***Obrazy*** **souboru ZUŠ Sedlec-Prčice** a **Syndrom neklidných nohou souboru Nota ZUŠ B. Smetany Plzeň**, „nepůsobily sice tak efektně a divácky přitažlivě, ale přinesly nepochybně kvalitní divadelní zážitek", napsal Martin Pacek ve své recenzi. (Zpravodaj č. 4, s. 10)

Abych však nekončil otázkou, zda tohle není další mez Jiráskova Hronova, která brání vývoji, jež se vyrovnává nejenom s postmodernismem jako divadelním směrem, ale i s postmodernou jako historickou epochou, tak musím napsat, že na ten slavný jubilejní Jiráskův Hronov vstoupila i dvě představení, jež tento vývoj reprezentovala hledačstvím jiných cest. První bylo nominováno z celostátní přehlídky amatérské pantomimy a pohybového divadla Otevřeno Kolín. Jmenuje se **Postav na čaj!** souboru **Cirkus mlejn Praha**. Jsou to dvě dívky, Jana Klimová a Eliška Brtnická, a pohybují se na poli, který se jme-

NEST, Theatre group of the MUZtheater Zaandam, Nizozemí / Suzanne Klomp a NEST: Småland. Foto: Ivo Mičkal.

nuje nový cirkus. Na Hronově dosud neuvedené spojení cirkusu a divadelního scénování, jež chce artistickými cirkusovými prvky vyslovit situaci a možná i příběh, zaujalo především obratností a zdatností obou hereček-akrobatek. S těmi situacemi a příběhem, tedy prvky ryze divadelními, je to zatím slabší, ale můžeme to brát jako počátky na amatérské scéně rodícího se typu scénického tvaru, který posouvá příležitosti scénování v době post-postmoderní. Postav na čaj! bylo přes různé jednotlivé kritické poznámky přijato pozitivně, zatímco druhé vystoupení přinášející na JH rovněž zatím neobvyklé prvky scénování, bylo přijato s rozpaky. Soubor **Frei Körper Kultur ze Semil** svou performancí **Wir tanzen Konzentriert!** vrátil do hry kdysi bohatě využívané nahé lidské tělo jako prostředek působení ne-li přímo až agresivního ataku na diváka. Napsal-li jsem, že je to performance, pak tím chci říci, že nejde o nazkoušený a fixovaný scénický tvar, ale o jistý koncept, jenž se mění s každým prostorem, vstupem jiného účinkujícího či jinak použitou rekvizitou. Nedá se vskutku hovořit o scénickém divadelním tvaru, tedy o divadle. Jsou to v nejlepším případě jakési obrazy (ve smyslu výtvarném, vizuálním), které ve vztahu k projekci na stěně mají sice elementární fixaci, ale pak už jsou jen chlapecká a dívčí nahá těla; autentická, zraňující sebe i jiné včetně diváků svou agresivitou a někdy i vulgárností. Jeden z diváckých ohlasů nazval tento způsob divadla poněkud nešťastným, jiný si nevěděl rady se spoustou pocitů, jež vyvolával, pro jiného to byl útvar, kde si lidé fyzicky ubližují, což hraničí s manipulací a transem. A konečně jiný ohlas prohlásil výsledek za nulu. Myslím si, že pojem výsledek je pro toto předvádění nepatřičný. Je to jakýsi pokus obnažující jednu ze základních hodnot scénování: tělo, tělesnost, tělovost. Nic více a nic méně, je to zkoumání, ohledávání.

Ostatně je pro mne přímo symbolické, jak tato performance na 80. JH dopadla. Byla sehrána jen jednou, byť měla být předvedena čtyřikrát. Po prvním představení proto, podle závěru organizačního štábu JH zveřejněném ve Zpravodaji č. 9, že soubor nedodržel domluvená pravidla pro představení, byla zbývající zrušena. Nuže: pokud performance tohoto typu budou doporučována a nominována na JH, tak nikdy nebudou moci, jak to rovněž žádá ve svém prohlášení organizační štáb, dodržovat přesně smluvené podmínky svého vystoupení. Neboť jejich smyslem, jádrem, podstatou je hledání, trvalé objevování něčeho jiného. Myslím si, že ta symbolika osudu této performance je v tom, že ve svém hlavním proudu byl celý 80. JH hledáním, že neoplýval skvostnými a perfektními výsledky, ale nabízel průniky do pohybu českého amatérského divadla. Nejsem prognostik, ale myslím si, že tento stav bude ještě nějakou dobu trvat. A bude třeba takto program JH chápat a vnímat. Jinak vzniknou meze, které nebudou této scénické žatvě ku prospěchu. Přitom Nevěsta, již lze považovat za jeden z vrcholů 80. JH, dost průkazně naznačila, že tyto meze lze odstraňovat. Šlo o snahu syntetizovat tradiční realismus českého venkovského dramatu 19. století s post-postmodernistickými scénickými postupy, která přinesla samozřejmě své problémy, zejména překvapivě ve složce herecké, která u souboru z Karolinky je na vysoké úrovni. Ale i tak jak na jevišti, tak v hledišti se objevilo stejné úsilí: porozumět divadelnímu výrazu této doby.

---

(1) Ono je to s tou „mezinárodností" JH zřejmě složité. V Almanachu k 80. JH píše Lenka Lázňovská, jistě největší znalec této problematiky, že JH „není festivalem mezinárodním." Podtitul se ‚zahraniční účastí' znamená, že převažují inscenace českých souborů a že zahraniční jsou zde jako hosté". (Lázňovská L. „Jiráskův Hronov jako fenomén" in Amatérské divadlo posledního desetiletí v souřadnicích mezidruhového festivalu, s. 9, KIS Hronov 2010) Platí to však, byl-li 80. JH VI. festivalem evropského amatérského divadla

Frei Körper Kultur Semily / Jan Mocek a Jan Hofman: Wir Tanzen Konzentriert! Foto: Milan Strotzer.

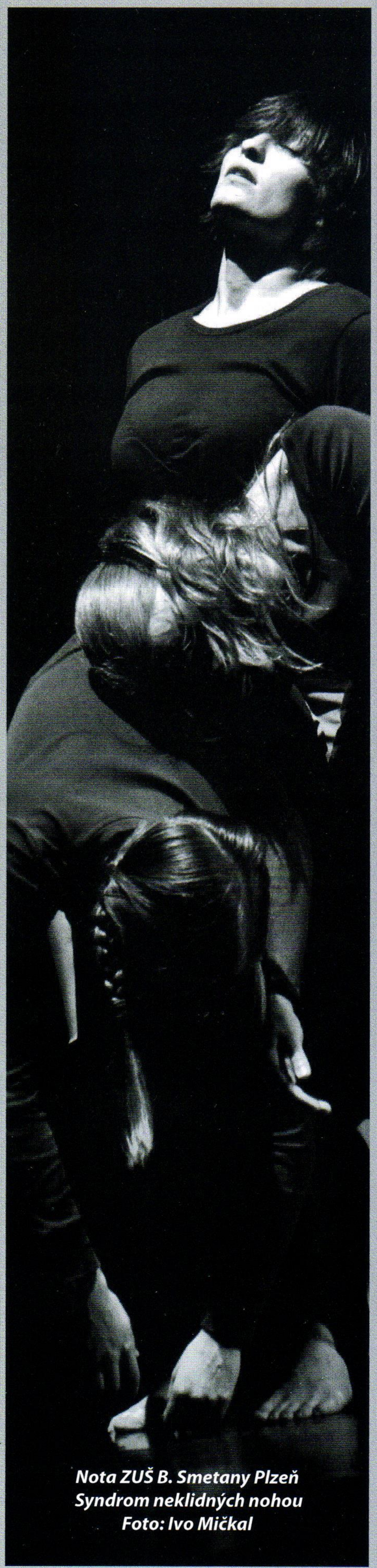

Nota ZUŠ B. Smetany Plzeň
Syndrom neklidných nohou
Foto: Ivo Mičkal

vyhlášeným Středoevropskou sekcí (CEC) AITA/IATA? A navíc hlavní program JH 2010 byl sestaven za účasti výběrové komise jmenované CEC AITA/IATA a z návrhů dvou sekcí AITA/IATA, které byly oprávněny nominovat po jedné inscenaci.
(2) Je to opravdu složitá a někdy velmi specifická problematika, která se takto nastoluje. Například na 80. JH byl z přehlídky Dětská scéna Trutnov nominován soubor DDS Hladká Vrtule 3, ZŠ Slaný, s vystoupením Božka aneb Jak to možná nebylo?, které bylo napsáno „na tělo" desetileté Barče Hořejší. Z jistého hlediska dokonalá „one-child show", která pro tuto dokonalost byla také velice příznivě diváky přijata. Bylo ale pár diváků a patřil jsem mezi ně – kteří se ptali, zda takto perfektně fixovaně působící scénický tvar není vzhledem k věku herečky něčím nepřirozeným. Samozřejmě, že se ozvali obránci a rozvinula se diskuze o smyslu hravosti v dramatické výchově, ale také o tom, co je herectví. Což píšu proto, abych potvrdil, že vím, že jsou problémy a otázky, jež by někdy vyžadovaly specifickou diskuzi, na níž prostě nedojde.
(3) Možná, že mladý soubor založený teprve v roce 2009 (premiéra inkriminovaného představení byla v prosinci téhož roku) doplatil na nezkušenost i na velký záskok, který musel zahrát režisér. Asi platilo to, co napsal v titulu jedné recenze ve Zpravodaji 80. JH Luděk Richter: Představení není inscenace. Prostě na rozdíl od Divadelního Děčína se toto představení totálně nepovedlo. Což se stalo i muzikálu Alelujá, dobří lidé souboru Doveda ze Sloupnice, který jsem viděl v roce 2009 na Krakonošově podzimu ve Vysokém nad Jizerou (nikoliv jako člen poroty, takže neobhajuju doporučení, na němž bych se podílel) jako svižné, hravé a dynamické představení, zatímco na prknech Jiráskova divadla v Hronově to byl těžkotonážní vlak, v němž nefungovalo z těchto vlastností nic; jen hudební doprovod „šlapal" stejně dobře jako ve Vysokém.

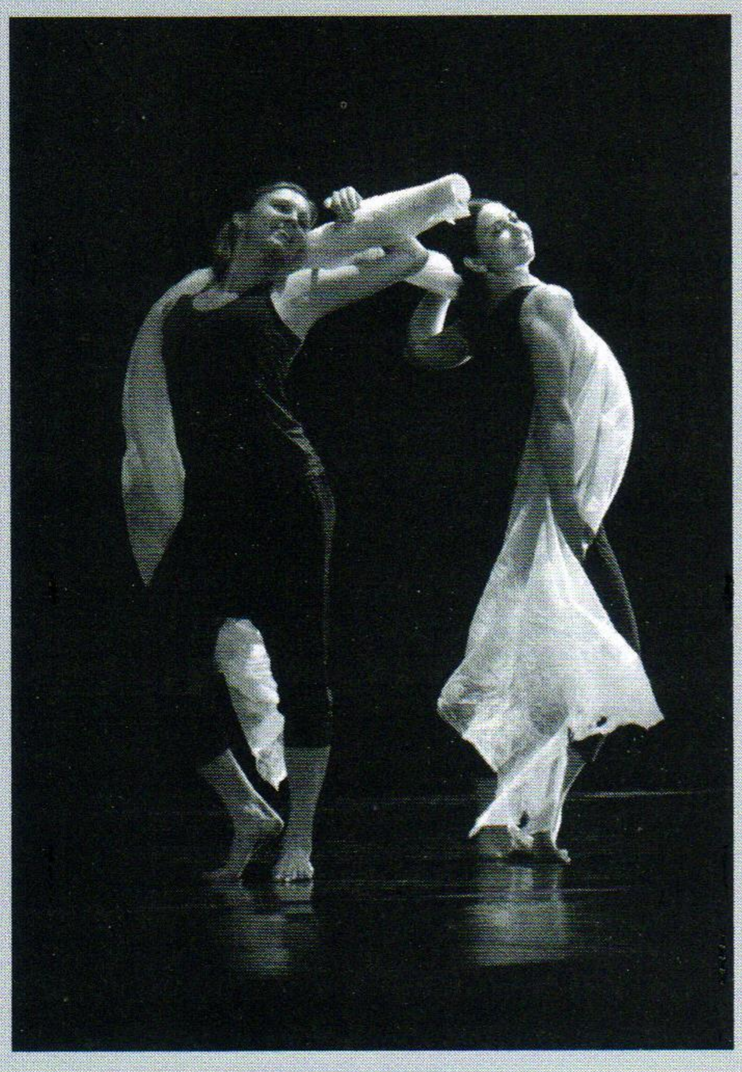

Bandance Praha / Jan Schmidt a kolektiv souboru na hudbu Jáchyma Šolara: Mol(?). Foto: Ivo Mičkal.

Semináře a dílny 80. Jiráskova Hronova

Jana Soprová

Není tajemstvím, že během intenzivního týdenního semináře se účastníci mohou dozvědět a naučit více nežli studenti leckteré umělecké školy za celý semestr. Jak je to možné? Funguje tu efekt uzavření se v určité komunitě, kde lidé žijí intenzivně výhradně některou z divadelních disciplin, a zároveň to, že tu neexistuje jiná rušivá lákadla (pomineme-li večery a noci v místních hronovských občerstvovnách). Navíc, vzhledem k tomu minimu času, je motivace silná. A tak nakonec i handicap probdělých nocí lze zužitkovat – účastníci si totiž prověří, co snesou a kolik vydrží. Jedna ze seminaristek to vyjádřila velmi trefně: „Sama sebe jsem překvapila tím, že jsem větší lemra než jsme čekala." Zrychlenost celého procesu se projevuje i tím, že se lidé daleko rychleji seznámí (tzv. otevřou) a snaží se stihnout co nejvíce. Důležité je i to, že jednotliví lektoři nikdy neučí výhradně techniku daného elementu, ale zároveň nenásilně prezentují určitou filozofii svého předmětu. V mnohých případech i nezbytnou duševní, tělesnou či hlasovou hygienu. Účastníci mnohých seminářů ze dne na den řeší či plní určité úkoly, ať už jde o to naučit se cosi zpaměti, nebo vyrobit, či zpracovat literárně.

A jako abeceda (Luděk Horký)

Seminář pro všechny, kdo s divadlem začínají, a chtějí se dozvědět vše potřebné – ať už jde o funkce a fungování divadla jako takového, jeho jednotlivých prvků a správné terminologie. K tomu samozřejmě patří i možnost vyzkoušet si všechno na vlastní kůži v praxi, formou pohybových i hlasových her. Od hry se přechází k etudám (např. cvičení na různé proměny nálad, emocí, různé způsoby kontaktu s ostatními). A nechybí ani kapitoly z dějin divadla a jednotlivých žánrů.

D jako Dramaturgie (Miloslav Klíma)

Jeden ze „sedavých" seminářů. Ukazuje, co vše může obnášet dramaturgie. Mimochodem, takový kurz by měli absolvovat i profesionální divadelníci (jsou mnozí, kteří dramaturgii podceňují, neboť netuší, co to vlastně je). Tento seminář názorně ukazuje, jakým dobrodružstvím může dramaturgie být. Obrazotvornosti se meze nekladou, jde o to, vyrovnat se s textem po svém. Jako základ letos posloužila Andersenova pohádka Pasáček vepřů. Zadání – vytvořit adaptaci, při které je třeba vystačit se dvěma živými osobami (k nimž lze ovšem přidat nejrůznější další prvky jako loutky, využití vlastního těla, hry světel ad. Ukazuje se, jak těžké je udělat příběh akční (ne pouze odvyprávěný a ilustrovaný pohyby postav). Napsat skutečnou situaci je umění. V dalším cvičení si účastníci vyzkoušeli, jak převést příběh do nejrůznějších žánrů, a třeba jej i úplně převrátit naruby. Nakonec došlo i na vlastní tvorbu, zpracování individuálních příběhů. Veškeré nápady jsou okamžitě konfrontovány a hodnoceny ostatními. Lektor radí, inspiruje, a někdy doslova provokuje k většímu rozletu. V teorii nic není nemožné. Občas si ale člověk neuvědomí, že to, co vypadá hezky na papíře, nemusí být v praxi proveditelné, nebo může být nezáživné či nedramatické. Tady si to můžete vyzkoušet nanečisto.

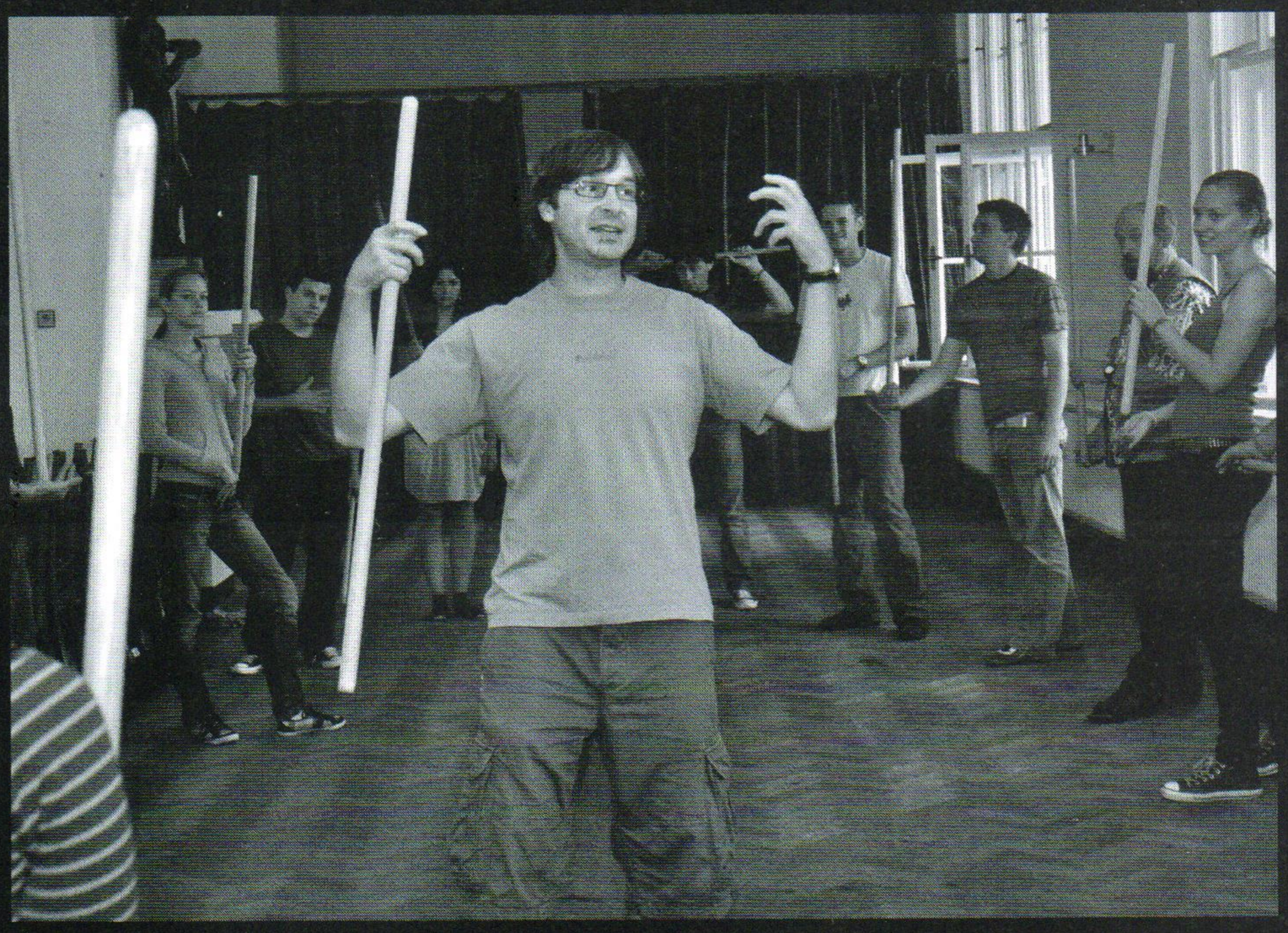

Seminář HaD (jako Herec a Dialog) – lektor Doc. Mgr. Aleš Bergman, Ph.D. Foto: Ivo Mičkal.

Seminář A (jako Abeceda) – Divadelní abeceda – lektor Mgr. Luděk Horký. Foto: Ivo Mičkal.

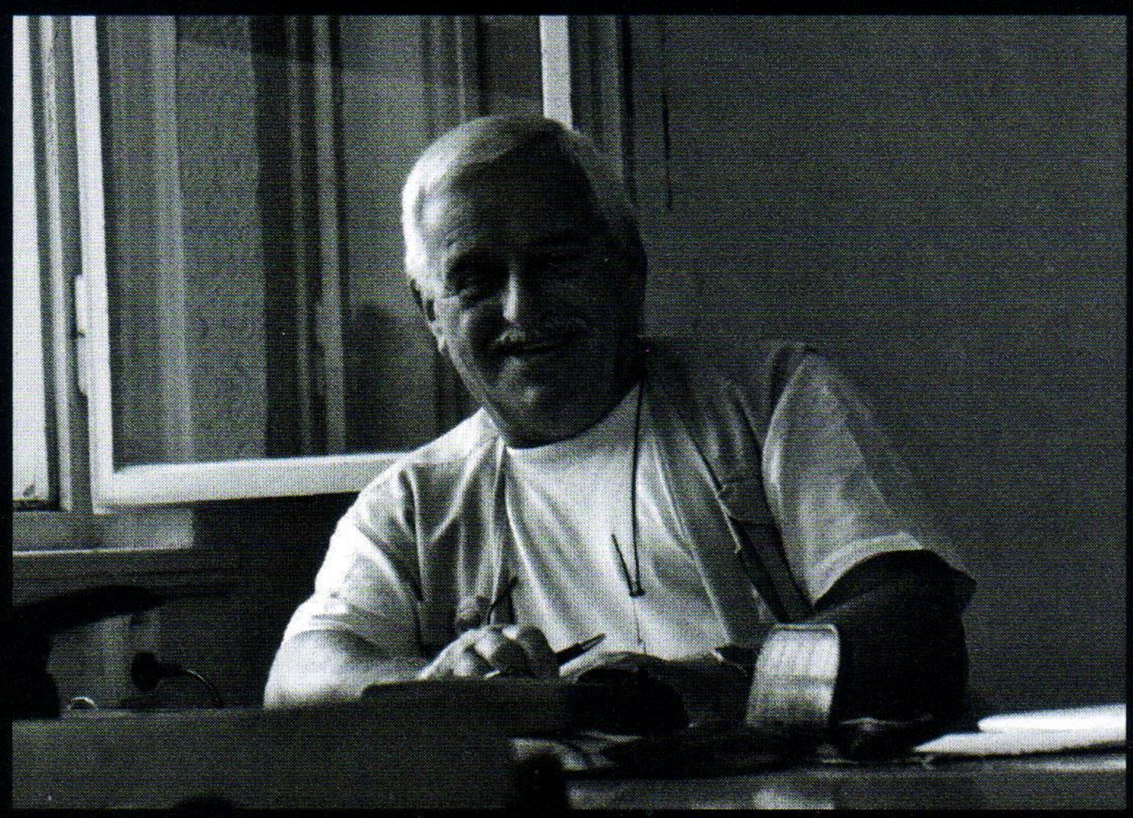

D (jako Dramaturgie) – Dramaturgická dílna – lektor prof. MgA. Miloslav Klíma. Foto: Ivo Mičkal.

Seminář O (jako Odjinud) – Odjinud o dýchání v hlasové kultuře – lektorka Mgr. Feng-yün Song, Ph.D. Foto: Ivo Mičkal.

„Ukazuje se, jak těžké je udělat příběh akční (ne pouze odvyprávěný a ilustrovaný pohyby postav). Napsat skutečnou situaci je umění. /.../ Občas si ale člověk neuvědomí, že to, co vypadá hezky na papíře, nemusí být v praxi proveditelné, nebo může být nezáživné či nedramatické."

HaD jako Herec a dialog (Aleš Bergman)

Pod různými názvy se objevuje na Hronově tento kurs pravidelně, a všichni už vědí, že se jedná o tzv. tyčový seminář. Protože právě zacházení s tyčí (cca 1m) je základním prvkem komunikace. Postupným zvládnutím této pomůcky si účastníci procvičí postřeh, balanc, proměnlivosti rytmu, vzájemnou souhru, dialogické či skupinové jednání. Frekventanti si ověřují svou schopnost postřehu, přizpůsobivosti, a také fyzické výdrže. Bonusem je teorie a praktické ukázky vycházející z biomechanických cvičení V.E. Mejercholda.

H jako Hudba (Jan Matásek)

Nazvala jsem si tento seminář celotýdenním „jamováním", je to jedna nepřetržitá melodie, kde hraje velkou roli nejen technická schopnost muzicírování, ale také radost, se kterou to účastníci dělají (a tedy kumulace správné energie). Vše začíná od správného dýchání, které přechází v hlasité vydechování se zpěvnými samohláskami. A pak jsou tu nejrůznější hudební variace á capella, práce s melodií, prolínání jednoduchých či složitějších prvků – kánony jazzové, africké, evropské, dvojhlas i vícehlas, trylkování, voiceband. Aktivní zpívání střídá diskuze o hudební stránce viděných představení, a lehce dávkované teoretické glosy. Ale jsou tu i individuální úkoly, jako zpracovat samostatně či ve skupinách hudební skeč (s použitím beat-boxu, hraní na tělo, zvuky vytvářené vším, co je po ruce).

J jako Jevištní řeč (Regina Szymiková)

Seminář, který většinou vyhledávají ti, kdo chtějí umět zacházet s hlasem profesionálně – tj. hodí se nejen pro potenciální herce, ale vlastně pro všechny, kdo přicházejí ve své práci do kontaktu s jinými lidmi. Účastníci si zde uvědomí, že naše přirozená mluva je ve většině případů nedbalá (přinejmenším) a že na hlase, ať po technické stránce,

Předváděčka semináře H (jako Hudba) – Hudba v divadelní inscenaci – lektor Jan Matásek (vlevo). Foto: Ivo Mičkal.

tak i po stránce správné interpretace, můžeme pracovat prakticky donekonečna. Začíná to od správného dýchání, přes výslovnost samohlásek, souhlásek, přes mrštnost jazyka (jazykolamy, říkadla, básničky). Teorie nesnesou lidé mnoho, a proto je dávkována po troškách a prokládána cvičeními nejen hlasovými, ale i pohybovými. Trénovat, trénovat, trénovat – tak zní banální, ale stále platná rada. Účastníci se naučí znát svůj hlas, rozlišovat různé nuance melodie, tempa, síly. Vedle techniky se tedy třeba řídit tím, abychom věděli co+proč+komu+jak říkáme. Od jednoduchých vět na počátku, které si zkoušející účastníci říkat s různým podtextem či s důrazem na různá slova, čímž se mění obsah sdělení, se přechází k složitějším strukturám, a je možno se dozvědět mj. co to znamená blankvers, alexandrin a získat alespoň poněti, jak takový verš říkat.

KPR Kurz praktické režie (Milan Schejbal a Kateřina Fixová)

Patří dlouhodobě ke kursům, které mají několik částí, a účastníci absolvují několik na sebe volně navazujících setkání (v tomto případě už šlo o čtvrté setkání frekventantů v jednom roce). Začínalo se dramaturgií – tj. výběrem textu, škrtáním a dramaturgickými úpravami. Důležitá je i teoretická průprava - zahrnuje objasnění druhů a žánrů (účastníci si vyzkouší na konkrétních textech, co obnáší konverzačka, situační komedie, fraška, drama, tragédie) a jaké konkrétní prostředky použít k ztvárnění těchto žánrů. Domácí příprava je nutná – účastníci si připravují dramatické situace, které pak společně s kolegy „stavějí" přímo na place. Zajímavým prvkem scénické práce je hraní si s prostorem, změna nálady v rámci etudy, objasnění pravidel mizanscény (tj. postavení v prostoru, stronzo v situacích atd.).

M jako Maska (Karel Vostárek)

Materiálem pro tvorbu masek může být cokoli – hromady odstřižků, papírové krabice, látky, odpad z tiskárny, plata od vajíček). Důležitá je fantazie účastníků, kteří tak mohou vytvořit nevídané masky fantastických zvířat a lidských či nelidských postav. Účastníci si vytvoří posmrtnou masku, ale také celotělovou masku, jejíž součástí je nejen pokrývka (obal) hlavy, ale také kostým. Kromě výroby masek jsou tu i pohybová cvičení (rozcvička s maskou, lidé jakou loutky, cvičení s neutrální maskou). Navíc letos měli možnost dotvořit během kursu mexické dřevěné masky.

N jako nonverbální komunikace (Daniela Fischerová)

Nejvyhledávanější a nejtrvalejší seminář. Dokonalý systém teorie a praxe týkající se toho, co a jak děláme tělem, gesty, pohledem, Po týdnu začnete hlídat sami sebe i ostatní, a neustále ověřujete v praxi, co, kdo, kdy a jak udělat se svým tělem. Dozvíte se, co vše může znamenat jakékoli mimovolné gesto, ale také, co všechno na sebe prozradíte, když si např. žmouláte nos, dáte nohu přes nohu, uhnete očima atd. Teorii doprovází spousta historek, legend, příběhů z praxe a vše nese pečeť psychologického a filozofického zázemí lektorky. Je to tak trochu každodenní obřad, kde účastníci např. vzdávají úctu svým jménům, vytvářejí společně obraz nálad. Zkušenosti z tohoto semináře se hodí naprosto všem. Uvědomíte si nejen ostatní, ale i sami sebe vnímáním drobných detailů, které jinak zůstávají nepovšimnuty. Pro herce může fungovat jako nápadník a inspiromat, zvládnutí nonverbální abecedy je velkým pomocníkem pro ztvárnění postav nejrůznějšího typu a jejich přesnou charakterizaci.

„Dozvíte se, co vše může znamenat jakékoli mimovolné gesto, ale také, co všechno na sebe prozradíte, když si např. žmouláte nos, dáte nohu přes nohu, uhnete očima atd."

Seminář N (jako Nonverbální komunikace) – lektorka Daniela Fischerová (vlevo). Foto: Ivo Mičkal.

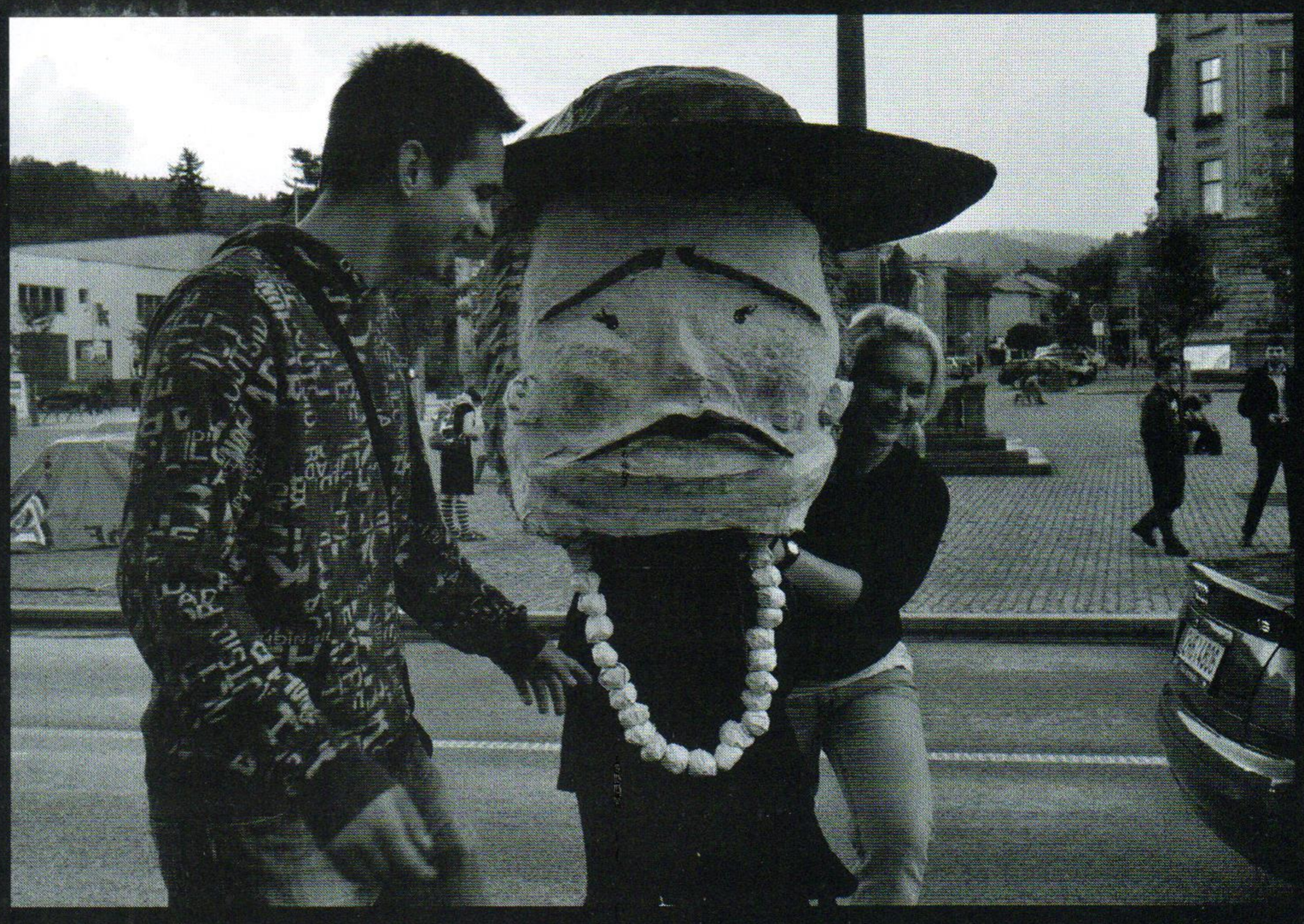

Předváděčka semináře M (jako Maska) – Maska – Odkrývání skrytého – lektor Mgr. Karel Vostárek. Foto: Ivo Mičkal.

O jako Odjinud (Feng-yün Song)

Ojedinělý orientální přístup k fungování těla a hlasu ve vzájemném souladu. Je to čarování s energií (+její správné nasměrování). Účastníci se učí ovládat své emoce, harmonizovat tělo a hlas. Základem je správné

PD (jako Pohybová dílna) – Pohybová dílna s maskou – lektor Doc. Martin Pacek. Foto: Ivo Mičkal.

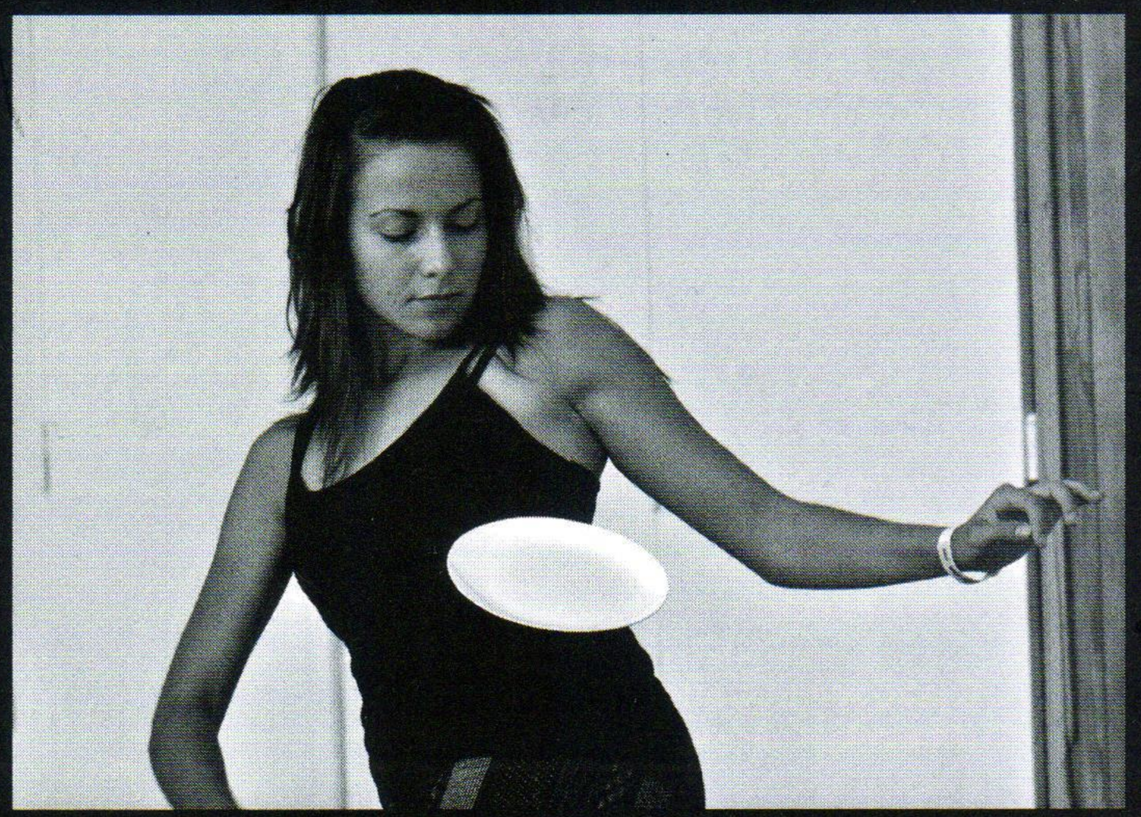

PD (jako Pohybová dílna) – Pohybová dílna s maskou – lektor Doc. Martin Pacek. Foto: Ivo Mičkal.

dýchání, které formuje naladění jednotlivce a směruje proud energie (jednotlivá cvičení jsou prokládána tzv. upravováním (zklidnění, uvědomělý správný postoj, kdy se soustředíme pouze na správné dýchání). Hlasová cvičení v kruhu – předávání melodie od jednoho k druhému, společná kumulace energie). Zpívání tónů, hlásek, slabik, jednoduchých písniček (cizojazyčných). Vizita (jednotlivec se postaví před ostatní, zpívá, lektorka individuálně pracuje s jednotlivcem, který si tak přesně uvědomuje, co cítí a ostatní sdělují dojmy ze zpěvu jednotlivce). Postupně se k dýchacím a zpěvným cvičením přidává pohyb, společně se improvizuje. Vše postaveno na hravosti, uvolnění a naprostém odevzdání se momentální akci.

PD jako pohybová dílna s maskou (Martin Pacek)

Zaměření na pohybové a fyzické divadlo, ztížené využitím masky (postavy ztrácí výraz a to je nutí vyjadřovat se jiným způsobem). Poznávání možností těla – protažení a uvědomění si fyziognomie, funkce každého jednotlivého svalu a následně „posunování" vlastních pohybových a vyjadřovacích limitů. Protahování mimických svalů, různé způsoby chůze a gestikulace. „Vyprávění" příběhu v čtyřčlenné skupině, kde se role vypravěče předává z jednoho člena na dalšího. Ztížená varianta s jednoduchou maskou – tempo se proměňuje, práce s prostorem, který se nám proměňuje, stahuje a roztahuje. Fázované pohyby, proměny tempa, extrémně pomalý pohyb. Etuda, kde simulovaný běh ústí v pád. Příklad domácího úkolu: připravit si ztvárnění kolegy tak, aby ostatní poznali, o koho se jedná.

PF jako poezie a fyzické básnictví (Petr Váša a Renata Vordová)

Na počátku stojí čtyři múzy – Audialita, Vizualita, Verbalita a Motilita. Z toho vycházejí cvičení účastníků - nejprve audiovizuální, pak pohybově slovní. Hlásky se stávají náhradou hudebních nástrojů, účastníci poznávají a vychutnávají každou samohlásku a její energii, barvu, charakter. Vytvářejí umělý jazyk, se kterým si pohrávají. Známá slova získávají nové významy, a vymýšlejí se slova vlastní tak, aby vyjadřovaly chválu či hanu, kontrasty, nálady. Nově se pojmenovávají známé věci, které nás obklopují. Účastníci se učí psát tělem písmena, malovat obrazce. Hledá se harmonie, symetrie. Následuje ztvárnění optických básní, sólové i skupinové výstupy v plenéru.

P jako produkce (Dagmar Brtnická)

Poprvé na Hronově – mnozí z jeho účastníků jsou už aktivní produkční, a tady si doplňovali znalosti a vzájemně konzultovali a předávali ostatním své zkušenosti z praxe. Vzhledem ke složitosti a stále se měnícím podmínkám produkčních aktivit je nutné neustále doplňovat znalosti. Zde se začínalo od základů – např. podrobné probírání tématu jak vytvořit a vést občanské sdružení, co je to fundraising a jak při něm postupovat apod. Teoretická část a vzájemné sdílení informací, diskuze je doplněna přehráváním modelových situací (např. jak jednat s potenciálními sponzory, jak je přesvědčit apod.), jejich hodnocením, poukázáním na chyby a upozorněním na možnosti.

RA jako Recovered Alchemy (Guillermo Horta Betancourt)

Mezinárodní seminář podobně jako loni je komplexním systémem fyzického diva-

Dílna PF (jako Poezie a Fyzické básnictví) – lektoři Petr Váša (vpravo) a Mgr. Renata Vordová. Foto: Ivo Mičkal.

Dílna PF (jako Poezie a Fyzické básnictví) – lektoři Petr Váša a Mgr. Renata Vordová (uprostřed). Foto: Ivo Mičkal.

dla, které je inspirováno contact pirate of dance, indickým divadlem, japonským tanečním divadlem, ale zároveň jakousi životní filozofií, ve které je tělesný pohyb a duševní harmonie přirozenou součástí života. Začíná se společnou meditací, probuzením těla, načerpáním a uchováním společné energie. Důraz je kladen na disciplinu a soustředění, na rychlou regeneraci. Trénink je velmi náročný – od jednotlivých prvků a jejich mnohonásobné opakování (mj. propojení pohybu s hlasem, např. odříkávání textu ve stoje na hlavě) se skládají taneční a pohybové sekvence (od sólových po skupinové) a postupně se směřuje k pohybově-zvukové partituře a celé „skladbě").

S jako scénografie (Marcela Kokošková-Jeřábková)

S novou lektorkou vstoupil na hronovský seminář nový pohled na scénografii. Nejen soustředění na vytvoření konkrétního scénického návrhu, ale propojení scény s dalšími disciplinami (především textem, hereckou akcí, zapojení různých elementů, správné vnímání a využití prostoru ad.). Na počátku si účastníci vylosovali situaci, kterou pak ztvárnili scénicky (manželská krize, konflikt s bohem, zkáza), dalším úkolem bylo ztvárnění proměny situace v modelu scény (proměna nálady, kontrast, zhroucení apod.). Dalším úkolem bylo vytvoření komiksu na určité téma. Následovala práce ve skupinách na ztvárnění příběhu (podle zadání se muselo vejít do jedné krabice), vyráběla se nejen scéna, ale i loutky. Prezentace (obhajoba) projektu, včetně odehrání příběhu, je podrobena kritice ostatních. Součástí semináře byl inspirativní výlet na Kuks, a jím inspirovaná veřejná prezentace v parku, kde účastníci z dostupných materiálů (např. co se našlo na smetišti) ztvárnili symbolicky jednotlivé Ctnosti a Neřesti. Důraz byl kladen na vtipnou myšlenku, funkční a nápadité využití prostoru, jeho energie a dynamiky.

ZAP jako základy akrobacie a pantomimy (Michal Hecht)

Znovu seminář, který se v různých variacích na Hronov vrací. Někdy je více zaměřen na pantomimu, jindy na náročné technické akrobatické prvky (loni byl tento seminář mezinárodní a byl ukončen veřejnou produkcí). Letos se účastníci soustředili spíše na zvládnutí jednotlivých prvků, a nesměřovali k výslednému tvaru, který by chtěli předvést na veřejnosti (vědomí, že na konci musí frekventanti něco předvést, je svým způsobem stresující). Každodenní rytmus začínal vzájemnou masáží a rozhýbáním a protažením svalů, pak následoval nácvik a trénink akrobatických prvků (kotouly, parakotouly, přemety, cviky na trampolíně). V souvislosti s pantomimou se cvičila chůze – např. proměna z žebráků na krále apod. Kontrastně k silovým, pohybově náročným akrobatickým prvkům se účastníci soustředili také na jemnější pohybové variace pantomimické.

Seminář P (jako Produkce) – Produkční minimum pro amatérský soubor – lektorka Dagmar Brtnická. Foto: Ivo Mičkal.

Z předváděčky semináře S (jako Scénografie) – jedno z mnoha zastavení v galerii neřestí a ctností – Obžerství. Foto: Ivo Mičkal.

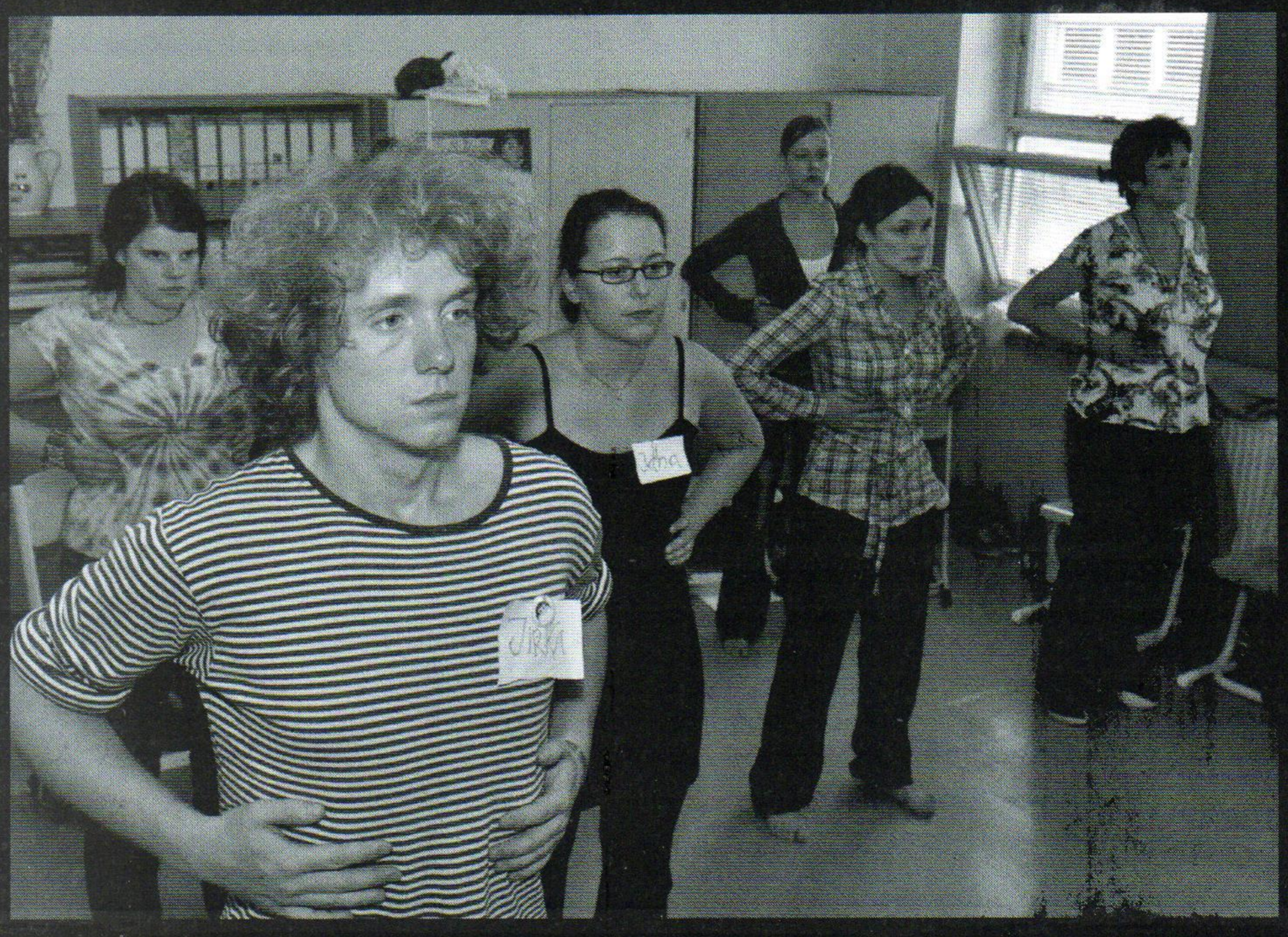

Seminář J (jako Jevištní řeč) – lektorka Mgr. Regina Szymiková. Foto: Ivo Mičkal.

Ž jako žonglování (Adéla Kratochvílová)

Schází se tu jak ti, které fascinuje žonglování, ale dosud byli jen okouzlenými diváky, ale i ti, kdo už leccos dokázali, a chtějí zde nalézt inspiraci a pomoc při náročnějších technikách. Začíná se výrobou vlastních míčků (tím si účastníci vytvářejí vztah k tomu, co vlastníma rukama stvořili), následují jednoduché prvky žonglování (všichni by měli zvládnout mistrně alespoň základní prvek „kaskádu", nejjednodušší žonglování s třemi míčky). Důležitou roli hraje nejen šikovnost a koordinace rukou, ale všech končetin, smysl pro rytmus a jeho vyladění. Pro ty zkušenější účastníky je tu kouzelný kufr, plný pomůcek na žonglování (diabolo, flowerstick, talíře na tyči, kruhy, šátky, kužely), ale je možno si vyzkoušet i osvojit např. prolet na jednokolce či kontaktní žonglování (kutálení předmětů po těle).

Předváděčka dílny RA (jako Recovered Alchemy) – Znovunabytá alchymie – lektor Guillermo Horta Betancourt z Kuby. Foto: Ivo Mičkal.

Dílna ZAP (jako Základy Akrobacie a Pantomimy) – lektor Michal Hecht. Foto: Ivo Mičkal.

Rozborový seminář SČDO (Rudolf Felzmann)

Klasický rozborový seminář, soustředěný na konkrétní viděné inscenace. Úkoly jsou rozděleny tak, že vybraný účastník si za domácí úkol připraví informaci o autorovi a textu, včetně přečtení odehraného textu, formou referátu informuje ostatní. Poté následuje diskuze k jednotlivým prvkům inscenace (např. hledání hlavního tématu inscenace, kdo je hlavní postava – nemusí to být nutně ta, která logicky vyplývá z psaného textu, ale záleží na režijní koncepci a interpretaci textu). Jednotlivci glosují, kladou otázky a snaží se hledat odpovědi. Na závěr každého bloku se hodnotí systémem hvězdiček, event. se vytvoří i písemný záznam, shrnující důležité body diskuze).

DK jako Diskuzní klub (Václav Špirit)

Přístupný všem účastníkům, pořádá se vždy po posledním představení. Záleží na atraktivnosti viděného představení, počet účastníků se liší (někdy přijde 10 lidí, ale jindy i 40). Lektor jen velmi lehce usměrňuje diskuzi. Jde především o to, aby účastníci našli odvahu vystoupit (dobrá praxe pro začínající diskutéry). Všichni mají možnost vystoupit se samostatným názorem, nebo hodit do pléna otázku, příp. se zeptat na nejasnosti členů souboru (ale jejich přítomnost nebývá častá). Jde o zcela volné povídání, téma není předem dáno, vynoří se až na místě. Délka diskuzí se výrazně liší, někdy je krátká, ale stává se, že přesáhne i dvě hodiny. Vše záleží na iniciativě přítomných diskutujících, kteří mohou volně přicházet i odcházet.

MDF jako Mezinárodní diskuzní fórum (Danute Vaigauskaite, Roman Černík, Luděk Richter)

Diskuzní klub vedený v angličtině byl speciálním bonusem jubilejního JH. Většinou se odehrával v komorním složení cca 5-6 lidí, postupně se nabalilo více zahraničních účastníků, převážně přítomných členů vedení AITA/IATA. Pro účastníky JH mohlo být zajímavé diskutování české ve srovnání s názory zahraničních hostů. Čeští účastníci JH však této možnosti využili minimálně. Otázkou je, zda to bylo nedostatkem propagace, nezájmem či nedostatkem času (MDF probíhalo v době oběda).

PC jako Problémový club (Prof. PhDr. Jan Císař, Csc., Mgr. Petr Christov, Ph.D., Prof. PhDr. Vladimír Štefko, CSc., Prof. Mgr. Ján Zavarský, Mgr. Alena Zemančíková)

Systém PC je již několik let předmětem diskuzí. Mnozí z posluchačů mají pocit, že je příliš zaměřen jen na promluvy „moudrých" a že lidé z pléna nemají šanci do diskuze vstoupit. To se však patrně ani nepředpokládá. Jde spíše o to, aby tým lektorů upozornil na některý zajímavý fenomén, spojený s určitým žánrem, problematikou, novinkou, výrazným příp. kontroverzním divadelním počinem. Hovoří se sice i ke konkrétním představením, ale nikoli detailně. Jde spíše o rozvíjení konkrétního tématu, které uvede první řečník a o konfrontaci názorů jednotlivých lektorů. Svého druhu nejde ani tak o seminář, ale spíše o jakési minipřednášky informativního charakteru.

Pro účastníky JH by tedy bylo patrně nejzajímavější zúčastnit se všech tří klubů. Vzhledem k nabitému programu to ale většinou není v lidských silách. Nicméně, jak se ukazuje, přes připomínky je stále dost zájemců. V sále je prakticky vždy plno.

Seminář S (jako Scénografie) – Úvod do scénografie – lektorka MgA. Marcela Kokošková-Jeřábková (vpředu). Foto: Ivo Mičkal.

Seminář Ž (jako Žonglování) – Žonglérský seminář – lektorka Mgr. Adéla Kratochvílová (uprostřed při výrobě míčků). Foto: Ivo Mičkal.

Co přineslo Sympozium?
Tradice ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška

Jiří Valenta

Mám rád, když jedno vyplývá z druhého, když se nedělá zbytečná práce, když se méně úřaduje a více pracuje, když se dobývají (zdálo by se) nedobytná teritoria, když na základech, který položil jeden, staví druhý.

Podat svědectví, co přineslo sympozium, to znamená alespoň stručně zopakovat, co se to vlastně v posledním desetiletí odehrálo, tentokrát nikoli na prknech jevišť, ale v pracovnách archivářů, kronikářů, za pracovními stoly, za klávesnicemi počítačů teatrologů a všech těch, kdož cítí potřebu zachytit pro věky následující ony chvíle prožité ve zkušebnách, na jevištích, na přehlídkách amatérských divadelníků, prostě amatérskou divadelní tvorbu i s ní spjaté události.

Nestalo se toho málo, v návaznosti na kapitoly Dějin českého divadla, věnované ochotnickému divadelnictví (čest a sláva budiž pro-

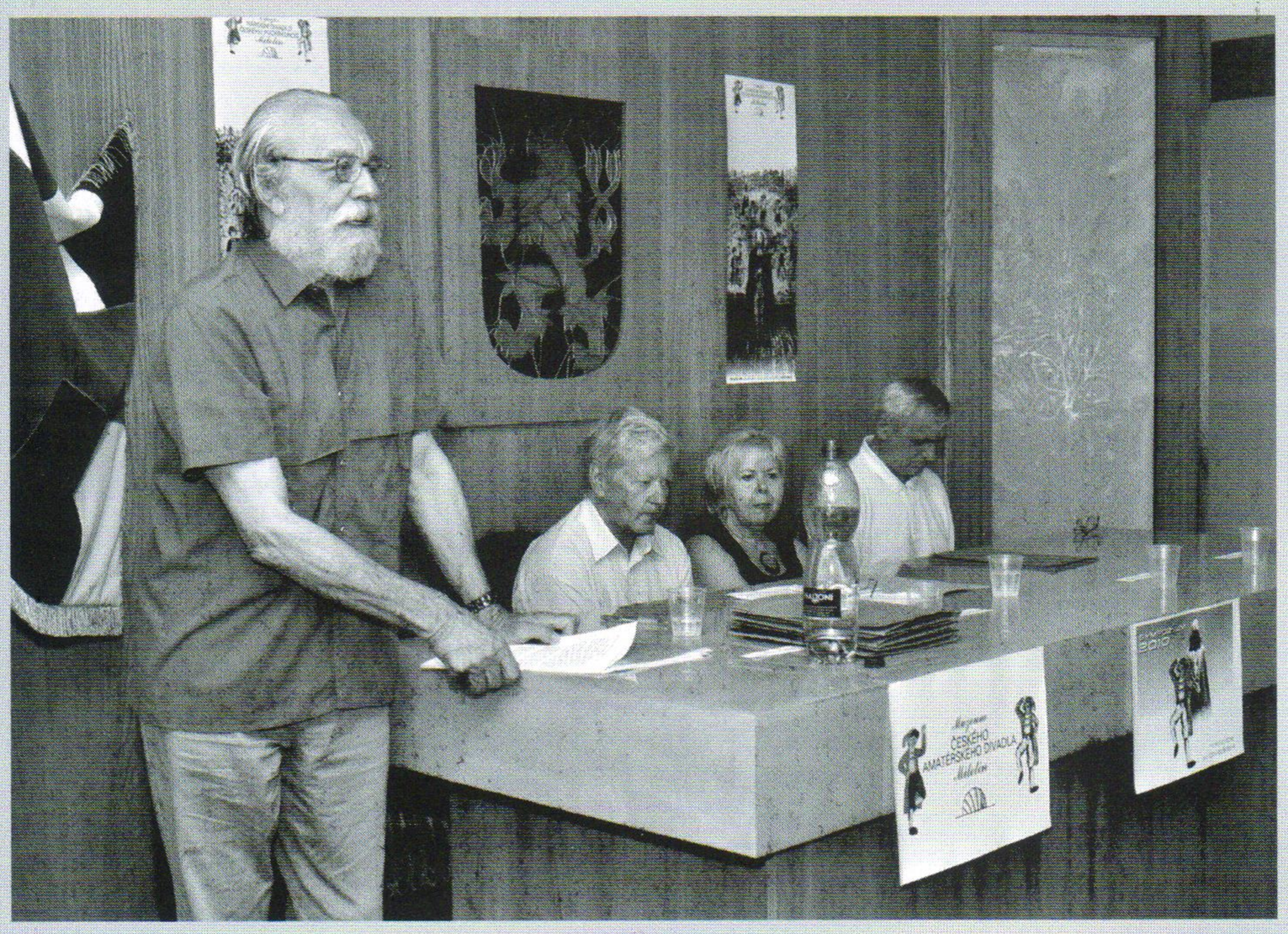

Jiří Valenta (vlevo), iniciátor sympózia, spolu s prof. Mgr. Františkem Laurinem, Mgr. Lenkou Lázňovskou a Mgr. Miloslavem Hýbnerem v první den jednání v Miletíně. Foto: Ivo Mičkal.

volána znovu panu prof. Františku Černému), vydal NIPOS (tenkrát ještě IPOS) Cesty českého amatérského divadla, potom jeho Bibliografii, dva díly Místopisu a na internetových stránkách se objevila badateli i širší veřejností oceňovaná Databáze, posléze zaštítěná projektem Uchování a prezentace kulturního dědictví českého a světového divadla, podpořeného grantem Evropského hospodářského prostoru a Norska.

Soustřeďování a zpracovávání dokumentace amatérských divadelních aktivit odhalovalo zapomenuté i polozapomenuté události, korigovalo dobově zpolitizované pohledy, upozorňovalo ale i na významné doklady, které by neměly být zapomenuty. Tak se stalo, že v městečku Miletín za významné mecenášské podpory majitele zámku vyrostly podmínky pro zbudování Muzea, které nabídlo veřejnosti dokumentaci celé té cesty vývoje amatérského divadla u nás prostřednictvím svých expozic. Po pěti letech práce občanského sdružení nadšenců se na původně úrodné miletínské půdě podařilo za pomoci grantů ministerstva kultury muzeum vybudovat jako pomník práce celé řady generací ochotnických divadelníků.

V souvislosti s dokončením realizace expozic připravilo muzeum ve spolupráci s Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu jako součást programu jubilejního 80. Jiráskova Hronova sympozium na téma Tradice ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška. Jeho smyslem a úkolem bylo bilancovat a hodnotit úsilí o zachycení a prohloubení dokumentace amatérských divadelních aktivit v českých zemích a konfrontovat je s potřebami současného amatérského divadla.

Kladu si otázku: Podařilo se to?

Ano, podařilo se vzbudit překvapivý zájem o vyhlášené téma u řady pedagogů i absolventů z řady kateder vysokých škol a odborných pracovišť zabývajících se divadlem. Šestnáct zajímavých referátů rozdělených do bloků Inspirace historií, Uchování kulturního dědictví divadla, Revolta proti tradici, Ochotníci a společnost zaznělo v průběhu sympozia. S jejich obsahem bude mít každý příležitost seznámit se v připravované publikaci.

Podařilo se také vnést téma úvah o tradici ochotnického divadla do programu Jiráskova Hronova. Pravda, seriál besed v seminářích nepřinesl mnoho optimistických závěrů, spíše však ujištění dojmu, že všechna pozornost mladých je zaujata spíše současnou aktivní tvorbou než občasným ohlédnutím do historie.

Zdá se, že pozornost sympoziu ti, za nimiž z Miletína do Hronova sympozium připochodovalo, s malými výjimkami vlastně nevěnovali. Jednání se zúčastnili převážně referující.

Jiné je to s pozorností k problémům, které odhalil první den jednání v Miletíně.

Tam se účastníci sympozia sešli s hvězdným zastoupením ministerstva kultury, s předním českým dramatikem, s prezidentem mezinárodní organizace AITA/IATA a s dalšími členy její delegace. Všichni byli udiveni, co že to ti Češi zase předvedli, když vybudovali první muzeum amatérského divadla na světě. A že budou ve světě vypravovat. Nesešli se ale ani s členy pořádajícího občanského sdružení (s výjimkou členů výboru), natož s členy zakladatelského domácího souboru ani s žádným představitelem města, jehož by muzeum mohlo být chloubou. Holé skutečnosti současné situace zajištění provozu vybudovaného muzea jim zůstaly utajeny.

Závěry, které sympozium přijalo, se vyhnuly stanovisku k nově ověřenému nezájmu (nejen) mladých o historii amatérského divadelnictví, ale upozornily především na nutnost řešení problémů výkladní skříně ochotnictva – muzea.

Přijaté závěry jednání jsou následující:

1. Sympozium vyslechlo 16 referátů převážně bilančního charakteru vztahujících se k výzkumu a mapování divadla, k jeho proměnám, k postavení divadla ve společnosti. Přinesly řadu zajímavých a inspirativních podnětů a přispěly k pojmenování některých zásadních rysů amatérského divadla.

2. Konstatovalo, že unikátní Muzeum českého amatérského divadla v Miletíně iniciované a dosud zastřešované jako občanská aktivita potřebuje odborné institucionální zastřešení, nejlépe jako součást některé tzv. paměťové instituce. Z diskuse vzešlo doporučení, aby se budoucí institucionální a právní formou již existujícího muzea zabývalo o. s. Muzeum se zainteresovanými institucemi, a to s přihlédnutím k vyjasnění pozice muzea ve městě Miletíně.

3. Konstatovalo potřebu rozšířit v budoucnosti expozici muzea o připomenutí česko-slovenských vztahů.

Naplnit vytčený úkol „bilancovat a hodnotit úsilí o zachycení a prohloubení dokumentace amatérských divadelních aktivit v českých zemích a konfrontovat je s potřebami současného amatérského divadla" se asi zcela nepodařilo, doufejme však, že se podařilo alespoň posunout pozornost k problematikám, na které sympozium důrazně upozornilo.

Teritorium Jiráskova Hronova sice bylo dobyto, ale na základech, který položili jedni, budou muset zřejmě stavět druzí.

AITA/IATA zasedala na JH

Lenka Lázňovská

V rámci bohaté mezinárodní nabídky letošního jubilejního Jiráskova Hronova se objevila také jedna mimořádná událost. Po deseti letech (a pouze potřetí na českém území) se zde poslední dva dny festivalu (dvě hodiny v pátek a celá sobota) uskutečnila valná hromada Středoevropské sekce Mezinárodní asociace amatérského divadla. Členy tohoto regionu je osmnáct zemí od Irska až po Gruzii včetně České republiky. Jinak popsáno, jsou to země bývalého, tzv. východního (sovětského) bloku s výjimkou Pobaltí, dále nerománské země Evropy teritoriálně nepatřící na sever Evropy. Myslím tím Velkou Británii, zmíněné Irsko, Nizozemí, německy mluvící země nebo jejich části (italské Jižní Tyroly, vlámskou část Belgie). Poslední část tvoří státy nikam nezařaditelné, jako je Izrael, Kypr, Turecko, Gruzie. Jde tedy o poměrně bohaté spektrum zemí s různorodou historií, a také s různou úrovní amatérského divadla. Právě to poslední podle mého názoru rozhoduje i o mezinárodní aktivitě příslušné země (pokud samozřejmě nemá finanční problémy jako Bulharsko či Ukrajina). Mezi aktivní patří všichni naši sousedi (s výjimkou Polska, které není ani členskou zemí), dále Rusko, Nizozemí, Irsko, Velká Británie, Belgie a Jižní Tyroly. V poslední době se hodně zvedají balkánské země, zejména Chorvatsko a Slovinsko. Není tedy překvapením, že mezi těmito státy najdeme i účastníky hronovského zasedání.

Zvláštností byla účast vrcholné generality AITA/IATA, konkrétně stávajícího prezidenta Padyho O´Dwyera z Irska, viceprezidentky Meriji Laaskovirty z Finska, zvolené jako budoucí prezidentky (od července 2011), a anglicky mluvící sekretářky Anne Gilmour z Velké Británie (organizace má také francouzského a španělského sekretáře, tedy pro každý jednací jazyk). Všichni se zúčastnili celého Jiráskova Hronova, což byla pro festival nejen čest, ale zejména pro české amatérské divadlo užitečná a v nabídce účasti na mezinárodní festivaly (doufejme) zúročitelná záležitost. Obecně platí, že chceme-li jezdit na zahraniční festivaly, musíme nabídnout něco doma, a také nechat nahlédnout pod pokličku vlastní kuchyně. Zasedání řídil prezident Středoevropské sekce a častý účastník Hronova Josef Hollos z Rakouska.

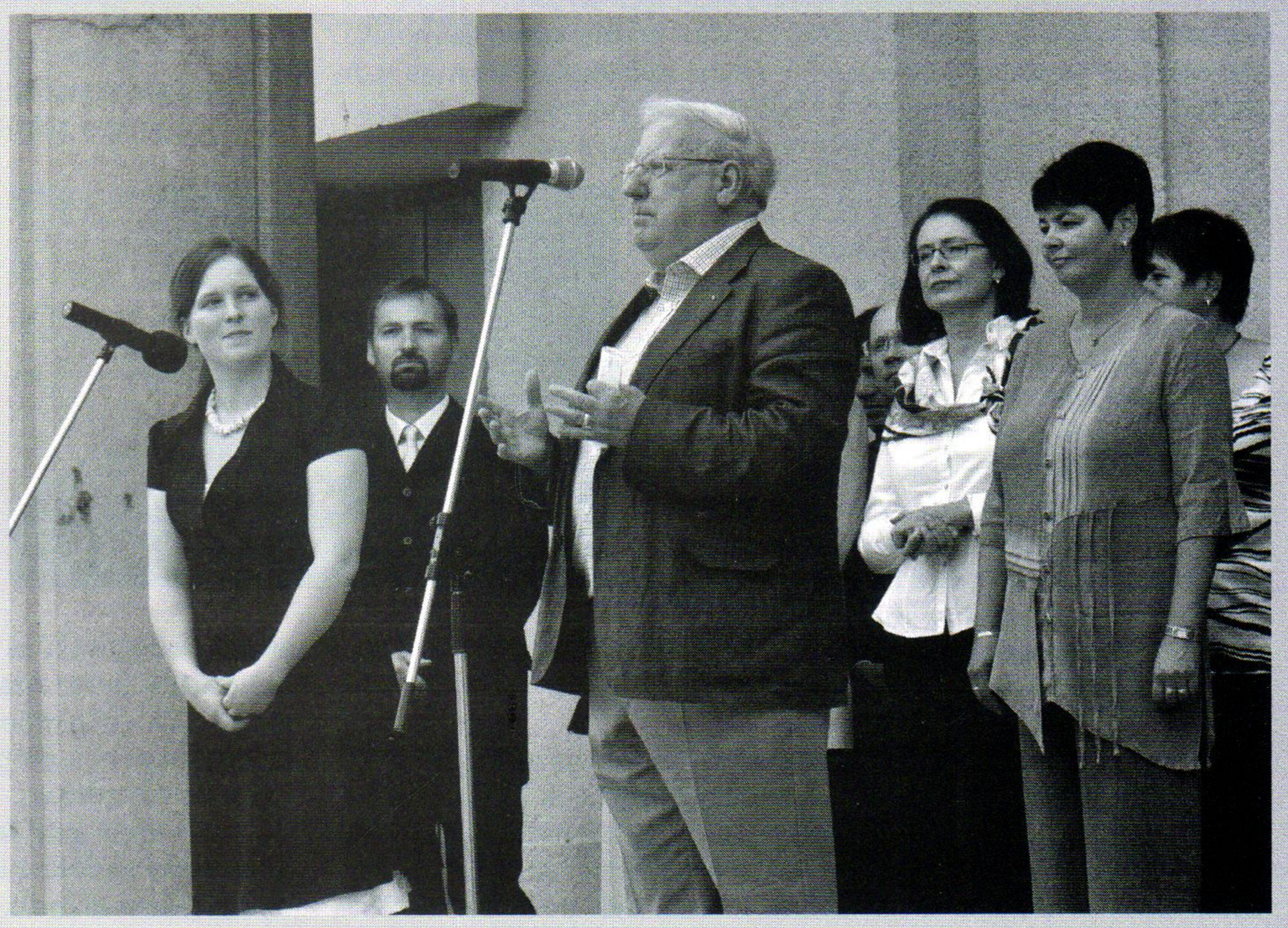

Prezident AITA/IATA Pady O´Dwyer z Irska (uprostřed) promluvil i na slavnostním zahájení 80. Jiráskova Hronova. Vpravo od něj Miroslava Němcová, předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a starostka Hronova Hana Nedvědová. Foto: Ivo Mičkal.

Na programu jednání byly zejména pravidelné body, jako jsou zprávy o činnosti, roční finanční bilance (za členství v sekci se platí 70 eur, dosud hradí OS Společnost amatérské divadlo a svět, za členství v AITA/IATA 620 eur, polovinu hradí NIPOS, čtvrtiny SADAS a České středisko AITA/IATA), výměny informací o festivalech apod. Mimo jiné byl stanoven termín příští hromady v rámci Světového festivalu amatérského divadla, který se bude konat příští červenec v norském městě Tromso. České středisko AITA/IATA na festival doporučilo (tj. do výběru) po dohodě s generalitou (to by měla být záruka úspěchu) inscenaci Nevěsta souboru z Karolinky. Doporučení bylo podmíněno slibem inscenátorů, že inscenaci zkrátí na požadovanou metráž.

Velký zájem však vzbudila dvě další témata. Prvním z nich byla aktuální otázka, zda je etické, aby se soubor na festival hlásil s inscenací hranou v rodném jazyku a na festivalu ji uvedl např. v angličtině. Pořadatelům JH se to stalo s německou inscenací „... a jméno té hvězdy je Černobyl". Do výběru poslal berlínský soubor pracovní DVD s německou verzí, na JH hrál anglicky. Němečtí pořadatelé nedávného Světového festivalu dětského divadla v Lingenu kontrovali, že totéž jim provedl český soubor HOP HOP z Ostrova. Také svou Ruby a Garnet hrál anglicky, byť byl přihlášen s českou verzí. Podobnou zkušenost mají i pořadatelé jiných festivalů. Ve shrnutí zaznělo, že divadlo je také projevem příslušného národa a že mateřský jazyk inscenátorů k němu patří.

Druhým tématem byla rovněž horká otázka, co přináší zemím členství v této mezinárodní organizaci a co by měla ještě nabídnout Středoevropská sekce. Belgický delegát např. řekl, že pro jeho organizaci je rok od roku složitější vysvětlit členům, za co platí 690 eur. Na první pohled se může zdát, že AITA/IATA znamená pouze možnost účasti na světových festivalech (každé dva roky se konají světový dospělých, světový dětí a světový mládežnický). AITA/IATA jsou především otevřené dveře do celého světa. Informace dostáváme jednak výběrové (nemusíme se zabývat každým spamem), jednak se zárukou, že pořadatelé nabízeného mezinárodního festivalu nejsou podvodníci a soubory se účasti nemusí obávat. Není vinou AITA/IATA, že české inscenace ve výběrech příliš neuspívají. Často jsou totiž ty nejzajímavější delší než požadované limity (max. 90 minut) nebo mají příliš osob (max. 12, ostatní si náklady hradí v plné výši), případně jsou logisticky náročné (musely by se převážet části dekorace). V neposlední řadě jsou někdy málo obrazné a tudíž pro mezinárodní publikum obtížněji komunikovatelné. V této souvislosti připomínám, že úspěšnější jsou slovenští přátelé. Nikoliv jako alibi veřejně prohlašuji, že si nemyslím, že máme posílat pouze neverbální divadlo. Středoevropská sekce nabízí každé dva roky vlastní festival (viz letošní JH), možnost účasti na festivalech v členských zemích, vzdělávací příležitosti.

Na stole v Hronově se nemohla neobjevit otázka, co se zeměmi, které na členský poplatek nemají. Zrovna v této sekci jich není málo. Mají se ti ostatní na to složit? Jako vždy se k ničemu nedospělo. Vezměte si např. českou pozici. Obtížně a velmi složitě se skládáme na členský poplatek. Stát (tj. MK) za nevládní organizaci platit nebude a NIPOS je také státní organizací. Přesto platí polovinu. Neumím si zatím představit, jak bychom mohli platit za někoho dalšího. Ale ani bohatší země žádnou velkou solidaritou či ochotou podílet se na dalších nákladech nehýří.

Víc se za jeden den a kousek ani projednat nemohlo. A to včetně slavnostního zahájení za účasti hronovské starostky.

„Zvláštností byla účast vrcholné generality AITA/IATA, konkrétně stávajícího prezidenta Padyho O´Dwyera z Irska, viceprezidentky Meriji Laaskovirty z Finska, zvolené jako budoucí prezidentky (od července 2011), a sekretářky Anne Gilmour z Velké Británie."

Danute Vaigauskaite: Nedívat se na amatéry skrz prsty

Rozhovor připravila ***Jana Soprová***

Jedním ze vzácných hostů jubilejního Jiráskova Hronova byla litevská režisérka, kritička a teoretička doktorka Danute Vaigauskaite. Společně s Romanem Černíkem a Luďkem Richterem vedla na JH mezinárodní diskuzní klub, který byl doplňkem k tradičnímu problémovému a diskuznímu klubu. Při své návštěvě velmi chválila české amatérské divadlo nejen po stránce umělecké, ale také z hlediska organizace. Ve své vlasti je považována v oblasti amatérského divadla za stejnou legendu, jakou je u nás profesor Jan Císař.

Jak vy jste se vlastně dostala k divadlu? Byl někdo z vaší rodiny divadelník?

Kdepak, bydleli jsme na malém městě, maminka i tatínek pracovali v továrně, divadelníkem nebyl nikdo z nich. Spíše bychom v rodině našli muzikanty. Byla to taková domácká kapela – housle, tahací harmonika. Ale možná, že právě tahle tradice mě v dětství inspirovala. Pamatuju si, že jsem od dětství chtěla být herečka. A velmi pečlivě jsem se na to připravovala – četla jsme verše, tančila. Kvůli tomu jsem odešla z domova a začala studovat na Kulturním institutu. S tím, že se pak přihlásím na konzervatoř a budu studovat herectví. Pak jsem pracovala ve škole v oddělení režie a vedení a přitom jsme se přihlásila na konzervatoř. Bylo to v roce 1977. Tehdy byly v módě boty na silné podrážce, v zářivých barvách. No, a já jsem si na zkoušky na konzervatoř vzala právě tyhle boty. Při vstupu na scénu, kde jsem měla předvést hereckou etudu, jsem to nějak špatně odhadla a natáhla se jak široká, tak dlouhá. A tehdy jsem si uvědomila, že vlastně nechci být herečka a na třetí kolo zkoušek jsem už ani nešla. Moje cesta se obrátila jiným směrem. Vydala jsme se na univerzitu v Klaipedě, kde jsem studovala režii a vedení divadel.

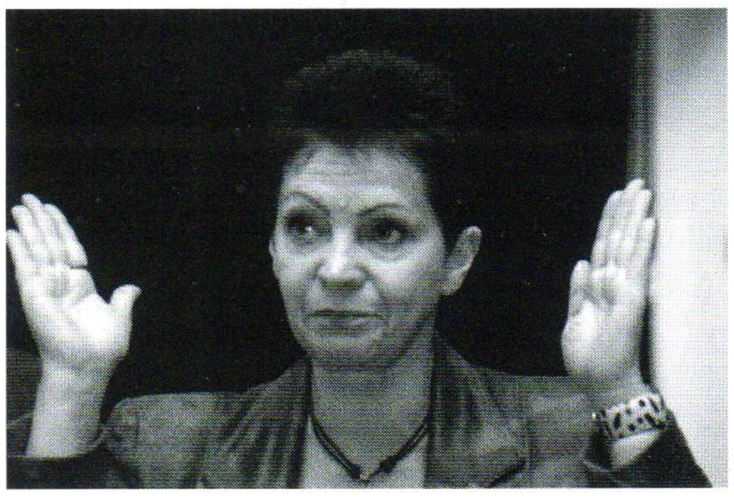

A co bylo po studiích?

Byla jsem požádána, abych přednášela režii na univerzitě, ale já jsem chtěla dále studovat. „Do Moskvy, do Moskvy!" (jak v Čechovových Třech sestrách). Moskva pro mě byla doslova vytoužená. Podařilo se mi tam dostat velmi kuriózně. Připravovala jsem disertaci na téma Umělecké tradice v litevské amatérské kultuře. K tomu bylo třeba mít tři různé profesory z oboru, ale v Litvě byli k dispozici jen dva. Tak jsem odešla do Moskvy, kde jsem strávila studiem dalších pět let (1983-88). Navštěvovala jsem přednášky v GITIS a praxi ve Studiu MCHAT. Byla to fantastická doba, plná zážitků a zkušeností. Načerpala jsem spoustu informací z profese, které postupně vytvářely zázemí mé profesionální práce. Kromě studia jsem ještě dělala asistentku na univerzitě.

To už byla doba perestrojky ...

Ano, zažila jsem konec Andropovovy éry a nástup Gorbačeva, celou perestrojku. Najednou se objevila spousta věcí, nad kterými jsem doslova vyvalovala oči. Náš profesor byl velice silná osobnost, a když se začalo diskutovat o tom, že komunismus je mrtvý, tak jsem si říkala: Proboha, takhle mluvit v Moskvě, baště komunistů, vždyť nás zavřou!

Začátkem 90. let se ale doba změnila ještě více. A kam jste zamířila vy?

Po studiích jsme se vrátila domů do Klaipedy a rozhodla jsem se změnit profesi. Byla jsem vystudovaná v oboru vedení divadel, ale začala jsem se věnovat něčemu zcela jinému, a to hlasové výchově. V té době jsem byla na stáži v Gruzii, na Gruzínské akademii a v tamním divadle, a pak na akademii v Petěrburgu. Domů jsem se vrátila v roce 1990. Na nově ustavené Univerzitě v Klaipedě jsem v roce 1992 byla zvolena vedoucí katedry vedení divadel a už jsme v této funkci neuvěřitelných 18 let. Strašně to letí.

Znamená to, že je pro vás profesionální divadlo prací a amatérské divadlo koníčkem?

Ne, já to tak nerozděluju. Když se člověk zabývá divadlem, tak to ani nejde. Připravujeme studijní programy, materiály pro profesionální herce a režiséry, kteří pak spolupracují jak s profesionály, tak s amatéry. A můj zájem o amatérské divadlo je na profesionální úrovni – diskutuji o představeních, vedu semináře, workshopy, organizuju festivaly a různé akce. Jde o to, nedívat se na oblast amatérského divadla skrz prsty, ale snažit se mu porozumět, aby bylo možné nastavit určitá kritéria. V amatérském divadle je umělecký šéf (či režisér) jedinou rozhodující osobou, je odpovědný za vše. Srovnávám-li sama pro sebe, v oblasti profesionálního divadla bych za posledních pět let spočítala dobré inscenace na prstech jedné ruky, v amatérském divadle je jich daleko více. Je to i proto, že jsou herci velmi dobře organizováni, dělají to s radostí a s nadšením, mají přesné úkoly. Do jisté míry je to profese, ale i koníček, jde o to, neohrnovat nos nad amatérským divadlem jako něčím horším.

Pracujete v organizaci AITA/IATA?

Byla jsem sedm let prezidentkou NEATA, Severobaltické části AITA/IATA. Jsem prezidentka litevské amatérské asociace a národního centra 15 let, ale loni jsem dala svou funkci k dispozici a nyní jsem viceprezidentkou mezinárodní části. Důležitým momentem nejen pro mě, ale pro mezinárodní porozumění bylo, když jsem před pár lety iniciovala vznik mezinárodních divadelních dílen na univerzitě v Klaipedě.

V rámci své profese hodně cestujete po světových festivalech, ale mám pocit, že na Jiráskově Hronově jste byla poprvé?

Ano, a velmi se mi tady líbilo. Ráda bych využila příležitosti, abych poděkovala za pozvání, především Lence Lázňovské, která mě doporučila. Byl to úžasný dárek. Ze zdejší návštěvy přinesu litevským amatérským divadlům zkušenosti o tom, jak to tady funguje po stránce organizační a programové, ale i co se týče podpory z veřejných i soukromých zdrojů.

Před pár lety jsme na Hronově mohli vidět vynikající amatérský soubor z Litvy s inscenací Medvěd. Ale jinak o litevském amatérském divadle vlastně nic nevíme. Můžete nám přiblížit situaci amatérských divadel u vás?

Myslím, že naše situace je velmi blízká tomu, jak to existuje v Čechách. V Litvě existuje kolem 2000 amatérských divadel – pro děti, mládežnická, loutková ad. Tak 300 z nich fungují nepřetržitě delší dobu. Například v roce 1968 vzniklo první národní „Lidové divadlo", které má nyní 10 divadelních skupin.

Změnilo se něco ve chvíli, kdy se Litva stala samostatnou zemí?

Když naše vlast v roce 1991 získala nezávislost, s profesionálními i amatérskými divadly se něco stalo. Dokud jsme byli ve svazku SSSR, nic se nedalo z jeviště říkat přímo, takže tu bylo hodně rozvinuté metaforické divadlo. Byl rozvíjen specifický divadelní jazyk, bylo třeba přemýšlet, jak sdělit oklikou pravdu. A to bylo podnětné jak pro tvůrce, tak pro diváky. V okamžiku, kdy už nebyla žádná tabu a všechno se mohlo říci, najednou jako by divadla oněměla. Šest let bylo ticho, nedělo se nic pořádného, režiséři přemýšleli, jak udělat divadlo, aby lidi zaujalo. A diváci přestali chodit do divadla. Amatérská divadla jako by byla líná. Režiséři odjížděli do zahraničí, aby se tu inspirovali. Hlavně v severských zemích byli naši tvůrci velmi žádáni. Pracovali např. v Norsku, na ostrově Faro a v dalších zemích. Teprve v druhé polovině 90. let začala být jak profesionální, tak amatérská divadla čím dál tím aktivnější. Státní divadla, která mají málo peněz, jsou teď v útlumu, ale velmi populární začínají být městská divadla. Situace se lepší. Mám radost, že se během roku ve městech i na vesnicích pořádá na 300 různých událostí.

Na závěr vám položím typicky ženskou otázku. Jak dokážete skloubit kariéru s rodinou?

Mám skvělého manžela. Je to Gruzínec, fyzik. Máme tři děti - 25, 19 a 8. Přiznám se, že dvě starší děti vyrostly prakticky beze mě, protože jsem hodně cestovala. Když se narodil nejmladší syn, tak jsem se rozhodla své profesní aktivity omezit, abych měla více času se mu věnovat, více si ho užít. Ale musím říci, že bez manžela bych to nezvládla. Podporuje mě, a navíc je velmi chytrý a dokáže se mnou o všem diskutovat. Je to vlastně fantastický život.

Čtyři jubilejní - jak jsem je zažil…

Luděk Richter

V roce **1980** se na 50. Jiráskově Hronově hrálo něco přes třetinu dnešního počtu inscenací (12), všechny až na mizivé výjimky v Jiráskově divadle, chodilo se ve večerních oblecích a několikeré každodenní hlášení festivalového rozhlasu nás vyzývalo, abychom si povšimli těch, kteří přicházejí do místní zlaté kapličky nedostatečně společensky oblečeni. Bral jsem to jako osobní invektivu, neb jsem si na přehlídku, již jsem považoval především za zdroj inspirací a poučení (promiňte mi to klišé, já to myslím vážně), do stanu sako a kravatu opravdu nevozil. Ony inscenace byly bez výjimky z oboru hereckého divadla, vesměs činoherního a ve valné většině se tak či onak snažily napodobit produkce měšťanských kamenných divadel s jejich pravidelnou dramaturgií, víceméně psychorealistickým herectvím a do značné míry iluzivní scénografií napodobující vnější znaky prostředí. Porota pochvalně hodnotila tyto hodnoty, a když tehdejší tří až čtyřtřídní Klub mladých divadelníků o pár let později vyjádřil jistý podiv nad starobylostí některé z nich, byl z toho skandál nejen společenský (co si to ti mladí dovolují?!) a štábně-organizátorský (co předvedli a dokázali, že chtějí kritizovat?!), ale i politický (východočeský soudruh přes kulturu, jménem Pravda, byl pobouřen, protože takhle by za chvíli kdekdo mohl kritizovat kdeco a třeba i zpochybňovat linii strany a vlády, a kam bychom pak došli?!!!); většina diváků a účastníků JH si z těch či oněch důvodů myslela totéž, neb to byli lidé střední a starší generace, kteří sem právě za takovým divadlem jezdili. Té linii plně odpovídala i dvojinscenace Jan Hus - Jan Roháč, která byla na příkaz shora secvičena Spojenými divadelními soubory okresu Svitavy poté, co se nepodařilo učinit totéž se spojenými soubory celého Východočeského kraje v plenéru před divadlem. Největším výbojem moderny byly onoho roku, tuším, Mrtvé duše zelenečského Z-divadla a českotřebovská Hra o životě a smrti doktora Jana Fausta. Zpravodaj měl čtyři stránky formátu A4. Klub mladých divadelníků sídlil v Dřevíči, od zbytku účastníků a do jisté míry i přehlídkového dění byl dosti odtržen, nechodil dokonce ani na všechna představení. Zato se seminaristy bylo možné se potkat hodně zblízka večer na Prajzku, kde si dnešní známý advokát JUDr. V. P. lil radostně pivo na hlavu a rozverný číšník se o půlnoci prodral neuvěřitelně nabitým sálem, aby na všeobecnou žádost zapěl prostonárodní píseň.

O deset let později, roku **1990,** už tu byl náznak mezioborové přehlídky, která se oficiálně rozjela o rok později. Někteří si nebyli jisti, zda nebylo lepší nechat JH herecké činohře a vybudovat mezioborovou žatvu na zelené louce někde úplně jinde (roku 1981 byl takový pokus dokonce učiněn v Kutné Hoře), ale převážila snaha zvýšit touto cestou renomé našeho nejstaršího divadelního festivalu. Zejména zpočátku tu však jiné než herecky činoherní soubory a inscenace byly cítěny tak trochu jako jakási ozdobná obloha. Publikum, respektive návštěvnictvo JH totiž zůstalo v podstatě totéž, a z toho vyplývalo i přijetí: mnohé jinooborové produkce mu zůstávaly nepochopitelné a vlastně jen ukrádaly čas tomu jedinému správnému Divadlu. A změna nebyla patrná ani ve složení lektorských sborů, jež mohly účastníky vést k chápání toho, co dosud neznali či jim nebylo blízké; dodnes se nejvýš hledají odborníci, kteří se sice na tyto obory nezaměřovali, ale okrajově se o ně také zajímali. Buď jak buď, s víceoborovostí se rozšířilo i spektrum přístupů, poetik, stylů, divadelních názorů, škol, metod… Inscenací přibylo (21), přibylo i hracích míst, vhodnějších i pro jiné než tradiční divadlo (Slávie a sokolovna), problém prostorů vhodných pro loutkáře, divadlo hrané dětmi, netradiční divadlo či pro divadlo poezie však zůstal, trvá dodnes a je do značné míry i otázkou počtu diváků: hrát určité typy dětského či loutkového divadla pro 200 až 300 diváků prostě nejde, neboť i výborná inscenace pak vypadá jako holý nesmysl a nepovedenina. Z loutkářů se uplatnili jen ti, pro něž byla loutka doplňkem jejich hereckého projevu či naopak, a pracovali spíše s velkým gestem než s jemným detailem, všeobecně pak ti, kteří se způsobem herectví blížili herecké činohře a stáli spíš na půdě předvádění než hry. Nikdo na nás však už nechtěl kravatu a kritika neměla politické následky, ale nanejvýš znelíbení se na příslušných místech; jenom se ještě nevědělo, že s tím, jak slovo přestalo být hlídáno, ztratilo i na váze a významu. Seminářů bylo pět.

2000. Mladí už tu převládali, a to přesto, že Klub mladých divadelníků vsunul mezi prvé a druhé slovo svého názvu „(nejen)". Všeho přibylo: inscenací jednadvacet, seminářů dvanáct, k tomu teoretizující P(roblémový) C(lub), seminář rozborový, a také rozborový pro zahraniční účastníky - neb 70. JH byl poprvé v historii dík osmi zahraničním inscenacím (i) mezinárodní. Mezioborovost se zdá už samozřejmostí (byť… - viz výše i níže); české inscenace jsou zastoupeny v poměru: herecká činohra-loutky-děti-netradiční divadlo-divadlo poezie – 5-3-2-2-1. Za génia je nicméně svým přítelem Vláďou Zajícem vyhlášen jen Pepík Brůček se svým Kuřátkem. Z pivnicového Prajzka je nóbl penzion a restaurace, kam by se těch snad dvě stě lidí nevešlo, ani kdyby chtěli, a tak se účastníci roztrousili do Stovky, Céčka, Horroru a v poledne i do Modré hvězdy. Jsou i věci, jejichž příčin se nedokážu dopátrat: např. proč mi náměstí připadá vždy až do prvého představení pusté a prázdné… A na závěr ohromující ohňostroj - nepochybně tak drahý, že by se za něj mohly snadno pořídit ty léta chybějící paravány a posuvné „tribunky" pro diváky, aby se onen pustý sál Josefa Čapka (který se onoho roku stal jedinou - a problematičtější - alternativou Divadla Aloise Jiráska) dal proměňovat podle potřeb intimity i různých arén, amfiteátrů, ringů, ulic a jak se všechny ty varianty vztahu hracího prostoru a obecenstva jmenují. Ale na ohňostroj přijede celý okres, a sponzoři rádi přidají, že…?

Deset let jsem měl na Jiráskově Hronovu pauzu. Rok **2010** začíná několika šoky. Náměstí je jedna veliká dlažba; pravda zklidnilo se (na úkor logiky cest, které teď do Žďárek vedou jakýmisi záhadnými oklikami), ale je trochu prázdné - naštěstí jen co do stromů - s lidmi je to lepší. Za prvým překvapením přichází další: informační centrum, kde jsem se léta hlásil, není ve školní tělocvičně na náměstí, nýbrž v jakési socialistické škatuli za rohem - ale hodné a ochotné paní jsou tam naštěstí pořád. Ze samoobslužné restaurace Modrá hvězda je samoobslužná drogerie, ze Slávie „hadrárna", ze Stovky jakási vizuálně ledničková „Stovka" (vynahrazuje to její rozsáhlá zahrádka), zůstalo jen Céčko proměněné v Pizzerii Stella, polostanový Horror a pro movitější Radnice, na náměstí přibyla obědo-večeřová Bašta, v ulici k Dřevíči „kavárna" Blanka, před Prajzkem sympatický, ale pro toho, kdo nerad sedí celý večer na trávě, poněkud

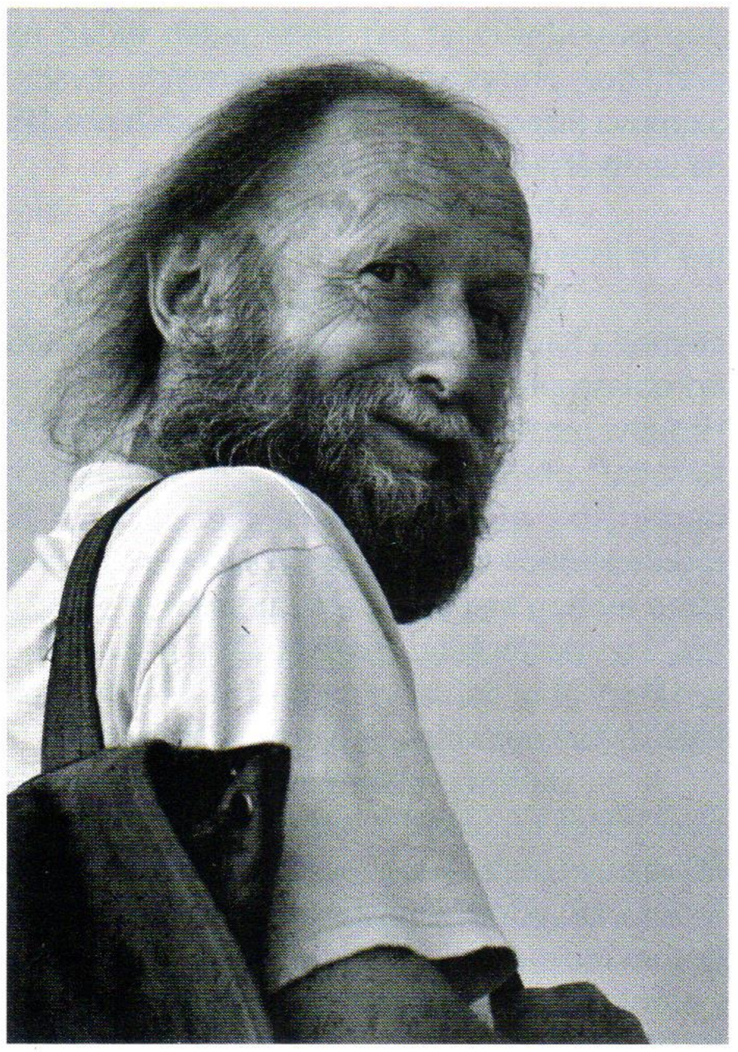

Luděk Richter, JH 2010. Foto: Ivo Mičkal.

malý Triton, a konečně restaurace u Čapkova sálu s milou a sympatickou obsluhou. Ale setkat se se „všemi" není kde. Inu, časy se mění.

Kravaty se tu, pravda, už dávno nenosí (soudruh Pravda naštěstí rovněž ne), ale skrze ono mládí se dostáváme do druhého extrému: nohy je třeba pokud možno zapřít o opěradlo před sebou a nebaví-li mě představení, je nutné při odchodu nechat dveře dokořán, aby co nejvíce bouchly, či raději ještě přitlačit.

Krom toho, že se JH i nadále omlazuje (mladí už dnes převažují), zdá se, že se daří i integrace mezigenerační: v seminářích jsou vedle teenagerů a dvacátníků i čtyřicátníci či padesátníci, a snad se daří i prolínat vesměs mladé seminaristy s ostatními účastníky JH a zatahovat je do širšího i hlubšího dění JH - např. do problémového klubu (vtipně nazvaného PC, z čehož pak plyne nesmyslné zdvojení PC klub). Seminářů je tu 16, některé jako věčné trvalky.

Inscenací je téměř třicet (včetně šesti zahraničních) a paleta divadla je opravdu široká. Dokonce tak široká, že za divadlo se bezbřeze považuje vše, co se za ně prohlásí a vstoupí na jeviště: je tu tanec, nový cirkus, i koncert už jsem na kterési přehlídce zažil a čekám jen, kdy se tu objeví i výtvarníci přinejmenším s nějakou výtvarnou instalací, neb ta má také jakýsi pohyb v čase, ne-li s výstavou kinetických objektů. Divadelní odborníci, snad aby nevypadali, že nejsou dostatečně mladí, chápaví a jaksepatří „in", odmítají byť i sebeelementárněji divadlo definovat - jakkoli pak vzdychají po herci a slzí nad „umírající" činohrou; naopak hledají všechny důvody, proč ta či ona aktivita vlastně divadlem je, a která divadelní reforma to způsobila. A pojem divadlo respektive divadelní inscenace ztrácí obsah.

Podobně se za amatéra považuje každý, kdo řekne, že se jím zrovna dnes odpoledne cítí být: ať si k tomu má profesní vzdělání, ať si bere za své produkce peníze, ať si hraje obden, přihlásí se, nejspíš proti těm, kdo mohou věnovat divadlu po amatérsku 2, 4 či 6 hodin týdně, postoupí, a má tak za babku báječnou reklamu, neboť je tu spousta místních pořadatelů nebo jim alespoň účastníci dají vědět. I stalo se módou posledních let být třeba jeden týden na přehlídce profesionálních loutkových divadel Skupova Plzeň profesionálem a o týden později na Loutkářské Chrudimi amatérem.

Mezioborovost? Žel, všechny problémy do jisté míry trvají.

Ten prvý spočívá v tom, že JH je chybně chápán jako vrchol pyramidy postupů od oblastí přes kraje a národní přehlídky až na Hronov. Jenže Hronov není přehlídkou „vítězů". Národní přehlídky jednotlivých divadelních oborů jsou nesoutěžní a na mezioborový Jiráskův Hronov by měly být vysílány inscenace, které mohou inspirovat celé amatérské divadlo tím, co specifického, podnětného přínosného ten který obor nabízí - a nemusí to ani být ti nejlepší, nýbrž nejpřínosnější, nejinspirativnější.

Dalším problémem je klíč, jímž se stanoví počet inscenací z jednotlivých přehlídek. Při vášnivé diskuzi na problémovém klubu bylo řečeno, že systém je nastaven správně. Jak je ale potom možné, že jeho výsledkem je 7 inscenací z přehlídky „činoherního" - správněji řečeno herecko-činoherního - divadla v Děčíně a k tomu ještě 1 další z přehlídky ve Vysokém (liší se ne-

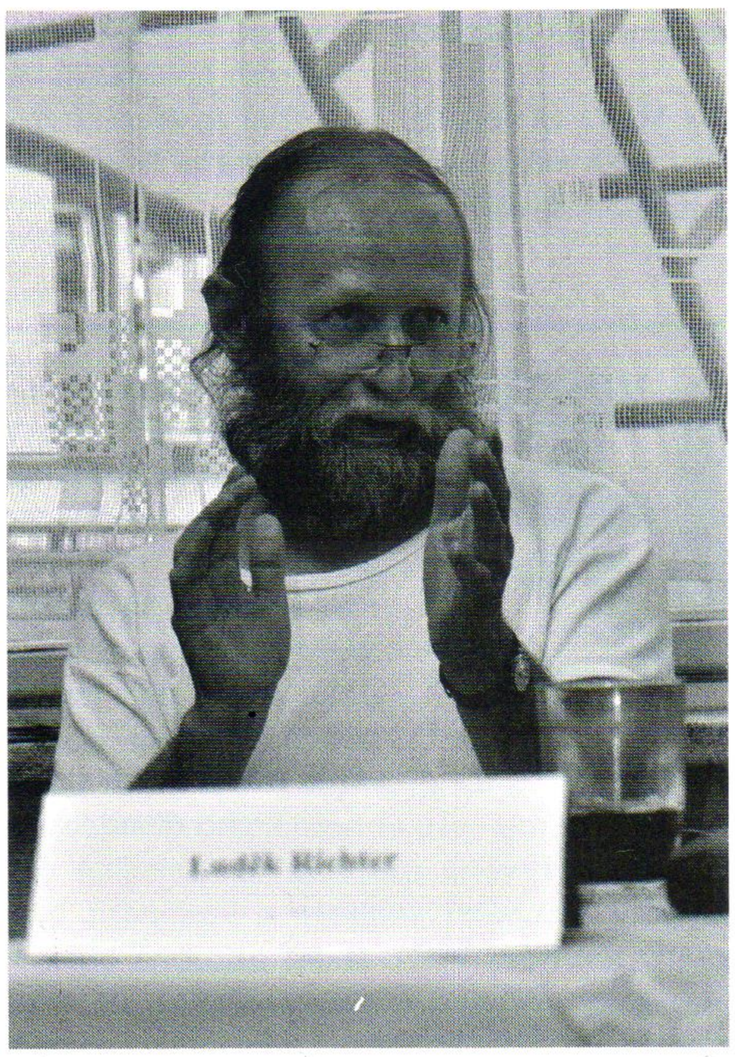

Luděk Richter v roli lektora Problémového clubu 80. JH. Foto: Ivo Mičkal.

systémově jen vesnickým původem souborů), o zahajovací Lucerně nemluvě, zatímco z Loutkářské Chrudimi je tu jen 1 inscenace (a to ještě z loňské), z Dětské scény (divadlo hrané dětmi) taktéž 1, z rakovnické Popelky (herecké divadlo pro děti) 1, z přehlídky pohybového a pantomimického divadla Otevřeno Kolín 1, z Wolkrova Prostějova (přednes a divadlo poezie) 2, z Mladé scény (středoškoláci) 2, z Šrámkova Písku (dnes tzv. experimentující divadlo) 3 a z přehlídky scénického tance v Jablonci 4 drobničky? Znamená to opravdu, že děčínská herecká činohra je 7x zajímavější než Loutkářská Chrudim či Dětská scéna a 3,5x lepší než Wolkrův Prostějov a Mladá scéna? Nezdálo se.

Špatně skrývané pohrdání loutkáři je patrné i z rozhodnutí festivalového výboru JH zařazovat soubory z LCH až rok po jejím konání. Výsledek je ten, že 95 procent inscenací dospělých loutkářů bude vyšumělých a dětské už nebudou existovat vůbec; LCH je zaměřena na loutky bez ohledu na to, zda jimi hrají dospělí či děti, loutkové divadlo není jen problematikou dramatické výchovy, ale i divadelního užití loutek a nikdo nemůže dětské soubory nutit, aby šly na Dětskou scénu, když se jim tam nechce. Chápu: pro organizátory JH je to pohodlnější než to, co museli (a šlo to!) dělat až dosud. Loutkářská Chrudim se koná 1. - 6. července, a rezervuje-li se, tak, jak tomu bylo dosud, jeden programový blok pro loutkářské soubory, je měsíc mezi LCH a JH víc než dostatečný: dohodnout se soubory lze rovnou na LCH a plakáty a ostatní tiskoviny dnes udělají v každé tiskárně do druhého dne. Pro amatérské loutkářství je to rozhodnutí diskriminační, a bude-li na něm Jiráskův Hronov trvat, bude nejlépe, když jej loutkáři budou ignorovat.

Pořád dokola slyšíme a čteme, že tzv. „činoherní" soubory tradičního zaměření jsou hlavním proudem amatérského divadla. Jak to víme? Žádné sčítání nebylo provedeno (a ani není možné) a to, že se do adresáře, který sestavuje ARTAMA, přihlásily většinou právě takové soubory ani nepřekvapuje, ani o ničem nevypovídá. Tradiční soubory trvající desítky a někdy bezmála už stovky let, s pevnou organizací a personální strukturou mají povědomí o všemožných adresářích, o systému péče o amatérské divadlo, znají cesty a mají kontakty k tomu, co ARTAMA spravuje, a patří k jejich cti a pýše být známy, registrovány, zveřejňovány. Soubory jinooborové, netradiční, mladé, začínající… ani neznají tyto cesty, ani nemají onu ambici patřit k „establishmentu", za nějž organizované dění mnohdy považují a mnohé z nich za rok, pět či sedm zaniknou, aniž se o „adresářích" doslechnou, a „adresáře" se o nich dozvědí. Což ale vůbec neznamená, že jsou nepočetné či nevýznamné a že i k nim by se JH neměl snažit promlouvat.

A i kdyby naše tradovaná představa o počtu souborů odpovídala skutečnosti, je kritériem oné „hlavnosti" proudu opravdu jejich množství? Nebo je důležitější to, že mnohé z oněch tzv. převládajících tradičních souborů vytvoří inscenaci jednou za dva či tři roky a pak ji kromě domácí premiéry přehrají na dvou třech spřátelených štacích, zatímco nažhavené mladé netradiční soubory všemožného zaměření vytvoří za rok dvě až čtyři inscenace a obehrají je dvacetkrát či třicetkrát do roka po celé republice? Anebo je oním kritériem míra inspirativnosti, která má mnohdy větší umělecký i společenský dopad než sto ospalých inscenací a tisíc představení téhož počtu souborů?

Také mezi lektory problémového klubu (PC) dominují zastánci herecké činohry a veřejný diskuzní klub i klub režisérů SČDO vedou lidé téhož zaměření. A tak principy, smysl a problematika „vedlejších" oborů zůstávají stále na druhé koleji. Když je řeč o herecké činohře, věnuje se jí klidně hodina, když o dětském divadle, loutkách či divadle poezie, zbude dvacet minut. Nepřipravenost lektorů i publika na jiný obor než hereckou činohru pak nahrává i nechuti např. Dětské scény vysílat na JH své inscenace.

Trvá také problém s prostory. Co z deseticentimetrových louteček Richarda 3 asi viděli diváci v patnáct metrů vzdálené poslední řadě sokolovny a jaký zážitek jim přinesly jemné detaily v obraze i v pohybu? Jestlipak diváci ještě vzdálenější poslední řady sálu Josefa Čapka alespoň rozeznali plastelínové pěticentimetrové jablko a hlavičky maňásků v Božce a poznali, že ono stvořeníčko v dálce je holčička? Nebo viděli jen malé dítě ztracené v pustinách tohoto „prostoru", zoufale se snažící obsáhnout vzdálenou masu před sebou?

Tuším, že budu příznivci herecké činohry, kteří na JH stále dominují, nejspíš zadupán do země. Ale nešť! Je i v jejich zájmu, aby se o těchto věcech uvažovalo a aby se v nich cosi učinilo. Abychom si rozuměli: mám přes všechny výhrady Jiráskův Hronov rád - což jsem snad dokázal i tím, co jsem pro něj dělal coby obyčejný diskutující, moderátor diskuzních klubů, recenzent, redaktor i šéfredaktor zpravodaje, lektor Mezinárodního diskuzního fóra i Problémového Clubu. Jsem přesvědčen, že Jiráskův Hronov může pro celek amatérského divadla mnohé udělat, že leccos i dělá - a leccos by mohl dělat líp. A právě proto cítím potřebu pro jeho další zlepšení něco přičinit i přátelskou kritikou.

Amatéři v Kroměříži sobě aneb Jak hodnotit na přehlídkách

Vladimír Fekar

*Deset inscenací, z toho osm soutěžních, bylo k vidění na letošním 3. ročníku Divadelního festivalu Ludmily Cápkové v Kroměříži (27. až 30. května 2010). Soupeřily mezi sebou, jak jinak, žánrově nesouměřitelné inscenace, které skončily takzvaně pod čarou a nezískaly nominace na národní přehlídky: domácí muzikálová feérie v country stylu (**DS Kroměříž a jejich Jeptišky k výročí**), do tří postav rozvedené monodrama o těžkém životním údělu jedné cikánky (**Zmatkaři Dobronín – César a Drana**), mnohokrát ozkoušená láskyplná konverzačka s prvky absurdity, tentokrát v podivně sitcomovém hábitu (**A co láska? Murraye Schisgalla v podání Amadisu Brno a souboru Stodola**), aktualizovaná a román **Jaroslava Havlíčka** notně zplošťující dramatizace o svérázném donjuanství (**Muž sedmi sester od Břetislavi Břeclav**), až nadmíru pokorně a archaicky uchopená komediální klasika (**Zdravý nemocný DS Vicena Ústí nad Orlicí**), civilně pojatá současná hra o citovém tápání a vyprázdněnosti mezilidských vztahů (**Marberova hra Na dotek v podání divadla Divadlo Exil Pardubice**), lidově rozverné a živou muzikou vyšperkované v ryzím slova smyslu dědinské divadlo (**Slovácko sa súdi od Divadla Brod**) a krutě aktuální modelová hříčka (**Blázinec DS Lužnice Bechyně**). Spravedlivě srovnávat jednotlivé výkony v takové různici je – troufám si říci – nemožné.*

Kroměříž společně s FEMAD Poděbrady, kam putuje vítězný soubor z Kroměříže, zkouší a zkoumá možnosti rozdílného modelu hodnocení inscenací. Model je vědomou polemikou s tradičním způsobem hodnocení na běžných přehlídkách, na nichž je soubor vystaven zpravidla pouze názoru odborné poroty, která také navrhuje nominace a doporučení na přehlídky vyššího stupně a která také udílí ceny a čestná uznání.

Poděbradsko-kroměřížský systém je postaven na moderované diskuzi (moderátorem je v obou případech Ladislav Langr). Diskuzního kruhu se účastní členové souboru, mluvčí dalších zúčastněných souborů, skupina ze semináře Klubu mladých divadelníků, festivaloví diváci, novináři i dva zástupci z řad profesionálů. Je v moci a kompetenci moderátora, jak diskuzi vede, aby se dotkl nejlépe všech inscenačních složek a rozproudil přirozenou diskuzi o zhlédnutém, a to napříč celým spektrem jednotlivých diskutujících. Na závěr jednotlivé diskuze jsou pak v hlasování zvoleni herci (vždy jeden muž a jedna žena), kteří postupují do závěrečného klání o nejlepší mužský a ženský herecký výkon přehlídky. Při slavnostním zakončení jednotliví mluvčí souborů, kteří mají za povinnost vidět všechna soutěžní představení, určují své osobní pořadí jednotlivých souborů i jednotlivých hereckých výkonů. Z toho pak vzejdou „vítězové". Kromě toho pořadatelé udělují cenu diváka a cenu mladé divadelní kritiky.

Kdo nakonec uspěl, se mi nejeví až tak podstatné, ostatně o jednotlivých inscenacích se už v Amatérské scéně psalo. Zajímal mě názor amatérských divadelníků na předložený hodnotící model. Udělal jsem tedy mezi několika mluvčími zúčastněných souborů anketu, která snad přispěje k otevřené diskuzi o budoucnosti tohoto modelu nebo o případných možnostech jeho prolnutí se stávajícím, rozšířenějším modelem hodnocení.

V čem spatřujete výhody a nevýhody způsobu hodnocení mluvčími jednotlivých souborů?

Olga Vetešníková, divadlo Exil Pardubice: Způsob hodnocení mluvčími souborů je zajímavý, každý to bere ze svého hlediska a ze svých zkušeností, které jsou podobné, ale i ovlivněné jinou poetikou. Soubory se na svou hru mohou podívat i trochu zvenčí, ale zároveň s lidmi, kteří znají problémy amatérských souborů z vlastní zkušenosti.

Vladimír Mátl, DS Zmatkaři Dobronín: Výhodou je hlavně atmosféra hodnocení. Otázkou je, nakolik se dokážou jednotliví mluvčí při závěrečném hodnocení vyrovnat s tím, že by mohli přidělením méně bodů jasnému favoritovi ovlivnit výsledek svého souboru. Což nakonec stejně nikdy nevyjde… Své pak jistě mohou sehrát i osobní sympatie či spíše antipatie ke kolegovi mluvčímu než k předvedenému představení. Pro někoho může být opravdu velmi těžké zachovat si objektivitu. Ale totéž platí i o běžných porotách, takže kdyby jen pro tu atmosféru, je tento způsob podstatně lepší.

Karel Vontroba, BDS Lužnice Bechyně: Výhody spatřujeme především v tom, že hodnocení provádí „jeden z nás", tedy člověk, který ví, co ochotnické divadlo obnáší a jak vzniká. Ví, že se sejde skupinka nadšených a ochotných lidí, kteří bez větší herecké průpravy, pouze vedeni svým srdcem a láskou k divadlu, po práci, v mnohých případech pouze trpěni pod střechou kulturních domů či jiných zařízení, v zimě a nepohodlí nechávají sebou manipulovat stejně neškolenými režiséry, aby po několika měsících předvedli výsledek svého úsilí hrstce spoluobčanů, kteří jsou ochotni dát jim přednost před televizní seriálomanií a jinými pseudovýchovnými pořady. Nehodnotí správnou dikci, temporytmus, obsah a dotažení mizanscén, vztahy mezi obsahem, formou a prostředky, myšlenkové naplnění žánru... ale hodnotí: líbilo-nelíbilo, působilo-nepůsobilo, oslovilo-neoslovilo. Tedy hodnotí z pozice diváka, nikoliv teatrologa-profesionála. Nevýhody spatřuji v lidské povaze. Vždy se najde někdo, kdo systém nepochopí nebo naopak pochopí po svém a začne vymýšlet způsob, jak taktizovat ve prospěch svého souboru (favority ocenit co nejníže, a tak dát eventuálně šanci svému souboru). Proti tomu se však nedá nic dělat. Absolutní objektivitu nelze nikdy zaručit. My to víme a oceňujeme, že v tomto případě bylo pro objektivitu učiněno maximum. Záleží však opět na člověku.

Klára Havránková, Amadis Brno a Stodola: Velká výhoda je pro mě „poloprofesionalita" poroty. Jsou to lidé, kteří dokážou spojit svůj laický, divácký pohled s alespoň částečným odborným názorem na technické, režijní, výtvarné i herecké aspekty. Nevýhody spatřuji prioritně u jiných způsobů hodnocení.

Zuzana Průchová, DS Vicena Ústí nad Orlicí: Převážně se jedná o členy z divadelních souborů, takže o divadle, které sami hrají nebo režírují, mají trochu přehled. Proto si myslím, že mohou hodnotit poměrně zasvěceně, ale pouze ze svého pohledu a osobního zaměření. Nevýhodou je vlastně totéž. Na našem festivalu, jehož jsme spolupořadateli, preferujeme divácké hodnocení (pochopitelně s vyloučením soutěžní účasti domácího souboru), jehož výhodou je širší rozsah názorů z velkého počtu zasvěcených diváků (převážně předplatitelů) a hodnocení na základě dojmů získaných bezprostředně po představení.

Je moderovaná diskuze v kruhu pro vás jako soubor přínosnější než hodnocení odbornou porotou?

Olga Vetešníková, divadlo Exil Pardubice: Moderovaná diskuze je přínosná a nakonec jsou přítomni i profesionálové.

Vladimír Mátl, DS Zmatkaři Dobronín: Rozhodně je mnohem příjemnější. Jednoznačně. Uvolněná a nejednostranná diskuze umožňuje vyjádřit své pocity mnohem svobodněji a bez obav. Ale to je třeba jen můj pocit. Někdo to může vnímat jinak a snažit se být opatrnější v hodnocení, neboť i sám (jeho soubor), nese tzv. kůži na trh. O přínosu lze diskutovat. Je otázkou, jak a moc je pro někoho laický, i když zpravidla mnohdy velmi zasvěcený nebo zkušený pohled na věc dostatečný. Ovšem debat se účastní i profesionální divadelníci, a tím je celé hodnocení zpravidla vyváženo a doplněno i o odborný pohled. A tato kombinace se mi pak zdá rozhodně velmi přínosná.

Karel Vontroba, BDS Lužnice Bechyně: Moderovaná diskuze se nám velmi líbila, zvláště je-li funkce moderátora obsazena takovým člověkem, jako je Ladislav Langr. Potom ani kritika tolik nebolí. Jsme souborem, který se pravidelně zúčastňuje přehlídek a festivalů, a tak jsme zvyklí na profesionální pohledy, kterým se snažíme rozumět a které respektujeme. Máme však za to, že ne vždy profesionální poroty rozumějí nám. Ne vždy si uvědomují, že před nimi sedí obyčejní lidé – amatéři, méně či více poučení s menšími či většími zkušenostmi. Navzdory tomu hodnotí jejich dikci, temporytmus, obsah a dotažení mizanscén. Proto je nám blízký názor diváků nebo kolegů ochotníků,

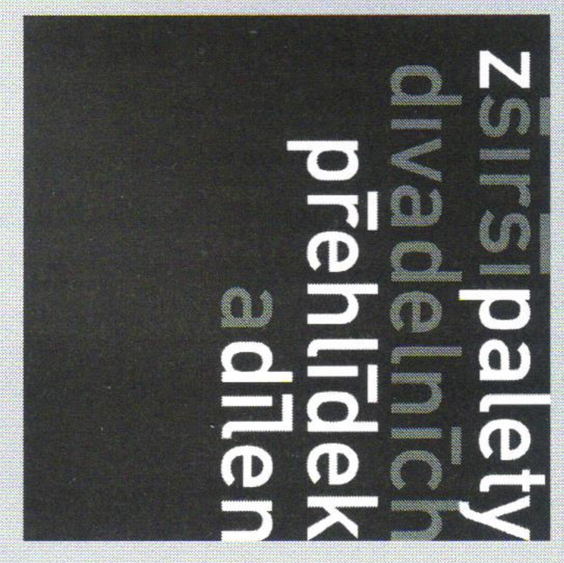

kteří vědí... Samozřejmě, že je důležitá a nezbytná i profesionální kritika. Konstelace, jako byla v Kroměříži, se nám zdála ideální a příjemná. Klára Havránková, Amadis a Stodola: Oba způsoby hodnocení přinášejí něco pozitivního i negativního. Myslím si, že pro soubor je spojení odborníků a laiků v diskuzích v kruhu příležitostí si poslechnout oba tábory, které se v mnoha ohledech naprosto neslučují, a tak má soubor více možností pro sebereflexi.

Zuzana Průchová, DS Vicena Ústí nad Orlicí: Ano. Záleží pochopitelně na složení a přístupu poroty. Naše hodnocení na postupové přehlídce v Třešti v letošním roce mělo prakticky obdobný charakter jako diskuze v Kroměříži.

Není to, že lze na konci festivalu ocenit pouze inscenace a herecké výkony, omezující, nebo vám tento model vyhovuje?

Olga Vetešníková, Divadlo Exil Pardubice: Model vyhovuje.

Vladimír Mátl, DS Zmatkaři Dobronín: Možná je omezující, ale nevadí mi to. Navíc jsou udělovány ceny diváka a novinářů. Podle mě nic nebrání tomu, udělit i ceny jiné (dramaturgie, režie, scéna), pokud si to pořadatel bude přát.

Karel Vontroba, BDS Lužnice Bechyně: Není pro nás až tak důležité ocenění za cokoliv. Je to příjemné a poskytuje to další možnost zahrát si zase jinde, před jiným publikem, v jiném prostředí, pokud jako vítězný soubor postoupíme na další festival, ale více nám dají ohlasy z hlediště, příjemná a neformální diskuze, projevy uznání nebo upřímná doporučení ke změnám. Nemáme ambice festivaly vyhrávat, ale hrát na nich.

Klára Havránková, DS Amadis a DS Stodola: Omezující mi připadá, že je vyhlášen pouze jeden mužský a jeden ženský herecký výkon. Každá inscenace nabídne výborného herce, který by si ocenění zasloužil, ale pak, při srovnávání nesrovnatelného, si tento herec ocenění neodnese. Myslím, že by měla být možnost ocenění u jednotlivých souborů. Ne povinnost, ale možnost.

Zuzana Průchová, DS Vicena Ústí nad Orlicí: Nebylo by na škodu rozšířit ocenění ještě o jiné složky (scéna, kostýmy...).

Jaká má být podle vás budoucnost přehlídek s tímto typem hodnocení? I ve vztahu k existujícím typům postupových přehlídek.

Vladimír Mátl, DS Zmatkaři Dobronín: Obecně, systém hodnocení a systém přehlídek, pokud vůbec má být, nepovažuju za zcela správný. Princip výběru z tzv. doporučení na národní přehlídky je a bude vždy sporný. O postupu na přehlídku pak rozhoduje jakási rada složená z lidí, kteří představení zpravidla ani neviděli. Podle mě by se jevila zajímavá jiná cesta. Na národní přehlídky v linii NIPOS-ARTAMA by měly být platné pouze nominace. Doporučení by pak měli možnost se utkat v linii FEMAD, z nichž nejlepší (alespoň jeden) by měl mít možnost si též zahrát na Hronově. Počet nominačních přehlídek by měl odpovídat počtu možných představení a nominace z „kraje" by byla vždy jen jedna, a to i za cenu možné ztráty dramaturgické pestrosti národní přehlídky. Tento systém nominací a jakési, sportovně řečeno, druhé ligy (což neznamená horší) by jasně vyloučil možnost spekulací o osobních zájmech členů programové rady. Jistě, mohou se sejít dvě stejná představení (to se nakonec stávalo i nyní). Ale budiž, podle mě je to menší zlo. Můj obecný názor ale je, že soutěžit je v podstatě nemožné, neboť pohled na divadlo je vždy velice subjektivní a je pravděpodobné, že jakékoliv hodnocení bude vždy sporné.

Karel Vontroba, BDS Lužnice Bechyně: Kroměřížský festival je jediný tohoto druhu, kde jsme měli možnost se s tímto typem hodnocení setkat. Je to pro nás nová zkušenost a ve srovnání s jinými přehlídkami daleko příjemnější (z našeho pohledu). Mnoho přehlídek pomalu upouští od akademického hodnocení odbornými porotami a dává spíše na hlas lidu. Problémem je řízení takové diskuze. Mnohdy spadává opět do akademických debat nad nepodstatnými detaily, pokud není řízena jasnými pravidly. Ideální řešení je moderovaná diskuze (za předpokladu zdatného moderátora, který s nadhledem a inteligentním humorem dokáže diskuzi v rámci těchto pravidel vždy udržet). Máme za to, že i prostředí kruhu je všem bližší než oddělené prostory poroty a souborů, eventuálně ostatních účastníků diskuze (v Děčíně vytváří tento prostor dva odlišné názorové světy, mezi kterými je tlustá neproniknutelná zeď a podle toho vypadá i atmosféra hodnocení).

Klára Havránková, DS Amadis a DS Stodola: Já si myslím, že tento způsob hodnocení by prospěl i postupovým přehlídkám. Odborná porota je vždy jen jednou stranou mince a pro opravdu objektivní výběr nejlepších souborů pro národní přehlídky by měla být možnost projevení názoru i oné druhé strany mince, tedy laické, chceme-li divácké, poroty. Tato reflexe by byla prospěšná nejen pro soubory, ale i pro odborníky a v neposlední řadě pro pořadatele a tvůrce této amatérské scény.

Zuzana Průchová, DS Vicena Ústí nad Orlicí: Uvedený model by nám vyhovoval. Je formou dobře vedené diskuze – pochopitelně velice moc záleží na tom, kdo ji vede! – nepadají hlavy, nebere chuť do další práce, ale při tom se dozvíme i odborné (?) připomínky a hlavně si hrající vyslechnou názory ostatních souborů nebo i laiků, což je prospěšné pro další práci.

Našli jste nějaké společné znaky mezi jednotlivými zúčastněnými soubory? Co je spojovalo a co rozdělovalo?

Olga Vetešníková, Divadlo Exil Pardubice: Společným znakem bylo, že všichni podávali výkony s plným nasazením. Rozdělovalo je, a to v dobrém, že žánry se různily – od klasiky přes folklor až k moderním žánrům.

Vladimír Mátl, DS Zmatkaři Dobronín: Velmi těžká otázka. Co soubory spojovalo, je jasné. Byla a je to chuť dělat divadlo a bavit lidi. Rozdělovat by je mohly případné ambice. Jsou soubory, jejichž doménou vždy bylo a bude pobavit „svého" diváka. A to rozhodně není málo. Jsou a budou ovšem i soubory, jejichž ambice budou mnohem vyšší. Zjednodušeně řečeno – ambice předvést se i před jiným divákem, porovnávat, soutěžit a možná i vyhrávat. Obecně lze říct, že na všechny soutěžní přehlídky, jakéhokoliv typu, jezdí především soubory z té druhé kategorie. Pak toto dělení jaksi bere za své. Takže je to vlastně věc, která je nakonec také spojuje...

Karel Vontroba, BDS Lužnice Bechyně: Za společné znaky můžeme označit především absenci rivality (se kterou se obyčejně setkáváme na krajských a vyšších postupových přehlídkách) a ochotu diskutovat o čemkoliv. Klára Havránková, DS Amadis a DS Stodola: Soubory spojuje jednoznačně láska k divadlu, touha po poznání a seznámení se s kolegy, získání zpětné vazby a hlavně radost z toho pocitu na jevišti.V Kroměříži navíc všechny spojila takřka mateřská péče pořadatelů, skvělá atmosféra a perfektní organizace. A co nás rozdělovalo? Možná směr, kterým se každé divadlo ubírá. A to je ale rozdělení spíše pozitivní. Protože jedině tak amatérská scéna může nabízet tohle dobré divadlo, kde si každý divák najde to, co je jeho srdci blízké.

Zuzana Průchová, DS Vicena Ústí nad Orlicí: Společným znakem bylo velké zaujetí, práce a čas věnovaný amatérskému divadlu ze strany účastníků všech souborů. Z diskuzí vyplynul velký rozdíl v podmínkách pro činnost jednotlivých souborů k jejich práci, jak organizační, tak především ekonomické (možnost zkoušení, prostředků na činnost a další). Zatímco některé soubory mají pro svoji činnost vytvořeny téměř ideální podmínky a mají vše doslova naservírováno až pod nos, musí jiné o všechno tvrdě bojovat. Ale v celkové atmosféře festivalu v Kroměříži všechno splynulo v jeden nádherný čas, který byl věnován amatérskému divadlu.

DS DK Kroměříž / Jana Štěpánková: Jeptišky k výročí. Foto: Jan Lehar.

Devátý ročník přehlídky individuálních výstupů s loutkou

Petr Slunečko

Devětapadesátá Loutkářská Chrudim udělala pomyslnou tečku za divadelní sezonou 2009/2010 našich loutkářských souborů, ale i tečku za 9. ročníkem přehlídek individuálních výstupů s loutkou, kterou ve spolupráci s řadou institucí pořádá Skupina amatérských loutkářů Svazu českých divadelních ochotníků (SAL SČDO).

Finále 1. ročníku přehlídek proběhlo v roce 1977 v Chrudimi za mimořádného zájmu loutkářů. Na přehlídku se tehdy přihlásilo 72 loutkářů s 86 výstupy. Úspěch finálového představení byl takový, že se dočkal hodnocení jako jednoho z nejlepších vystoupení na Loutkářské

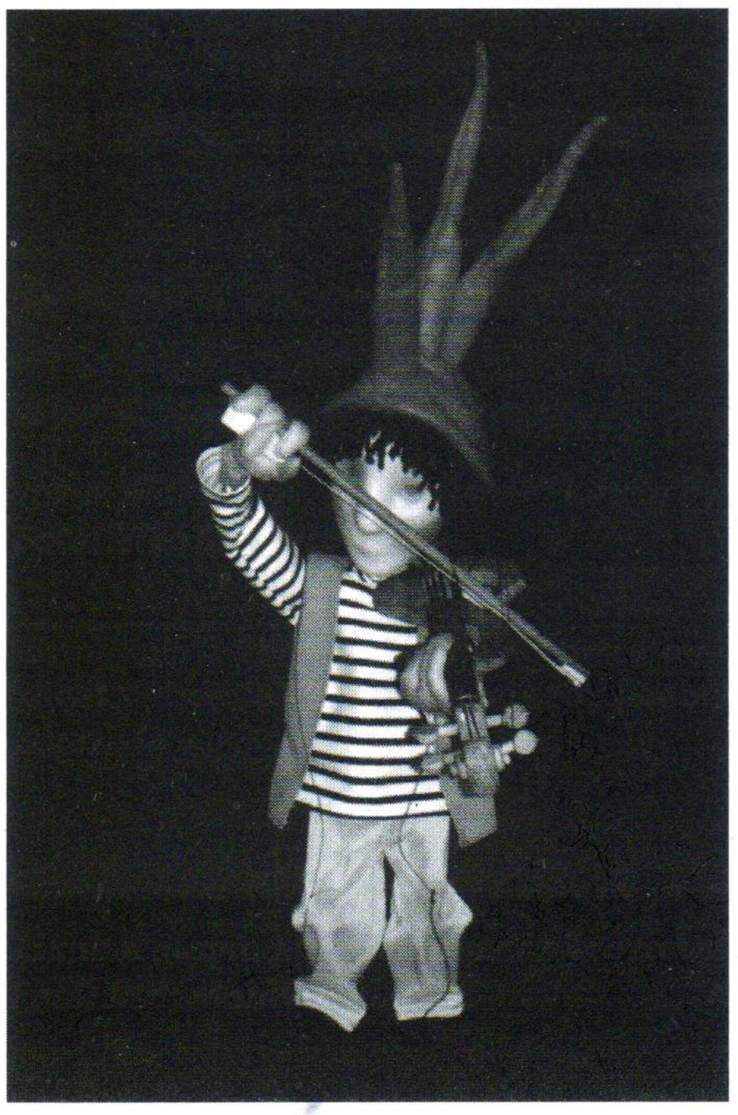

LS Jiskra Praha / Kluci. Foto: Jitka Moravcová.

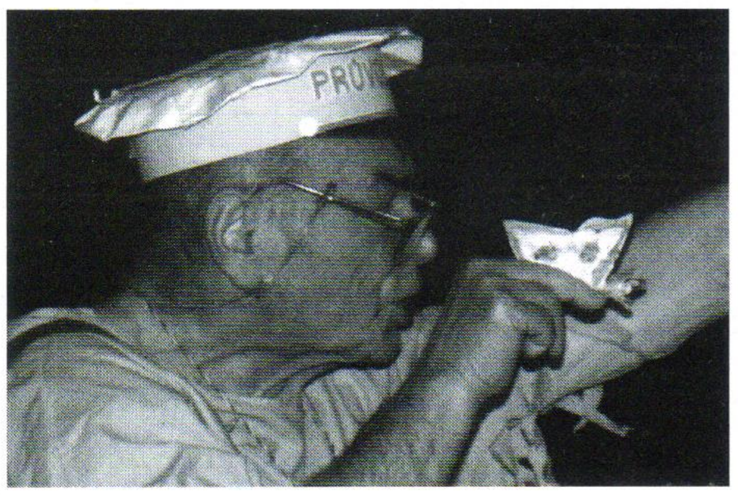

Jiří Vencl / Liška a vinný hrozen. Foto: Jitka Moravcová.

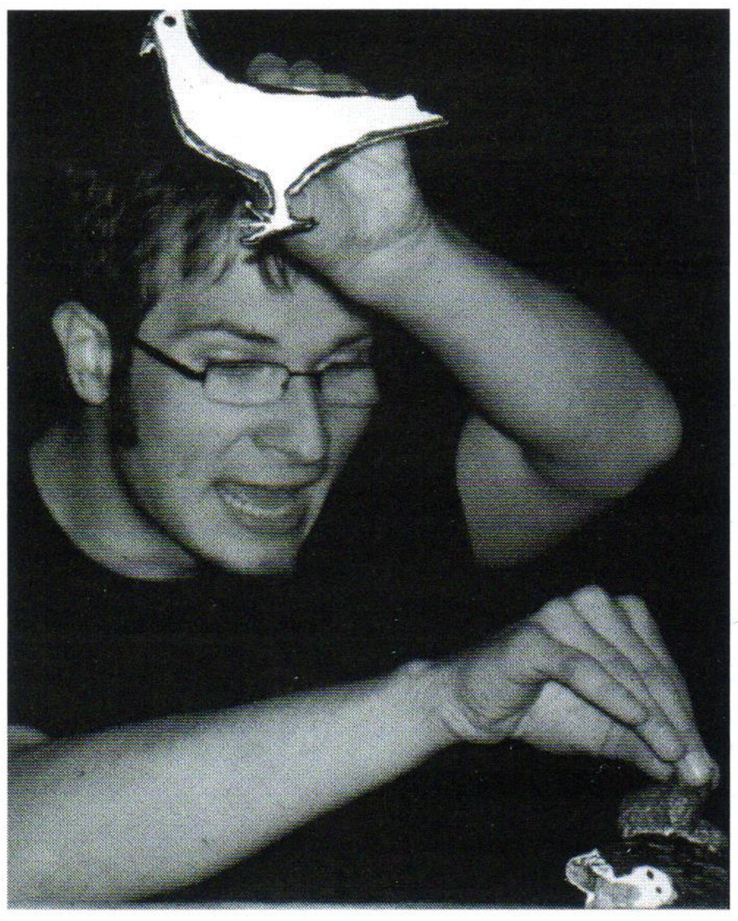

Jakub Maksymov, ZUŠ Jaroměř / Kdo to byl. Foto: Jitka Moravcová.

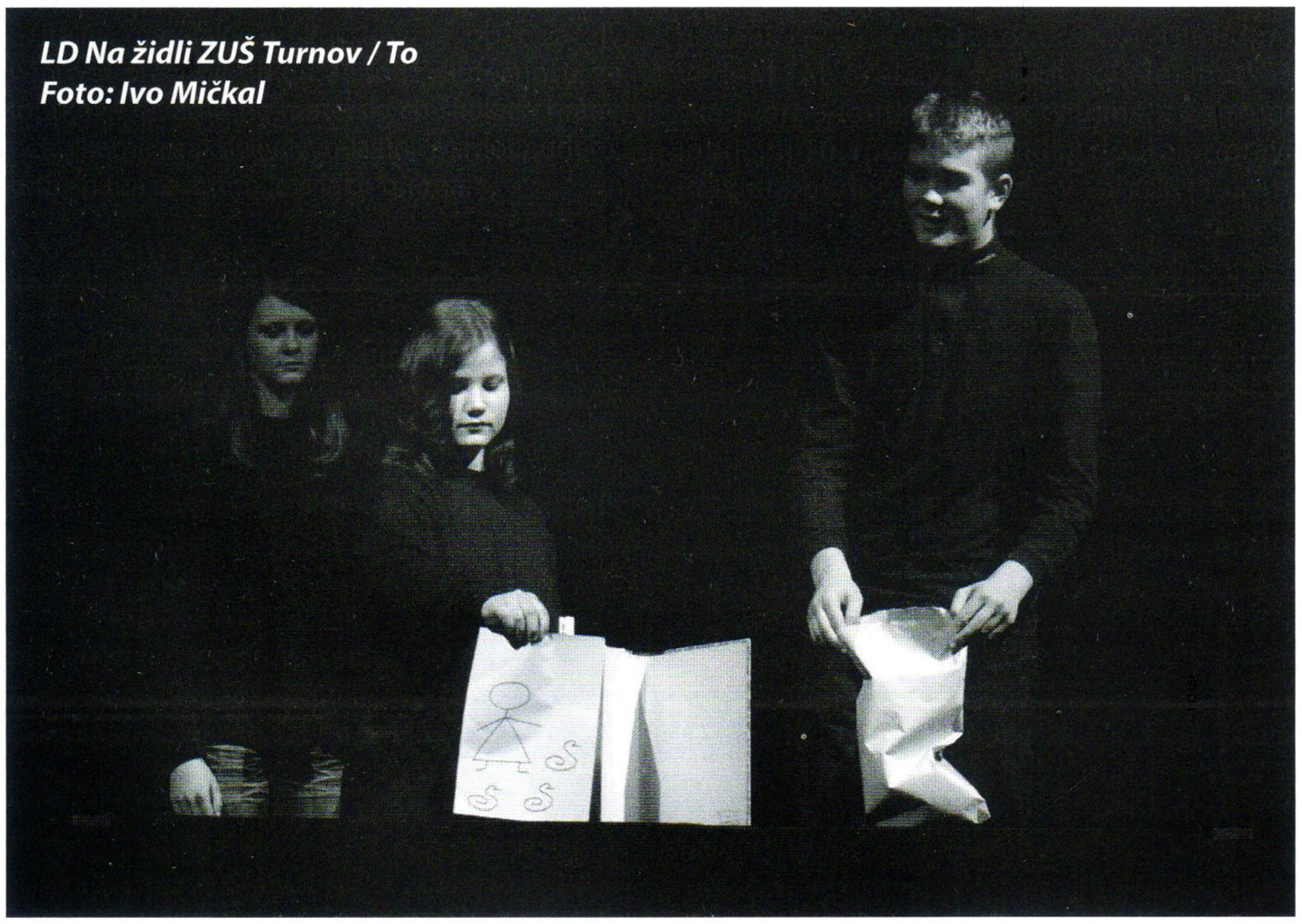

LD Na židli ZUŠ Turnov / To
Foto: Ivo Mičkal

Chrudimi. Druhý ročník se realizoval o dva roky později a na nej se už přihlásilo 177 loutkářů se 120 výstupy. Další ročníky pak probíhaly v tříletém cyklu, neboť původně stanovený dvouletý interval se s ohledem na zájem a náročnost celé akce ukázal jako obtížně zvládnutelný.

Přehlídka skončila 7. ročníkem v roce 1994, kdy o ni zájem výrazně opadl. K obnovení akce sáhlo až nové vedení SAL v roce 2006, finále se uskutečnilo na Loutkářské Chrudimi 2008. Vedení SAL současně rozhodlo, že přehlídky budou nadále pokračovat a naplánovalo na rok 2010 další, 9. ročník. Proč je třeba na této formě práce loutkářů trvat? Především rozšiřuje možnosti loutkářů vystupovat při nejrůznějších příležitostech. Dalším důvodem je podpora kvalitnějšího zvládnutí práce s loutkou. Poněkud skrytým důvodem pak byla snaha podnítit učitelky mateřských škol, aby se opět začaly věnovat práci s loutkou. Je totiž skutečností, že loutkové divadlo na mateřských školách hrané učitelkami prakticky vymizelo. Mimochodem, tato snaha se zatím jeví jako marná.

Na předjubilejní ročník přehlídky se přihlásilo 47 loutkářů se 37 výstupy. Z tohoto počtu bylo 17 mužů a 30 žen. Ve dvou oblastních výběrových kolech (15. 5. Přerov, 29. 5. Praha) vystoupilo 40 loutkářů s 30 výstupy. Ty předvedlo 15 mužů a 25 žen. V I. kategorii (výstupy jednotlivců) bylo předvedeno 10 výstupů, v II. kategorii (výstupy učitelek MŠ, studentů ZUŠ a pedagogů) pak 11 výstupů a ve III. kategorii (dvoučlenné a tříčlenné skupiny) 9 vystoupení. Do užšího výběru poroty vybraly z každé kategorie po 5 výstupech, přičemž složení finále se pak zúžilo na 3 výstupy v jednotlivých kategoriích.

Finále bylo součástí 59. Loutkářské Chrudimi a proběhlo v Divadle Karla Pipicha 6. července 2010. Porota ve složení Luděk Richter (předseda), doc. Irena Marečková a Hana Dotřelová rozhodla o vítězích takto: I. kategorie: Janina Werdichová, Kašpárkova říše Olomouc / Individuální zpověď loutky. II. kategorie: Monika Němečková a Edita Valášková, ZUŠ Jaroměř / Dvě. III. kategorie: Michal Škopán, Zuzana Salabová, Kateřina Hejtmánková, LD Na židli Turnov / To.

Podle ohlasu diváků a názorů poroty lze mít za to, že finále individuálních výstupů s loutkou bylo dobrou akcí, která zaujala chrudimské publikum, a byla tak dobrým příspěvkem k pozitivnímu hodnocení 59. ročníku Loutkářské Chrudimi. Vedení SAL očekává, že individuální loutkářská tvorba loutkáře opět zaujme a že se na jubilejní 10. ročník přehlídky dobře připraví. Pravidla budou vyhlášena v září 2011 a oblastní kola a chrudimské finále by se měly konat v roce 2012. Nechť nám tedy pánbůh zdraví dá a pěkné nápady.

S.M.A.D. – Setkání mladých amatérských divadelníků Dílna Šrámkova Písku Šumperk 13.–22. srpna 2010

Kateřina Crhová

S.M.A.D. *(Setkání mladých amatérských divadelníků), anebo jak zjednodušeně říkáme my účastníci Šumperk, je pro mě každoroční srdeční záležitostí. Je zvláštním místem, ve kterém na deset dní v roce přestane existovat prostor a čas, tak jak jej běžně vnímáme. Místem, kde je všechno možné. Místem, kam se my, předchozími ročníky poznamenaní, vracíme s pocitem blízkosti a radosti. Ti, kteří přijeli poprvé, s očekáváním. Šumperk je místem, které znovu do široka otevře naše oči zavalené celoročními povinnostmi a rutinou. Jak při rozhovoru pro zpravodaj řekl lektor Václav Klemens: „Je to jako vracet se do důvěrně známého pokojíčku." Nahlédněme tedy…*

Herecká třída A, letos pod taktovkou režiséra a uměleckého šéfa ostravského Divadla loutek **Václava Klemense**, pro začátek dostala nelehký úkol, vypořádat se s Hamletovou promluvou k hercům. Úkol to byl svízelný, ale jak nám Václav s úsměvem prozradil… úkoly jednoduše nemůžou být lehké. To jsme ještě netušili, že nahlédneme do vnitřních hereckých technik podle metod Michaila Čechova, naplníme a osvojíme si prostor, pokusíme se aktivovat naše energetické středy, abychom nakonec zastavili „Na hlavní silnici" od A.P. Čechova, s níž strávíme nejen většinu dní, ale i nocí. Budeme s ní vstávat, obědvat i uléhat. Rádi, s nadšením a soustředěně.

Třída B Petera Palika, který je kromě jiných divadelních a uměleckých aktivit hlavně dramaturgem Bábkového divadla v Žilině, se potýkala s **Drevami na javisku**. Její účastníci se do Šumperku dostavili s roztodivnými klacky, větvemi a jiným dřevěným příslušenstvím, se kterým se během dílny sžívali a učili zacházet. Potkávali jsme je omlácené a s modřinami, vyčerpané. Tvrdili ale, že si v podstatě jen hrají, osvojují si postupy při práci s předmětem a rozvíjejí tvořivé myšlení. Občas se hádali, kdo z nich je větší dřevo. Závěrečná prezentace ale ukázala, že se setkala skupina velmi talentovaných lidí, kteří pod Peterovým vedením dokázali z pár klacíků vytvořit pohádkový svět, jenž všechny diváky bez výjimky okouzlil.

Herecká třída A lektora Václava Klemense. Foto: Alena Crhová.

zsirsipalety divadelních přehlídek a dílen

Třída C – Filmový a divadelní boj lektora Petra Nůska (vpravo). Foto: Václav Bejtler.

Frekventanti třídy C filmového a divadelního boje pod velením choreografa, učitele a poradce dobových šermů a bojů **Petra Nůska** rozdávali, inkasovali a hráli zásahy pěstí i zbraní. Učili se padat, krýt a značkovat. Nahlédli a odhalili některá tajemství divadelního a filmového boje, učili se správnému výrazu. V ulicích Šumperka vzbuzovali jisté napětí v řadách nedivadelního obyvatelstva, neboť při svých přesunech (ať už do tělocvičny, parku, nebo posilovny) s sebou nosili hrozivé zbraně (nikdo by neuvěřil, že většina z nich byla gumová anebo jiným způsobem neškodná), a to s bojovým výrazem, protože výraz „drsňáka" prý dělá svoje.

Po tříleté odmlce mezi šumperské lektory zavítal **Josef Krasula**, režisér a spoluzakladatel Divadelného združenia v Partizánském. Vedl **třídu F autorského divadla**, jejíž účastníci si prošli rolemi dramaturgů, režisérů i herců. Postupně dohromady skládali celou (mini)inscenaci, inspirováni povídkami ruského spisovatele Arkádie Averčenka. Kromě plného tvůrčího nasazení zvládli i klasický Jožův výlet směr

Velké Losiny, papírny, koňský salám. I když v letošním složení Fka dominoval ženský element, pánové se nedali zahanbit, a přesilovku zvládli více než dobře. V závěrečné prezentaci překvapili nejen uceleným tvarem, ale i použitím živé hudby a nočníků jako hlavních rekvizit.

Třída D herce, režiséra a uměleckého šéfa divadla Rubín, **Ondřeje Pavelky**, který stejně tak jako Jožo zavítal na Šumperk po dlouhé době, měla v popisu letošní práce **Čekání**. Tento směr opravdu naplnila. Nejen čekáním, ale i očekáváním a nečekaností, abychom se nakonec my diváci dočkali živé a akční prezentace. Ondra určitě nečekal, že v záplavě frekventantek se mu dostane pouze dvou mužů. Frekventanti nečekali, že čekání si prožijí až do opravdového vnitřního prožitku a jak těžké je najít srozumitelnou cestu, která bude pochopitelná jim všem, ale i divákům.

Teď znáte stálé obyvatele „pokojíčku" Šumperk. Nemůžeme ale opominout ani ty, kteří nás přijeli navštívit a potěšit svými představeními alias doplňkovým programem. Divadlo jednoho herce Praha s Fantaziologií Václava Bejtlera, ukázky profesionální kaskadérské práce pro film v podání členů agentury ARGO Tábor, představení Žalář vybrané ze Šrámkova Písku 2010 souboru Kühlschränke Plzeň a dvě slovenská představení Divadelního souboru 10 v kruhu z Bánova s představením Zbitý pes a Divadla Šesť pé pri DZ Partizánske s Krajinou.

Pokaždé, když S.M.A.D. končí, si uvědomuju, že tohle moje srdeční místo bez prostoru a času je tvořeno spoustou drobných součástek, bez kterých by nebylo tím, čím je. Chci tedy poděkovat. Všem vám lektorům a frekventantům, kteří jste přijeli a udělali Šumperk tím, čím letos byl. Vám, kteří jste přijet nemohli, ale přesto jste v duchu byli s námi. Moc díky vám, kteří jste se o nás starali a poskytovali nám útočiště, ať už pro naše tvůrčí aktivity nebo spánek. A největší díky **Alence Crhové** a **Karlovi Tomasovi**, že tu všechnu práci, která s pořádáním S.M.A.D. celý rok je, dělají rádi a s plným nasazením.

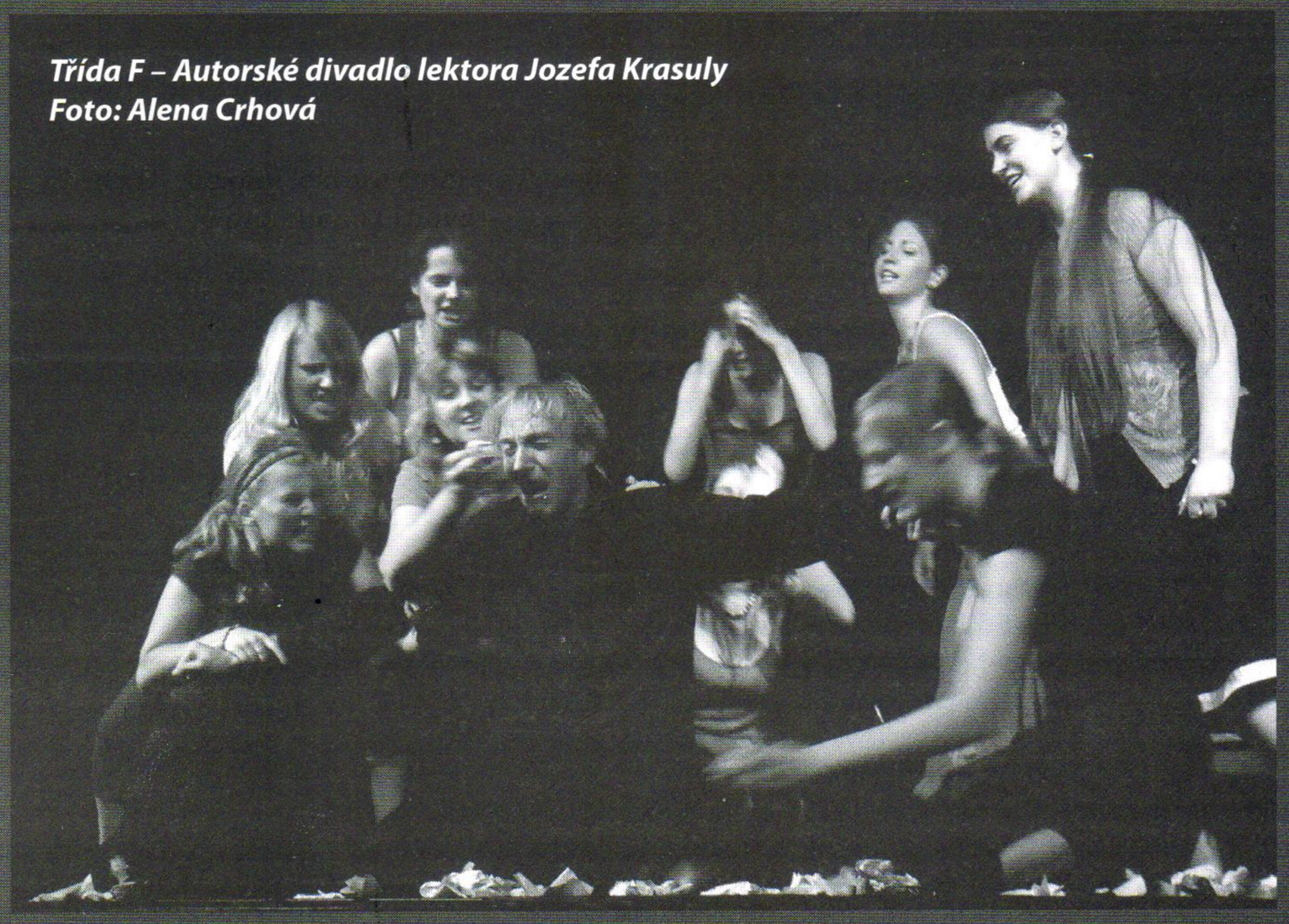

Třída F – Autorské divadlo lektora Jozefa Krasuly
Foto: Alena Crhová

Třída B – Dreva na javisku lektora Petera Palika
Foto: Alena Crhová

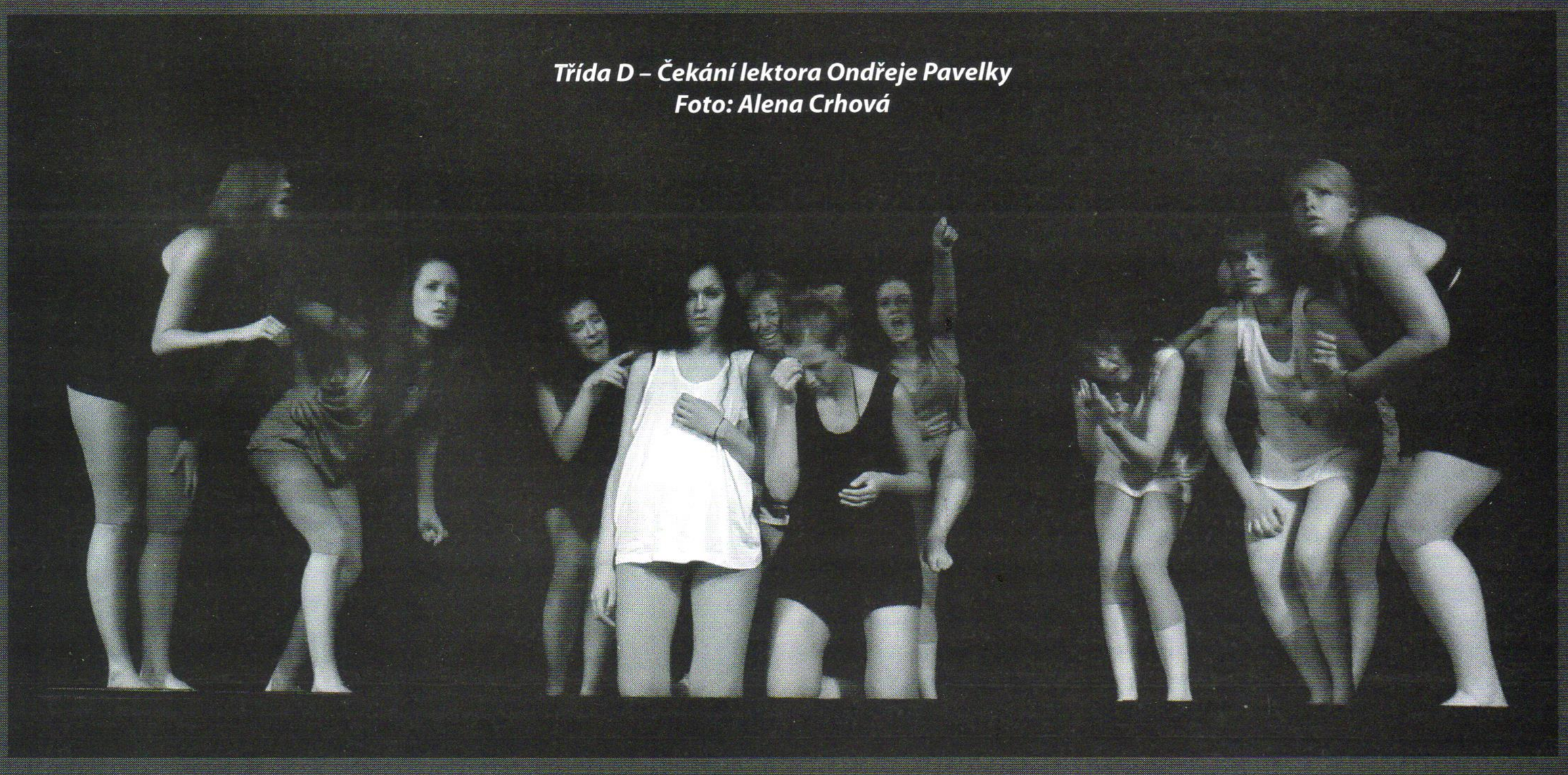

Třída D – Čekání lektora Ondřeje Pavelky
Foto: Alena Crhová

5. Kreativní dílna 2010 na Slezskoostravském hradu

BcA. Saša Rychecký, DIVIDLO Ostrava

Akce byla realizována Občanským sdružením Dividlo Ostrava ve spolupráci s těmito subjekty: Ostrava – evropské město kultury 2015, Stará Aréna Ostrava, „Z"dividlo – LDO ZUŠ E. Runda Slezská Ostrava, Ostravské výstavy, a. s., Slezskoostravský hrad a za pomocí Ministerstva kultury České republiky, Statutárního města Ostrava, ÚMO Moravská Ostrava a Přívoz od soboty. Konala se od 21. do 25. 8. 2010. Zúčastnilo se celkem 35 seminaristů z celé ČR, 7 lektorů a 10 vystupujících souborů.

Souběžně probíhal i desetidenní projekt Dividla – skupiny Zbytci na realizaci nového divadelního představení z vlastní autorské tvorby. Po deseti dnech se obě skupiny na hradě propojily v jednotlivých dílnách a představeních přehlídky. Letošní program byl pro účastníky převážně vzdělávací. Mimo svá vlastní vystoupení, která prezentovali před veřejností (návštěvníci Hradu, ale i diváci, kteří mířili cíleně za konkrétními tituly) si vybírali z dílen: Pantomimická (lektor Václav Dostál, Olomouc), Herecká (Petr Sedláček a David Mírek, Stará Aréna Ostrava), Studna tvořivosti (intonační, rytmická, pěvecká, lektorka Eva Gina a kapela Kacu! z Brna), Výtvarná (enkaustika, mozaika a tvorba kostýmů, Hana Rychecká, Ostrava), Cirkusová (Vojta Eliáš, Dividlo), Taneční (Filip Skála z NDMS), Bubnovací (Zbyněk Barta z Karviné). Každá z uvedených dílen měla v závěru své práce veřejné výstoupení před diváky a návštěvníky hradu. Za zmínku stojí především ucelený tvar vystoupení taneční dílny a commedie dell´arte v podání dílny herecké.

Dividlo Ostrava / Ch. Brucknerová + MM: Kdybys byla promluvila, Desdemono. Foto: Vít Khaml.

Základní kostru programu tvořila představení skupin Dividla Ostrava, doplněná o prezentaci dílen, vystoupení lektorů i dalších hostů. Žánrová skladba pokrývala širokou škálu, od dětského divadla Střelky Český Těšín, přes Hraní (…si), recitaci i ukázku z představení Hrdý Budžes, pásma šansonů Opilá Piaf, ohňové show, divadla poezie – to vše z práce LDO ZUŠ Edvarda Runda, Slezská Ostrava. Dividlo Ostrava představilo derniéru kabaretu Vlak je připraven (ten vznikl právě na Hradě v loňské dílně) a divadla jedné herečky Kdybys byla promluvila, Desdemono. Závěrečná premiéra letošní práce Dividla Když dívka dospívá byla tečkou za prezentací souboru.

Mimo Dividla Ostrava mohli diváci vidět tři drobné pantomimické realizace Vaška Dostála, koncerty kapel Šamanovo zboží, Zrcadlové sestry a Apatyka z Ostravy. Dlouho doznával zážitek z vystoupení brněnské kapely Kacu! i pěvecké skupiny Kectet České Budějovice.

Všechno dění dokumentoval fotograficky Honza Baka ze Staré Arény, na Hradě proběhla výstava fotografií Jiřího Taschiho Vondráčka z Brna Tanec a handicap. Výsledky výtvarné dílny, jak enkaustiky, tak mozaiky, v představeních i v prostorách hradu se prezentovaly i kostýmy.

Velká podpora Slezskoostravského hradu, ředitele Výstavnictví pana Burdy, města Ostravy, letos navíc Staré Arény a realizátorů kandidatury Ostravy na Evropské město kultury 2015 je pro letní práci už tradicí. Tím, že jsme celý program letos otevřeli návštěvníkům, kteří byli přítomni procesu tvorby, ale mohli také vidět a zažít i výsledné tvary v koncertech, představeních a výstavách, činí z naší Letní divadelní dílny ojedinělý projekt, o který je rok od roku větší zájem. Tak – uvidíme, co za rok.

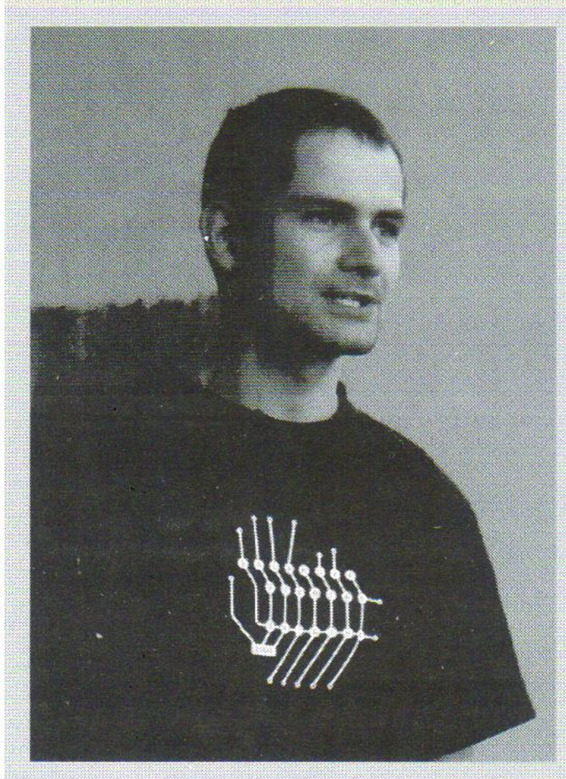

Martin Korábečný / Vladimír Holan: První testament. Foto: Jan Prokopius.

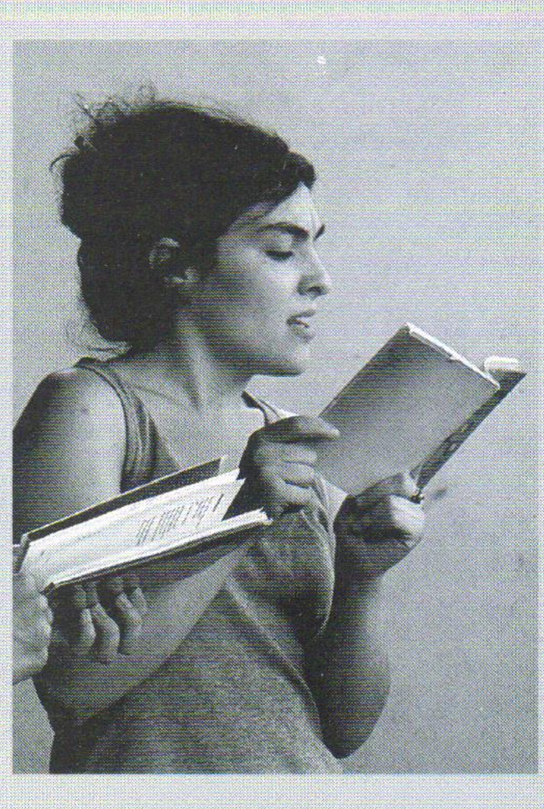

Alina Mirakjanová. Foto: Jan Prokopius.

Jak letos ožil Mácha na Šrámkově Sobotce?

René Nekuda

Letošní 54. ročník Šrámkovy Sobotky tradičně započal v sobotu, tentokrát 3. července 2010. Během jednoho týdne ukázal festival českého jazyka, řeči a literatury opravdu bohatý program. Užili si ho jak registrovaní účastníci festivalu, tak i náhodní návštěvníci a samozřejmě i sobotečtí rodáci.

Jednou z tradic je i recitační dílna studentů humanitních fakult vysokých škol, která probíhá pod vedením zkušených lektorů z oblasti rozhlasové tvorby, herectví a samozřejmě i profesionální recitace.

Nováčci v recitační dílně často zapadli svým projevem mezi starší kolegy. Odborní lektoři (Aleš Vrzák, Libor Vacek, Věra Slunéčková, Hana Trázníková) si rozdělili tři desítky studentů do svých skupin a týdenní práce nad vybranými texty mohla začít. Recitační dílnu podpořila i hudební dílna Jiřího Šlupky Svěráka a dílna kantorů pod vedením Hany Kofránkové. Všichni účastníci mohli navštívit i věhlasnou ortoepickou poradnu Zdeňky Sajfertové.

Prvním velkým bodem programu bylo zpracování divadelní hry Karla Čapka Věc Makropulos v podání Klicperova divadla Hradec Králové.

Nedělní slavnostní zahájení probíhalo v duchu tradice, ale i moderní interpretace Máchy. Moderátoři diváky vyzkoušeli formou kvízu ze

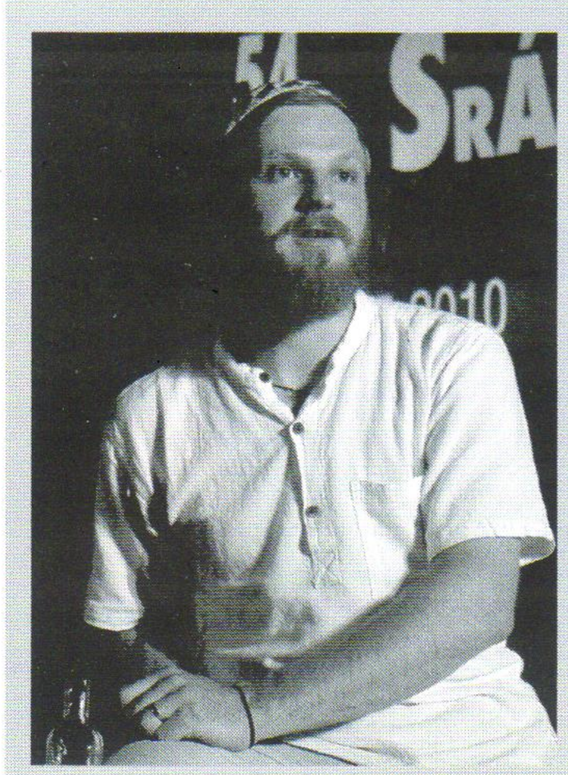

Štěpán Kovář / Daniil Charms: Příběhy. Foto: Jan Prokopius.

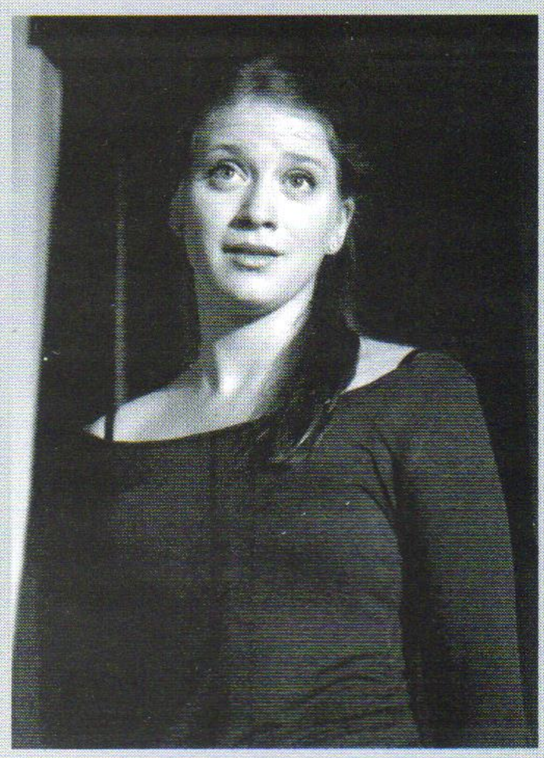

Tereza Slámová / Diana di Prima: Noční můra. Foto: Jan Prokopius.

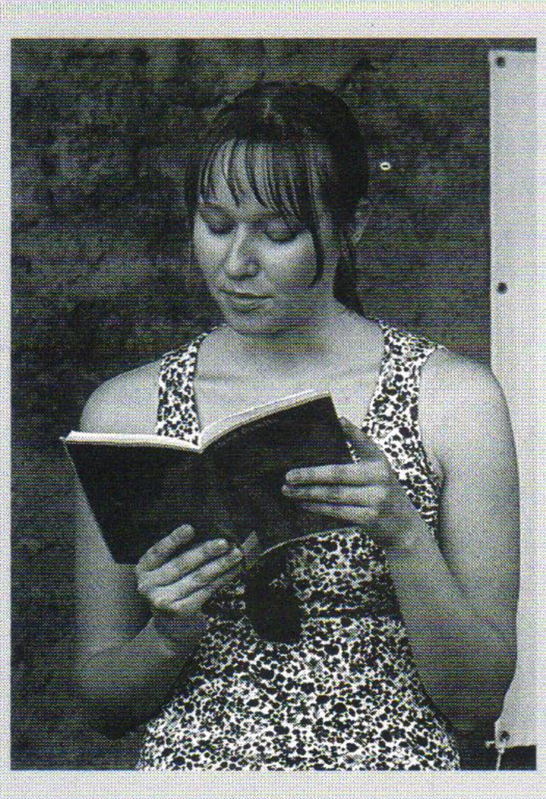

Sofie Karpowiczová / Jan Sl. Tomíček: Kritika Máje. Foto: Jan Prokopius.

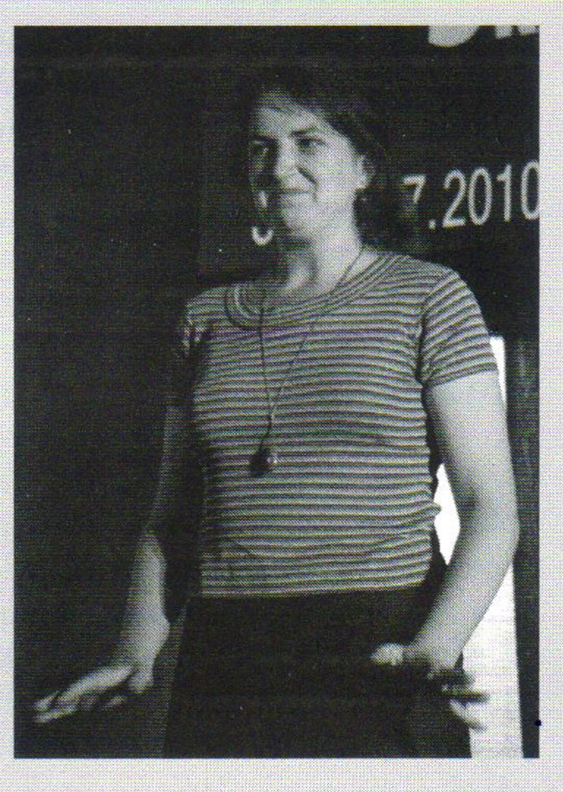

Kristýna Cimalová / Irena Dousková: Hrdý Budžes. Foto: Jan Prokopius.

znalostí Máchova života. Zejména vysokoškolské publikum věrně obhájilo svou pozici a většinu ze záludných otázek správně zodpovědělo.

Celý letošní program byl veden pod diktátem Karla Hynka Máchy, který byl oficiálně hlavním tématem 54. Šrámkovy Sobotky (připomeňme výročí 200 let od narození tohoto velikána). Účastníci se proto mohli seznámit v dopoledních přednáškách s fakty ze života a tvorby slavného básníka a ve večerních programech zase s adaptací jednotlivých děl. Zvláštní pozornost vyvolala inscenace Divadla Viola Máj, kde excelovala Bára Hrzánová. Podobný obdiv vzbudilo i němé filmové zpracování Máchových Cikánů, které hudebně na klavír podpořil Jiří Šlupka Svěrák.

Mácha ale nebyl jediným tvůrcem festivalového programu. Největší úspěch mezi diváky vzbudilo monodrama Svou vlastní ženou z pera Douga Wrighta. Herecký výkon Lubomíra Ulovce byl natolik sugestivní, že nenechal žádného diváka v klidu.

Tyto namátkou vybrané položky programu každé odpoledne doplňovala nokturna v zahradě Šrámkova domu. Jednou hudebním vystoupením kapel Hmm či Condurango, podruhé autorským čtením (například Ortenovou cenou oceněného básníka Jonáše Hájka). Za připomenutí rozhodně stojí i tradiční produkce rozhlasových her.

Organizátoři Šrámkovy Sobotky i letos odvedli pořádný kus práce. Zvláštní poděkování od všech účastníků si rozhodně zaslouží Jan Janatka, vedoucí Městského kulturního střediska Sobotka, a za interpretační dílny Jana Štefánková z NIPOS-ARTAMA Praha. Hlavně díky nim se konečné slavnostní vystoupení vyvedlo a všichni mohli vzájemným potleskem ocenit svoji týdenní práci.

A koho nebo co oživí příští polojubilejní ročník Šrámkovy Sobotky? To ví snad jen tajuplná kašna uprostřed překrásného městečka. Každopádně se bude na co těšit!

Olga Novotná / Ivan Martin Jirous: Magorova suma. Foto: Jan Prokopius.

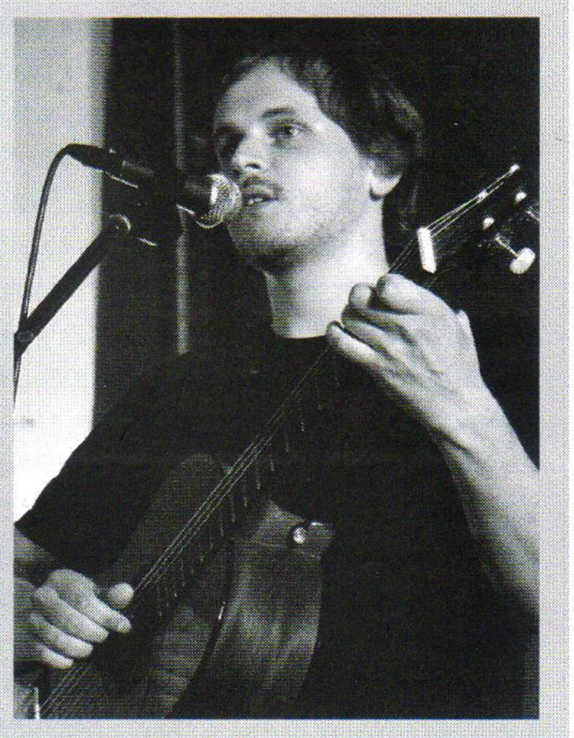

Daniel Razím / Daniel Razím, Jan Skácel: Smuténka. Foto: Jan Prokopius.

Amatérské divadlo v Maďarsku

Lenka Lázňovská

Maďarsko (oficiální název Maďarská republika) je středoevropskou zemí s více než deseti milióny obyvatel. V hlavním městě Budapešti jich žije 1,5 milionu. Země je rozdělena na 19 žup a hlavní město. Župy se dále dělí na okresy (malooblasti), kterých je 168. Významné postavení mají tzv. města se župním právem v počtu 23. Jde o města s více obyvateli. Asi nejtypičtějším znakem státu je jazyk patřící do ugrofinské jazykové oblasti. Dokazuje, že Maďaři nejsou původními obyvateli kontinentu. Z původního domova Uralu přišli do Evropy za vedení Arpáda až v 9. století. Vytlačili odtud původní slovanské obyvatelstvo (zejména Bílé Chorvaty). Rovinatá země má spíše zemědělský charakter. Dnešní Maďarsko je pouze část historického Uherska. Velká část tzv. Maďarského království byla po první světové válce v důsledku Trianonské smlouvy připojena k sousedním státům, většinou nově vzniklým. K Československu byla připojena severní část, tzv. Horní Uhry. Země je známá přírodními lázněmi tureckého střihu (také jsou dědictvím po tureckých nájezdnících), osobitou gastronomií a lidovou kulturou, patří mezi turisticky velmi atraktivní. Najdeme ji mezi první dvacítkou nejvíce navštěvovaných zemí.

Historický rychlokurz

Před Maďary (Huny) obývali Panonskou nížinu Keltové, Ilyrové, Římané (zřídili zde provincii Pannonia a ve východní části zasahující do Rumunska také Dacii) a Slované. Uherské kmeny se zde trvale usídlily na konci prvního tisíciletí po bitvě na Lešském poli, kde porazily Slovany a vzdaly se výbojů. Zhruba v té době přijaly také křesťanství. Historické Uhersko zahrnovalo Panonskou nížinu, dnešní Slovensko, Podkarpatskou Rus, Slavonii, Vojvodinu, Banát a Sedmihradsko. Uherské království ve středověku soupeřilo o vliv nad celým regionem s Českým královstvím. Za nejvýznamnějšího maďarského krále je považován Matyáš Korvín, souputník, zeť, posléze zarputtilý nepřítel Jiřího z Poděbrad. Přinesl do země renesanci. Od 16. století bylo království ohrožováno a načas i vyvráceno Osmanskou říší. V 17. století se stalo postupně součástí Habsburské monarchie, avšak nikdy se Maďaři nevzdali myšlenky na samostatnost. Po řadě protihabsburských povstání, které vyvrcholily revolucí roku 1848, se o 19 let později (1867) podařilo dosáhnout Rakousko-Uherského vyrovnání. Po rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918 nově vzniklé Maďarsko ztratilo dvě třetiny své původní rozlohy. Za druhé světové války se Maďarské království pod vedením regenta Miklóse Horthyho orientovalo na Německo a pokusilo se získat některá ztracená území (např. jižní Slovensko). Po válce se stalo jednou ze zemí komunistického bloku. Už v polovině 50. let však protikomunistické cítění bylo tak silné, že vyvrcholilo povstáním na podzim roku 1956. Zpočátku se zdálo, že bude úspěšné, avšak mezinárodní situace se změnila po tzv. Suezské krizi. Západ vyměnil maďarskou svobodu za sovětský slib, že se vzdá vlivu na Suezský průplav. Pak už měli Sověti, podobně jako v roce 1968 v Československu, cestu otevřenou a s revolucí se krvavě vypořádali. János Kádár opět vstoupil do tzv. východního bloku. Některé liberální prvky (např. živnostníky) zachoval, což usnadnilo později přechod k tzv. gorbačovským reformám a posléze změnu režimu. Obří inflace však zůstala a ani dnes, kdy se střídají levicové a pravicové vlády, se ji nepodařilo zkrotit. Výsledkem je nárůst nacionalismu, zejména ve formě tzv. maďarských gard a vznikem nacionalistické strany Jobbik, která se v posledních volbách dostala až do parlamentu. Jejich programem je také revize tzv. trianonského uspořádání Evropy. To vedlo nového premiéra Viktora Orbána k myšlence tzv. dvojího občanství pro příslušníky maďarské národnostní menšiny v zahraničí, která vyvolává takový děs na Slovensku. Na jižním Slovensku žije půl milionů Maďarů. Maďarsko je od r. 1999 členem NATO a od r. 2004 členem Evropské unie.

Maďarská kultura

Centrem kultury je dnes zejména Budapešť, kulturně známých je však řada dalších měst: Ostřihom se slavnou katedrálou, která byla v období 10.– 12. století duchovním centrem střední Evropy, letošní evropská metropole kultury Pécs, Debrecén, město, které hraje roli v maďarském náboženském životě a další. Dlouhou dobu byla maďarská kultura ovlivňována zejména kulturou německou. Po přijetí křesťanství se úředním jazykem stala latina. Královský dvůr zval umělce a architekty z Francie a Itálie. Rozmach maďarské národní kultury je paradoxně spojen s vpádem Turků v 16. stol. Osmanská říše nepodporovala ani křesťanství, ani německou kulturu a otevřela tím prostor pro maďarsky psanou literaturu. Prvními maďarskými literárními díly jsou epická vyprávění o národních hrdinech. Otcem maďarské lyriky a erotické poezie se stal Bálint Balassi. Později se maďarština dostala i do odborné literatury a naposled se začaly překládat sakrální knihy. Byla sepsána první maďarská encyklopedie. Turci odešli a latina s němčinou se vrátily. Podobně jako v Čechách, i uherské protirakouské cítění bylo spojeno s národně uvědomovacím hnutím. Zastánci národního hnutí se scházeli na neveřejných místech. Později se jejich centrem staly Košice (Kassa). Zde založili první maďarské divadlo a začala vznikat i dramatická díla. První profesionální divadelní soubor vznikl na přelomu 18. a 19. století. Mezi nejslavnější autory maďarských tragédii patří Jozsef Katona a Károly Kisfaludy. Oba žili v první třetině 19. století a jejich díla se stala symbolem protihabsburského odporu. Příkladem může být Katonovo drama Bankovní zákaz, které i přes razantní odpor Vídně hrálo v době revoluce v roce 1848 Národní divadlo v Budapešti, otevřené v roce 1837. Revoluci však proslavil patrně největší maďarský básník Sándor Petöfi. S Josefem Kajetánem Tylem bývá srovnáván autor hudebních komedií a v druhé polovině 19. století ředitel Národního divadla v Budapešti E. Szigligeti. Premiéru jeho komedie Liliomfi připravuje pro příští sezonu Středočeské divadlo v Kladně. Ve 20. století na sebe upozornil nositel Nobelovy Ceny za literaturu Imre Kertész, kterého proslavily biografické romány o pronásledování Židů během holocaustu. Do češtiny byly přeloženy romány Kadiš za nenarozené dítě, Člověk bez osudu, Fiasko, Likvidace. Na českých jevištích včetně amatérských se v posledních letech maďarské tituly objevují častěji. Zejména to platí o Zoltánovi Egressym (připomeňme si Portugálii, hru o touze uniknout všednosti, odehrávající se v hospůdce, nebo Modrá, modrá, modrá). Slavnou Kočičí hru Istvána Örkényho proslavila na českém divadle nezapomenutelná inscenace Národního divadla s Danou Medřickou a Vlastou Fabiánovou. Ujala se rovněž jeho jiná hra tragikomická Rodina Tótů. Když jsem už zmínila Národní divadlo v Budapešti, zdaleka nemá ten význam, co jeho pražský sourozenec. Původní budova byla dokonce v 60. letech 20. století zbourána, avšak metropole se na počátku 3. tisíciletí dočkala hypermoderní budovy. Historickou budovou je budapešťská Maďarská státní opera, dokončená v roce 1884, která v mnohém připomíná o tři roky starší pražské Národní divadlo. Při otvírací ceremonii se císařská lóže poprvé a naposled dočkala Františka Josefa I. Operní dům se těší i dnes mimořádné pozornosti. Byla zde totiž nastudována rarita, Haydnova opera Orfeus a Eurydika, která se poprvé hrála až po druhé světové válce, tedy téměř 160 let po skladatelově smrti. Hudba je nedílnou součástí maďarské kultury. Mezi největší skladatele, kteří hledali národní identitu, patří Zoltán Kodály, Béla Bartók a zejména Ferenc Liszt. Za zmínku určitě stojí tradiční lidová kultura. Byla ovlivněna romskými prvky, avšak je svébytná. Maďaři si jí velmi váží a dělají mnohem víc než my pro její uchování. Např. díky školám lidového tance si mladí lidé oblíbili čardáš a další lidové tance, které zdomácněly i na diskotékách. Vím, že je to obtížně představitelné, ale je to skutečnost.

Pojem amatérské divadlo

V Maďarsku používají zavedený termín amatérské divadlo a myslí tím divadlo nevykonávané jako stálé zaměstnání a realizované lidmi, kteří nemají školskou divadelní přípravu (podobně jako u nás se za profesionály nepovažují žáci a absolventi sítě základních škol umění). V praxi, např. pokud jde o festivaly, se pořadatelé příliš nezajímají o to, zda má soubor amatérský či jiný statut. Rozhoduje vždy kvalita nabízené inscenace. Mezi amatérské soubory se řadí např. Divadelní studio Kompánia z Budakeszi. Jeho členové tam pravda zaměstnáni nejsou, ale pokud vím, běžně vystupují za honorář, z něhož část dostávají.

Organizace

Pokud jste četli moje předcházející syntézy, tak když zapomenete na Rusko, představuje Maďarsko průnik mezi stavem v ČR a Rakouskem a Německem. Existuje zde celostátní příspěvková organizace zřizovaná ministerstvem školství a kultury a jeden celostátní svaz amatérského divadla. Musejí spolupracovat, a také tak činí. Svaz dokonce zaměstnává některé pracovníky instituce na svých akcích. Nejsou zaměstnanci v pravém slova smyslu, pracují na dohody a podobný druh pracovněprávního vztahu. Instituce je téměř totožná s naším NIPOS.

Divadelní studio Kompánia Budakeszi, Maďarsko / Kolektiv autorů: Marlon a Marion. Foto: Kristýna Břečková.

V současné době nese název Magyar Müvelödesi Intézet (Maďarský ústav pro kulturu a umění) a má podobnou historii. Chybí pouze masarykovská předpona (Masarykův lidověvýchovný ústav 1924 – 1950). Byl založen v roce 1951 jako Ústav pro lidovou osvětu (u nás pokračovatel Masarykova ústavu Osvětový ústav). Ve své náplni má neprofesionální umělecké aktivity v podobném rozsahu (navíc je literární aktivita), rezortní státní statistickou službu, výchovu a vzdělávání kulturních pracovníků včetně kvalifikačního, výzkum, vývoj a inovace, odborný servis pro ministerstvo kultury a župní kulturní zařízení, vydává knihy a časopisy, má knihovnu. Velkou pozornost věnuje krajanským menšinám v zahraničí, a to na Slovensku, v Rumunsku, Bulharsku, Chorvatsku a ve Slovinsku. Ústav pro ně dokonce pořádá v zahraničí na vlastní náklady přehlídky a festivaly (např. na Slovensku celostátní přehlídku maďarsky mluvících dětských folklorních kolektivů nebo celostátní setkání maďarských amatérských divadel, z něhož se rovněž vybírá na Scénickou žatvu v Martině). Divadlo maďarské menšiny na Slovensku letos hostovalo na Jiráskově Hronově s inscenací Perón. V oblasti amatérského divadla ústav vyvíjí podobné aktivity jako NIPOS. Pořádá jako hlavní akci každé dva roky mezinárodní divadelní festival ve městě Kazincbarcika, nabízí zájmové vzdělávání, odborné konzultace pro župy, vydává divadelní hry. Spolu se svazem je národním střediskem mezinárodní nevládní organizace AITA/IATA, přičemž ústav vykonává funkci sekretariátu. Podobně jako NIPOS sídlí od svého založení v jedné budově na náměstí Corvin v Budapešti. Aktuálně se o ni dělí s Ústavem lidového umění (obdoba českého Národního ústavu lidového umění ve Strážnici), s profesionálním Státním souborem lidových písní a tanců a s prodejnami lidového umění. Anglický název svazu zní Hungarian Federation of Amateur Theaters. Prezidentem je dramaturg Tibor Soltészky. Svaz je odbor-

ným garantem již zmíněného mezinárodního festivalu (vybírá domácí soubory), ústav odpovídá za sestavení programu, pozvání všech včetně hostů, sestavení poroty, ekonomické zabezpečení festivalu, město je pořadatelem (hrací prostory a jejich zabezpečení, ubytování, stravování, propagace). Nabízí odborné konzultace přímo souborům (např. dramaturgické nebo režijní), podílí se na dalších divadelních festivalech, je konzultantem (supervizorem) činnosti ústavu. Svaz byl před cca 15 lety iniciátorem zajímavého pokusu, jak do Maďarska přilákat cizince a získat peníze. Spojil se s pořadateli tradičního a renomovaného mezinárodního divadelního festivalu v Liverpoolu a stal se spolupořadatelem, který se přímo podílel na organizaci včetně zabezpečení sponzoringu, s tím, že totéž recipročně se očekávalo od Britů v Maďarsku. Ve Velké Británii to fungovalo výborně, v Maďarsku vůbec ne, takže to časem tiše skončilo. Pro úplnost je třeba uvést ještě jedno fungující divadelní sdružení: Maďarské sdružení pro dramatickou výchovu a divadlo ve výchově. Bylo založeno už v roce 1988. Jeho posláním je propracovávat metodiku dramatické výchovy pro školy, podporovat rozvoj dětských a mladých divadelních aktivit, pomáhat skupinám i jednotlivcům působícím v oboru. Organizuje vzdělávání, celostátní přehlídky, vydává odborné publikace a čtvrtletně také časopis Drámapedagógiai. Předsedou je László Kaposi a místopředsedkyní asi mezinárodně známější Judit Szakali. Velmi aktivní je rovněž Budapeštské středisko dramatické výchovy Káva Kulturális Mühely. Tím chci říci, že se ústav i svaz nevěnují ani dětskému, ani mladému divadlu. To ale neznamená, že se mladé skupiny nemohou přihlásit na festivaly pořádané ústavem či svazem.

Festivaly

V Maďarsku existuje mnoho otevřených festivalů, které podobně jako open program při Festivalu divadla evropských regionů v Hradci Králové otevírají tzv. alternativní platformu, kde může vystoupit každý, kdo se přihlásí. Jde např. o festival FRINGE, který se koná v Budapešti (od letošního roku také v městě Pécs) podle vzoru festivalu v Edinburghu. Jeden z nejstarších festivalů se jmenuje Jarní (Pécs) a je multižánrový. Kombinuje různé druhy hudby s divadlem, tanečními produkcemi, výstavami a folklorními programy. Nechybějí ani prezentace a výstavy lidového umění. Účinkující jsou z celého světa. V Pécsi (Evropská kulturní metropole 2010) se uskuteční Mezinárodní festival cirkusu a pouličního divadla. Jde zejména o nový cirkus včetně premiéry Francouzské akademie cirkusu, jejímž ředitelem je známý maďarský umělec Arpád Schilling. Očekává se deset produkcí a mezi pozvanými jsou mezinárodně uznávané skupiny Grupo Paja z Argentiny, Bängditos z Německa, Strange Fruits z Austrálie, Circo Ripopolo z Belgie. V srpnu se uskuteční XV. mezinárodní loutkový festival pro dospělé a mohou se ho zúčastnit amatérští i profesionální loutkáři z celého světa. Na fermanu je mj. tradiční indonéská stínohra, vietnamské vodní loutkové divadlo, japonské bunraku, Společnost amerického loutkáře Erica Basse, Le Bal des Fous z Francie a The Meschugge – Ilka Schöben ze Švýcarska. Jedním z hracích prostor bude roubené zastřešené kruhové divadlo. I když jsem vyjmenovala jen několik festivalů, v každém větším městě najdeme v tomto směru nějakou volnou nabídku. Většina z nich má soutěžní charakter s finančními odměnami pro vítěze.

V Maďarsku nehledejme žádnou strukturu divadelních festivalů, tak jak ji známe v našich poměrech. Soubory se mohou přihlásit na jakýkoliv divadelní či všeoborový festival. Někdy jsou úspěšné, jindy nikoliv. Z hlediska amatérského divadla je nejdůležitější Mezinárodní festival amatérského divadla, který se na památku studenta Istvána Horvátha jr. koná jako bienále v městě Kazincbarcika. Letošní 20. ročník se uskutečnil v tradičním termínu na přelomu června a července s mottem „Věříme, že divadlo je věčně živé". O pořadatelích jsem se už zmínila. Tibor Solténszky je hlavním dramaturgem (zároveň uměleckým ředitelem festivalu) a vybírá maďarské inscenace. Vytipované osobně zhlédne. Zahraniční jsou zvány prostřednictvím sítě mezinárodních středisek AITA/IATA, neboť festival má záštitu této organizace (platí za to poplatek). Přihlášené zahraniční inscenace na základě DVD vybere dramaturgická komise, kterou tvoří budapešťský ústav, národní divadelní federace a město (zastoupené svým kulturním zařízením). Festival je soutěží, hlavní cena má hodnotu 200 tis. Ft, což je cca 20 tis. Kč. Jsou zvány skupiny do 15 osob a představení nesmí být delší než 90 minut. Jsou vítány všechny žánry, zejména komedie, tanec, fyzické divadlo. Porotu léta vede vedoucí katedry teorie a kritiky divadelní akademie v Budapešti a jejími dalšími členy jsou dva divadelní kritici. Festival má sice rozpětí pouze od středy do neděle, každé dopoledne jsou veřejné diskuze a dílny, avšak od odpoledne do noci běží jedno představení za druhým. Každé se hraje jednou, asi na pěti různých místech, z nichž kromě hlavní budovy kulturního střediska žádné další není divadelním prostorem. Hraje se ve školních aulách, v tělocvičnách, sokolovnách apod. Vše je třeba zatemnit, ozvučit a osvětlit, „zažidlit". O nějaké elevaci nemůže být řeč. Pokud je horko, a to v termínu festivalu bývá pravidlem, připravte se na úděsné vedro. Festivalu se zúčastnila řada českých divadel, např. Geisslers Hofcomoedianten z Kuksu, Divadlo Domu kultury Kroměříž (známé Jeptišky), Rádobydivadlo Klapý s inscenací Faidraricie. Nikdo z nich žádné ocenění nezískal, byť inscenace byly chváleny s otazníkem, zda jsou opravdu amatérskými produkcemi. To mně vždy připadalo komické, neboť Maďaři tento problém u domácích souborů opravdu neřeší.

V souvislosti s festivaly musím zmínit jednu zajímavost. Pět asociací, sdružujících na republikové úrovni festivaly, se v roce 2008 dohodlo, že vytvoří systém hodnocení festivalů. Asociacemi jsou Federace maďarských festivalů umění, Federace maďarských festivalů gastronomie, Maďarská federace folklorních festivalů CIOFF Hungary (CIOFF je mezinárodní nevládní organizace pořadatelů folklorních festivalů), Maďarská asociace festivalů, Maďarský svaz festivalů pod širým nebem. První fází byla registrace festivalů (říjen 2008), druhou bylo vytvoření ratingu (hodnocení) do května 2009. Tento systém má umožnit státní správě a samosprávě a rovněž případným sponzorům lepší orientaci v problematice a tím i kvalitnější rozhodování o výši finanční podpory. Hlavním cílem je vytvoření jasných pravidel pro hodnocení jednotlivých festivalů. Garantem byl Maďarský ústav pro kulturu a umění, který informace může rovněž využít pro státní statistickou službu. Zapojení do systému včetně registrace bylo dobrovolné a bezplatné. Od počátku bylo zřejmé, že o systém je zájem. Za první týden se registrovalo 5 procent všech festivalů. Projekt je řízený výborem, v němž jsou zástupci asociací a ústavu. Ti rozhodují o bodech. Skórovací tabulka zahrnuje 19 aspektů. Největším problémem byla definice jednotlivých bodů, tak aby byla co nejobjektivnější. Vedle kritérií kvantitativních (rozsah festivalu, republikový či mezinárodní prvek, kapacita diváků, počty akcí v rámci festivalu, počty účastníků) jsou i kritéria kvalitativní (tradice v místě a zemi, úroveň nabízených produkcí, komfort pro umělce a diváky, renomé domácí a zahraniční apod.). Nakonec bylo do konce roku 2009 registrováno 72 festivalů, projekt stále pokračuje. Patnáct festivalů bylo odmítnuto, neboť nemohly některé údaje doložit, včetně např. rozsahu programu. Text kritérií existuje v maďarské verzi. Jakmile seženu nějakého mluvčího, nechám je přeložit. Určitě je to inspirativní i pro nás.

Co se hraje

Maďarské amatérské divadlo lze rozdělit na divadlo dětské a dospělé (včetně mladého). Ti se opravdu nepotkají. Dospělí a mladí včetně dospělých pro děti hrají všechny druhy divadla. Činoherní (klasické i alternativní), hudební divadlo včetně muzikálů, klasiku maďarskou i světovou a soudobé autory. Poměrně hojné je také studentské divadlo jak středoškolské (včetně tzv. základních škol umění, obdoby našich ZUŠ), tak vysokoškolské. Často se můžeme setkat s variacemi a adaptacemi literárních předloh (např. Dostojevský, Don Quichote apod.). Překvapivě hodně je zastoupeno taneční divadlo, které zpracovává jednak klasiku včetně Shakespeara (např. již zmíněná Kompánia), jednak autorské příběhy (např. soubor Panboro) a ještě překvapivěji divadlo poezie, a to maďarskou a německou (řekněme spíše rakouskou) poezií (např. Morgenstern, Jandl). Panboro jsme mohli vidět před několika lety i na JH. Kompánia patří k tradičním účastníkům pražského Apostrofu, kde mj. v roce 2007 získala Cenu za nejlepší produkci. Panboro je expresivní, velkoplátnové a vybírá si lidsky zajímavé příběhy. V repertoáru má známou Tančírnu, velmi osobitý příběh nazvaný Tanec ve tmě, který zpracovává holocaust maďarských Romů za druhé světové války. Jednotlivé obrazy jsou velmi emotivní (např. čekání na transport a loučení s blízkými). Podobně jako u souboru Kompánia jde o moderní znakové divadlo. Jeho režisér a choreograf Péter Uray je považován za jednoho ze zakladatelů maďarského tanečního divadla na počátku 90. let minulého století. Zabývá se studiem pantomimy, akrobacie, moderního tance a lidového tance. Sami o sobě říkají, že dělají „aplikované divadlo". Kompánia jde trochu jinou cestou. Divadelní studio bylo založeno v r. 1999 herci, tanečníky a hudebníky, kteří maturitou ukončili studium na umělecké

škole Márie Mezei v Budapešti. Od té doby se skupina kolem Mártona Debreczeniho snaží vytvořit společenství lidí, kteří se chtějí vyjadřovat tancem. Častým východiskem jejich práce je maďarský lidový tanec a folklor vůbec a studium autentických tanečních pohybových systémů, jako je např. indický tanec, španělské flamengo, argentinské tango apod. Tedy takové taneční aktivity, které jsou vyjádřením životního stylu a názoru na život. Kompania se snaží studovat výrazový jazyk těchto kultur, hledat přesahy, společné a osobité a spojit je do komunikace zahrnující tanec, hudbu, gesto, lidský hlas… Vždy pracuje s živou hudbou a po každém představení následuje koncert nebo diskotéka. Hudební skupina Angara je tvořena herci a jejím stylem je jazzová improvizace. Divadlo má ve svém repertoáru např. Shakespearovy osobitě zpracované variace Romea a Julie a Othella, Lorcovu Lásku Dona Perlimlina ke krásné Belisse, Arpádovu Médeu, choreografii nazvanou Čertovský tanec apod. Často se účastní mezinárodních projektů. V roce 2009 to bylo Setkání uprostřed za účasti Kompánie, Ateliéru Ticha z Brna a Divadelného společenstva Le Mou z Nitry. Výsledkem několika tvůrčích dílen byla společná inscenace, která se chtěla vyjádřit k prolínání kultur těchto tří zemí, jež dějiny v řadě období svázaly dohromady. Tedy konfrontace pohledů a názorů tvůrců k těmto tématům. Jak tvůrci deklarovali, zjistili, že to, co nás především spojuje, je extremismus a nacionalismus a v rámci toho pasivita společnosti k těmto projevům. Většina občanů se tváří, že se jí tyto problémy netýkají.

Napsala jsem, že divadlo má na repertoáru dvě variace na Shakespearova dramata. Romeo a Julie začíná monologem Merkucia o královně snů Maab, neboť právě sen jako východisko ze skutečnosti je klíčem k této variaci. Julie se probudí v kryptě z předstírané smrti, čeká na Romea, nedostává se jí vzduchu a vzpomíná na to, co prožila prizmatem rozvíjejícího se šílenství. Nejprve se objevují tři chůvy a pokoušejí jí vnutit manželství s Parisem, vidíme rodiče Capuletovi a jejich vyhaslé manželství. Na plese Paris žádá Julii o ruku a seznamujeme se s dalšími postavami (Thybaldem a jeho přítelkyní, knězem Lawrencem.). Scény jsou stále absurdnější a Juliino šílenství narůstá, až se smrt stane jediným východiskem. Upadnout do snu a už se neprobudit. Prostředky vyjádření jsou rytmizovaný pohyb včetně tance, lidský hlas a rekvizity sloužící jako divadelní znaky. Othello se bez hlasu obejde zcela – pohyb, tanec, hudba, kostýmy, rekvizity. Opět původní drama tvoří jen dějový půdorys inscenace. Osou je příběh lásky Othella a Desdemony. Oba mají pocit, že jejich láska je jistota, na níž mohou stavět. Dva milenci, sevřeni jeden druhým, jsou vzájemně přitahováni ve vlastním mikrosvětě. Proplouvají labyrintem svých utkvělých představ, propletencem situací, pocitů a tužeb. Jenže čím jsou si blíž, tím víc se od sebe vzdalují. Stačí rafinovaná a jednoduchá Jagova intrika (šátek). Obě skupiny jsou podle mého názoru to nejzajímavější, co může maďarské amatérské divadlo nabídnout. Škoda, že Kompánia má v době JH svou tradiční mezinárodní taneční dílnu. I když jsme je opakovaně zvali, nikdy zatím nepřijeli.

Stal jsem se revolucionářem

Jan Císař

Přihodilo se to jaksi bezděky, mimovolně (i když malý aktivní podíl na tom přec jen mám) na Scénické žatvě 2010 – 88. ročníku súťaží slovenských divadelných súborov 27.–30. srpna v Martine. Porota, v níž jsem měl čest zasedat, totiž poprvé v historii tohoto vrcholného slovenského divadelního festivalu udělila Cenu za tvořivý čin roku, rovněž vrcholné ocenění, za *recitaci* **Michaele Viskupičovej** za přednes básně ***Pavola Országha Hviezdoslava*** **Anča.** Mám po celou dobu, co působím v amatérském divadle, potíže s tím, čemu se říkalo a říká „slovesné obory", pod něž spadalo a spadá mimo jiné jak divadlo, tak recitace, protože to jsou dva zcela rozdílné umělecké druhy. Už od loňska ovšem vím, že v Martině je sólová recitace (u nás používáme spíše název umělecký přednes) zcela regulérní součástí Scénické žatvy, takže označení slovesné obory se na ni vztahuje. Letos ta oceněná recitace byla vskutku mimořádné úrovně; v závěrečné řeči předsedkyně poroty Eleny Knopové se v ní mluví jako o esteticky, výrazově a technicky nejpropracovanějším tvaru celé přehlídky. Karol Horváth ve Festivalovém denníku psal o bombě, která vybuchla, když v interpretaci Michaely Viskupičové se z klasika stal „priam sexy autor". Mně se ovšem více líbí adjektivum, jež Karol použil v diskuzi v porotním stanu - rocky recitace. Neboť komunikativnost této recitace, která ani v nejmenším neubližovala autorovi, protože vycházela z poctivé, přesné a kvalitní analýzy textu, měla v sobě věcnost, lehkost, bravuru, hravost i vášeň, způsobila, že jsem Hviezdoslavovy verše poslouchal jako záležitost svrchovaně současnou.

Pokládal jsem za naprosto správné, že jsme této recitaci udělili onu cenu, a tak způsobili tu na počátku článku zmíněnou revoluci. Byl pro to konečně i další důvod, už méně potěšující: úroveň divadelních představení. V posledním čísle Festivalového denníku položila Miriam Kičiňová v tomto směru několik otázek: „...kde sa poděla slovenská alternativa, kam sa stratila slovenská divadelná avantgarda, kde je progres tvorcov, čo sa stalo se systematickou prácou, prečo nie je žádná angažovanosť, prečo toľká rezignácia na nové, iné tvorivé postupy, odkiaľ toľká snaha zapáčiť se divákovi, máme vôbec tvorivý čin roka...???" Na tu poslední otázku jsme se jako porota pokusili odpovědět. Na ostatní si odpovídat netroufám, leč souhrnný pohled na scénické divadelní postupy a jejich výsledky na Scénické žátvě 2010 zřejmě ospravedlňuje to, že mohly být položeny.

Větší část programu Scénické žatvy 2010 tvořily soubory dětské a mladých kolektivů. Což je jistě možné – jak to také učinilo hodnocení předsedkyně poroty – chápat jako dobrou zprávu o tom, že mladí mají zájem o divadlo. Ale v celém tom konvolutu této tvorby jsem našel jen tři představení, která nějak a v něčem naplňovala scénicky plnohodnotně zajímavé záměry. **Detský divadelný súbor Prvosienka Zákamenné** (1. místo v celostátní soutěži a přehlídce dětské dramatické tvořivosti, kategorie kolektivů) předvedl pokus o syntetický tvar nazvaný **Domov**, v němž se spojily hudba, videoprojekce a těla mladých tanečnic v těsném propojení s velkými míči. Poselství tohoto představení mělo být velkolepé – od Oravy do New Yorku, od osobního vztahu k oblíbenému koutku domova až k velkým mezinárodním ekologickým problémům. Pro mne tenhle záměr byl často moc popisný a ve své snaze o emocionalitu až neúnosný v poloze jakési proklamace. Nejpodstatnější pro mne byl ten pohyb mladých dívek, jenž vycházel z jejich přirozených možností a občas měl dokonce náznaky určitých symbolů, které se ovšem rovněž občas ztrácely v cvičeních a v sestavách moderní gymnastiky. Další soubor přišel do Martina z celostátní postupové soutěže a přehlídky divadla mladých – EXIT 2010 v Levoči, kde získal 2. místo. Pod prostým názvem **Svadba** se skrývá stejně prostá inscenace vzniklá na základě fotografií z minulosti a nepochybně i literatury vyprávějící o slovenském venkovu dávných let. Je to příjemné pohodové představení, které možná chtělo o té minulosti říci více, neboť do jeho věcné, realistic-

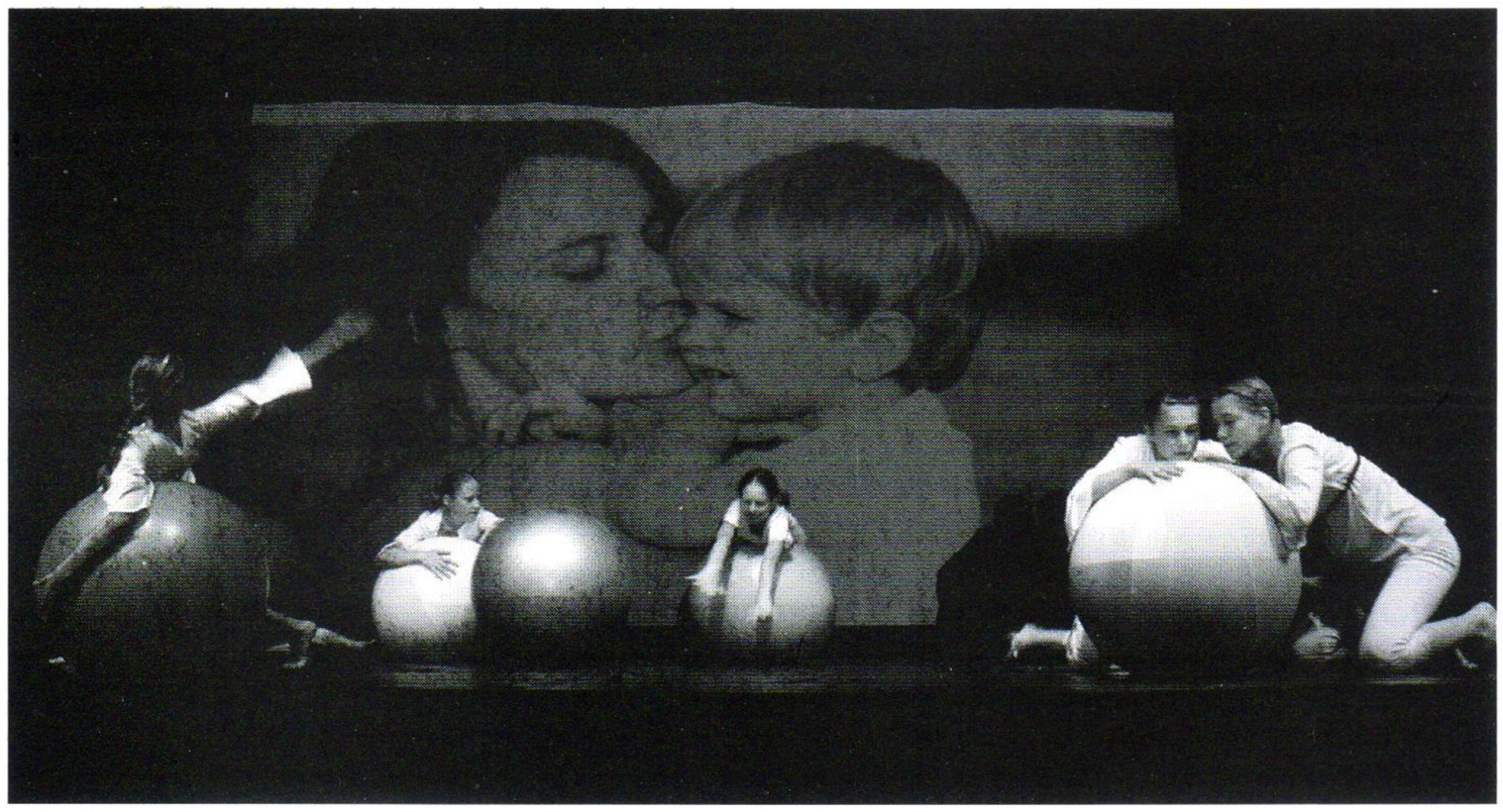

Detský divadelný súbor Prvosienka Zákamenné / Zuzana Demková: Domov. Foto: Filip Lašut.

ké polohy pronikají občas prvky ironie s nádechy groteskosti. Leč nestalo se, ale sympatické mi na něm bylo, že jsem cítil aktivní spoluúčast celého kolektivu na tomto téměř žánrovém obrázku, zatímco v jiných produkcích tohoto typu převažoval inscenační (režijní) záměr nad tvořivou spontánní aktivitou, což samozřejmě vzhledem k věku i nevyzrálosti hereckého komponentu působí potíže, zvláště je-li ten záměr příliš náročný.

Inscenace **Príbeh laponského mlynára**, s níž se v Martině představil **nitranský soubor Zasesmelendve při ZUŠ J. Rosinské-**

„Porota, v níž jsem měl čest zasedat, totiž poprvé v historii tohoto vrcholného slovenského divadelního festivalu udělila Cenu za tvořivý čin roku, rovněž vrcholné ocenění, za přednes básně."

Divadlo U Zuzy Múzy pri SZUŠ Tralaškola, Nitra Kolektiv divadla: Svadba. Foto: Filip Lašut.

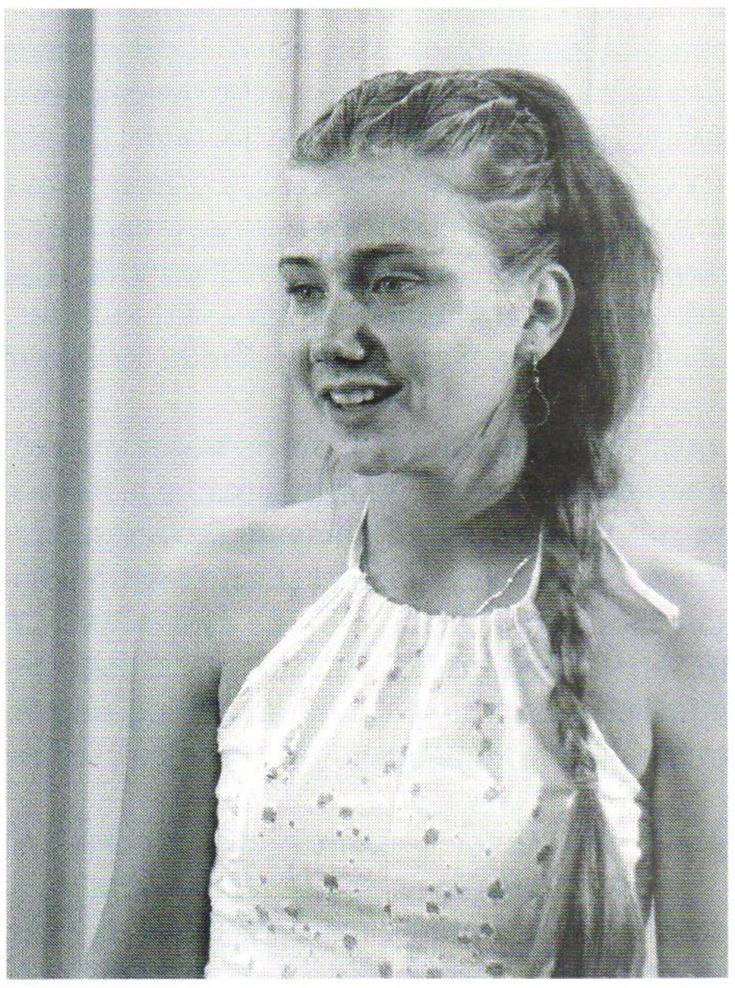

Michaela Viskupičová / Pavol Országh Hviezdoslav: Anča. Foto: Filip Lašut.

puje snaha udržet si diváka za cenu značných ústupků. Projevovalo se to v obou inscenacích, jež na martinské žatvě zastupovaly klasickou činohru. **Divadlo Commedia z Popradu** ve svém scénování ***Turriniho*** textu **Jozef a Mária** bylo vedeno jistě ušlechtilou myšlenkou sdělit, že nechť člověk projde v životě čímkoliv a nechť uvěří jakékoliv ideologii, nakonec jedinou jistotou, po níž touží, jsou základní lidské hodnoty. Jenže několik odlišných úprav, jimiž text prošel, i spojování jednotlivých scénických prvků je natolik nesourodé, že z toho ušlechtilého záměru zůstane především to, co mu v tomto směru dodá Vlado Benko svým přitažlivým, komunikujícím herectvím suverénně přitahujícím diváka. A je škoda, že se to neprojevovalo i ve stejně kvalitní souhře obou hlavních představitelů. **Divadlo Hľadanie Tlmače** škrtlo svým dvěma dobře disponovaným hercům ve známé dramatizaci ***Axela Hellsteniuse*** **Chvála bláznovství** mnoho podstatných situací, které v druhé části rozvíjejí do hloubky i do šíře téma a odůvodnilo to tím, že si nemůže dovolit hrát pro svého diváka tak dlouho; jak řekla v rozhovoru režisérka. Takže na konec hlavní váhu jak

hledajícího netradičního divadla, tak tradiční činohry na sebe v Martině 2010 vzaly zahraniční inscenace. Vedle **Divadla Al-Kharee z Damašku** s inscenací **Osamotený** a **ruského souboru Divadelního studia A. Gončarova**, jež známe z loňského Jiráskova Hronova, které se blýsklo dokonale a sugestivně fungujícím scénickým mechanismem vzniklým na bázi ***Lorcovy*** **Láska Dona Perlimpina** se v tomto výběru neztratily ani dva české soubory. **Třetí věk z Loun,** pásmem **Včera se mi zdálo** a **karlovarské Studio Dagmar se** svou inscenací **Já, Holden** potvrdily svou už dříve oceněnou kvalitu a dostalo se jim oceňujícího přijetí.

Podle hesla Konec dobrý vše dobré vzpomenu tedy v závěru to, co je na Scénické žatvě vždycky příjemné: „raňajek" ve stanu, kde se hovoří o představeních, stejně jako ve stanu vedle pak večer probíhají přátelská setkání, jež mají i svůj program (letos to byla vystoupení různých zajímavých kapel), perfektní organizace a hlavně: dva dokonalé divadelní prostory profesionálního Slovenského komorního divadla, jež jsem opět ve srovnání s Hronovem tiše záviděl. I přes nepřízeň počasí, ne příliš potěšující úroveň představení i zkrácení festivalu o jeden den bylo v Martině dobře. A aby se to stvrdilo, tak se nám nádavkem dostalo zajímavých a inspirativních ukázek z práce tvořivých divadelních dílen EDUART.

ho (1. místo na levočské přehlídce EXIT 2010), dovedla náročný inscenační záměr k asi nejdůsledněji uskutečněnému scénickému tvaru. Někomu připadalo téma inscenace jednoduché – kolektiv vesnice proti novému mlynáři, jehož pro jeho jinakost začne nenávidět – ale jeho zpracování pomocí významových vazeb scény, hudby a zvláště přesných až filmových střihů jednotlivých výstupů dokázalo vytvořit dusivou atmosféru iracionálních kolektivních nenávistných pocitů, z nichž roste neméně iracionální, ale o to děsivější smrtonosná zloba. V už vzpomínaném hodnocení předsedkyně poroty bylo také řečeno, že do popředí vystu-

Divadlo Commedia Poprad / Peter Turrini: Jozef a Mária. Foto: Filip Lašut.

dramaturgický pozorník

Novinky světové dramatiky
David Gieselmann: Holubi

S použitím informací o autorovi zveřejněných agenturou Aura-Pont

napsal ***Milan Strotzer***

David Gieselmann

David Gieselmann, narozený r. 1972 v Kolíně nad Rýnem, patří k předním německým současným dramatikům. Po studiu scénického psaní v Berlíně (1994–1998) inscenoval své první hry na berlínským malých scénách. V roce 1999 se zúčastnil mezinárodního fóra mladých dramatiků International Residency of Playwrights a Week of New German Playwrights v londýnském Royal Court Theatre. Tam byla také v roce 2000 uvedena jeho nejznámější, nejhranější a dokonce i zfilmovaná hra Pan Kolpert, u nás s velkým ohlasem uvedena v roce 2003 v Divadle na Zábradlí, dále pak i na jiných českých scénách. Autor za ni byl nominován na prestižní cenu soutěže her v Heidelbergu. Kromě ČR byla uvedena mj. ve skandinávských zemích, Itálii, Řecku, Francii, Polsku, USA i Austrálii.

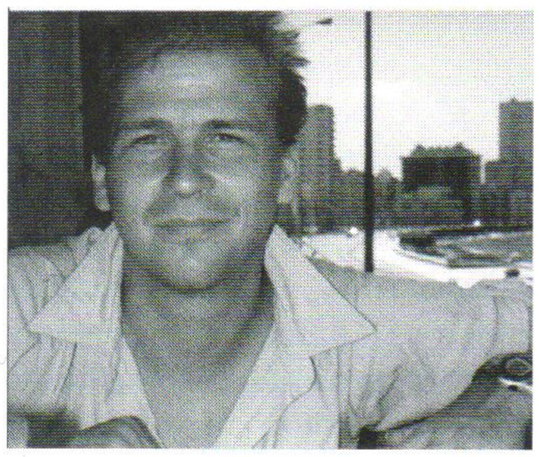

Do češtiny byly přeloženy i další Gieselmannovy hry, např. Louis a Louisa, která měla rovněž premiéru v Divadle Na zábradlí (duben 2010), hra Holubi, kterou by mělo v premiéře uvést HaDivadlo v Brně na jaře 2011, či hra Plantáž, kterou v r. 2009 nastudovalo Slovenské národní divadlo v Bratislavě. Kromě divadelních her namnoze určených především mladým divákům napsal i libreto k opeře *Onyx Hotel* (2007) a několik rozhlasogvých her, např. oceněná hra *Blauzeuge (1999), Der Android* (2001) či *Caruso duscht* (2006).

Hra Holubi měla premiéru v březnu 2009 v berlínském divadle Schaubühne am Lehnier Platz v reži Mariuse von Mayenburga.

Holubi

Překlad: Barbora Schnelle z německého originálu Die Tauben.
Osoby: 4 muži (Robert/François Bertrand, asi 55 let + Helmar Bertrand, 22 let + Holger Voss, asi 55 let + Dr. Erich Asendorf, psychiatr, asi 50 let) + **4 ženy** (Gerlinda Bertrandová, asi 45 let + Natálie Vossová, asi 45 let + Heidrun/Libgart Reichertová, asi 40 let + Silja van der Vries, asi 25 let).

Holubi jsou první částí Trilogie mizení, spojující tematicky tři na sobě jinak nezávislé hry (Holubi / Sekaná / Problémový medvěd). Gieselmannova komedie je groteskou, jejíž děj se odehrává sice v různých prostorách (např. byt, pracoviště firmy, psychiatrická ordinace, restaurace), nicméně sám autor předepisuje simultánní scénu nejlépe s větším množstvím dveří, aniž by však jakýmkoliv způsobem určoval např. mobiliářem jednotlivá prostředí. Naproti tomu předepisuje neustálou přítomnost všech postav hry na scéně, a to i zmizelých. Nahlédnete-li jen zběžně do textu hry, je tento požadavek zřejmý. Autor využívá dynamiku rychlých proměn prostředí podobně jako filmový střih. Navíc pracuje s tím, že dva či více dialogů probíhají střihovým způsobem nekontinuálně a přitom souběžně.

Hra je situována do prostředí prosperující firmy Roberta Bertranda, nechává nahlédnout do soukromí jeho rodiny a zaměstnanců firmy. Robert se jednoho dne rozhodne zmizet, utéct před stereotypem chodu firmy a rodinného soužití. Svůj záměr svěří na vánočním večírku svému spolupracovníkovi a příteli Holgerovi, kterého chce pověřit vedením podniku. Holger však netouží po vedoucí pozici, byť by ho jeho žena Natálie na takovém postu ráda viděla. Navíc má pocit, že je na pracovišti šikanován, mobován, že se ho kolegové snaží znemožnit a vyštvat z firmy. Není daleko od pravdy, neboť jeho podřízená Heidrun Reichertová skutečně Holberga mobuje, ale ne s cílem vyštvat Holberga z firmy. Mobování je zkrátka její hobby. Kdo má však skutečný zájem na Holbergově odchodu z podniku, je Robertův syn Helmar, který je ochotný uplácet Heidrun a požaduje na ní, aby stále rozmnožovala své mobovací aktivity. Holberg je z toho paranoidní a navštěvuje proto psychiatra dr. Asendorfa. Sezení u psychiatra jsou však jen ztrátou času, neboť Asendorf je naprosto nepoužitelný, zapomnětlivý zmatkář, který si plete své pacienty, o jeho lékařské etice nemluvě. Spí totiž se svými pacientkami, mj. s Robertovou manželkou Gerlindou, s Holbergovou ženou Natálií, ale i s Heidrun.

Zatímco jsou pracovníci firmy Robera Bertranda se svými manželkami na vánočním podnikovém večírku, Robertův syn Helmar vpustí do bytu, v němž žije s rodiči, pohlednou Silju van der Vries, která se vydává za pracovnici firmy zabezpečující softwarovou ochranu trezorů svých klientů. Helmarovi se Silja velice líbí, ale namísto toho, aby jí to dal zřetelně najevo, přiměje ji, aby s ním hrála scrable. Rodiče se vrátí neočekávaně brzy z podnikového večírku a přistihnou Silju při hře se svým synem. Matka je z návštěvy rozpačitě medová a otec popuzený, k Silje se chová nevybíravým způsobem. Ve skutečnosti ho popuzuje Helmar, který mu na svůj věk připadá nedospělým a neschopným. To se později potvrdí, když se Robert ptá svého syna, zda by vůbec měl zájem převzít a vést rodinnou firmu. Navzdory synovu chtivému přitakání vynese otec verdikt, že vedení podniku předá Holgerovi.

Dříve než Silja opustí byt Bertrandových, otevře trezor a ukradne z něho nemalou částku peněz v hotovosti. Na výzvu matky je Helmarem pozvána na společnou silvestrovskou večeři do vybrané restaurace. Tady se schází u stolu všechny postavy hry. Vybírají si z bohatého jídelníčku, přičemž dojde ke konfliktu mezi Robertem a jeho synem. Helmar si chce objednat karamelizovaného holuba. Robert žádá, aby holuba neobjednávali, ale Helmar tvrdošíjně trvá na svém. Tato a další půtky dojdou tak daleko, že se celá slavnostní sešlost rozpadne. Poté si Robert vezme z trezoru kufřík a zmizí.

S Robertovým zmizením nabírá Gieselmannova groteska až chaotickou dimenzi. Dr. Asendorf, pověřený spravováním Robertovy závěti, sděluje vůli pohřešovaného: řízení firmy má převzít Holger Voss, veškeré movité i nemovité statky přecházejí, až na jednu výjimku, na Gerlindu a Helmara Bertrandovy. Tou výjimkou je skládka, na níž se nachází holubník s poštovními holuby. Závětí jsou odkázány do vlastnictví Françoise Bertranda. Ten se po přečtení závěti objevuje ve dveřích coby Robertův dlouho pohřešovaný nevlastní bratr, k nerozeznání Robertovi podobný. Nejdříve si všichni myslí, že si z nich Robert vystřelil, ale nikdo si není ničím jistý. Situaci ještě víc znejasní Gerlinda, která prohlásí, že to opravdu není její manžel a upne se k Françoisovi ve víře, že s ním uskuteční svůj sen odstěhovat se do Itálie na Ligurskou riviéru. Přizná, že na to má dost naspořeno, ukrajovala po léta z rodinného rozpočtu.

Holger přichází na nesrovnalosti ve firemním účetnictví, na to, že se po jistou dobu ulívaly peníze stranou. Je šílený z toho, že má vést firmu. Heidrun ho přitom nepřestává intenzivně mobovat. K tomu se přidává zjištění, že ho Natálie podvádí s dr. Asendorfem, kterého si ke všemu vzal jako svého podnikového poradce. Natálie se přizná, ale nechce o Holberga přijít. Konečně se povedlo, v co už nedoufala, v manželův kariérní postup. Holberg chce však nabídnout vedení firmy Françoisovi.

Silja vyhledá na skládce Roberta a chce se s ním šábnout o ukradené peníze z domácího trezoru a zmizet spolu s ním. Ve finále hry přichází s penězi do kanceláře Bertrandovy firmy, aby odtud s Robertem nadobro zmizeli. Jsou tu však i všichni ostatní. Gerlinda chce zase odjet s Françoisem. Nastává balábile, v němž sotva kdo ví, co chce a kým je. Robert lavíruje mezi Gerlindou a Siljou, naposledy zjišťuje, že může zmizet tak leda bez peněz. Falešné ledví všech přítomných se odkryje naplno.

Robert: *(tiše Gerlindě) Jsem François, pojedeme do Itálie, ale abych se dostal k těm penězům, musím před Siljou předstírat, že jsem Robert. (nahlas) Kdy jede nejbližší vlak do Amsterdamu?*
Gerlinda: *Chci mít Françoise, který si stojí za tím, že je François.*
Silja: *Chci mít Roberta, který si stojí za tím, že je Robert.*
Gerlinda: *Když se jenom chceš dostat ke svým penězům, tak jsi tak jako tak Robert.*
Silja: *Když se jenom chceš dostat ke svým penězům, tak mi můžeš stejně políbit prdel.*
Robert: *Dobrá. Tak pojedu sám. Mějte se, milí přátelé, já mizím.*
Všichni: *(se vrhnou na Roberta) TY TADY ZŮSTANEŠ.*
Silja: *(Vysype peníze z cestovní tašky na scénu.) Ty rozhodně nezmizíš ještě jednou. (Zapálí peníze.)*
Robert: *Siljo, ne! Jsem si jist, že najdeme cestu a prostředky, jak se z této šlamastyky... ty přece víš, kdo jsem.*
Asendorf: *A sice?*
Robert: *Tak se přece tak blbě neptejte. Jako by tu mohly být nějaké pochybnosti o tom, kdo jsem. To jsem já, no přece ten, jmenuju se, no, tentonoc, však víte, kdo jsem, já se jmenuju, no – ne?*
(Peníze vzplanou.)

Hra vyšla tiskem v časopise Svět a divadlo č. 5/2009. Kontakt na vydavatele: svet@divadlo.cz nebo www.divadlo.cz/sad.

RADY NERADY
pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je dvacátý první titul, který by mohl zaujmout mimo jiné žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."*

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Sue Townsendová
Tajný deník Adriana Molea, věk 13 a ¾

Sue Townsendová

Narodila se roku 1946 v severoanglickém Leicesteru. Prošla řadou nejrůznějších zaměstnání. Poté vystudovala sociální práce a stala se komunitní pracovnicí. Koncem sedmdesátých let začala působit jako novinářka a dramatička. Úspěch a věhlas doma i v cizině jí přinesl až *Tajný deník Adriana Molea* publikovaný v Británii roku 1982. V dalších deseti letech následovala tři pokračování tohoto humorného deníkového románu dospívajícího hrdiny. Knihy byly přeloženy do více než 30 jazyků včetně češtiny. V Británii byly čteny na pokračování v rozhlase a staly se podkladem divadelního muzikálu i televizního seriálu.

Její tvorba osciluje mezi nevázaným smíchem a sžíravou kritikou společnosti. Feminismus a politický názor ji vedou k hledání nových forem, v nichž se často dotýká ženské otázky a zatracuje britskou třídní společnost

Tajný deník Adriana Molea, věk 13 a ¾

Osoby: 11 mužů (Adrian, otec, Bert Baxter, Matron, Pan Luca, Pan Scruton, Rick Lemon, Nigel, Barry Kent, Pan Singh, Úředník z elektrárny) **a 7 žen** (matka, babička, Queenie, Paní Lucasová, Doreen, Žena ve vlaku, Pandora).

Místo děje: Dům Moleových, ulice, hřiště, byt Baxtera, byt matky a Lucase aj. Počítá s náznakovou scénou, příp. paralelními výstupy.

Hlavním hrdinou, vypravěčem a komentátorem příběhu je Adrian Mole, kterému je necelých čtrnáct let. (Dramatizace vychází z knihy Tajný deník Adriana Molea, první z oblíbené série deníků.) Adrian prochází nelehkým obdobím, puberta s ním cloumá, svět kolem je trapný, plný zabedněnců, kteří pro jeho umělecké vzlety nemají špetku pochopení. On je však pevně rozhodnutý statečně nést těžký úděl intelektuála. A jako by neměl dost starostí sám se sebou, doma vrcholí rodinná krize. Otec neustále kontroluje rodinné výdaje a přitom nechce, aby matka pracovala, ona později opouští rodinu se zdánlivě romantickým sousedem Lucasem, kterého opustila manželka. Adrian zůstává s otcem, nepraktickým smolařem, navíc právě propuštěným z práce. Nárazově se o jejich domácnost stará energická babička. Do toho všeho se Adrian smrtelně vážně zamiluje do spolužačky Pandory.

Adrian: *Bože, ta je nádherná! Má vlasy jako sirup.*
Nigel: *Jako lepkavý?*
Adrian: *Ne, je to barva zlatého sirupu.*
Nigel: *Ty seš do ní zamilovanej, že jo?*
Adrian: *Ano.*
Nigel: *(objeme Adriana kolem ramen) Zapomeň na to, Moley. To je jiná liga. To je náročná kočka. Nepodívá se na kluka, dokud nemá na sobě hadry aspoň za sto liber a musíš mít ty správný značky.*
Adrian: *OK. Když jseš expert na oblečení, tak mi poraď, co nosí intelektuálové.*
Nigel: *Proč?*
Adrian: *Protože si myslím, že se ze mě jeden takový stává. V tom bude všechen problém.*

Adrian se také angažuje v pomoci sociálně slabším (aby se ulil z matematiky), začne navštěvovat důchodce Berta Baxtera, který je na první pohled všechno jiné než milý stařík a hrubě využívá Adriana pro nákup cigaret apod. Postupně však oba zjistí, že si mají o čem povídat, a Adrian si tříbí názory na společnost a politiku a je svědkem nového vztahu Berta a Queenie.

Zjišťuje však, že inteligence a slovní argumenty vždycky nestačí, protože agresivní spolužák Barry Kent ho přemůže hrubou silou a Adrian mu bůhvíkde shání denní dávku peněz. Od šikany ho vysvobodí až babička.

Při návštěvách matky Adrian celkem správně usuzuje, že ani v novém životě není šťastná. Matka se také nakonec skutečně vrací zpět k rodině, kde to v její nepřítomnosti došlo až k odpojení telefonu a elektřiny…

Uprostřed všech osobních trablů a zmatků dokáže Adrian svérázným klukovským pohledem sledovat a s neodolatelným humorem komentovat vážné i nevážné problémy, které hýbou každým jednotlivcem i celou společností.

Adrian: *Moje matka se vydala mému otci na milost či nemilost. Můj otec se vydal na tělo své matky. Byli v posteli dva dny. Matka mi řekla, proč opustila krysího mizeru Lucase. Řekla: „Bimbo se mnou zacházel jako se sexuálním objektem, Adriane, a chtěl, abych mu vařila večeři a stříhal si nehty v obýváku! Krom toho mám velice ráda tvého otce…" O mně se vůbec nezmínila! Jediná moje naděje pro budoucí štěstí leží na BBC. Kdyby mi dali můj vlastní pořad o poezii na Rádiu 4, měl bych ventil pro intelektuální stránku své povahy. Nemám ještě dostatek emocí k tomu, abych se vyrovnal s komplexnostmi všedního života.*

Text dramatizace je možno získat prostřednictvím redakce AS.

zprávičky

BECHYNĚ (6116 obyv., okr. Tábor): Divadelní festival Divadlo v trávě patří k několika festivalům, které se v Bechyni pořádají již celou řádku let. A kromě toho je tento festival součástí Spojeného divadelního království. Letos „tráva" (jak festival nazývají pořadatelé) oslavila osmnácté narozeniny a dočkala se tak plnoletosti. Zakladatelem festivalu je bývalý ředitel tehdejšího Kulturního domu Bechyně Josef Brůček. Zkušený divadelník, loutkář, Tatrman a jeden z pořadatelů akcí Spojeného divadelního království. „Král je mrtev! Ať žije Kašpárek!" hlásá nynější ředitel Kulturního střediska města Bechyně Štěpán Ondřich. Právě on přivedl festival do plnoletosti. A na něm visí i další festivaly, které se v Bechyni pořádají. A málo jich opravdu není! Zmiňme alespoň legendární festival Perlení, Faustování, Bechyňské Jaro, Nahlížení…K novinkám patří Jazzfest, který se letos konal třetím rokem. Mezi největší lákadla letošního festivalu „tráva" od 30. do 31. července patřilo představení Don Quijote de la Ancha v podání Divadla Klaunika Brno v režii Bolka Polívky. Představení hrají dva herci. Známý světový chůdoherec Lennoir Montain a Monika Mušková-Rajská. Představení je živé, interaktivní, odvážné, zároveň i „didaktickou" interpretací klasické literatury, tedy Cervantesova románu Don Quijote de la Mancha. Po Klaunice následovalo představení DDT Poleno Bechyně – Doktor Pouštník a Hadrářova Céra – dvě aktovky, které překračují hranice klasického činoherního divadla a absurdního dramatu. Trio herců je sehrálo svérázně, odvážně, a také improvizovaně. Kvůli horšímu počasí se totiž představení muselo přesunout do stanu čajovny. Stísněný prostor a velmi blízký kontakt s divákem spíše souboru prospěl, než uškodil. První večer ukončil soubor Mýtus s adaptací Camiho povídky Cizinec. Druhý den patřil především dětem. Jako první se představil Loutkový soubor BOĎI Jaroměř s pohádkami Perníková chaloupka a Červená karkulka. Šlo o klasiku v moderním hávu, hranou klasickými marionetami. Mimochodem, dětských diváků bylo kolem stovky! Druhý soubor Kocábka Chocerady se představil s pokračováním pohádky Pranice s Ďulíkem a Kokoláčem. Pohádky se ujali dva starší muži, autor scénáře a režisér Jiří Cinkeis a autor hudby Vladimír Šíma. Soubor Roztočená vrtule předvedl ukázku ze semináře, který v Bechyni probíhal. Byla z části výtvarné i dramatické. Seminaristé se snažili vysvětlit a vyzkoušet si scénické čtení, dále byla věnována židovské tematice, dramatizaci vzpomínek a úryvků z literatury. Roztočená vrtule po semináři předvedla dramatizaci známého díla Krysař. A byť šlo o dramatické studio, předvedlo hru vyspělou po všech stránkách. (MP)

BRANDÝS NAD LABEM (15400 obyv., okres Praha-východ): DS Černý Petr ve spolupráci s občanským sdružením Samoděj uspořádal již podruhé divadelní festival s názvem Divadelní Brandýs (4. a 5. září). Sobota byla vyhrazena ochotníkům z Brandýsa a okolí a v neděli zahrály hostující soubory z Prahy, z Kozojed nebo z Mladé Boleslavi převážně pro děti. Festival proběhl v prostorách místního kina a na nádvoří zámku. Po celý víkend probíhal na nádvoří zámku a v přilehlé zahradě bohatý doprovodný program, soutěže pro děti, workshopy, ale i ochutnávka vín, kávy z celého světa, čajovna nebo naučná procházka Brandýsem spolu s průvodcem. A jaké divadelní soubory se představily? Stejně jako loni DS při TJ Sokol Lázně Toušeň s novou groteskou Dušana Müllera Fotka, ale také Nová Generace toušeňského souboru s inscenací Vnitřní démon. Nechyběl DS Klika s konverzační hrou Neila Simona Řeči nebo Černý Petr s reprízou své nejnovější „shakespearovské hry z dob komunismu" Roman a Jana. Mezi nováčky na festivalu se představil mladý domácí soubor Nazabití fungující pod záštitou místní základní umělecké školy, který zahrál autorskou hru Automat na přání. Večery proběhly ve znamení autorských čtení a koncertů. (PS)

BUDIŠOV U TŘEBÍČE (1167 obyv., okres Třebíč): Divadlo KUFR uspořádalo devátý ročník Mezinárodní žonglérsko-divadelní dílny Aleje 2010 od 22. do 27. 8. Byli zváni nejen žongléři a kejklíři, fanoušci nového cirkusu, ale také divadelníci. Hlavním lektorem letošního setkání byl argentinský žonglér Emiliano Sanchez Alessi. Pod jeho vedením se seminaristé zaměřili především na manipulaci s kužely a kontaktní žonglování se zaměřením na pohyb, prostor, formu a rytmus. Dílna byla určena pro žongléry všech stupňů pokročilosti. Na pohybové divadlo a tvorbu postavy performera se zaměřila herecká dílna Adély Kratochvílové. Dagmar Trávníková nabídla dílnu psychomotorických her a dalších pohybových aktivit. Nechyběla ani již tradiční dílna pantografie Franze Bauera (Německo). (PS, www.divadlokufr.net)

KLADNO (72 tis. obyv.): Divadlo V.A.D. odehrálo v sobotu 6. listopadu 2010 od 20 hodin v Divadelním klubu 100. reprízu autorské hry Rozpaky zubaře Svatopluka Nováka, kterou hrálo nejen spoustu amatérských souborů, ale objevila se také např. na repertoáru profesionálního divadla (ABC). Pokud jste neměli příležitost vidět inscenaci s jedním z autorů v hlavní roli (zubař Svatopluk Novák) a oslavit společně se zubařským týmem STOVKU, která se jen tak nevidí, nezoufejte. 101. repríza se uskuteční 20. listopadu 2010 v Kralupech nad Vltavou. Více informací na www.divadlovad.cz. (SB)

RUDOLFOV (2296 obyv., okr. České Budějovice): Představení Tři sestry a prsten a Fimfárum na motivy pohádek Jana Wericha zahrál 23. srpna 2010 ochotnický soubor CHAD, ve kterém učinkovali handicapovaní, studenti a dobrovolníci. (MP)

SUDOMĚŘICE U BECHYNĚ (629 obyv., okr. Tábor): Uskutečnila se zde přehlídka divadel, která mohou, umějí a chtějí hrát na vesnických návsích. Divadlo na návsi se konalo již popáté, 23.–25. července. Diváci mohli zhlédnout např. Skapinova šibalství DS Tábor nebo inscenaci Plný kapsy šutrů DS Amadis Brno. V rámci Divadla na návsi 2010 proběhl seminář Ivany Vostárkové tematicky zaměřený na Hlas jako projev osobnosti a keramický seminář. (MP)

SUCHDOL NAD LUŽNICÍ (3600 obyv., okres Jindřichův Hradec): SUchdolské Divadlo uspořádalo po svém červencovém festivalu Suchdolské divadelní večery tzv. Divadelní festivalové návraty. Program byl tentokrát sestaven hlavně z repertoáru pořádajícho souboru. V neděli 22. srpna 2010 se hrála pro děti pohádka Stanislava Tomka Jak to bylo s Růženkou a pro dospělé první repríza nově nastudované komedie Jaroslava Koloděje Postel pro anděla. Součástí přehlídky byl koncert barokní hudby Komorního orchestru divadla SUD a ZŠ Rapšach v suchdolském kostele sv. Mikuláše. (MS)

TATOBITY (508 obyv., okres Semily): Divadelní soubor Máj a Občanské sdružení Dědina v Tatobitech uskutečnily 27. srpna 2010 pod záštitou obce v místním kulturním domě představení krajanského ochotnického spolku z Chorvatska z obce Dolany u Daruvaru. Krajanský spolek uvedl dvě inscenace, pro děti hru Jaroslava Kodeše Cirkus a pro dospělé komedii Vlastimila Pešky Jenom podle pravdy. (MS)

TÝNEC NAD SÁZAVOU (5165 obyv., okres Benešov): Pod taktovkou městského úřadu a muzea proběhl již 7. ročník Letní divadelní scény posázaví. Devět prázdninových sobot tu patřilo dětem a pohádkám, které se hrály na místním hradě venku za každého počasí. www.mestotynec.cz/muzeum (PS)

ÚŠTĚK (2700 obyv., okres Litoměřice): V severočeském Úštěku se ve dnech 16. 7.–2. 9. 2010 uskutečnila v Galerii U Brány zajímavá výstava. Protože Úštěk je v prázdninovém čase městem dětí, které zde v táborech a chatičkách na břehu jezera Chmelař tráví svůj volný čas, byla výstava určena především jim. Pod názvem Loutky mistrů hrají v Jiskře zde Loutkové divadlo Jiskra z Prahy předvedlo některé loutky ze svých inscenací, jejichž autory jsou naši přední výtvarníci a scénografové, s nimiž soubor pravidelně spolupracoval nebo spolupracuje. A tak se zde návštěvníci mohli setkat s tvorbou Ondřeje Sekory, Radka Pilaře, Josefa Lady, Vojtěcha Cinybulka, ale i současných tvůrců doc. Ireny Marečkové, Zdeňka Smetany, Bohumíra Koubka, Vladimíra Renčína a dalších. Výstava měla u dětských návštěvníků velký ohlas, nejvíce se líbili Křemílek a Vochomůrka, Ferda mravenec, Kocour v botách a Vodník Pivoda. Úštěcká výstava byla nepochybně prvním úspěšným krokem Loutkového divadla Jiskra k blížícímu se stoletému výročí svého založení. (Petr Slunečko)

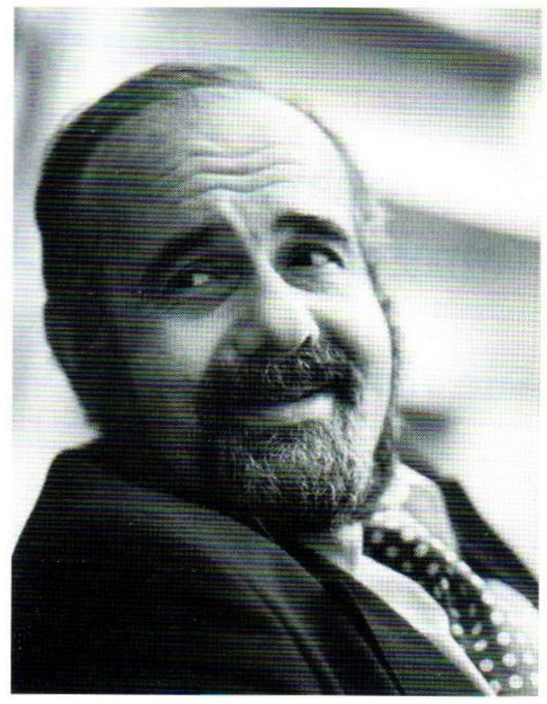

Dne 17. listopadu tomu bude již 30 let, kdy uprostřed tvůrčích plánů zemřel spisovatel, dramatik, publicista a osobitý divadelní i filmový herec **Pavel Bošek**. Nebylo mu tehdy ani 49 let. Byl dlouhodobým lektorem Šrámkova Písku, FEMAD v Poděbradech a mnoha jiných přehlídek. Spolu s Jiřím Benešem byl redaktorem časopisu Ochotnické divadlo, později přejmenovaného na Amatérskou scénu. Při něm založil a redigoval časopis Repertoár malé scény. V posledních letech svého života byl vedoucím redaktorem Amatérské scény. Čest jeho památce. (MS – foto Pavel Štoll)

kalendář

říjen–prosinec 2010

20.–24. 10. **Stochov – Stochovská Thálie 2010**, 12. ročník divadelního festivalu nejen amatérského divadla / www.divadloluna.estranky.cz

21.–24. 10. **Bechyně – Nahlížení**, 21. celostátní dílna středoškolské dramatiky a mladého divadla / www.artama.cz

22.–24. 10. **Olomouc, ZUŠ Žerotín –** Seminář Základní principy divadelní práce s dětmi a mládeží / www.sdruzenid.cz

22.–24. 10. **Praha, CTD Červený vrch – Dramatická výchova pro současnou školu 2009–2011,** základní třísemestrální kurz pro učitele dramatické výchovy /www.drama.cz

22.–30. 10. **Děčín – Kurz praktické režie NIPOS-ARTAMA**, 5. soustředění posluchačů dlouhodobého vzdělávacího projektu / www.artama.cz

23. 10. **Praha, Sokolovna Jinonice – Jinonická sonáta**, přehlídka autorského a uměleckého přednesu, zpívané poezie, divadelních monologů a divadla poezie / ada.divadlo@centrum.cz

23.–24. 10. **Louny – Dostaveníčko – Raškovy Louny,** 11. nesoutěžní přehlídka amatérských loutkářů / www.loutkove-divadlo.cz

26.–28. 10. **Jablonec nad Nisou – Podzimní fantazie**, 10. festival scénického tance a pohybového divadla / tsmagdalena@email.cz

28.–30. 10. **Vyškov – Trdloviny**, festival divadelní tvroby / http://osthalia.wz.cz

28.–30. 10. **Svitavy – POSED**, podzimní setkání divadel ve Svitavách, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla / www.svitavy.cz

29.–31. 10. **Jablonec nad Nisou – Tanec, tanec... 2010**, 24. celostátní přehlídka scénického tance mládeže a dospělých (výběr pro JH) / www.artama.cz

30. 10. –20. 11. (soboty) **Radnice – Radnická divadelní přehlídka**, 38. ročník přehlídky amatérských divadelních souborů západočeského regionu / rkeller@centrum.cz

31. 10. –21. 11. (neděle) **Libčany – O cenu Matěje Kopeckého**, 37. přehlídka loutkářských souborů programově hrajících pro děti / srpkova.j@seznam.cz

3.–8. 11. **Rakovník – POPELKA**, 29. celostátní přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro JH) / www.artama.cz

4. 11. –25. 11. (čtvrtky) **Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta**, 14. nesoutěžní přehlídka amatérského divadla / info@dstyl.ricany.cz

5.–7. 11. **Praha – Přelet nad loutkářským hnízdem**, 19. oborová přehlídka loutkových divadel / www.prelet.cz

5.–14. 11. **Mohelnice – Loutkářská dílna**, seminář a výstava loutek a kulis / www.mohelnice.cz

5.–27. 11. **Bělá pod Bezdězem – Tréglova Bělá**, 7. ročník nesoutěžní přehlídky amatérského divadla / www.mkzbela.cz

7. 11.–4. 12. (soboty) **Meziměstí – 47. Meziměstské divadelní hry**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla / http://www.broumovsko.cz

9.–11. 11. **Krnov – 43. Pedagogická poéma**, celostátní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu studentů SPgŠ / www.spgs-szs.cz

10.–13. 11. **Opava – Na cestě...**, festival nejen studentského divadla / asociace@centrum.cz

12.–14. 11. **Praha, CTD Červený vrch – Dramatická výchova pro současnou školu 2009–2011,** základní třísemestrální kurz pro učitele dramatické výchovy /www.drama.cz

12.– 14. 11. **Rakovník – Seminář improvizace** / www.odevsad.cz

12.–14. 11. **Praha, Divadlo Kámen – Improvizace a její využití v divadle**, cyklus seminářů / www.artama.cz

12.–13. 11. **Chlumec n. C.** (ZUŠ) **– 6. Loutkobraní**, setkání s loutkovým divadlem pro děti i dospělé / http://takco.7x.cz

13.–14. 11. **Holice – Jednoaktovky**, národní přehlídka jednoaktových her (výběr pro JH) / http//scdo.webpark.cz/

13.–14. 11. **Praha – Podzimní divadelní přehlídka**, pražské setkání dětských a středoškolských souborů ČR / www.drama.cz

12.–14. 11. **Praha – Karlínské jeviště**, 13. ročník nesoutěžní přehlídky amatérských divadelních souborů, podzimní část / www.ddmpraha.cz

13.–21. 11. **České Budějovice – Budějcká Thálie 2010**, 12. ročník nesoutěžní přehlídky amatérských divadel / http://kultura.c-budejovice.cz

18.–20. 11. **Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**, 34. ročník nesoutěžní přehlídky amatérského divadla / www.kdcrystal.cz

24.–28. 11. **Brno, SVČ Lužánky – Nadělení**, nesoutěžní přehlídka a dílna mladého divadla www.luzanky.cz

25.–27. 11. **Valašské Meziříčí – 46. Mezinárodní festival poezie**, česko-slovenská soutěž uměleckého přednesu / www.artama.cz

26.–28. 11. **Znojmo – 9. Celostátní přehlídka seniorského divadla** (výběr pro JH) / www.artama.cz

26.–28. 11. **Louny – Sólová interpretace literárního textu a divadlo poezie v tvůrčím procesu**, praktický seminář / www.artama.cz

26. 11. **Praha-Zbraslav – Kaškova Zbraslav – Jednoaktovka**, přehlídka jednoaktových her / www.ada-divadlo.cz

3.–5. 12. **Praha, Divadlo Kámen – Improvizace a její využití v divadle**, cyklus seminářů / www.artama.cz

10.–12. 12. **Praha, CTD Červený vrch – Dramatická výchova pro současnou školu 2009–2011**, základní třísemestrální kurz pro učitele dramatické výchovy /www.drama.cz

17.–19. 12. **Kopřivnice – Kopřivnická Vánočka**, 10. ročník nesoutěžní přehlídky dětských a studentských divadel spojený s divadelní dílnou / www.ddmkoprivnice.edunet.cz

amatörskascena